

Dogfen ir Cyhoedd

**CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL**

GŴYS A RHAGLEN

SUMMONS AND AGENDA

ar gyfer

for a

**CYFARFOD O GYNGOR
SIR YNYS MÔN**

**MEETING OF THE ISLE OF
ANGLESEY COUNTY COUNCIL**

ar

on

**DYDD IAU
9 MAWRTH 2023
am 2.00 o'r gloch**

**THURSDAY
9 MARCH 2023
at 2.00 pm**

Nodwch os gwelwch yn dda fod cyfarfodydd y Pwyllgor yn cael eu ffrydio ar gyfer eu darlledu'n fyw a'u darlledu ar wefan y Cyngor. Mae'r Awdurdod yn Rheolydd Data dan y Ddeddf Diogelu Data a bydd data a gesglir yn ystod y ffrydio byw hwn yn cael ei gadw'n unol â pholisi cytunedig yr Awdurdod.

R H A G L E N

1. COFNODION

Cyflwyno i'w cadarnhau, gofnodion drafft y cyfarfodydd o'r Cyngor Sir a gynhaliwyd ar y dyddiadau canlynol:-

- 6 Rhagfyr 2022
- 26 Ionawr 2022(Arbennig)

2. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Derbyn unrhyw ddatganiad o ddiddordeb gan Aelod neu Swyddog parthed unrhyw eitem o fusnes.

3. DERBYN UNRHYW GYHOEDDIADAU GAN Y CADEIRYDD, ARWEINYDD Y CYNGOR NEU'R PRIF WEITHREDWR

4. CYFLWYNO DEISEBAU

Derbyn unrhyw ddeiseb yn unol â pharagraff 4.1.11 y Cyfansoddiad.

5. RHYBUDD O GYNNIG YN UNOL Â RHEOL 4.1.13 .1 Y CYFANSODDIAD

Derbyn y Rhybudd o Gynnig isod gan y Cynghorydd Llinos Medi:-

"Mae Cyngor Sir Ynys Môn yn galw ar Lywodraeth Cymru i gynnal adolygiad brys i wtnwch cysylltiad Ynys Môn a'r tir mawr. Mae sefyllfa Ynys Môn yn unigryw i unrhyw ardal arall yng Nghymru oherwydd dim ond dau gysylltiad yn unig sydd, nid yn unig er mwyn cyrraedd ail borthladd prysuraf y Deyrnas Unedig ond hefyd i drigolion yr ynys byw eu bywydau dydd i ddydd. Mae angen sicrhau bo trigolion yr ynys yn gallu cael mynediad i waith, addysg a gwasanaethau brys. Hefyd, mae angen sicrhau cysylltiad economaidd i'r ynys o'r sector twristiaeth i'r cais Porthladd rhydd. Mae dyfodol economaidd a llesiant trigolion yr ynys yn ddibynnol ar y cysylltiad."

6. RHYDDHAU BALANSAU'R CYNGOR I GYLLIDO COSTAU CYFLOG YCHWANEGOL MEWN YSGOLION

Cyflwyno adroddiad gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151.

7. ADOLYGIAD CANOL BLWYDDYN AR REOLI'R TRYSORLYS 2022/23

Cyflwyno adroddiad gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151, fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 2 Mawrth, 2023.

8. DATGANIAD AR STRATEGAETH RHEOLI TRYSORLYS 2023/24

Cyflwyno adroddiad gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151, fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 2 Mawrth, 2023.

9. STRATEGAETH GYFALAF

Cyflwyno adroddiad gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151, fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 2 Mawrth 2023.

10. CYLLIDEB 2023/24

(a) Strategaeth Ariannol Tymor Canolig a Chyllideb 2023/24

Cyflwyno adroddiad gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151, fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 2 Mawrth 2023.

(b) Cyllideb Cyfalaf 2023/24

Cyflwyno adroddiad gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151, fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 2 Mawrth 2023.

(c) Penderfyniad Drafft ar osod y Dreth Gyngor 2023/24

Cyflwyno adroddiad gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151, fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 2 Mawrth 2023.

11. RHANNU SWYDDI AR Y PWYLLGOR GWAITH

Cyflwyno adroddiad gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro, fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 2 Mawrth, 2023.

12. CYNLLUN Y CYNGOR 2023-2028

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Proffesiwn – AD a Thrawsnewid, fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 2 Mawrth 2023.

13. DATGANIAD POLISI TÂL 2023

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Proffesiwn - AD a Thrawsnewid.

14. TREFNIADAU POLISI CYNLLUNIO NEWYDD

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd, fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 14 Chwefror 2023.

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Cofnodion y Cyfarfod Hybrid a gynhaliwyd 6 Rhagfyr 2022

- YN BRESENNOL:** Cyngorydd Dafydd Roberts (Cadeirydd)
Cyngorydd Margaret Murley Roberts (Is-gadeirydd)
- Cynghorwyr Geraint Bebb, Non Dafydd, Paul Ellis, Jeff Evans, Neville Evans, Glyn Haynes, T LI Hughes MBE, Llinos Medi, A M Jones, Carwyn Jones, Dyfed W Jones, G O Jones, R LI Jones, Jackie Lewis, Euryrn Morris, Alun W Mummery, Pip O'Neill, Derek Owen, Llio A Owen, Gary Pritchard, Dylan Rees, Alun Roberts, Keith Roberts, Nicola Roberts, Ken Taylor, Dafydd Rhys Thomas, Ieuan Williams, Robin Williams ac Arfon Wyn
- WRTH LAW:** Prif Weithredwr
Dirprwy Brif Weithredwr,
Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro,
Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/ Swyddog Adran 151,
Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol,
Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc,
Pennaeth Proffesiwn (Adnoddau Dynol) a Thrawsnewid,
Pennaeth Prifffyrdd, Eiddo a Gwastraff,
Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd,
Pennaeth Gwasanaethau Tai,
Pennaeth Gwasanaethau Oedolion,
Swyddog Cyfathrebu (GJ),
Swyddog Pwyllgor (MEH)
- HEFYD YN BRESENNOL:** Dim
- YMDDIHEURIADAU:** Cynghorwyr Douglas Fowlie, John I Jones, Alwen Watkin a Liz Wood

1. COFNODION

Cadarnhawyd cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 27 Hydref, 2022 fel cofnod cywir.

2. DATGANIADAU O DDIDDORDEB

Ni chafwyd unrhyw ddatganiadau o ddiddordeb.

3. DERBYN UNRHYW GYHOEDDIADAU GAN Y CADEIRYDD, ARWEINYDD Y CYNGOR NEU'R PRIF WEITHREDWR.

- Rhoddwyd cyflwyniad, fel cynnig o ddiolch i'r cyn gynghorwyr sydd wedi ymdeol o'r Cyngor Sir cyn etholiadau mis Mai 2022.

John Griffith, Richard Griffiths, Vaughan Hughes, R Meirion Jones, Richard O Jones and Bob Parry OBE FRAgS

- Rhoddwyd cynnig o ddiolch, wedi oedi hir, i Mr Noel Thomas am ei wasanaeth fel cyn gynghorydd Cyngor Sir.

Bu i Aelod o bob Grŵp Gwleidyddol roi teyrnged i Mr Thomas a chydabod y camweinyddiad cyfiawnder yr oedd wedi'i ddioddef am un flwyddyn ar bymtheg cyn iddo lwyddo i glirio ei enw.

Cafwyd y cyhoeddiadau canlynol gan y Cadeirydd:-

- Mae prosiect arloesol i gyflenwi banciau bwyd ar Ynys Môn gyda ffrwythau a llysiau ffres wedi ennill gwobr genedlaethol. Mae'r Cyngor Sir wedi arwain ar y prosiect sydd wedi gweld cydweithio gyda Banc Bwyd Môn, Banc Bwyd Amlwch a Bwyd Da Môn, y Wallich, Care Link a Wild Elements.
- Mae gwaith y Cyngor ar brosiect atal llifogydd Mill Lane - Biwmares - wedi ennill gwobr anrhydeddus ICE Cymru 2022, sef Gwobr Roy Edwards, am fod yr enghraifft orau o brosiect dylunio ac adeiladu eithriadol.
- Mae'r fenter Cartrefi Clyd wedi ennill Gwobr Plant Mewn Gofal, Gwobrau 'Children and Young People Now 2022' a hynny am ei lwyddiant wrth ofalu am blant o fewn cartrefi lle bydd y plant yn cael gofal a magwraeth. Mae'r Wobr Plant Mewn Gofal yn cydnabod awdurdod lleol neu ddarparwr gofal sydd wedi gwneud fwyaf i wella canlyniadau ar gyfer plant neu bobl ifanc sy'n derbyn gofal boed hynny mewn gofal preswyl, gofal maeth neu leoliadau eraill.
- Er bod ymgyrch tîm pêl-droed Cymru yng Nghwpan y Byd wedi bod yn un siomedig - roedd hi'n braf iawn gweld dau o hogiau Ynys Môn yn cynrychioli Cymru. Mae'r gôl-geidwad Wayne Hennessey (o Fiwmares) a'i hyfforddwr Tony Roberts (o Gaergybi) wrth gwrs.

* * * * *

Cydymdeimlwyd â theulu Mr Geoff Murray, cyn ofalwr Swyddfeydd y Cyngor yn Llangefni. Gweithiodd Geoff i'r Cyngor rhwng 1991 a 2016 cyn ymdeol.

Cydymdeimlwyd ag unrhyw Aelod arall o'r Cyngor Sir neu Aelod o Staff a oedd wedi dioddef profedigaeth.

Bu i Aelodau a Swyddogion sefyll am funud o dawelwch.

4. RHYBUDD O GYNIGIAD YN UNOL Â RHEOL 4.1.13.1 O'R CYFANSODDIAD

Cyflwynwyd – y Rhybudd o Gynigiad canlynol gan y Cynghorwyr Liz Wood, Derek Owen ac Aled M Jones :-

“Gofynnwn i Gyngor Sir Ynys Môn ystyried yr holl bosibiliadau i wneud Dydd Gŵyl Dewi'n wyl banc. Bydd hyn yn ein galluogi i ddathlu diwrnod ein Nawddsant a'n Diwrnod Cenedlaethol.”

Bu'r Cynghorydd Aled M Jones, yn absenoldeb y Cynghorydd Liz Wood, ofyn i'r Cyngor Sir roi pwysau ar Lywodraeth y DU am i Ddydd Gŵyl Dewi fod yn wyl banc er mwyn galluogi dathliad o'n nawddsant.

Bu'r Cynghorydd Derek Owen eilio'r cynnig.

Bu'r Aelod Portffolio Cyllid, Busnes Corfforaethol a Phrofiad Cwsmeriaid gynnig gwelliant i'r Rhybudd o Gynigiad sef bod y Cyngor yn ysgrifennu at Lywodraeth y DU ar ôl yr etholiad cyffredinol nesaf yn cynnig y dylid gwneud Dydd Gŵyl Dewi yn wyl banc yng Nghymru.

Bu Arweinydd y Cyngor eilio'r gwelliant.

Cytunodd y Cynghorydd Aled M Jones i dynnu ei Rybudd o Gynigiad yn ôl gan ffafrio'r Rhybudd o Gynigiad gyda'r gwelliant.

Cafodd y Gwelliant ei basio.

5. PENODI DAU AELOD O GYNGHORAU TREF A CHYMUNED I'R PWYLLGOR SAFONAU

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro) mewn perthynas â'r uchod.

PENDERFYNWYD:-

Yn unol â phenderfyniad ar y cyd y cynghorau tref a chymuned, cafodd y cynghorwyr tref a chymuned canlynol eu hethol ar y Pwyllgor Safonau er mwyn iddynt fod yn weithredol ar unwaith:-

**Cynghorydd Margaret Thomas o Gyngor Tref / Cymuned Llangefni a
Cynghorydd Iorwerth Roberts o Gyngor Tref / Cymuned Bryngwran**

tan yr etholiadau llywodraeth leol nesaf neu tan na fydd y rhai a benodir yn aelodau cyngor cymuned; pa bynnag un sy'n digwydd gyntaf.

6. ADRODDIAD BLYNYDDOL Y CYFARWYDDWR AR EFFEITHIOLRWYDD Y GWASANAETHAU CYMDEITHASOL 2021/22

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol mewn perthynas â'r uchod.

Diolchodd yr Aelodau Portffolio Gwasanaethau Cymdeithasol, Oedolion a Gwasanaethau Plant, i'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol ac i staff yr Adran Gwasanaethau Cymdeithasol am eu gwaith. Fel y nodwyd yn yr adroddiad, cafwyd nifer o lwyddiannau o fewn y Gwasanaeth.

Fodd bynnag fe bwysleisiwyd, oherwydd yr argyfwng costau byw, y bydd mwy o bwysau ar y Gwasanaethau wrth i fwy o bobl fod angen gofal a chefnogaeth.

Adroddodd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol bod yr Adroddiad Blynyddol yn adroddiad statudol ac amlygodd y llwyddiannau o fewn yr Adran Gwasanaethau Cymdeithasol fel y nodir yn yr adroddiad. Cyfeiriodd yn benodol at lwyddiant y prosiect Cartrefi Clyd sy'n caniatáu i blant mewn gofal i dderbyn gofal o fewn eu cymunedau lleol. Nododd ymhellach fod cydweithio â'r Bwrdd Iechyd a'r trydydd sector wedi cyfrannu at lwyddiannau o fewn y Gwasanaethau.

Dywedodd y Cyngorydd Aled M Jones fod cyfuniad cyllideb y Gwasanaeth Oedolion a Gwasanaethau Plant wedi cynyddi 18% dros y 3 blynedd diwethaf. Holodd am weledigaeth y Gwasanaethau ar gyfer y dyfodol gan fod cynnydd o'r fath yn anghynladwy.

Ymatebodd yr Aelod Portffolio Gwasanaethau Oedolion fod y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd yn ael sgysiau parhaus er mwyn rhoi mesurau ataliol yn eu lle er mwyn sicrhau bod pobl mor iach â phosibl heb orfod mynd i mewn i'r ysbyty ac angen pecynnau gofal sy'n gallu rhoi straen ar Wasanaethau.

Ymatebodd yr Aelod Portffolio Gwasanaethau Plant hefyd drwy ddweud fod y prosiect Cartrefi Clyd wedi gallu cael ei sefydlu yma yn Ynys Môn o ganlyniad i grant a dderbyniwyd gan Lywodraeth Cymru.

PENDERFYNWYD derbyn Adroddiad Blynyddol y Cyfarwyddwr ar effeithiolrwydd y Gwasanaethau Cymdeithasol 2021/22.

Daeth y Cyfarfod i ben am 3.25 pm

**CYNGHORYDD DAFYDD ROBERTS
CADEIRYDD**

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Cofnodion y cyfarfod hybrid o Gyfarfod Arbennig o Gyngor Sir Ynys Môn a gynhaliwyd ar 26 Ionawr 2023

YN BRESENNOL: Cynghorydd Dafydd Roberts (Cadeirydd)
Cynghorydd Margaret Murley Roberts (Is-gadeirydd)

Cynghorwyr Geraint Bebb, Non Dafydd, Paul Ellis, Jeff M Evans, Douglas Massie Fowlie, Glyn Haynes, T LI Hughes MBE, Llinos Medi, A M Jones, Carwyn Jones, Dyfed Wyn Jones, G O Jones, R LI Jones, Pip O'Neill, Llio Angharad Owen, Gary Pritchard, Dylan Rees, Alun Roberts, Keith Roberts, Nicola Roberts, Ken Taylor, Dafydd Rhys Thomas, Alwen Pennant Watkin, Ieuan Williams a Robin Williams.

WRTH LAW: Prif Weithredwr
Dirprwy Brif Weithredwr,
Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro,
Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/ Swyddog Adran 151,
Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol,
Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc,
Pennaeth Proffesiwn (Adnoddau Dynol) a Thrawsnewid,
Pennaeth Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff,
Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd,
Pennaeth Gwasanaethau Tai,
Pennaeth Gwasanaethau Oedolion,
Pennaeth Democratiaeth
Rheolwr Rhaglen, Cynllunio Busnes a Pherfformiad (GM),
Swyddog Pwyllgor (MEH).

**HEFYD YN
BRESENNOL:** Dim

YMDDIHEURIADAU: Cynghorwyr Neville Evans, John Ifan Jones, Jackie Lewis,
Euryr Morris a Derek Owen.

Pennaeth Rheoleiddio a Datblygiad Economaidd

1. DATGANIADAU O DDIDDORDEB

Dim.

2. DERBYN UNRHYW GYHOEDDIADAU GAN Y CADEIRYDD, ARWEINYDD Y CYNGOR NEU'R PRIF WEITHREDWR

Cafwyd y cyhoeddiadau canlynol gan y Cadeirydd:-

- Croesawodd y Cyngor yr adolygiad cadarnhaol gan Arolygiaeth Gofal Cymru (CIW) ar yr Adran Gwasanaethau Cymdeithasol. Bu adroddiad Arolygiaeth Gofal Cymru adnabod meysydd o gryfder, arferion da a datblygiadau gwasanaeth ac, yn bwysicaf oll, ni chafodd unrhyw feysydd o risg sylweddol na materion diogelu eu hamlygu. Bu'r Cadeirydd longyfarch yr adran Gwasanaethau Cymdeithasol am dderbyn adroddiad mor gadarnhaol gan yr Archwilwyr.
- Roedd y Cyngor Sir yn dymuno diolch i gwmini Stena Line ar ôl i griw a staff Caergybi roi rhoddion hael i blant lleol. Cyn y Nadolig, cafodd staff Maethu Môn eu cyflwyno â channoedd o deganau ac anrhegion werth dros £2,000.
- Llongyfarchiadau Aelodau Ffermwyr Ifanc yr Ynys am eu llwyddiant yn Eisteddfod Cymru yn Sir Benfro ym mis Tachwedd. Llongyfarchiadau hefyd iddynt am eu llwyddiant yn Ffair Aeaf, Llanellwedd diwedd Tachwedd ble gwelwyd llwyddiant barnu stoc, dangos stoc a dylunio cerdyn dolig.
- Congratulations to members of the Young Farmers on Anglesey for their success in the Wales Eisteddfod in Pembrokeshire in November. Congratulations were also extended to the members of the Young Farmers on Anglesey on their success in the Winter Fair in Builth Wells at the end of November.
- Croesawodd y Cadeirydd Mr Dyfan Sion, Pennaeth Democratiaeth i'w gyfarfod cyntaf o'r Cyngor Sir a dymunodd yn dda iddo yn ei swydd newydd.

* * * *

Cyfeiriodd y Cadeirydd at y cyhoeddiad gan 2 Sisters Food Group yn Llangefni a'u bwriad i gau'r safle.

Dywedodd Arweinydd y Cyngor y byddai hyn yn cael effaith sylweddol gyda'r posibilrwydd o golli 730 o swyddi sydd gyfwerth a 22% o'r gyflogaeth sector preifat yn Llangefni. Nododd fod cyfarfodydd yn cael eu cynnal gyda'r cwmni ar hyn o bryd ynghyd â gyda Gweinidogion Llywodraethau'r DU a Llywodraeth Cymru a'r Aelod Seneddol ac Aelod y Senedd. Mae trafodaethau hefyd wedi eu cynnal â'r Prif Weinidog, Mark Drakeford er mwyn ystyried sut y gellid cefnogi'r cwmni a sut y gellid delio a'r posibilrwydd o golli swyddi ar yr Ynys. Dywedodd hefyd y bydd Tasglu yn cael ei sefydlu er mwyn sicrhau cydlyniant a chydweithio effeithiol ac er mwyn parhau a'r trafodaethau er mwyn rhoi pwysau ar y cwmni i ddiogelu swyddi'r gweithlu yn ffatri 2 Sisters yn Llangefni.

* * * *

Mynegodd y Cadeirydd ei gydymdeimlad dwysaf â theulu'r diweddar Gynghorydd Alun Mummery.

Bu Arweinydd y Cyngor, cyd Aelodau etholedig sy'n cynrychioli Ward Aethwy ac Aelodau eraill o'r Cyngor dalu teyrngedau i'r diweddar Gynghorydd Alun Mummery am ei waith fel Aelod Etholedig ac fel Aelod Portffolio'r Gwasanaeth tai ers 2017. Nodwyd fod y Cynghorydd Mummery yn falch o'r gwaith y buodd ei gyflawni gyda'r Adran Dai. Mynegwyd ymhellach mai diddordeb mwyaf y diweddar Gynghorydd Alun Mummery oedd pêl-droed a'i fod wedi bod wrth wraidd llwyddiant Clwb Pêl-droed Llanfairpwll. Cyfeiriodd Aelodau at ei hiwmor, ei wybodaeth a'i gyfeillgarwch a mynegwyd cydymdeimlad dwys â theulu'r diweddar Gynghorydd Alun Mummery.

Cydymdeimlwyd ag unrhyw Aelod arall o staff y Cyngor a oedd wedi dioddef profedigaeth

Bu'r aelodau a swyddogion sefyll mewn tawelwch fel arwydd o barch.

* * * *

3. ADOLYGIAD RHEOLI TRYSORLYS BLYNYDDOL AR GYFER 2021/22

Cyflwynwyd – adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith 29 Tachwedd, 2022.

Dywedodd yr Aelod Portffolio Cyllid, Busnes y Cyngor a Phrofiad Cwsmeriaid bod angen i'r Cyngor, yn unol â rheoliadau a roddir o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2003, gynhyrchu adolygiad rheoli trysorlys blynyddol o wir weithgareddau'r dangosyddion cynghorus a thrysorlys ar gyfer 2021/2022. Yn unol â'r Cynllun Dirprwy, mae'r adroddiad wedi ei ystyried gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 21 Medi, 2022 a'i anfon ymlaen i'r Pwyllgor Gwaith heb sylw ar 29 Tachwedd, 2022. Penderfynodd y Pwyllgor Gwaith hefyd anfon yr adroddiad ymlaen i'r Cyngor Llawn heb unrhyw sylwadau pellach.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi bod y ffigyrau alldro yn yr adroddiad hwn yn parhau dros dro hyd nes bydd archwiliad o'r Datganiad Cyfrifon 2021/22 wedi ei gwblhau a'i lofnodi; adroddir fel sy'n briodol ar unrhyw addasiadau sylweddol sy'n deillio o'r ffigyrau a gynhwysir yn yr adroddiad hwn;**
- **Nodi'r Dangosyddion Darbodus a Thrysorlys Dros Dro am 2021/22 yn yr adroddiad hwn;**

4. DATGANIAD O'R CYFRIFON 2020/21 A'R ADRODDIAD ISA 260

Cyflwynwyd – adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 18 Ionawr, 2023.

PENDERFYNWYD:-

- **Derbyn y Datganiad Cyfrifon 2021/22 ac awdurdodi'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 i arwyddo'r cyfrifon.**
- **Nodi'r cynnydd o £228k yn y tanwariant yng Nghronfa'r Cyngor ar gyfer blwyddyn ariannol 2021/22, oherwydd diwygiadau a wnaed yn ystod y cyfnod archwilio sy'n effeithio ar Gronfa'r Cyngor. Mae hyn yn cynyddu'r tanwariant am y flwyddyn o £4,798k i £5,026k.**

Daeth y cyfarfod i ben am 2.35 pm

**CYNGHORYDD DAFYDD ROBERTS
CADEIRYDD**

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	CYNGOR SIR
Dyddiad:	9 MAWRTH 2023
Pwnc:	RHYDDHAU BALANSAU'R CYNGOR I GYLLIDO COSTAU CYFLOG YCHWANEGOL MEWN YSGOLION
Aelod Portffolio:	Y CYNGHORYDD ROBIN WYN WILLIAMS – DEILYDD PORTFFOLIO – CYLLID, BUSNES CORFFORAETHOL A PHROFIAD Y CWSMER
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	MARC JONES – CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) / SWYDDOG ADRAN 151
Awdur yr Adroddiad:	MARC JONES
Ffôn:	01248 752601
E-bost:	marc.jones@ynysmon.llyw.cymru
Aelodau Lleol:	Amherthnasol
A – Argymhelliad/argymhellion a rheswm/rhesymau	
<p>Wrth osod cyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2022/23, gwnaed rhagdybiaeth ynghylch lefel y dyfarniad cyflog ar gyfer staff NJC (yn weithredol o Ebrill 2022) ac ar gyfer athrawon (yn weithredol o fis Medi 2022). Gwnaed y rhagdybiaeth ddiwedd 2021, cyn i'r Cyngor Sir gymeradwyo'r gyllideb ar 10 Mawrth 2022.</p> <p>Y rhagdybiaeth oedd y byddai cynnydd o 2.5% mewn cyflogau ar gyfer y ddau gategori o weithwyr, er bod cyllideb wrth gefn gwerth £1m hefyd wedi'i chynnwys yn y gyllideb, a oedd yn codi'r amcangyfrif o'r cynnydd i 3.2%. Rhoes hyn gynnydd o £2.3m i gwrdd â chynnydd mewn cyflogau. Gwnaed y rhagdybiaethau hyn cyn i'r rhyfel yn Wcraïn gychwyn a'r cynnydd sylweddol yn lefel chwyddiant a welwyd wedi hynny.</p> <p>Y dyfarniad cyflog terfynol a gytunwyd ar gyfer staff nad ydynt yn athrawon oedd £1,925 i bob gweithiwr, gan roi codiad cyflog cyfartalog o 7.5% a chynnydd o £3.8m yn y gyllideb ar gyfer cyflogau.</p> <p>Roedd y dyfarniad cyflog ar gyfer athrawon, sy'n cael ei argymell i Lywodraeth Cymru gan gorff cyflogau annibynnol, yn gosod dyfarniad cyflog o 5%. Derbyniwyd yr argymhelliad hwn gan Lywodraeth Cymru a'i weithredu o fis Medi 2022, er y dylid nodi fod undebau addysg yn gweithredu'n ddiwydiannol ar hyn o bryd er mwyn i Lywodraeth Cymru gynyddu'r dyfarniad cyflog. Gwnaed cynnig pellach, a rhagwelir y bydd Llywodraeth Cymru'n cyllido cyfran o'r gost, neu'r gost lawn, trwy ddarparu cyllid grant ychwanegol i awdurdodau lleol. Roedd cost y dyfarniad cyflog o 5% yn £926k, o gymharu â swm o £473k a ganiatawyd yn y gyllideb.</p> <p>Yn Natganiad yr Hydref, cyhoeddodd y Llywodraeth y byddai'n gwrthdroi'r cynnydd yn lefel cyfraniadau yswiriant gwladol y cyflogwr. Roedd cyllidebau'r Cyngor yn darparu ar gyfer y cynnydd arfaethedig, ond gellir gwrthdroi'n ddarpariaeth yn awr. Bydd y newid yn golygu gostyngiad o £260k yng nghyfraniadau yswiriant gwladol y Cyngor ar draws holl wasanaethau'r Cyngor.</p> <p>Bydd mwyafrif gwasanaethau'r Cyngor yn amsugno'r costau ychwanegol fel rhan o'u costau eraill ac efallai y bydd ganddynt danwariant mewn meysydd eraill i gwrdd â'r cynnydd, neu efallai y byddant yn gorrario ac y bydd Balansau Cyffredinol y Cyngor yn cwrdd â'r gost.</p>	

Fodd bynnag, gan fod y gyllideb ysgolion yn cael ei datganoli, bydd unrhyw orwariant sy'n deillio oherwydd nad oes darpariaeth ddigonol ar gyfer y cynnydd mewn cyflogau yn y gyllideb ddatganoledig yn cael ei godi yn erbyn balansau ysgolion unigol. Er y byddai gan nifer o ysgolion ddigon o falansau i gyllido'r gost ychwanegol, ni fyddai gan rai ysgolion falansau ar ddiwedd y flwyddyn, neu byddai eu balansau'n fychan iawn, a byddai diffyg ym malansau lleiafrif bychan o ysgolion.

Mae'r Pwyllgor Gwaith wedi ystyried y mater fel rhan o adolygiad o broses fonitro cyllideb referniw'r Cyngor (gweler Pwyllgor Gwaith 2 Mawrth 2023 – eitem 3 ar y rhaglen), ac maent yn argymhell i'r Cyngor llawn y dylid cynyddu cyllideb ddatganoledig ysgolion i gwrdd â'r costau ychwanegol a wynebwr gan ysgolion.

Mae'r costau ychwanegol fel a ganlyn:-

	Staff heblaw athrawon £	Athrawon £	Cyfanswm £
Cyfanswm Cost y Dyfarniad Cyflog Ysgolion	707,575	921,690	1,629,265
Llai			
Chwyddiant a gynhwyswyd yn y Gyllideb ar gyfer 2022/23	(86,700)	(354,860)	(441,560)
Gostyngiad mewn Cyfraniadau YG	(16,690)	(97,380)	(114,070)
Diffyg yn y Gyllideb	604,185	469,450	1,073,635

Os cymeradwyir rhyddhau'r cyllid, bydd yn cael ei ddyrannu rhwng y 3 sector (cynradd, uwchradd ac arbennig) ar sail pro rata, yn unol â'r cyllidebau staffio a bennwyd yn y gyllideb ddatganoledig ysgolion ar gyfer 2022/23, ac yna bydd yn cael ei ddyrannu i ysgolion unigol gan ddefnyddio'r fformiwla cyllido arferol.

Ar ddechrau'r flwyddyn ariannol, roedd balansau cyffredinol y Cyngor yn £12.278m. Rhyddhawyd £0.796m yn ystod 2022/23, gan adael balans o £11.482m. Byddai rhyddhau'r cyllid hwn i ysgolion yn gostwng y balans i £10.408m, ac mae hyn yn cyfateb i 6.57% o gyllideb referniw net 2022/23.

Mae cyllideb arfaethedig y Pwyllgor Gwaith ar gyfer 2023/24 yn defnyddio swm ychwanegol o £1.78m o falansau cyffredinol a £2m o arian wrth gefn clustnodedig, gan adael Balansau Cyffredinol o £8.628m, cyn gwneud unrhyw addasiadau ar gyfer tan neu orwariant ar ddiwedd blwyddyn ariannol 2022/23. Mae'r ffigwr o £8.628m gyfystyr â 5% o gyllideb referniw net arfaethedig 2023/24.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a pham wnaethoch chi eu gwrthod a/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Ystyriwyd peidio â chyllido'r gost ychwanegol, gan olygu y byddai'n rhaid i ysgolion ddefnyddio eu balansau eu hunain i gwrdd â'r gost. O wneud hynny, balansau bychan yn unig fyddai'n weddill gan nifer o ysgolion, neu ddim balansau o gwbl, a byddai nifer fechan o ysgolion yn wynebu diffyg.

Mae ysgolion yn wynebu sefyllfa ariannol anodd yn 2023/24, ac mae'r mwyafrif o ysgolion yn defnyddio eu balansau er mwyn gallu gosod cyllideb sy'n cael ei gyllido'n llawn. Heb gymorth y cyllid ychwanegol hwn, byddai'n rhaid i ysgolion dorri eu gwariant yn 2023/24 er mwyn gosod cyllideb wedi'i gyllido'n llawn.

Mae'r cyllid ychwanegol yn rhoi amser i ysgolion gynllunio ar gyfer gostyngiad posib mewn gwariant a allai fod yn angenrheidiol yn 2024/25.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Cyngor Llawn?

Yn ei gyfarfod ar 10 Mawrth 2022, penderfynodd y Cyngor :-

“Dirprwyo grym i'r Pwyllgor Gwaith, mewn perthynas â blwyddyn ariannol 2022/23, ac ar gyngor y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151, ryddhau £250k o'r balansau cyffredinol i ymdrin â blaenoriaethau sy'n codi yn ystod y flwyddyn.”

Gan fod y swm y gofynnir ei drosglwyddo o Falansau Cyffredinol y Cyngor yn fwy na £250k, y Cyngor llawn sy'n gyfrifol am wneud y penderfyniad.

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

O dan Gyfansoddiad y Cyngor, y Cyngor llawn sydd â'r grym i ddyrannu cyllid.

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Mae'r penderfyniad yn diwygio cyllideb refeniw'r Cyngor.

Dd – Asesu'r effaith bosib (os yw'n berthnasol):

1	Sut mae'r penderfyniad hwn yn effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys?	Bydd y penderfyniad yn cynorthwyo i gynnal gwytnwch ariannol ysgolion.
2	A yw hwn yn benderfyniad y rhagwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod yn y dyfodol? Os felly, sut?-	Na. Mae'r penderfyniad yn cyllido'r costau uwch a wynebir gan ysgolion yn llawn. Nid oes gan y Cyngor reolaeth dros y dyfarniad cyflog uwch ar gyfer athrawon a staff arall.
3	A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn, os felly, rhwch wybod gyda phwy?	Amherthnasol
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae eu rhan wrth ddrafftio'r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rhai hynny y mae'r penderfyniad hwn yn cael effaith uniongyrchol arnynt? Esboniwch sut:-	Amherthnasol
5	Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	Amherthnasol
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad ei gael ar y rhai hynny sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.	Bydd rhyddhau cyllid i ysgolion yn eu cynorthwyo i gwrdd ag anghenion disgyblion o gefndiroedd economaidd-gymdeithasol ddifreintiedig. Fodd bynnag, mae'n gostwng lefel cyllid cyffredinol y Cyngor a gallai hynny arwain at ddarparu llai o wasanaethau yn y dyfodol.
7	Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Dim

E - Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Tîm Arweinyddiaeth (TA) (gorfodol)	Roedd y Prif Weithredwr a'r TA yn ymwybodol o'r sefyllfa ariannol sy'n wynebu ysgolion ac maent yn cefnogi'r penderfyniad.
2	Cyllid / Swyddog Adran 151 (gorfodol)	Awdur yr adroddiad.
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (gorfodol)	Ymgynghorwyd â Swyddog Monitro'r Cyngor ynghylch p'un ai'r Cyngor sy'n gyfrifol am wneud y penderfyniad hwn a chyflwynir yr adroddiad hwn i'r Cyngor ar ôl derbyn cyngor y Swyddog Monitro.
4	Adnoddau Dynol (AD)	Amherthnasol
5	Eiddo	Amherthnasol
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	Amherthnasol
7	Sgriwtini	Trafodwyd canlyniadau'r dyfarniadau cyflog uwch na'r disgwyl, ar gyfer athrawon a staff heblaw athrawon, gydag aelodau'r Panel Sgriwtini Cyllid. Yna mae Cadeirydd y Panel yn rhoi diweddariad i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ar waith y Panel.
8	Aelodau Lleol	Amherthnasol
9	Unrhyw gyrff allanol / arall	Amherthnasol
F – Atodiadau:		
Dim		
FF – Papurau cefndir (cysylltwch ag awdur yr adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):		
<p>Pwyllgor Gwaith – 2 Mawrth 2023 – Eitem 3 – Monitro'r Gyllideb Refeniw 2022/23 Chwarter 3.</p> <p>Cyngor Sir Ynys Môn – 10 Mawrth 2022 – Eitem 10 (c) – Penderfyniad ar Osod y Dreth Gyngor – penderfyniad 1(dd).</p>		

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	CYNGOR SIR
Dyddiad:	9 MAWRTH 2023
Pwnc / Testun:	ADRODDIAD ADOLYGIAD CANOL BLWYDDYN RHEOLI TRYSORLYS 2022/23
Deilydd(ion) Portffolio:	Y CYNGHORYDD R WILLIAMS
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	MARC JONES, CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) A SWYDDOG ADRAN 151
Awdur yr Adroddiad: Ffôn: E-bost:	JEMMA ROBINSON 01248 752675 JemmaRobinson@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	Amherthnasol
A – Argymhelliad / Argymhellion a Rheswm / Rhesymau	
<ul style="list-style-type: none"> Ystyried a derbyn yr Adroddiad Adolygiad Canol Blwyddyn Rheoli Trysorlys 2022/23. Cymeradwyo'r newid yn y terfyn gwrthbarti i awdurdodau lleol eraill yn unol ag adran 5.3 	
B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?	
Amherthnasol	
C – Am ba reswm mae hwn yn benderfyniad i'r Cyngor Sir?	
<p>Cydymffurfio â rheoliadau a gyhoeddwyd o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2003 a Chynllun Dirprwyo Rheoli Trysorlys y Cyngor ar gyfer 2022/23 (Atodiad 8 Datganiad Strategaeth Reoli'r Trysorlys 2022/23). Yn unol â'r Cynllun Dirprwyo, craffodd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar yr adroddiad hwn ar 8 Rhagfyr 2022 ar Pwyllgor Gwaith ar 2 Mawrth 2023.</p>	
CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â pholisi a gymeradwywyd gan y Cyngor Llawn?	
Ydi	
D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?	
Amherthnasol	
DD – Aesu'r effeithiau posibl (os yn berthnasol):	
Sut mae'r penderfyniad hwn yn effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys?	
A ragwelir y bydd y penderfyniad hwn yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod i'r dyfodol? Os felly, sut:-	
A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn, os felly, rhowch wybod gyda phwy:-	
A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae eu rhan wrth ddrafftio'r ffordd hon ymlaen? Esboniwch sut:-	

Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan y Ddeddf Cydraddoldeb 2010.		
Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad yn ei gael ar y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.		
Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.		
E – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Uwch Dîm Arweinyddiaeth (UDA)(gorfodol)	
2	Cyllid / Adran 151 (gorfodol)	Amherthnasol – y Swyddog Adran 151 yw awdur yr adroddiad hwn
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (gorfodol)	
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	
7	Caffael	
8	Sgriwtini	
9	Aelodau Lleol	
10	Arall	Penderfynodd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ag Pwyllgor Gwaith:- <ul style="list-style-type: none"> Derbyn Adroddiad Adolygiad Canol Blwyddyn Rheoli Trysorlys 2022/23 a'i argymhell i'r Cyngor llawn heb sylwadau.
F - Atodiadau:		
Atodiad A – Adolygiad Canol Blwyddyn Rheoli Trysorlys 2022/23		
FF – Papurau cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):		
<ul style="list-style-type: none"> Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys am 2022/23 Dangosyddion Pwylllog a Rheoli Trysorlys 2022/23 Adroddiad Rheoli Trysorlys Blynyddol ar gyfer 2021/22 		

1. Cefndir

1.1 Strategaeth Cyfalaf

Ym mis Rhagfyr 2017, cyhoeddodd y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus (CIPFA) godau diwygiedig ar gyfer Darbodusrwydd a Rheoli Trysorlys. Maent yn ei gwneud yn ofynnol i bob awdurdod lleol baratoi Strategaeth Gyfalaf gyda'r bwriad o ddarparu'r canlynol:-

- trosolwg lefel uchel o sut mae gwariant cyfalaf, cyllido cyfalaf a gweithgareddau rheoli trysorlys yn cyfrannu at ddarparu gwasanaethau;
- trosolwg o sut y mae'r risg gysylltiedig yn cael ei rheoli; a
- goblygiadau ar gyfer cynaliadwyedd ariannol yn y dyfodol.

Cyflwynwyd adroddiad a oedd yn amlinellu ein Strategaeth Gyfalaf i'r Pwyllgor Gwaith ar 2 Mawrth 2023, ac fe'i cynhwysir ar agenda cyfarfod y Cyngor Llawn ar 9 Mawrth 2023.

1.2 Rheoli Trysorlys

Mae'r Cyngor yn gweithredu cyllideb gytbwys, sy'n golygu'n fras y bydd arian a godir yn ystod y flwyddyn yn cwrdd â'i wariant arian parod. Mae'n rhan o'r gweithgareddau rheoli trysorlys i sicrhau bod y llif arian hwn wedi'i gynllunio'n ddigonol, gydag arian dros ben yn cael ei fuddsoddi mewn gwrthbartion risg isel, gan ddarparu hylifedd digonol yn y lle cyntaf, cyn ystyried sicrhau'r elw uchaf posib o'r buddsoddiadau.

Ail brif swyddogaeth y gwasanaeth rheoli trysorlys yw cyllido cynlluniau cyfalaf y Cyngor. Mae'r cynlluniau cyfalaf hyn yn rhoi syniad o faint y bydd angen i'r Cyngor gael benthyc sef, yn y bôn, cynllunio llif arian parod yn y tymor hirach i sicrhau y gall y Cyngor gyflawni ei weithgareddau gwariant cyfalaf. Gall y gwaith hwn o reoli arian parod yn y tymor hirach gynnwys trefnu benthyciadau tymor hir neu dymor byr, neu ddefnyddio gwargedion llif arian tymor hirach ac, ar brydiau, gellir ailstrwythuro unrhyw ddyled i fodloni amcanion cost neu risg y Cyngor.

Yn unol â hynny, diffinnir rheoli trysorlys fel:-

“Rheoli benthyciadau, buddsoddiadau a llif arian yr awdurdod lleol, ei drafodion bancio, marchnad arian a marchnad gyfalaf; rheolaeth effeithiol o'r risgiau sy'n gysylltiedig â'r gweithgareddau hynny; a cheisio'r perfformiad gorau posib sy'n gyson â'r risgiau hynny.”

2. Cyflwyniad

Ysgrifennwyd yr adroddiad hwn yn unol â gofynion Côd Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys (diwygiwyd 2017). Mae prif ofynion y Côt fel a ganlyn:-

- (i) Creu a chynnal Datganiad ar y Polisi Rheoli Trysorlys, sy'n nodi polisiau ac amcanion gweithgareddau rheoli trysorlys y Cyngor.
- (ii) Creu a chynnal Arferion Rheoli Trysorlys, sy'n nodi'r modd y bydd y Cyngor yn ceisio cyflawni'r polisiau a'r amcanion hynny.
- (iii) Bod y Cyngor llawn yn derbyn Datganiad Blynyddol ar y Strategaeth Rheoli'r Trysorlys, sy'n cynnwys y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol a'r Polisi ar y Ddarpariaeth Refeniw Isaf (DRI) ar gyfer y flwyddyn i ddod, Adroddiad Adolygiad Canol Blwyddyn (yr adroddiad hwn) ac Adroddiad Blynyddol, yn ymdrin â gweithgareddau yn ystod y flwyddyn flaenorol.
- (iv) Bod y Cyngor yn dirprwyo cyfrifoldebau dros weithredu a monitro polisiau ac arferion rheoli trysorlys ac ar gyfer gweithredu a gweinyddu penderfyniadau rheoli trysorlys.

- (v) Bod y Cyngor yn dirprwyo rôl craffu ar y strategaeth a pholisïau rheoli trysorlys i gorff penodol a enwir. Ar gyfer y Cyngor hwn, y corff dirprwyedig hwnnw yw'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

Paratowyd yr adroddiad canol blwyddyn hwn yn unol â Chôd Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys, ac mae'n cynnwys y canlynol:-

- Diweddariad economaidd ar gyfer hanner cyntaf blwyddyn ariannol 2022/23;
- Adolygiad o'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli'r Trysorlys a'r Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol;
- Gwariant cyfalaf y Cyngor, fel y'i nodir yn y Strategaeth Gyfalaf, a dangosyddion darbodus;
- Adolygiad o bortffolio buddsoddi'r Cyngor ar gyfer 2022/23;
- Adolygiad o strategaeth fenthycar'r Cyngor ar gyfer 2022/23;
- Adolygiad o unrhyw aildrefnu dyledion a wnaed yn ystod 2022/23;
- Adolygiad o gydymffurfiaeth â'r Terfynau Trysorlys a Darbodus ar gyfer 2022/23.

3. Diweddariad Economaidd

- 3.1 Mae ymgynghorwyr trysorlys y Cyngor wedi darparu diweddariad economaidd ac mae i'w weld yn Atodiad 1. Yn ddiweddar, maent hefyd wedi darparu'r rhagolwg isod ar gyfer cyfraddau llog:-

	Rhag 2022	Maw 2023	Meh 2023	Medi 2023	Rhag 2023	Maw 2024	Meh 2024	Medi 2024	Rhag 2024	Maw 2025
Cyfradd Banc (%)	4.00%	5.00%	5.00%	5.00%	4.50%	4.00%	3.75%	3.25%	3.00%	2.75%
Cyfradd 5 mlynedd y PWLB* (%)	5.00%	4.90%	4.70%	4.50%	4.20%	3.90%	3.70%	3.50%	3.40%	3.30%
Cyfradd 10 mlynedd y PWLB (%)	4.90%	4.70%	4.60%	4.30%	4.10%	3.80%	3.60%	3.50%	3.40%	3.30%
Cyfradd 25 mlynedd y PWLB (%)	5.10%	4.90%	4.80%	4.50%	4.30%	4.10%	3.90%	3.70%	3.60%	3.60%
Cyfradd 50 mlynedd y PWLB (%)	4.80%	4.60%	4.50%	4.20%	4.00%	3.80%	3.60%	3.40%	3.30%	3.30%

*Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus

- 3.2 Yn ddiweddar, darparodd ymgynghorwyr trysorlys y Cyngor sylwebaeth i gyd-fynd â'r rhagolygon cyfraddau llog uchod. Gellir gweld y sylwebaeth hon yn Atodiad 2.

4. Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys a diweddariad ar y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol

- 4.1 Cymeradwyodd y Cyngor llawn y Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys (TMSS) ar gyfer 2022/23 ar 10 Mawrth 2022. Nid oes unrhyw newidiadau polisi yn y TMSS; mae'r manylion yn yr adroddiad hwn yn diweddarar'r sefyllfa yng ngoleuni'r sefyllfa economaidd sydd ohoni a'r newidiadau cyllidebol a gymeradwywyd eisoes.

5. Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol

- 5.1 Yn unol â'r Côd, blaenoriaeth y Cyngor yw sicrhau diogelwch cyfalaf a hylifedd, a sicrhau lefel briodol o enillion sy'n gyson ag archwaeth risg y Cyngor. Yn yr hinsawdd economaidd sydd ohoni, ystyrir ei bod yn briodol cadw'r buddsoddiadau i rai tymor byr er mwyn cwrdd ag anghenion llif arian, ond hefyd i chwilio am y gwerth sydd ar gael mewn cyfnodau hyd at 12 mis gyda sefydliadau ariannol sydd â statws credyd uchel.
- 5.2 Roedd gan y Cyngor £55.224m o fuddsoddiadau ar 30 Medi 2022 (£46.115m ar 31 Mawrth 2022), a'r elw o'r portffolio buddsoddi am chwe mis cyntaf y flwyddyn oedd 1.11%. Fodd bynnag, dylid nodi fod yr enillion wedi cynyddu yn ystod yr ail chwarter ac mae disgwyl iddynt barhau i gynyddu yn ystod ail hanner y flwyddyn. Mae Atodiad 3 yn cynnwys rhestr llawn o'r buddsoddiadau ar 30 Medi 2022. Mae Atodiad 4 yn cynnwys crynodeb o'r buddsoddiadau a'r cyfraddau.
- 5.3 Nid aethpwyd yn uwch na'r terfynau a gymeradwywyd yn y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol yn ystod chwe mis cyntaf 2022/23. Serch hynny, gofynnir am godi'r terfyn ar gyfer benthycar i Awdurdodau Lleol eraill o £5m i £10m. Oherwydd bod ein balansau arian parod wedi cynyddu a'r galw gan awdurdodau eraill yn uwch, rydym eisïau manteisio ar y cyfleoedd buddsoddi gorau posib.

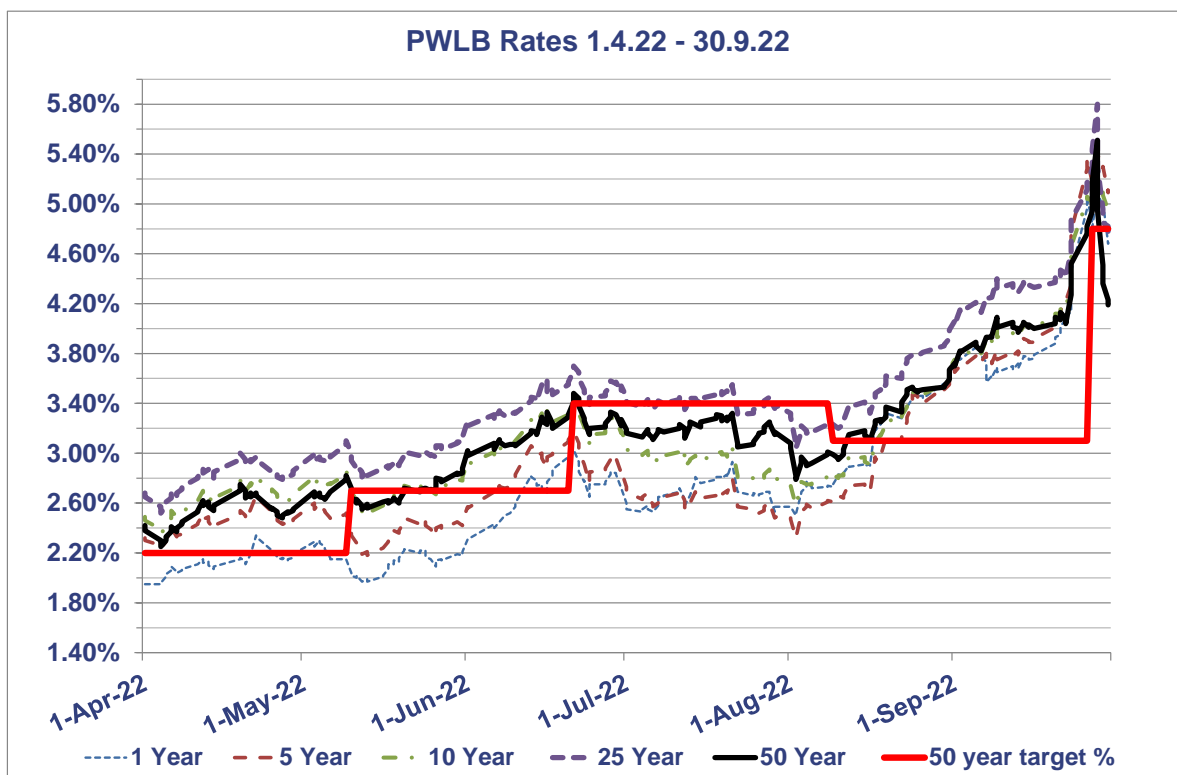
- 5.4** Yr enillion o fuddsoddiadau y mae'r Cyngor wedi cynllunio ar eu cyfer am 2022/23 yn ei chyfanrwydd yw £0.004m ac nid yw perfformiad ar gyfer y flwyddyn hyd yma yn cyd-fynd â'r gyllideb, oherwydd derbyniwyd £0.208m hyd at ddiwedd Chwarter 2. Rydym yn rhagweld y bydd yr enillion ar ddiwedd y flwyddyn yn uwch na'r gyllideb gan fod ein balansau arian parod wedi bod yn uwch na'r arfer ac mae cyfraddau llog yn uwch nag a ragwelwyd pan osodwyd y gyllideb.
- 5.5** Mae'r meini prawf presennol ar gyfer dewis gwrthbartion buddsoddi a gymeradwywyd yn y TMSS yn cwrdd â gofynion y swyddogaeth rheoli trysorlys.
- 5.6** Gellir gweld y gwledydd a gymeradwywyd ar gyfer buddsoddiadau yn Atodiad 5.
- 5.7** Mae'r tabl isod yn rhestru buddsoddiadau a wnaed yn ystod hanner cyntaf y flwyddyn ariannol hon. Gan mai diogelwch yr arian yw dangosydd allweddol y Cyngor, ac oherwydd diffyg yn y galw gan Awdurdodau Lleol eraill, ystyrir mai cyfrifon banc galw yw'r ffordd fwyaf diogel o fuddsoddi arian, ac mae hyn yn darparu enillion uwch yn dilyn y cynnydd mewn cyfraddau llog. Serch hynny, mae'r Cyngor yn ceisio ehangu nifer y gwrthbartion sydd ar gael er mwyn lleihau'r symiau sy'n cael eu cadw mewn cyfrifon galw.

Gwrthbarti	Dyddiad Cychwyn	Dyddiad Gorffen	Cyfradd Llog %	Swm £	Llog a dderbyniwyd ar gyfer y cyfnod £
National Westminster Bank	11/04/2022	11/10/2022	1.30	10,000,000	65,178
Santander	10/05/2022	10/11/2022	1.47	7,500,000	55,578
Nationwide Building Society	17/05/2022	17/08/2022	0.97	7,500,000	18,337
Goldman Sachs	22/07/2022	22/12/2022	2.18	7,500,000	68,536
Nationwide Building Society	17/08/2022	17/11/2022	1.87	7,500,000	35,351

6. Benthycu

- 6.1** Y gofyniad cyllid cyfalaf (GCC) a ragwelir ar gyfer 2022/23 yw £146.9m. Mae'r GCC yn dynodi angen sylfaenol y Cyngor i fenthycu at ddibenion cyfalaf. Os yw'r GCC yn bositif, gall y Cyngor fenthycu gan y PWLB neu'r farchnad (benthycu allanol) neu o falansau mewnol ar sail dros dro (benthycu mewnol). Yn gyffredinol, mae'r cydbwysedd rhwng benthycu allanol a mewnol yn cael ei yrru gan amodau'r farchnad. Mae'r Cyngor yn rhagweld y bydd wedi cael benthycu £122.7m erbyn diwedd y flwyddyn a bydd wedi defnyddio £24.2m o gronfeydd llif arian yn lle benthycu. Mae hwn yn ddull darbodus a chost effeithiol yn yr hinsawdd economaidd sydd ohoni, ond bydd angen ei fonitro'n barhaus os bydd y risg fod yr elw ar giltiau yn uwch na'r disgwyl yn parhau.
- 6.2** Ni fenthycwyd unrhyw arian yn ystod hanner cyntaf y flwyddyn ariannol, ac ni ragwelir y bydd angen unrhyw fenthycu allanol ychwanegol yn ystod ail hanner y flwyddyn ariannol. Bydd angen benthycu i gyllido rhan o raglen gyfalaf 2022/23, ond gwneir hynny trwy fenthycu mewnol (defnyddio balansau arian parod). Bydd hyn yn gohirio costau cyllido cyfalaf tra bod balansau arian parod y Cyngor yn gallu darparu ar gyfer y benthycu mewnol hwn. Yn y tymor canolig, efallai y bydd angen allanol benthycu os bydd balansau arian y Cyngor yn gostwng i lefel isel. Mae'r rhaglen gyfalaf yn cael ei monitro'n rheolaidd oherwydd effeithiau pwysau chwyddiant, prinder deunyddiau a llafur. Felly, bydd ein strategaeth fenthycu hefyd yn cael ei hadolygu'n rheolaidd ac yna'n cael ei haddasu, os bydd angen, er mwyn cyflawni'r gwerth gorau posib a'r lefel gorau o risg yn y tymor hir.

Mae'r graff a'r tabl isod yn dangos y newid yng nghyfraddau sicrwydd y PWLB ar gyfer chwe mis cyntaf y flwyddyn hyd yma. Roedd enillion giltiau a chyfraddau'r PWLB yn dangos tuedd ar i fyny rhwng 1 Ebrill a 30 Medi. Ar ddechrau 2022/23, roedd cyfradd darged 50 mlynedd y PWLB ar gyfer benthycu hirdymor newydd yn 2.20%, cyn cynyddu i 4.80% ym mis Medi. (Nodwch, serch hynny, ein bod yn rhagweld y bydd cyfraddau'r PWLB yn gostwng yn ystod 2023 a 2024.)

	1 Year	5 Year	10 Year	25 Year	50 Year
Low	1.95%	2.18%	2.36%	2.52%	2.25%
Date	01/04/2022	13/05/2022	04/04/2022	04/04/2022	04/04/2022
High	5.11%	5.44%	5.35%	5.80%	5.51%
Date	28/09/2022	28/09/2022	28/09/2022	28/09/2022	28/09/2022
Average	2.81%	2.92%	3.13%	3.44%	3.17%
Spread	3.16%	3.26%	2.99%	3.28%	3.26%

6.3 Prin iawn fu'r cyfleoedd a gafwyd i aildrefnu dyledion yn yr hinsawdd economaidd sydd ohoni ac yn dilyn codiadau amrywiol yn yr elw a ychwanegwyd i enillion giltiau, ac mae hyn wedi cael effaith ar gyfraddau benthyg newydd y PWLB ers mis Hydref 2010. Felly, nid oes unrhyw ddyledion wedi cael eu haildrefnu yn ystod y flwyddyn ariannol gyfredol hyd yma. Fodd bynnag, gan fod y gromlin enillion yn ei chyfanrwydd wedi symud i lefel uwch, efallai y bydd gwell cyfleoedd yn y dyfodol, er dim ond aildrefnu dyledion sy'n ddarbodus ac yn fforddiadwy fydd yn cael ei ystyried.

7. Sefyllfa Gyfalaf y Cyngor (Dangosyddion Darbodus)

7.1 Mae'r rhan hon o'r adroddiad wedi ei strwythuro er mwyn rhoi diweddariad ar:-

- Cynlluniau gwariant cyfalaf y Cyngor;
- Sut mae'r cynlluniau hyn yn cael eu cyllido;
- Effaith y newidiadau yn y cynlluniau gwariant cyfalaf ar y dangosyddion darbodus a'r angen sylfaenol i fenthyca; a
- Cydymffurfio â'r cyfyngiadau sydd ar waith ar gyfer gweithgareddau benthyca.

7.2 Dangosydd Darbodus ar gyfer Gwariant Cyfalaf

Mae'r tabl hwn yn dangos yr amcangyfrifon diwygiedig ar gyfer gwariant cyfalaf o'i gymharu â'r gyllideb gyfalaf:-

Gwariant Cyfalaf	Amcangyfrif Gwreiddiol 2022/23 £'000	Sefyllfa ar 30 Medi 2022 £'000	Amcangyfrif Cyfredol 2022/23 £'000
Cronfa'r Cyngor	36,691	13,450	34,068
CRT	15,034	4,015	12,085
Cyfanswm	51,725	17,465	46,153

7.2.1 Mae'r gwariant a ragwelir yn dangos bod y mwyafrif o brosiectau ar darged i'w cwblhau o fewn y gyllideb, ond mae rhai prosiectau'n rhagweld tanwariant ar ddiwedd y flwyddyn, gyda'r cynllun a'r cyllid yn llithro i'r flwyddyn ariannol nesaf. Mae'r Cyfrif Refeniw Tai (CRT) yn rhagweld tanwariant sylweddol hefyd. Adlewyrchir hyn yn y tabl uchod. Mae dadansoddiad llawn o'r gwariant cyfalaf a gynlluniwyd ar gyfer 2022/23 i'w weld yn Adroddiad Monitro'r Gyllideb Cyfalaf ar gyfer Ch2, a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 29 Tachwedd 2022.

7.3 Newidiadau o ran Cyllido'r Rhaglen Gyfalaf

7.3.1 Mae rhai newidiadau i sut y cyllidir y rhaglen gyfalaf, fel y gwelir yn y tabl isod. Mae'r prif reswm am y newid yn cael ei nodi ym mharagraff 7.2.1, gan y bydd tanwariant sylweddol mewn cynlluniau cyfalaf yn 2022/23. Serch hynny, bydd y cynlluniau hyn yn llithro i 2023/24, ynghyd â'r cyllid ar eu cyfer ac, ar hyn o bryd, ni ragwelir y bydd unrhyw gyllid yn cael ei golli oherwydd yr oedi.

7.3.2 Mae'r tabl isod yn dwyn ynghyd brif elfennau strategaeth y cynlluniau gwariant cyfalaf (uchod), gan dynnu sylw at ddull cyllido gwreiddiol y rhaglen gyfalaf, a threfniadau cyllido disgwylidig y gwariant cyfalaf hwn. Mae elfen fenthycyca'r tabl yn cynyddu dyled sylfaenol y Cyngor trwy'r Gofyniad Cyllido Cyfalaf (GCC), er y bydd hyn yn cael ei ostwng yn rhannol gan daliadau refeniw ar gyfer ad-dalu'r ddyled (Darpariaeth Refeniw Isaf). Efallai y bydd dyledion sy'n aeddfedu a gofynion trysorlys eraill yn ychwanegu at yr angen benthyca uniongyrchol hwn hefyd.

Cyllido Cyfalaf	Amcangyfrif Gwreiddiol 2022/23 £'000	Amcangyfrif Diwygiedig 2022/23 £'000
Grantiau Cyfalaf	19,253	18,331
Derbyniadau Cyfalaf	1,108	830
Cronfeydd Wrth Gefn	7,112	6,331
Cyfraniad Refeniw	10,365	7,602
Benthyca â Chefnogaeth	7,068	6,240
Benthyca Digefnogaeth	6,742	6,742
Benthyciad	77	77
Cyfanswm	51,725	46,153

7.4 Newidiadau i'r Dangosyddion Darbodus ar gyfer y Gofyniad Cyllido Cyfalaf (GCC), Dyled Allanol a'r Terfyn Gweithredol

7.4.1 Mae tablau 7.4.2 a 7.4.3 isod yn dangos y GCC, sef yr angen allanol sylfaenol i fenthycyca at ddibenion cyfalaf. Mae hefyd yn dangos y sefyllfa o ran dyled yn ystod y cyfnod. Yr enw ar hyn yw'r Terfyn Gweithredol, ac mae'n cael ei osod yn flynyddol gan y Cyngor fel rhan o'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys.

7.4.2 Dangosydd Darbodus – Y Terfyn Gweithredol ar gyfer dyledion allanol

	Terfyn Gweithredol 2022/23 yn unol â TMSS 2022/23 £'000	Sefyllfa Fenthyca Agoriadol 2022/23 £'000	Swm o fewn y Terfyn £'000	Amcangyfrif o Sefyllfa Fenthyca 2022/23 £'000	Swm o fewn y Terfyn £'000
Dangosydd Darbodus – Dyled Allanol / Y Terfyn Gweithredol					
Benthyca	175,000	125,349	49,651	122,677	52,323
Rhwymedigaethau hirdymor eraill	5,000	0	5,000	0	5,000
Cyfanswm dyledion ar 31 Mawrth	180,000	125,349	54,651	122,677	57,323

7.4.3 Dangosydd Darbodus – Gofyniad Cyllido Cyfalaf (GCC)

7.4.3.1 Ar hyn o bryd, rydym ychydig yn is na'r Gofyniad Cyllido Cyfalaf a ragwelwyd yn wreiddiol oherwydd y tanwariant a ragwelir mewn benthyca, a hynny'n bennaf oherwydd y tanwariant a ragwelir yn y CRT ac oherwydd bod y Cyngor wedi derbyn cyllid grant ychwanegol a oedd yn cymryd lle'r cyllid gwreiddiol.

	Amcangyfrif Gwreiddiol 2022/23 £'000	Amcangyfrif Diwygiedig 2022/23 £'000
Dangosydd Darbodus – Gofyniad Cyllido Cyfalaf		
GCC – Cronfa'r Cyngor	107,867	106,957
GCC – CRT	43,646	39,897
Cyfanswm GCC	151,513	146,854
Symudiad Net yn y GCC	10,567¹	9,050²

Rhagolwg GCC Gwreiddiol	151,513
Gostyngiad yn y DRI yn y rhagolwg diwygiedig ar gyfer Cyfalaf yn Ch2 2022/23 o gymharu â rhagolygon y TMSS ar gyfer 2022/23	150
Tanwariant mewn Benthyca Digefnogaeth ar gyfer y CRT yn 2022/23	-3,750
Gwahaniaeth mewn benthyciadau (gwahaniaeth rhwng rhagolwg TMSS 2022/23 a'r rhagolwg diwygiedig ar gyfer Cyfalaf yn Ch2) – derbyniwyd benthyciad Salix ychwanegol nad oedd yn hysbys pan luniwyd y TMSS ar gyfer 2022/23	400
Gorwariant ar Fenthyca Digefnogaeth yn 2021/22 a thanwariant yn 2022/23 oherwydd cafwyd gwariant Band B yn 2021/22, na chafodd ei ragweld wrth lunio'r TMSS, a thanwariant yn 2022/23 oherwydd gostyngiad mewn gwariant ar Fand A a Band B, o gymharu â'r ffigyrau oedd ar gael pan luniwyd y TMSS.	-911
Tanwariant mewn Benthyca â Chefnogaeth yn 2021/22 oherwydd bod grant ychwanegol wedi'i dderbyn yn 2021/22 fel cyllid amgen a oedd yn golygu bod angen llai o Fenthyca â Chefnogaeth.	-549
Rhagolwg GCC Diwygiedig	146,854

7.5 Cyfyngiadau ar Weithgareddau Benthyca

7.5.1 Y rheolaeth allweddol gyntaf dros weithgareddau trysorlys yw dangosydd darbodus i sicrhau, dros y tymor canol, y bydd benthyca net (benthyciadau llai buddsoddiadau) yn cael ei wneud at ddibenion cyfalaf yn unig. Ni ddylai benthyca allanol gros, ac eithrio yn y tymor byr, fod yn fwy na chyfanswm y GCC yn y flwyddyn flaenorol ynghyd ag amcangyfrifon unrhyw GCC ychwanegol ar gyfer 2022/23 a'r ddwy flwyddyn ariannol nesaf. Mae hyn yn caniatáu peth hyblygrwydd ar gyfer lefel cyfyngedig o

¹ Symudiad rhwng amcangyfrif 2021/11 ac amcangyfrif 2022/23 yn y TMSS 2022/23

² Symudiad rhwng ffigyrau gwirioneddol 2021/22 (yn unol â'r Datganiad o'r Cyfrifon 2021/22) ac amcangyfrif diwygiedig 2022/23

fenthycy cynnar ar gyfer blynyddoedd i ddod. Mae'r Cyngor wedi cymeradwyo polisi ar gyfer benthyca cyn yr angen, a glynir wrtho os gwelir bod hynny'n ddarbodus. Y sefyllfa fenthycy gyfredol yw £124.155m, sy'n is na'r rhagolwg GCC ar gyfer eleni a'r ddwy flynedd ariannol nesaf (gweler y tabl isod), felly, cydymffurfiwyd â'r dangosydd hwn.

	2022/23 £'000	2023/24 £'000	2024/25 £'000
GCC (rhagolwg diwedd blwyddyn)	146,854	161,468	167,556

	Amcangyfrif Gwreiddiol 2022/23 £'000	Sefyllfa Gyfredol ar 30 Medi 2022 £'000	Amcangyfrif Diwygiedig 2022/23 £'000
Benthyca Allanol	144,333	124,155	122,677
Benthyca Mewnol	7,180	22,699	24,177
Ynghyd â rhwymedigaethau tymor hir eraill	0	0	0
GCC (sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn)	151,513	146,854	146,854

7.5.2 Ni ragwelir y bydd unrhyw anawsterau yn y flwyddyn gyfredol o ran cydymffurfio â'r dangosydd darbodus hwn.

7.5.3 Mae dangosydd darbodus arall yn rheoli lefel gyffredinol y benthyca. Dyma'r Terfyn Awdurdodedig, sef y terfyn y gwaherddir benthyca y tu hwnt iddo, ac mae angen i'r Aelodau ei osod a'i adolygu, sef £185m ar hyn o bryd. Mae'n adlewyrchu lefel y benthyca y gellid ei fforddio yn y tymor byr, er nad yw'n lefel a ddymunir, ac ni fyddai'n gynaliadwy yn y tymor hirach. Dyma'r angen benthyca uchaf a ddisgwylir gyda rhywfaint o hyblygrwydd ar gyfer symudiadau annisgwyl. Dyma'r terfyn statudol a bennir o dan Adran 3 (1) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2003.

Terfyn Awdurdodedig ar gyfer Dyled Allanol	Dangosydd Gwreiddiol 2022/23 £'000	Sefyllfa Fenthycy Gyfredol ar 30 Medi 2022 £'000	Amcangyfrif o'r Sefyllfa Fenthycy ar 31 Mawrth 2022 £'000
Benthyca	180,000	124,155	122,677
Rhwymedigaethau tymor hir eraill	5,000	0	0
Cyfanswm	185,000	124,155	122,677

8. Cydymffurfio â Therfynau Trysorlys a Darbodus

8.1 Mae'n ddyletswydd statudol ar y Cyngor i bennu a pharhau i adolygu'r terfynau benthyca fforddiadwy. Yn ystod yr hanner blwyddyn a ddaeth i ben ar 30 Medi 2022, mae'r Cyngor wedi gweithredu o fewn y dangosyddion trysorlys a darbodus a nodir yn Natganiad y Cyngor ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys ar gyfer 2022/23. Ni ragwelir unrhyw anawsterau eleni nac yn y blynyddoedd i ddod o ran cydymffurfio â'r dangosyddion hyn.

Mae'r holl weithredoedd rheoli trysorlys hefyd wedi'u cynnal yn unol ag Arferion Rheoli Trysorlys y Cyngor.

9. Argymhellion

9.1 Cymeradwyo'r newid yn y terfyn gwrthbarti i awdurdodau lleol eraill yn unol ag adran 5.3;

**MARC JONES
CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU)
A SWYDDOG ADRAN 151**

Diweddariad ar yr Economi hyd yma a'r rhagolygon / Economic Update & Forecasts

- The second quarter of 2022/23 saw:-
  - GDP revised upwards in Q1 2022/23 to +0.2% q/q from -0.1%, which means the UK economy has avoided recession for the time being;
  - Signs of economic activity losing momentum as production fell due to rising energy prices;
  - CPI inflation ease to 9.9% y/y in August, having been 9.0% in April, but domestic price pressures showing little sign of abating in the near-term;
  - The unemployment rate fall to a 48-year low of 3.6% due to a large shortfall in labour supply;
  - Bank Rate rise by 100bps over the quarter, taking Bank Rate to 2.25% with further rises to come;
  - Gilt yields surge and sterling fall following the “fiscal event” of the new Prime Minister and Chancellor on 23rd September.
- The UK economy grew by 0.2% q/q in Q1 2022/23, though revisions to historic data left it below pre-pandemic levels.
- There are signs of higher energy prices creating more persistent downward effects in economic activity. Both industrial production (-0.3% m/m) and construction output (-0.8% m/m) fell in July 2022 for a second month in a row. Although some of this was probably due to the heat wave at the time, manufacturing output fell in some of the most energy intensive sectors (e.g., chemicals), pointing to signs of higher energy prices weighing on production. With the drag on real activity from high inflation having grown in recent months, GDP is at risk of contracting through the autumn and winter months.
- The fall in the composite PMI from 49.6 in August to a 20-month low preliminary reading of 48.4 in September points to a fall in GDP of around 0.2% q/q in Q3 and consumer confidence is at a record low. Retail sales volumes fell by 1.6% m/m in August, which was the ninth fall in 10 months. That left sales volumes in August just 0.5% above their pre-Covid level and 3.3% below their level at the start of the year. There are also signs that households are spending their excess savings in response to high prices. Indeed, cash in households' bank accounts rose by £3.2bn in August, which was below the £3.9bn rise in July and much smaller than the 2019 average monthly rate of £4.6bn.
- The labour market remained exceptionally tight. Data for July and August provided further evidence that the weaker economy is leading to a cooling in labour demand. Labour Force Survey (LFS) employment rose by 40,000 in the three months to July (the smallest rise since February). But a renewed rise in inactivity of 154,000 over the same period meant that the unemployment rate fell from 3.8% in June to a new 48-year low of 3.6%. The single-month data showed that inactivity rose by 354,000 in July itself and there are now 904,000 more inactive people aged 16+ compared to before the pandemic in February 2020. The number of vacancies has started to level off from recent record highs but there have been few signs of a slowing in the upward momentum on wage growth. Indeed, in July, the 3my/y rate of average earnings growth rose from 5.2% in June to 5.5%.
- CPI inflation eased from 10.1% in July to 9.9% in August, though inflation has not peaked yet. The easing in August was mainly due to a decline in fuel prices reducing fuel inflation from 43.7% to 32.1%. And with the oil price now just below \$90pb, we would expect to see fuel prices fall further in the coming months.
- However, utility price inflation is expected to add 0.7% to CPI inflation in October when the Ofgem unit price cap increases to, typically, £2,500 per household (prior to any benefit payments). But, as the government has frozen utility prices at that level for two years, energy price inflation will fall sharply after October and have a big downward influence on CPI inflation.

- Nonetheless, the rise in services CPI inflation from 5.7% y/y in July to a 30-year high of 5.9% y/y in August suggests that domestic price pressures are showing little sign of abating. A lot of that is being driven by the tight labour market and strong wage growth. CPI inflation is expected to peak close to 10.4% in November and, with the supply of workers set to remain unusually low, the tight labour market will keep underlying inflationary pressures strong until early next year.
- During H1 2022, there has been a change of both Prime Minister and Chancellor. The new team (Liz Truss and Kwasi Kwarteng) have made a step change in government policy. The government's huge fiscal loosening from its proposed significant tax cuts will add to existing domestic inflationary pressures and will potentially leave a legacy of higher interest rates and public debt. Whilst the government's utility price freeze, which could cost up to £150bn (5.7% of GDP) over 2 years, will reduce peak inflation from 14.5% in January next year to 10.4% in November this year, the long list of tax measures announced at the "fiscal event" adds up to a loosening in fiscal policy relative to the previous government's plans of £44.8bn (1.8% of GDP) by 2026/27. These included the reversal of April's national insurance tax on 6th November, the cut in the basic rate of income tax from 20p to 19p in April 2023, the cancellation of next April's corporation tax rise, the cut to stamp duty and the removal of the 45p tax rate, although the 45p tax rate cut announcement has already been reversed.
- Fears that the government has no fiscal anchor on the back of these announcements has meant that the pound has weakened again, adding further upward pressure to interest rates. Whilst the pound fell to a record low of \$1.035 on the Monday following the government's "fiscal event", it has since recovered to around \$1.12. That is due to hopes that the Bank of England will deliver a very big rise in interest rates at the policy meeting on 3rd November and the government will lay out a credible medium-term plan in the near term. This was originally expected as part of the fiscal statement on 23rd November but has subsequently been moved forward to an expected release date in October. Nevertheless, with concerns over a global recession growing, there are downside risks to the pound.
- The MPC has now increased interest rates seven times in as many meetings in 2022 and has raised rates to their highest level since the Global Financial Crisis. Even so, coming after the Fed and ECB raised rates by 75 basis points (bps) in their most recent meetings, the Bank of England's latest 50 basis points hike looks relatively dovish. However, the UK's status as a large importer of commodities, which have jumped in price, means that households in the UK are now facing a much larger squeeze on their real incomes.
- Since the fiscal event on 23rd September, we now expect the Monetary Policy Committee (MPC) to increase interest rates further and faster, from 2.25% currently to a peak of 5.00% in February 2023. The combination of the government's fiscal loosening, the tight labour market and sticky inflation expectations means we expect the MPC to raise interest rates by 100bps at the policy meetings in November (to 3.25%) and 75 basis points in December (to 4%) followed by further 50 basis point hikes in February and March (to 5.00%). Market expectations for what the MPC will do are volatile. If Bank Rate climbs to these levels the housing market looks very vulnerable, which is one reason why the peak in our forecast is lower than the peak of 5.50% - 5.75% priced into the financial markets at present.
- Throughout 2022/23, gilt yields have been on an upward trend. They were initially caught up in the global surge in bond yields triggered by the surprisingly strong rise in CPI inflation in the US in May. The rises in two-year gilt yields (to a peak of 2.37% on 21st June) and 10-year yields (to a peak of 2.62%) took them to their highest level since 2008 and 2014 respectively. However, the upward trend was exceptionally sharply at the end of September as investors demanded a higher risk premium and expected faster and higher interest rate rises to offset the government's extraordinary fiscal stimulus plans. The 30-year gilt yield rose from 3.60% to 5.10% following the "fiscal event", which threatened financial stability by forcing pension funds to sell assets into a falling market to meet cash collateral requirements. In response, the Bank did two things. First, it postponed its plans to start selling some of its quantitative easing (QE) gilt holdings until 31st October. Second, it committed to buy up to £65bn of long-term gilts to "restore orderly market conditions" until 14th October. In other words, the Bank is restarting QE, although for financial stability reasons rather than monetary policy reasons.
- Since the Bank's announcement on 28th September, the 30-year gilt yield has fallen back from 5.10% to 3.83%. The 2-year gilt yield dropped from 4.70% to 4.30% and the 10-year yield fell back from 4.55% to 4.09%.

- There is a possibility that the Bank continues with QE at the long-end beyond 14th October or it decides to delay quantitative tightening beyond 31st October, even as it raises interest rates. So far at least, investors seem to have taken the Bank at its word that this is not a change in the direction of monetary policy nor a step towards monetary financing of the government's deficit. But instead, that it is a temporary intervention with financial stability in mind.
- After a shaky start to the year, the S&P 500 and FTSE 100 climbed in the first half of Q2 2022/23 before falling to their lowest levels since November 2020 and July 2021 respectively. The S&P 500 is 7.2% below its level at the start of the quarter, whilst the FTSE 100 is 5.2% below it as the fall in the pound has boosted the value of overseas earnings in the index. The decline has, in part, been driven by the rise in global real yields and the resulting downward pressure on equity valuations as well as concerns over economic growth leading to a deterioration in investor risk appetite.

Rhan o gyngor a dderbyniwyd gan / An extract from advice received from: Link Asset Services

**Sylwadau ar y rhagolygon diweddaraf ar raddfeydd llog /
Commentary on the latest interest rates forecasts**

- The Council has appointed Link Group as its treasury advisors and part of their service is to assist the Council to formulate a view on interest rates. The PWLB rate forecasts below are based on the Certainty Rate (the standard rate minus 20 bps) which has been accessible to most authorities since 1st November 2012.
- The latest forecast on 27th September sets out a view that both short and long-dated interest rates will be elevated for some little while, as the Bank of England seeks to squeeze inflation out of the economy, whilst the government is providing a package of fiscal loosening to try and protect households and businesses from the ravages of ultra-high wholesale gas and electricity prices.
- The increase in PWLB rates reflects a broad sell-off in sovereign bonds internationally but more so the disaffection investors have with the position of the UK public finances after September's "fiscal event". To that end, the MPC has tightened short-term interest rates with a view to trying to slow the economy sufficiently to keep the secondary effects of inflation – as measured by wage rises – under control, but its job is that much harder now.
- Our PWLB rate forecasts below are based on the Certainty Rate (the standard rate minus 20 bps, calculated as gilts plus 80bps) which has been accessible to most authorities since 1st November 2012.

Rhan o gyngor a dderbyniwyd gan / An extract from advice received from: Link Asset Services

Crynodeb Benthycyca a Buddsoddi – Chwarteroedd 1 a 2 2022/23
Borrowing and Investment Summary – Quarters 1 and 2 2022/23

	30 Medi / Sept 2022		30 Mehefin / June 2022	
	£'m	% (talwyd ar fenthycyca a dderbyniwyd ar fuddsoddi) / % (paid on borrowing and received on investment)	£'m	% (talwyd ar fenthycyca a dderbyniwyd ar fuddsoddi) / % (paid on borrowing and received on investment)
Benthycyca – graddfa sefydlog Borrowing – fixed rate				
BBGC / PWLB	120.9	4.58	121.9	4.58
Dim BBGC / Non-PWLB	3.3	0	3.3	0
Benthycyca – graddfa amrywiol Borrowing – variable rate	Dim / Nil	d/b / n/a	Dim / Nil	d/b / n/a
Adneuon – galw hyd at 30 diwrnod Deposits – Call to 30 days	22.7	0.30	30.1	0.08
Adneuon – Tymor sefydlog < 1 bl. Deposits – Fixed Term < 1 year	32.5	1.67	32.5	1.14
Adneuon – Tymor sefydlog 1 bl. + Deposits – Fixed Term 1 year +	Dim / Nil	d/b / n/a	Dim / Nil	d/b / n/a
Cyfanswm Adneuon Total Deposits	55.2	1.11	63.2	0.62
Adneuon Uchaf yn y Chwarter Highest Deposits in the Quarter	63.2	d/b / n/a	64.7	d/b / n/a
Adneuon Isaf yn y Chwarter Lowest Deposits in the Quarter	55.2	d/b / n/a	46.1	d/b / n/a
Cyfartaledd Adneuon yn y Chwarter Average Deposits in the Quarter	58.5	0.88	60.8	0.51

Graddfeydd Credyd Gwrthbartïon buddsoddi a'r adneuron a ddelir gyda phob un ar 30 Medi 2022*
Credit ratings of investment counterparties and deposits held with each as at 30 September 2022*

Grŵp Bancio/ Banking Group	Sefydliad/ Institution	Adneuron / Deposit £'000	Hyd (Galw / tymor sefydlog) / Duration (Call / Fixed Term**)	Cyfnod (O / I) / Period (From / To)	Graddfa Enillion / Rate of Return %	Graddfa Tymor Hir Fitch Long Term Rating	Graddfa Tymor Byr Fitch Short Term Rating	Graddfa Tymor Hir Moody's Long Term Rating	Graddfa Tymor Byr Moody's Short Term Rating	Graddfa Tymor Hir Standard & Poor's Long Term Rating	Graddfa Tymor Byr Standard & Poor's Short Term Rating	Lliw Sector / Hyd Awgrymiedig / Sector Colour / Suggested Duration
Lloyds Banking Group plc	Bank of Scotland plc	0.000	Galw/ Call	d/b / n/a	0.01	A+	F1	A1	P-1	A+	A-1	Coch – 6 mis / Red - 6 months
Santander Group plc	Santander UK plc	0.000	Galw/ Call	d/b / n/a	0.41	A+	F1	A1	P-1	A	A-1	Coch – 6 mis / Red - 6 months
The Royal Bank of Scotland Group plc	The Royal Bank of Scotland plc (Rhan / Gwladoli / Part / Nationalised)	0.002	Galw/ Call	d/b / n/a	0.10	A+	F1	A1	P-1	A	A-1	Glas - 12 mis / Blue – 12 months
The Royal Bank of Scotland Group plc	National Westminster Bank Deposit	22.722	Galw/ Call	d/b / n/a	0.30	A+	F1	A1	P-1	A	A-1	Glas - 12 mis / Blue – 12 months
The Royal Bank of Scotland Group plc	National Westminster Bank	10.000	Sefydlog/ Fixed	11/4/22 – 11/10/22	1.30	A+	F1	A1	P-1	A	A-1	Glas - 12 mis / Blue – 12 months
Santander Group plc	Santander UK plc	7.5000	Sefydlog/ Fixed	10/5/22 – 10/11/22	1.47	A+	F1	A1	P-1	A	A-1	Coch – 6 mis / Red - 6 months
Goldman Sachs	Goldman Sachs	7.5000	Sefydlog/ Fixed	22/7/22 – 22/12/22	2.18	A+	F1	A1	P-1	A	A-1	Coch – 6 mis / Red - 6 months
Nationwide Building Society	Nationwide Building Society	7.5000	Sefydlog/ Fixed	17/8/22 – 17/11/22	1.87	A	F1	A1	P-1	A+	A-1	Coch – 6 mis / Red - 6 months

* Ceir y Rhestr Benthycia Cymeradwy yn Atodiad 8 o'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys 2022/23 / Strategaeth Buddsoddi Blynyddol / The Approved Lending List can be found at Appendix 8 of the 2022/23 Treasury Management Strategy Statement / Annual Investment Strategy

** Sef tymor ar pwynt y buddsoddi / Being term at the point of investment.

Gwledydd cymeradwy ar gyfer buddsoddi
Approved countries for investments

Yn seiliedig ar y gyfradd credyd sofran isaf sydd ar gael
Based upon lowest available sovereign credit rating

AAA

- Awstralia / Australia
- Denmarc / Denmark
- Yr Almaen / Germany
- Lwcsembwrg / Luxembourg
- Yr Iseldiroedd / Netherlands
- Norwy / Norway
- Singapôr / Singapore
- Sweden
- Y Swistir / Switzerland

AA+

- Canada
- Y Ffindir / Finland
- U.D.A. / U.S.A.

AA

- Abu Dhabi (UAE)
- Ffrainc / France

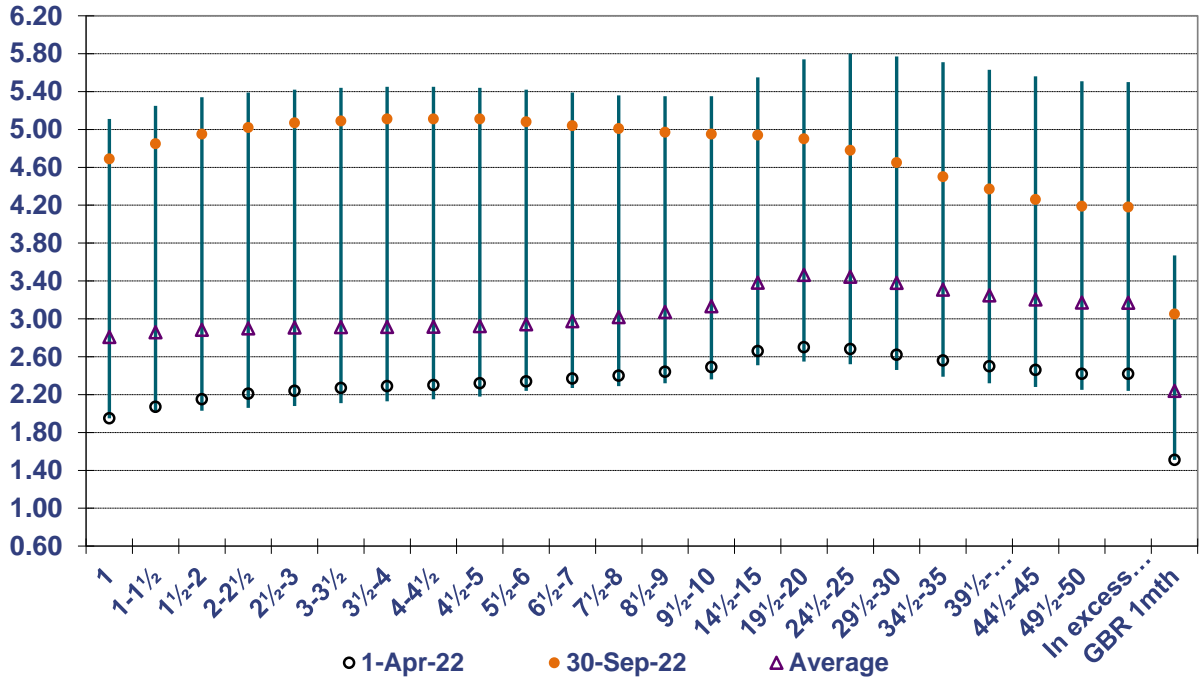
AA-

- Gwlad Belg / Belgium
- Hong Kong
- Qatar
- D.U. / U.K.

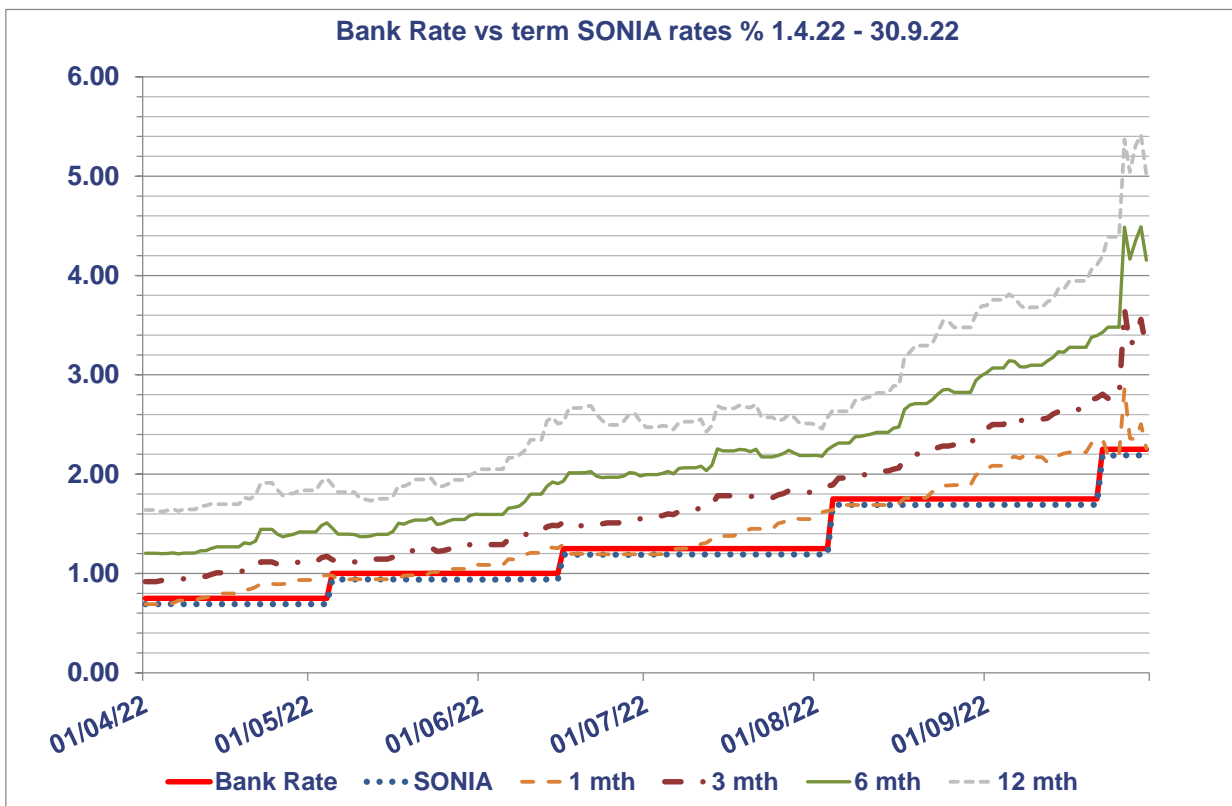
Graffiau Ychwanegol / Additional Graphs

Cymhariaeth o baramedrau benthyca gyda benthyca allanol gwirioneddol / Comparison of borrowing parameters to actual external borrowing

PWLB Certainty Rate Variations 1.4.22 to 30.9.22

Bank Rate vs term SONIA rates % 1.4.22 - 30.9.22

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	CYNGOR SIR
Dyddiad:	9 MAWRTH 2023
Pwnc / Testun:	DATGANIAD AR STRATEGAETH RHEOLI TRYSORLYS 2023/24
Deilydd(ion) Portffolio:	Y CYNGHORYDD R WILLIAMS, DEILYDD PORTFFOLIO CYLLID, BUSNES CORFFORAETHOL A PHROFIAD CWSMER
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	MARC JONES, CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) A SWYDDOG ADRAN 151
Awdur yr Adroddiad: Ffôn: E-bost:	JEMMA ROBINSON 01248 752675 JemmaRobinson@ynysmon.llyw.cymru
Aelodau Lleol:	Amherthnasol

A – Argymhelliad / Argymhellion a Rheswm / Rhesymau

- Cyflwynir yr adroddiad hwn i sicrhau bod y Cyngor yn rhoi arferion gorau ar waith yn unol â Chôd Ymarfer y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) ar gyfer materion Rheoli Trysorlys. Mae'r côd yn argymhell y dylai'r Aelodau graffu ar y Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys (sy'n cynnwys y Strategaeth Fuddsoddi Flynnyddol, y Datganiad ar y Polisi Darpariaeth Refeniw Isaf (MRP) blynnyddol, y Datganiad ar y Polisi Rheoli Trysorlys Blynnyddol a'r Cynllun Dirprwyo ar gyfer Rheoli Trysorlys) cyn i'r cyfryw Ddatganiad gael ei gyflwyno i'w fabwysiadu. Yn unol â chynllun dirprwyo'r Awdurdod, y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio sy'n gyfrifol am y swyddogaeth hon.
- Mae Côd Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys (Adran 7) yn argymhell y dylid cymeradwyo, dogfennu a monitro Arferion Rheoli Trysorlys (ARhT) yr Awdurdod. Mae'n dweud hefyd mai mater ar gyfer penderfyniad lleol yw natur a maint ymwneud corff cyfrifol unrhyw sefydliad o ran cymeradwyo a monitro ei ARhT a'r atodlenni cysylltiedig, ac mae'n cydnabod hefyd y gellir dirprwyo'r swyddogaeth hon mewn rhai sefydliadau i'r swyddog cyfrifol. Ym mhob achos, dylai fod yn destun sgrifftini gan y corff cyfrifol yn dilyn argymhellion gan y swyddog cyfrifol. Mae'r Awdurdod hwn wedi cynhyrchu ARhT ysgrifenedig â awdurdodwyd gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 11 Chwefror 2020.
- O ran diweddariadau i'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys, diwygiwyd y Polisi Darpariaeth Refeniw Isaf (MRP) yn dilyn y Datganiad ar gyfer 2022/23.
- O dan y Côd Ymarfer, mae'n rhaid i'r Cyngor baratoi Strategaeth Gyfalaf, sy'n cymryd golwg tymor hwy ar y buddsoddiad cyfalaf angenrheidiol a sut y bydd y buddsoddiad hwnnw'n cael ei gyllido. Bydd y Pwyllgor Gwaith yn cymeradwyo'r Strategaeth hon, ynghyd â phenderfyniadau eraill ar y gyllideb. Mae'r Strategaeth Rheoli Trysorlys hon yn eistedd o dan y Strategaeth Gyfalaf, ac yn ystyried effaith y strategaeth honno ar fenthycy a buddsoddiadau'r Cyngor. Mae'n nodi sut bydd y ddwy strategaeth yn cael eu gweithredu mewn dull a reolir, sy'n unol â lefel addas o risg y mae'r Cyngor yn dymuno ei chymryd, a chan gymryd i ystyriaeth yr arweiniad a nodir yng Nghôd Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys. O dan y Côd diwygiedig ym mis Rhagfyr 2021, bydd yr aelodau'n cael eu diweddarau ar y modd y bydd y newidiadau hyn yn effeithio ar ein dull presennol a bydd rhaid i unrhyw newidiadau gael eu mabwysiadu'n ffurfiol yn yr adroddiad Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys yma.

1. Argymhellion

- I gymeradwyo y Strategaeth Rheoli Trysorlys ar gyfer 2023/24.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Amherthnasol

C – Am ba reswm mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?		
<ul style="list-style-type: none"> Yn unol â'r Cynllun Dirprwyo, craffodd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar yr adroddiad hwn ar 7 Chwefror 2023 a'r Pwyllgor Gwaith ar 2 Mawrth 2023. Mae'r ddau Bwyllgor yn argymhell derbyn y Strategaeth fel y'i cyflwynir. Nid yw'r Cyngor wedi dirprwyo cymeradwyaeth derfynol y Strategaeth. 		
CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â pholisi a gymeradwywyd gan y Cyngor Llawn?		
Ydi		
D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?		
Amherthnasol		
DD – Aseu'r effeithiau posibl (os yn berthnasol):		
1	Sut mae'r penderfyniad hwn yn effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys?	
2	A ragwelir y bydd y penderfyniad hwn yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod i'r dyfodol? Os felly, sut:-	
3	A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn, os felly, rhwch wybod gyda phwy:-	
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae eu rhan wrth ddrafftio'r ffordd hon ymlaen? Esboniwch sut:-	
5	Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan y Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad yn ei gael ar y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.	
7	Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	
E – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Tim Arweinyddiaeth (TA) (gorfodol)	
2	Cyllid / Adran 151 (gorfodol)	Amherthnasol – y Swyddog Adran 151 yw awdur yr adroddiad hwn.
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (gorfodol)	
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	
7	Caffael	
8	Sgriwtini	
9	Aelodau Lleol	
10	Arall	Penderfynodd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a'r Pwyllgor Gwaith i:- Argymhell i'r Cyngor llawn i dderbyn y Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys am 2023/24, heb unrhyw newidiadau pellach.

F - Atodiadau:

1. Datganiad ar y Polisi Rheoli Trysorlys
2. Egwyddorion Allweddol Rheoli Trysorlys
3. Cefndir economaidd
4. Rhagolygon o ran Cyfraddau Llog
5. Proffil aeddfedwydd benthyciadau
6. Datganiad Polisi DRI (MRP)
7. Buddsoddiadau Penodol ac Amhenodol
8. Meini Prawf Gwrthbartïon
9. Gwledydd sy'n cael eu cymeradwyo ar gyfer buddsoddiadau
10. Cynllun dirprwyo rheoli trysorlys a rôl y Swyddog Adran 151
11. Dangosyddion Darbodus a Thrysorlys
12. Eglurhad ar y Dangosyddion Darbodus a Thrysorlys
13. Geirfa a gwybodaeth ynghylch dangosyddion Darbodus a Thrysorlys

FF – Papurau cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

- Datganiad ar Strategaeth Rheoli Trysorlys 2022/23, a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn ar 10 Mawrth 2022;
- Adroddiad Alldro Rheoli Trysorlys 2021/22, a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn ar 26 Ionawr 2023;
- Adroddiad Alldro Cyfalaf 2021/22, a gyflwynwyd i'r Pwyllgor hwn ar 28 Mehefin 2022;
- Adroddiad Monitro Cyllideb Cyfalaf Chwarter 2 2022/23, a gyflwynwyd i'r Pwyllgor hwn ar 29 Tachwedd 2022; ac
- Adroddiad Canol Blwyddyn Rheoli Trysorlys 2022/23, a gyflwynwyd i'r Pwyllgor hwn ar 9 Mawrth 2023

DATGANIAD AR Y STRATEGAETH RHEOLI TRYSORLYS

STRATEGAETH FUDDSODDI FLYNYDDOL, DATGANIAD AR Y POLISI DARPARIAETH ISAFSWM REFENIW A DATGANIAD AR Y POLISI RHEOLI TRYSORLYS 2023/24

1. CYFLWYNIAD

- 1.1. Cyhoeddodd CIPFA ei godau diwygiedig ar 20 Rhagfyr 2021 ac mae wedi datgan nad oes rhaid eu mabwysiadu'n ffurfiol nes blwyddyn ariannol 2023/24. Mae'n rhaid i'r Cyngor ystyried y codau Ymarfer hyn wrth baratoi'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys (DSRhT) a'r Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol, ynghyd ag unrhyw adroddiadau perthnasol yn ystod y flwyddyn sy'n cael eu cymeradwyo gan y Cyngor llawn.
- 1.2. Mae'r Côd Rheoli Trysorlys diwygiedig yn nodi bod rhaid priodoli pob buddsoddiad ac incwm buddsoddi i un o'r tri diben canlynol – Rheoli Trysorlys, Cyflenwi Gwasanaeth ac enillion Masnachol. Gan fod y Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys a'r Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol yma'n delio â buddsoddiadau rheoli trysorlys, ymdrinnir â'r categorïau cyflenwi gwasanaeth a buddsoddiadau masnachol fel rhan o'r adroddiad Strategaeth Cyfalaf.
- 1.3. Mae'r Côd Rheoli Trysorlys diwygiedig yn nodi bod rhaid i'r Cyngor roi'r canlynol ar waith:
- Mabwysiadu dangosydd trysorlys ar gyfer meincnodi rhwymedigaethau i gynorthwyo i reoli risgiau ariannu'r gofyniad cyllid cyfalaf;
  - Rhaid dynodi buddsoddiadau trysorlys tymor hir, (gan gynnwys cronfeydd cyfun), fel buddsoddiadau masnachol oni bai bod achos busnes llif arian i'w cyfiawnhau;
  - Rhaid cynnwys cronfeydd cyfun yn y dangosydd ar gyfer y prif symiau sy'n aeddfedu mewn blynyddoedd tu hwnt i'r flwyddyn gyllideb wreiddiol;
  - Diwygio'r gofrestr wybodaeth a sgiliau ar gyfer swyddogion ac aelodau sydd ynghlwm â'r swyddogaeth rheoli trysorlys – dylai fod yn gymesur â maint a chymhlethdod y gwaith rheoli trysorlys a gyflawnir gan bob awdurdod;
  - Rhaid adrodd i aelodau bob chwarter. Yn benodol, mae'n rhaid i'r Swyddog Adran 151 sefydlu prosesau i fonitro ac adrodd ar berfformiad yn erbyn yr holl ddangosyddion darbodus sy'n edrych at y dyfodol bob chwarter o leiaf;
  - Materion amgylcheddol, cymdeithasol a llywodraethu fydd yn derbyn sylw ym mholisiâu ac arferion rheoli trysorlys yr awdurdod (TMP1).

2. CEFNDIR

- 2.1. Mae CIPFA yn diffinio rheoli trysorlys fel:-

“Rheoli benthyciadau, buddsoddiadau a llif arian yr awdurdod lleol, ei drafodion bancio, marchnad arian a marchnad gyfalaf; rheolaeth effeithiol o'r risgiau sy'n gysylltiedig â'r gweithgareddau hynny; a cheisio'r perfformiad gorau posib sy'n gyson â'r risgiau hynny.”

Mae'r Datganiad ar y Polisi Rheoli Trysorlys yn diffinio polisiâu ac amcanion y gweithgareddau rheoli trysorlys (gweler **Atodiad 1**).

- 2.2. Rhaid i'r Cyngor weithredu cyllideb gytbwys, sy'n golygu'n gyffredinol y bydd yr incwm a godir yn ystod y flwyddyn yn cwrdd â gwariant. Rhan o'r gweithgareddau rheoli trysorlys yw sicrhau bod y llif arian hwn wedi ei gynllunio'n ddigonol a bod arian ar gael pan fo angen. Caiff arian sydd dros ben ei fuddsoddi mewn gwrthbartion neu offerynnau risg isel sy'n gydnaws ag archwaeth risg isel y Cyngor, gan roi blaenoriaeth i hylifedd digonol yn y lle cyntaf cyn yr elw o'r buddsoddiadau.
- 2.3. Ail brif swyddogaeth y gwasanaeth rheoli trysorlys yw cyllido cynlluniau cyfalaf y Cyngor. Mae'r cynlluniau cyfalaf hyn yn darparu arweiniad ynghylch anghenion benthycar'r Cyngor, sef cynllunio llif arian ar gyfer y tymor hwy mewn gwirionedd, er mwyn sicrhau bod y Cyngor yn gallu cwrdd â'i oblygiadau o ran gwariant cyfalaf. Gall rheoli'r arian tymor hwy olygu trefnu benthyciadau ar gyfer y tymor hir neu'r tymor byr neu ddefnyddio gwargedion llif arian tymor hwy. O bryd i'w gilydd, pan fo'n ddarbodus ac yn economaidd, gellir ailstrwythuro dyledion i gwrdd ag amcanion cost neu risg y Cyngor.

- 2.4. Mae'r cyfraniad a wna'r swyddogaeth rheoli trysorlys i'r Awdurdod yn hollbwysig oherwydd bod y cydbwysedd rhwng y gweithgareddau buddsoddi a'r dyledion yn sicrhau hylifedd neu'r gallu i gwrdd ag ymrwymadau gwariant pan fo angen, naill ai ar gyfer refeniw dydd i ddydd neu brosiectau cyfalaf mwy. Bydd y gweithgareddau trysorlys yn gweld y cydbwysedd rhwng y costau llog ar ddyledion a'r incwm buddsoddi sy'n codi o adneuon ariannol yn cael effaith ar y gyllideb sydd ar gael. Gan fod balansau arian parod fel rheol yn codi o gronfeydd wrth gefn a balansau, mae'n hanfodol bwysig sicrhau diogelwch digonol ar gyfer y symiau sy'n cael eu buddsoddi oherwydd gall colli'r symiau gwreiddiol a fuddsoddiwyd arwain at ostwng cronfeydd wrth gefn ariannol y Cyngor.

3. CÔD YMARFER CIPFA AR REOLI TRYSORLYS

- 3.1. Yn unol â Chôd Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys, rhaid i'r Cyngor baratoi a chymeradwyo'r dogfennau isod:-

- Datganiad ar y Strategaeth Gyfalaf sy'n nodi trosolwg lefel uchel, tymor hir o wariant a chyllido cyfalaf, ynghyd â manylion am unrhyw risgiau cysylltiedig â'r modd y byddant yn cael eu rheoli, yn ogystal â'r goblygiadau ar gyfer cynaliadwyedd ariannol yn y dyfodol. Nod y strategaeth gyfalaf hon yw sicrhau bod pob Aelod etholedig ar y Cyngor llawn yn deall yn llawn yr amcanion polisi tymor hir cyffredinol a'r gofynion strategaeth gyfalaf dilynol, y gweithdrefnau llywodraethu a'r archwaeth risg sy'n deillio o hynny.
- Strategaeth Rheoli Trysorlys sy'n amlinellu strategaeth y Cyngor o ran benthyciadau a buddsoddiadau sy'n dilyn ymlaen o'r Strategaeth Gyfalaf, sy'n nodi'r cyfyngiadau ar fenthycia, yn pennu cyfres o ddangosyddion darbodus ac yn penderfynu archwaeth risg a strategaeth y Cyngor mewn perthynas â buddsoddiadau. Yn y bôn mae'n delio â dau faes: materion cyfalaf a materion rheoli trysorlys. Mae'r elfennau hyn yn ateb gofynion Deddf Llywodraeth Leol 2003, Canllawiau Buddsoddi a Chanllawiau Darpariaeth Isafswm Refeniw Llywodraeth Cymru, Côt Darbodus CIPFA a Chôt CIPFA ar Reoli Trysorlys.

- 3.2. Nodir prif egwyddorion Côt Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys yn **Atodiad 2**.

4. CYD-DESTUN ALLANOL

- 4.1. Ni fedrir llunio Strategaeth Rheoli Trysorlys heb ystyried y sefyllfa economaidd hefyd, a hynny oherwydd bod cyflwr yr economi'n cael effaith ar gyfraddau llog a geir o fuddsoddiadau, costau benthycia a chadernid ariannol y gwrthbartion. Mae crynodeb llawn o'r rhagolygon economaidd ar gael yn **Atodiad 3**, ond dyma'r prif bwyntiau y mae angen eu hystyried:-

- Disgwylir i Gyfradd y Banc gyrraedd ei lefel uchaf, sef 4.5%, erbyn mis Mai 2023.
- Mae disgwyl felly y bydd buddsoddi yn 2023/24 yn digwydd mewn amgylchedd lle mae cyfraddau llog yn codi yn y lle cyntaf, ond hefyd - o bosib - mewn amgylchedd lle mae cyfraddau llog yn gostwng yn rhan olaf y flwyddyn ariannol, gan ddibynnu ar ba mor gyflym y mae chwyddiant yn gostwng a'r perfformiad o ran twf.

- 4.2. Wedi ystyried y wybodaeth sydd ar gael a'r cyngor gan Ymgynghorwyr Rheoli Trysorlys y Cyngor, mae'r tabl isod yn nodi barn y Cyngor ynghylch lefelau cyfraddau llog am y tair blynedd nesaf:-

Tabl 1

Rhagolygon ar gyfer Cyfraddau Llog hyd at Ragfyr 2025

Cyfartaledd Blynyddol	Cyfradd Banc (%)	Cyfraddau Benthycia BBGC (yn cynnwys addasiad cyfradd sicrwydd)		
		5 mlynedd	25 mlynedd	50 mlynedd
Rhagfyr 2022	3.50	4.20	4.60	4.30
Mawrth 2023	4.25	4.20	4.60	4.30
Mehefin 2023	4.50	4.20	4.60	4.30
Medi 2023	4.50	4.10	4.50	4.20
Rhagfyr 2023	4.50	4.00	4.40	4.10
Mawrth 2024	4.00	3.90	4.20	3.90
Mehefin 2024	3.75	3.80	4.10	3.80
Medi 2024	3.50	3.60	4.00	3.70
Rhagfyr 2024	3.25	3.50	3.90	3.60
Mawrth 2025	3.00	3.40	3.70	3.50
Mehefin 2025	2.75	3.30	3.60	3.30
Medi 2025	2.50	3.20	3.50	3.20
Rhagfyr 2025	2.50	3.10	3.50	3.20

Mae gwybodaeth a gafwyd gan Link Group, Treasury Solutions ynghlwm yn **Atodiad 4**.

- 4.3. Mae'r rhagolygon presennol, sydd i'w gweld uchod, yn cynnwys y rhagolygon y bydd y Gyfradd Banc yn cyrraedd 4.5% yn Ch2 2023. O ystyried y rhagolygon ar gyfer y gyfradd banc sylfaenol, mae'r cyfraddau elw tybiedig ar fuddsoddiadau am gyfnodau hyd at oddeutu dri mis yn ystod pob blwyddyn ariannol fel a ganlyn (mae'r rhagolwg tymor hir ar gyfer cyfnodau dros 10 mlynedd yn y dyfodol):-

2023/24: 4.40%;
 2024/25: 3.30%;
 2025/26: 2.60%;
 2026/27: 2.50%;
 Blynyddoedd y tymor hir: 2.80%

5. SEFYLLFA BRESENNOL Y CYNGOR

5.1. Benthycia

5.1.1. Nodir benthyciadau allanol cyfredol y Cyngor yn Nhabl 2 isod. Ceir dadansoddiad llawn yn **Atodiad 5**.

Tabl 2

Crynodeb o'r Benthyciadau sydd gan y Cyngor ar hyn o bryd

BENTHYCIADAU'R BWRDD BENTHYCIADAU GWAITH CYHOEDDUS (BBGC)							
	BBGC/BBGC Aeddfedu	BBGC EIP/Blwydd-dal	Benthyciadau Marchnad	BBGC Amrywiol	Cyfanswm Aeddfedu		
Benthyciad sy'n weddill	£119,400	£178k	£0k	£0k	£119,578k		
Oes cyfartalog (blynyddoedd)	30.82	4.06	0.00	0.00	30.78		
Cyfradd cyfartalog (%)	4.53	9.42	0.00	0.00	4.54		
BENTHYCIADAU ERAILL							
	Benthyciad Salix 1	Benthyciad Salix 2	Benthyciad Salix 3	Benthyciad Salix 4	Benthyciad Salix 5	Benthyciad Salix 5	CYFANSWM
Balans sy'n weddill	£24k	£137k	£382k	£172k	£1,984k	£400k	£3,099k
Dyddiad Ad-dalu	2024/25	2025/26	2028/29	2029/30	2031/32	2035/36	
Cyfradd Llog (%)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	

5.2. Buddsoddiadau

5.2.1 Mae unrhyw arian dros ben yn cael ei fuddsoddi ar hyn o bryd mewn cyfrifon adneuon tymor byr, cyfrifon 'ar alw' a chydag awdurdodau lleol eraill yn y DU. Mae'r balans a fuddsoddir yn y cyfrifon hyn yn newid bob dydd (y balans ar 31 Rhagfyr 2022 oedd £46.2m).

5.2.2 Dan y strategaeth rheoli trysorlys gyfredol, mae'r Cyngor yn buddsoddi unrhyw arian dros ben drwy sicrhau, yn y lle cyntaf, ddiogelwch yr adneuon, eu hylifedd yn yr ail le ac yna'r enillion ar y buddsoddiad. Mewn gwirionedd, mae cyfradd yr enillion ar fuddsoddiadau'n cael ei haberthu er mwyn sicrhau'r ddwy egwyddor gyntaf ac, ar hyn o bryd, mae'r elw cyfartalog ar fuddsoddiadau yn 1.11% (fel ar 31 Rhagfyr 2022).

6. EFFAITH CYNLLUNIAU'R DYFODOL AR FENTHYCA

6.1. Caiff gwariant cyfalaf ei gyllido'n rhannol o fenthyciadau ac mae'r rhaglen gyfalaf, fel y nodir yn y Strategaeth Gyfalaf, i'w gweld yn Nhabl 3 isod:-

Tabl 3
Rhaglen Gwariant Cyfalaf Arfaethedig 2023/24 – 2025/26

	2023/24 £'000	2024/25 £'000	2025/26 £'000
Gwariant nad yw'n ymwneud â'r CRT	15,110	8,450	4,959
CRT	31,847	34,351	27,659
Gweithgareddau Masnachol / Buddsoddiadau nad ydynt yn rhai Ariannol	0	0	0
CYFANSWM GWARIANT	46,957	42,801	32,618
Cyllidir drwy			
Grantiau Cyfalaf	13,352	5,561	5,071
Derbyniadau Cyfalaf	500	100	100
Arian wrth Gefn	0	0	0
Refeniw	6,987	6,391	5,999
Y Balans a Gyllidir o Fenthyciadau	26,118	30,749	21,448

6.2. Ffactor pwysig i'w ystyried yw effaith benthyca ar Ofyniad Cyllido Cyfalaf y Cyngor (GCC). Y GCC yw'r mesur o angen sylfaenol y Cyngor i fenthyca. Nid yw benthyca wedi'i gyfyngu i fenthyciadau allanol gan BBGC gan ei fod hefyd yn cynnwys y gallu i ddefnyddio balansau ariannol y Cyngor ei hun (benthyca mewnol) ac mae'r rhain wedi cael eu defnyddio i gyllido gwariant cyfalaf.

6.3. Bydd gwariant cyfalaf yn cynyddu'r GCC ond dim ond yn ôl y swm nad yw'n cael ei gyllido o grantiau, derbyniadau cyfalaf, arian wrth gefn neu refeniw. Bydd y GCC hefyd yn gostwng yn flynyddol gan swm y Ddarpariaeth Isafswm Refeniw (DIR) sy'n cael ei roi yn erbyn refeniw. Mae lefel y GCC yn fesur pwysig er mwyn sicrhau nad yw'r Cyngor yn ymrwymo ei hun i lefelau anfforddiadwy o fenthyca.

6.4. Er mwyn sicrhau bod gan y Cyngor ddigon o gyllid i ad-dalu dyledion ar yr adeg briodol, rhaid i'r Cyngor sicrhau tâl i'r cyfrif refeniw bob blwyddyn, a'r enw ar y tâl hwn yw'r Ddarpariaeth Isafswm Refeniw (DIR). Yn unol â'r Rheoliadau, rhaid i'r Cyngor gymeradwyo datganiad DIR cyn pob blwyddyn ariannol. Gwelir y polisi ar gyfer 2023/24 yn **Atodiad 6**. Cafodd polisi DIR y Cyngor ei ddiwygio'n sylweddol yn 2018, ac unwaith eto ar gyfer y flwyddyn yn dechrau ar 01 Ebrill 2022. Drwy wneud y tâl DIR bob blwyddyn, mae balansau ariannol y Cyngor yn cael eu hailgyflenwi ac mae hynny, yn ei dro, yn lleihau'r lefel o fenthyca mewnol.

- 6.5. Yn 2018, adolygodd y Cyngor ei bolisi DIR a mabwysiadodd dull Rhandaliadau Cyfartal Oes Ased i gyfrifo ei dâl DIR ar gyfer benthycy gyda chymorth a benthycy digymorth. Mae'r polisi diwygiedig o 01 Ebrill 2022 yn mabwysiadu dull blwydd-dal, gan ddefnyddio dull tebyg i forgais ad-daliad safonol, lle mae swm yr ad-daliad, sy'n gyfuniad o ad-dalu'r benthyciad gwreiddiol a'r llog, yn aros yn gyson ac, o ganlyniad, mae swm y benthyciad gwreiddiol a ad-delir yn y blynyddoedd cynnar yn isel ac mae'n cynyddu dros amser. Felly, o dan y dull blwydd-dal, mae'r tâl DIR yn isel yn y blynyddoedd cyntaf cyn cynyddu dros amser.
- 6.6. Gall y Cyngor ddewis talu mwy o DIR mewn unrhyw flwyddyn benodol. Gellir hawlio'r gordaliadau DIR hyn yn ôl (sef gordaliadau sydd, yn achos y Cyngor, yn sicrhau digon o arian parod ar gyfer ad-dalu benthyciadau) yn y blynyddoedd diweddarach os bydd angen. Hyd at 31 Mawrth 2022, cyfanswm y gordaliadau a wnaed oedd £268k, ac roeddent yn ymwneud yn benodol â benthyciadau Salix lle mae'r DIR a godir ar y cyfrif refeniw wedi'i gyfrifo ar sail oes y benthyciad yn hytrach nag ar oes yr ased a gyllidwyd gan y benthyciad. Mae hyn yn sicrhau bod gan y Cyngor ddigon o arian parod i ad-dalu'r benthyciadau pan fydd angen gwneud hynny.
- 6.7. Dangosir effaith cynlluniau gwariant cyfalaf y Cyngor a'r tâl DIR ar y GCC a lefel y benthycy allanol a mewnol yn Nhabl 4 isod:-

Tabl 4
Gofyniad Cyllido Cyfalaf a Benthyciadau 2022/23 i 2025/26

	2022/23 £'000	2023/24 £'000	2024/25 £'000	2025/26 £'000
Gofyniad Cyllido Cyfalaf (GCC)				
Balans Agoriadol y GCC	137,804	149,409	173,905	202,669
Gwariant Cyfalaf	46,153	46,957	42,801	32,618
Grantiau Cyfalaf Allanol	(18,331)	(13,352)	(5,561)	(5,071)
Derbyniadau Cyfalaf	(830)	(500)	(100)	(100)
Cyfraniad Refeniw ac Arian Wrth Gefn	(13,933)	(6,987)	(6,391)	(5,999)
Darpariaeth Isafswm Refeniw	(1,454)	(1,622)	(1,985)	(2,103)
BALANS CAU'R GCC	149,409	173,905	202,669	222,014
Benthycy Allanol				
Balans Agoriadol Benthyciadau Allanol	125,348	135,734	159,610	189,713
Benthycy i Gyllido Gwariant Cyfalaf	13,059	26,118	30,749	21,448
Benthycy i Gyllido Ad-daliadau ar Fenthyciadau	0	0	0	0
Benthyciadau yn lle Benthycy'n Fewnol	0	0	0	0
Ad-dalu Benthyciadau	(2,673)	(2,242)	(646)	(639)
Balans Cau Benthyciadau Allanol	135,734	159,610	189,713	210,522
Benthyciadau Mewnol				
Balans Agoriadol Benthyciadau Mewnol	12,456	13,675	14,295	12,956
Amnewid Benthyciadau Mewnol	0	0	0	0
Cyllido Ad-daliadau Benthycy o Fenthyciadau Allanol	0	0	0	0
Ad-daliadau Benthyciadau Allanol	2,673	2,242	646	639
Benthycy i Gyllido Gwariant Cyfalaf	0	0	0	0
Darpariaeth Isafswm Refeniw	(1,454)	(1,622)	(1,985)	(2,103)
Balans Cau Benthyciadau Mewnol	13,675	14,295	12,956	11,492
CYFANSWM BENTHYCIADAU	149,409	173,905	202,669	222,014

7. STRATEGAETH FENTHYCA

7.1. Ar hyn o bryd, mae'r Cyngor yn parhau i gynnal sefyllfa o dan-fenthyca. Mae hyn yn golygu nad yw'r angen am fenthyciadau cyfalaf (sef y Gofyniad Cyllido Cyfalaf) wedi'i gyllido'n llawn gan ddyledion benthyca, a defnyddiwyd arian fel mesur dros dro i gefnogi arian wrth gefn, balansau a llif arian y Cyngor. Mae gweithredu yn y fath fodd yn ddarbodus gan fod disgwyl i gyfraddau benthyca tymor canolig a thymor hir ddisgyn o'u lefelau presennol unwaith y rhoddir sylw i bryder cyffredinol am chwyddiant trwy bolisi ariannol tynn yn y tymor byr. Hynny yw, bydd Cyfradd y Banc yn cynyddu yn ystod gweddill 2022 a hanner cyntaf 2023. Mae Tabl 4 yn dangos y byddai o bosib angen benthyca £13.675m yn allanol petai angen brys. Dyma'r swm a ddefnyddiwyd o arian wrth gefn a balansau'r Cyngor yn y gorffennol i gyllido'r rhaglen gyfalaf yn lle cymryd benthyciadau.

7.2. Yn erbyn y cefndir hwn a'r risgiau o fewn y rhagolygon economaidd, mabwysiedir dull darbodus o ran gweithgareddau trysorlys 2023/24. Bydd y Swyddog Adran 151 yn monitro cyfraddau llog yn y marchnadoedd ariannol ac yn mabwysiadu dull pragmatig i ymateb i amgylchiadau sy'n newid:-

- Os teimlir bod risg sylweddol o GWYMP sydyn yn y cyfraddau tymor byr a thymor hir (e.e. oherwydd mwy o risg o ddisgyn yn ôl i ddirwasgiad neu risgiau datchwyddiant), yna bydd benthyciadau tymor hir yn cael eu gohirio, ac ystyrir newid o gyllido cyfradd sefydlog i fenthyca tymor byr os bydd yn gost-effeithiol i wneud hynny.
- Os teimlir bod risg sylweddol o GYNNYDD llawer uwch yn y cyfraddau tymor hir a thymor byr nag a ragwelir ar hyn o bryd, bydd cyllid ar raddfa sefydlog yn cael ei dynnu i lawr tra bod cyfraddau llog yn is nag y rhagwelir y byddant yn ystod yr ychydig flynyddoedd nesaf.
- Adroddir ar unrhyw benderfyniadau i'r Pwyllgor hwn cyn gynted ag y bo modd.

7.3. Benthyca Mewnol yn erbyn Benthyca Allanol

7.3.1 Mae'r amodau cyfredol yn nodi bod angen agwedd hyblyg o ran y dewis rhwng benthyca mewnol ac allanol. Fodd bynnag, mae cyfyngiadau penodol yn parhau i allanoli benthyca, megis :-

- Gall y polisi olygu bod yn agored i risg credyd (e.e. risg y bydd y banc yn diffygdlu ar y ddyled), felly, bydd raid rheoli'r elfen hon yn ofalus iawn;
- Rhaid parhau i roi sylw manwl i'r gwahaniaeth rhwng y cyfraddau benthyca a'r cyfraddau buddsoddi i sicrhau bod y Cyngor yn cael gwerth am arian unwaith y mae lefel briodol o reolaeth risg wedi ei chyrraedd i sicrhau diogelwch ei fuddsoddiadau.

7.3.2 O blaid mewnnoli, dros y tymor canol, disgwylir y bydd cyfraddau buddsoddi yn parhau i fod yn is na'r cyfraddau benthyca tymor hir. Mae hynny'n golygu bod ystyriaethau gwerth am arian yn awgrymu y gellid cael gwerth gorau trwy osgoi benthyca allanol newydd a thrwy ddefnyddio balansau arian parod mewnol i gyllido gwariant cyfalaf newydd, neu yn lle dyled allanol sy'n aeddfedu (cyfeirir at hyn fel benthyca mewnol). Byddai hynny'n sicrhau'r arbedion tymor byr mwyaf posib.

7.3.3 Fodd bynnag, rhaid pwysu a mesur arbedion tymor byr a geid trwy osgoi benthyca allanol tymor hir yn 2023/24 yn erbyn y posibilrwydd o gael costau tymor hir ychwanegol, trwy ohirio cymryd benthyciadau allanol newydd nad oes modd eu hosgoi tan yn hwyrach ymlaen, gan fod cyfraddau tymor hir y BBGC yn uwch yn awr. Yn ychwanegol at hyn, bydd angen parhau i adolygu'n rheolaidd oblygiadau benthyciadau mewnol i lif arian a bydd yn cyfyngu ar lefel bosib y benthyca mewnol. Mae rhagolygon Cyfradd Banc tymor hir (tu hwnt i 10 mlynedd) yn 2.5%. Gan fod holl gyfraddau sicrwydd PWLB ar hyn o bryd yn uwch na hynl bydd angen adolygu strategaethau benthyca yn y cyd-destun hwnnw. Yn gyffredinol, gellir cael gwerth gwell am arian ym mhen byrrach y gromlin, a dylid ystyried arian Awdurdod Lleol i Awdurdod lleol sefydlog, tymor byr. Fodd bynnag, mae'n debygol bydd cyfraddau benthyca dros dro'n parhau yn agor i'r Cyfradd Banc, a gall hefyd fod yn ddeniadol tra bo'r farchnad yn disgwyl i chwyddiant, ac elw giliau, i ddisgyn yn ôl hwyrach ymlaen yn 2023.

7.4. Benthycia ymlaen llaw i gwrdd ag anghenion

7.4.1 Ni fydd y Cyngor yn benthycia mwy nag y mae ei angen, na chyn bod angen gwneud hynny, dim ond er mwyn elwa o fuddsoddi'r symiau ychwanegol a fenthycir. Bydd unrhyw benderfyniad i fenthycia ymlaen llaw o fewn amcangyfrifon Gofynion Cyllido Cyfalaf a gymeradwywyd ymlaen llaw a bydd penderfyniadau o'r fath yn cael eu hystyried yn ofalus i sicrhau bod modd dangos gwerth am arian a bod y Cyngor yn gallu sicrhau diogelwch arian o'r fath.

7.4.2 Wrth benderfynu a ddylid benthycia cyn bod angen gwneud hynny, bydd y Cyngor yn:-

1. sicrhau bod cyswllt clir rhwng y rhaglen gyfalaf a phroffil aeddfedrwydd y portffolio dyled cyfredol sy'n cefnogi'r angen i fenthycia cyn i'r angen godi;
2. sicrhau bod rhwymedigaethau refeniw parhaus sy'n cael eu creu, a'r goblygiadau ar gyfer cynlluniau a chyllidebau'r dyfodol, wedi eu hystyried;
3. pwysu a mesur y ffactorau economaidd a marchnad a allai gael dylanwad ar ddull ac amseriad unrhyw benderfyniad i fenthycia;
4. ystyried manteision ac anfanteision dulliau cyllido eraill;
5. ystyried y cyfraddau llog eraill sydd ar gael, y cyfnodau mwyaf priodol i gyllido a'r proffiliau ad-dalu i'w defnyddio; ac
6. ystyried effaith benthycia ymlaen llaw ar falansau arian buddsoddi sy'n cynyddu dros dro (hyd nes y bydd angen cyllido gwariant cyfalaf) a'r ffaith y byddir yn fwy agored yn sgil hynny i risg gwrthbarti, a risgiau eraill, a lefel risgiau o'r fath o gofio'r trefniadau sydd wedi eu sefydlu i'w cyfyngu i'r eithaf.

7.4.3 Bydd y risgiau sy'n gysylltiedig ag unrhyw weithgaredd i fenthycia cyn bod angen yn amodol ar werthusiad o flaen llaw ac adroddiadau dilynol drwy'r mecanwaith adrodd canol blwyddyn neu flynyddol.

7.5. Aildrefnu Dyledion

7.5.1 Mae'n annhebygol y byddir yn aildrefnu'r benthyciadau yn ein portffolio dyled ar hyn o bryd gan fod gwahaniaeth mawr iawn o hyd rhwng cyfraddau ad-dalu cynamserol a chyfraddau benthycia newydd.

7.5.2 Bydd y rhesymau dros unrhyw ad-drefnu yn cynnwys:-

- cynhyrchu arbedion arian parod ac/neu arbedion llif arian gyda disgownt;
- cynorthwyo i gwrdd â'r strategaeth trysorlys; a
- gwella balans y portffolio (diwygio'r proffil aeddfedu ac/neu falans yr anwadalrwydd ariannol).

7.5.3 Rhoddir ystyriaeth hefyd i nodi a oes unrhyw bosibilrwydd o gwbl o wneud arbedion trwy adael i falansau buddsoddi ostwng i ad-dalu dyled yn gynnar oherwydd bod cyfraddau tymor byr ar fuddsoddiadau yn debygol o fod yn is na chyfraddau a delir ar ddyledion cyfredol.

7.5.4 Rhoddir gwybod i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio am yr holl weithgareddau ad-drefnu dyled yn y cyfarfod nesaf sy'n ymarferol bosib wedi iddynt ddiwydd.

7.6. Proffil Dyledion

7.6.1. Fel y gwelir yn **Atodiad 5**, bydd y benthyciadau presennol yn cael eu had-dalu mewn gwahanol flynyddoedd hyd at 2068/69. Fel rhan o unrhyw benderfyniad ar fenthycia yn y dyfodol, bydd y Cyngor yn anelu at sicrhau bod y dyddiad ad-dalu'n cael ei drefnu er mwyn gwastatau'r ad-daliadau i'r graddau y mae hynny'n bosibl, ond rhoddir blaenoriaeth i'r gyfradd llog sy'n daladwy pan benderfynir y math o fenthyciad (aeddffedrydd neu flwydd-dal) a chyfnod y benthyciad.

8. STRATEGAETH FUDDSODDI

8.1. Cyllid mewnol: Bydd buddsoddiadau'n cael eu gwneud gan gyfeirio at y balans craidd a'r gofynion llif arian a'r rhagolygon o ran cyfraddau llog tymor byr (h.y. graddfeydd ar gyfer buddsoddi am hyd at 12 mis). Fel arfer, mae modd cael enillion uwch drwy fuddsoddi am gyfnodau hirach. Mae siâp presennol y gromlin enillion yn awgrymu mai dyma'r achos ar hyn o bryd, ond mae'n bosib y bydd y Gyfradd Banc gyrraedd ei lefel uchaf yn ystod hanner cyntaf 2023 ac efallai y bydd yn gostwng mor fuan â rhan olaf 2023, felly byddai strategaeth fuddsoddi hyblyg yn briodol i fanteisio i'r eithaf ar enillion. Yn yr un modd, er bod angen y rhan fwyaf o falansau arian i reoli cynnydd a gostyngiad mewn llif arian, lle gellir dod o hyd i symiau ariannol y gellid eu buddsoddi am gyfnodau hirach, bydd y gwerth a geir o fuddsoddiadau tymor hir yn cael ei asesu'n ofalus.

8.2. Rheoli Risg

8.2.1 Mae CIPFA wedi ehangu ystyr 'buddsoddiadau' i gynnwys buddsoddiadau ariannol ac anariannol. Mae'r adroddiad hwn yn delio â buddsoddiadau ariannol yn unig (fel y cânt eu rheoli gan y Tîm Rheoli Trysorlys). Caiff buddsoddiadau anariannol, sef, yn ei hanfod, prynu asedau sy'n cynhyrchu incwm, eu cynnwys yn y Strategaeth Gyfalaf (adroddiad ar wahân).

8.2.2 Mae polisi buddsoddi'r Cyngor yn cymryd i ystyriaeth yr isod:-

- Canllawiau Llywodraeth Cymru ar Fuddsoddiadau Llywodraeth Leol ("y Canllawiau");
- Côt Ymarfer a Nodiadau Canllaw Traws-Sector CIPFA ar Reoli Trysorlys yn y Sector Cyhoeddus 2021 ("y Côt");
- Nodiadau Canllaw Rheoli Trysorlys CIPFA 2021.

8.2.3 Blaenoriaethau buddsoddi'r Cyngor yw diogelwch yn gyntaf, hylifedd y portffolio yn ail ac yna'r elw (enillion). Nod y Cyngor yw ceisio sicrhau cymaint o elw â phosib ar ei fuddsoddiadau sy'n gyson â'r lefel briodol o ddiogelwch a hylifedd ac archwaeth risg y Cyngor. Yn yr hinsawdd economaidd sydd ohoni, ystyrir ei bod yn briodol cadw elfen o hylifedd i gwrdd ag anghenion llif arian ond hefyd i ystyried buddsoddi am gyfnodau o hyd at 12 mis gyda sefydliadau credyd uchel, gan amrywio'r dyddiadau aeddffedu, tra bod cyfraddau buddsoddi'n parhau'n uchel, yn ogystal â'r opsiynau ariannol ehangach.

8.2.4 Mae'r canllawiau uchod gan Lywodraeth Cymru a CIPFA'n rhoi blaenoriaeth uchel i reoli risg. Mae'r Awdurdod hwn wedi mabwysiadu ymagwedd ddarbodus tuag at reoli risg ac mae'n diffinio ei archwaeth risg fel a ganlyn:-

1. Defnyddir **meini prawf sylfaenol o ran statws credyd** er mwyn cynhyrchu rhestr o wrthbartïon sy'n addas iawn i dderbyn credyd. Mae hyn hefyd yn caniatáu arallgyfeirio ac yn osgoi'r risg sy'n gysylltiedig â chanolbwyntio ar un gwrthbarti. Y graddfeydd allweddol a ddefnyddir i fonitro gwrthbartïon yw'r graddfeydd tymor byr a thymor hir.

2. **Gwybodaeth arall:** nid statws credyd yn unig fydd yn penderfynu ar ansawdd sefydliad; mae'n bwysig asesu a monitro'r sector ariannol yn barhaus, a hynny ar sail micro a macro ac mewn perthynas â'r amgylcheddau economaidd a gwleidyddol y mae sefydliadau'n gweithredu ynddynt. Bydd yr asesiad hefyd yn cymryd i ystyriaeth wybodaeth sy'n adlewyrchu barn y marchnadoedd. I gyflawni hyn, bydd y Cyngor yn ymgysylltu gyda'i ymgynghorwyr i gadw golwg ar brisiau'r farchnad megis yswirio colledion credyd ("**credit default swaps**") ac yn ychwanegu'r wybodaeth honno at y graddfeydd credyd.
3. Bydd **ffynonellau gwybodaeth eraill** a ddefnyddir yn cynnwys y wasg ariannol, prisiau cyfranddaliadau ac unrhyw wybodaeth arall sy'n ymwneud â'r sector bancio er mwyn sefydlu'r broses sgriwtini fwyaf cadarn mewn perthynas ag addasrwydd gwrthbartïon y gellir bod yn buddsoddi ynddynt.
4. Mae'r Awdurdod hwn wedi diffinio'r rhestr o'r **mathau o offerynnau buddsoddi** y mae gan y Tîm Rheoli Trysorlys awdurdod i'w defnyddio. Mae dwy restr yn **Atodiad 7** o dan y categorïau buddsoddiadau 'penodol' ac 'amhenodol'.
  - Mae **buddsoddiadau penodol** yn golygu'r rheini sydd â lefel uchel o ansawdd credyd ac a fydd yn aeddfedu o fewn blwyddyn, neu fod llai na blwyddyn ar ôl cyn aeddfedu petaent, yn wreiddiol, wedi eu dosbarthu fel buddsoddiadau amhenodol dim ond oherwydd bod y cyfnod aeddfedu yn fwy na blwyddyn.
  - **Buddsoddiadau amhenodol** yw'r rheini â lefel is o ansawdd credyd. Gallant fod am gyfnodau sydd dros flwyddyn ac/neu maent yn offerynnau mwy cymhleth y bydd angen i'r Aelodau a'r swyddogion rododi mwy o ystyriaeth iddynt cyn eu hawdurdodi ar gyfer eu defnyddio.
5. **Terfyn buddsoddiadau amhenodol.** Mae'r Cyngor wedi penderfynu y bydd yn cyfyngu cyfanswm y defnydd o fuddsoddiadau amhenodol drwy sicrhau na wneir unrhyw fuddsoddiad amhenodol heb ganiatâd ymlaen llaw gan y Cyngor. Nid yw'r Cyngor yn dal unrhyw fuddsoddiadau amhenodol, nac yn meddwl am wneud hynny yn ystod 2023/24 (gweler **Atodiad 7**).
6. Bydd **cyfyngiadau benthyca** (symiau ac aeddfedrwydd) ar gyfer pob gwrthbarti yn cael eu gosod drwy ddefnyddio'r tabl matrices fel y mae'n ymddangos yn y rhan o'r strategaeth hon sy'n ymwneud â Theilyngdod Credyd.
7. Nodir **cyfyngiadau trafodion** ar gyfer pob math o fuddsoddiad yn **Atodiad 8**.
8. Bydd y Cyngor hwn yn gosod cyfyngiad ar swm y buddsoddiadau y mae'n eu buddsoddi am **fwy na 365 diwrnod** (gweler **Atodiad 11**).
9. Ni fydd buddsoddiadau ond yn cael eu gwneud mewn gwrthbartïon o wledydd sydd â **graddfa sofraniaeth** sylfaenol (gweler **Atodiad 9**).
10. Mae'r Awdurdod hwn wedi penodi **ymgynghorwyr allanol** i ddarparu cyngor arbenigol ynghylch sut i sicrhau'r cydbwysedd priodol gorau rhwng diogelwch, hylifedd ac elw ac yn wyneb archwaeth risg y Cyngor hwn yng nghyd-destun lefel disgwylidig y balansau ariannol a'r angen am hylifedd drwy'r flwyddyn.
11. Bydd yr holl fuddsoddiadau'n cael eu dynodi mewn **sterling**.

12. O ganlyniad i'r newid yn y safonau cyfrifo ar gyfer 2022/23 dan **IFRS 9**, bydd yr Awdurdod hwn yn ystyried goblygiadau offerynnau buddsoddi a allai arwain at newid andwyol yng ngwerth yr arian a fuddsoddir a'r taliadau i'r Gronfa Gyffredinol ar ddiwedd y flwyddyn o ganlyniad i hynny. Mae Llywodraeth Cymru wedi cymeradwyo darpariaeth statudol sy'n rhoi amser i awdurdodau lleol Cymru addasu eu portffolios o'r holl fuddsoddiadau cyfun trwy ohirio gweithredu IFRS 9 am bum mlynedd tan 31.03.23. Ar hyn o bryd, nid yw'n hysbys a fydd y Llywodraeth yn cytuno ar estyniad pellach i'r ddarpariaeth hon.)

8.3. Polisi Teilyngdod Credyd

8.3.1 Y brif egwyddor sy'n rheoli meini prawf buddsoddi'r Cyngor yw diogelwch ei fuddsoddiadau, er bod elw neu enillion ar fuddsoddiadau hefyd yn ystyriaeth allweddol. Wedi rhoi sylw i'r brif egwyddor hon, bydd y Cyngor yn sicrhau:-

- Bod ganddo bolisi sy'n amlinellu'r categorïau o fathau o fuddsoddiadau y bydd yn buddsoddi ynddynt, y meini prawf ar gyfer dewis gwrthbartïon buddsoddi a chanddynt ddiogelwch digonol, a monitro eu diogelwch. Nodir hyn yn yr adrannau isod sy'n ymwneud â buddsoddiadau penodol ac amhenodol; a
- Bod ganddo hylifedd digonol yn ei fuddsoddiadau. I'r perwyl hwn, bydd yn amlinellu gweithdrefnau ar gyfer penderfynu am ba hyd y byddai'n ddoeth ymrwymo arian. Mae'r gweithdrefnau hyn hefyd yn berthnasol i ddangosyddion darbodus y Cyngor sy'n ymwneud â'r uchafsymiau y gellir eu buddsoddi.

8.3.2 Bydd y Swyddog Adran 151 yn cynnal rhestr gwrthbartïon yn unol â'r meini prawf a amlinellir yn **Atodiad 8** a bydd yn adolygu'r meini prawf a'u cyflwyno i'r Cyngor i'w cymeradwyo pan fo angen. Mae'r meini prawf hyn yn wahanol i'r rhai sy'n penderfynu pa fathau o offerynnau buddsoddi sy'n offerynnau penodol neu'n amhenodol, a hynny oherwydd eu bod yn darparu cronfa gyffredinol o wrthbartïon yr ystyrir eu bod o safon uchel ac y gall y Cyngor eu defnyddio, yn hytrach na'u bod yn feini prawf sy'n diffinio'r math o offerynnau buddsoddi a fydd yn cael eu defnyddio.

8.3.3 Caiff gwybodaeth am statws credyd ei darparu gan Link Group, ein hymgynghorwyr trysorlys, yn achos yr holl wrthbartïon sy'n cydymffurfio gyda'r meini prawf isod. Bydd unrhyw wrthbartïon sy'n methu â bodloni'r meini prawf yn cael eu tynnu oddi ar y rhestr gwrthbartïon. Bydd manylion am newidiadau i'r graddfeydd, newidiadau tebygol i'r graddfeydd (Watches) a gwybodaeth ynghylch y duedd tymor hwy y tu allan i'r farn graddfa ganolog (Outlook) yn cael eu darparu i swyddogion bron ar unwaith wedi iddynt ddigwydd a rhoddir sylw i'r wybodaeth hon cyn delio. Er enghraifft, os ceir gwybodaeth y bydd graddfa negyddol yn berthnasol i wrthbarti sydd yn cwrdd â meini prawf sylfaenol y Cyngor, gwaherddir eu defnyddio a bydd y cyfan o'r lleill yn cael eu hadolygu yn wyneb amodau'r farchnad.

8.3.4 Fel haen ddiogelwch ychwanegol i'r meini prawf statws credyd sylfaenol a ddisgrifir uchod, mae'r Cyngor hwn hefyd yn defnyddio'r gwasanaeth teilyngdod credyd a ddarperir gan Link Group. Mae'r gwasanaeth hwn yn gweithredu dull modelu soffistigedig gan ddefnyddio graddfeydd credyd gan y tair prif asiantaeth statws credyd - Fitch, Moody's a Standard and Poor's. Yn ychwanegol at hynny, cymerir y camau isod i asesu statws credyd gwrthbartïon:-

- Ystyrir rhagolygon credyd (Watches) a gweithgareddau monitro credyd (Outlook) gan asiantaethau statws credyd;
- Amrediadau yswirio colledion credyd (Credit Default Swaps (CDS)) i roi rhybudd buan am newidiadau tebygol mewn graddfeydd credyd;
- Graddfeydd sofran i ddewis gwrthbartïon o'r gwledydd sydd fwyaf teilwng o gael credyd yn unig.

8.3.5 Mae'r dull modelu hwn yn cyfuno graddfeydd credyd, gweithgareddau monitro credyd (Outlook) a rhagolygon credyd (Watches) mewn system sgorio sydd wedi ei phwysoli ac sydd wedi ei chyfuno wedyn gyda throshaen o amrediadau yswirio colledion credyd (CDS) a fydd, yn y pen draw, yn cynhyrchu cyfres o godau lliw i nodi pa mor deilwng o greddyd yw gwrthbartion. Mae'r codau lliw hyn yn cael eu defnyddio gan y Cyngor, gyda disgresiwn y Swyddog Adran 151, i gynorthwyo i benderfynu ar gyfnod amser y buddsoddiadau. Bydd y Cyngor, felly, fel arfer yn defnyddio gwrthbartion o fewn y cyfnodau canlynol:-

Melyn: 5 mlynedd *
Pinc tywyll : 5 mlynedd – ar gyfer bondiau tymor byr iawn gyda sgôr credyd o 1.25
Pinc golau : 5 mlynedd – ar gyfer bondiau tymor byr iawn gyda sgôr credyd o 1.5
Piws: 2 flynedd
Glas: 1 flwyddyn (ond yn berthnasol i Fanciau DU a wladolwyd neu a wladolwyd yn rhannol)
Oren: 1 flwyddyn
Coch: 6 mis
Gwyrdd: 100 diwrnod
Dim lliw: ddim i'w ddefnyddio

8.3.6 Mae gwasanaeth teilyngdod credyd Link yn defnyddio amrywiaeth ehangach o wybodaeth na'r graddfeydd sylfaenol yn unig a, thrwy ddefnyddio system sgorio pwysoliad risg, nid yw'n dibynnu'n ormodol ar raddfeydd un asiantaeth yn unig.

8.3.7 Fel arfer, y meini prawf isaf y bydd y Cyngor yn eu defnyddio ar gyfer credyd fydd graddfa Tymor Byr (Fitch neu gyfatebol) o F1 a graddfa Tymor Hir o A-. Efallai y bydd achlysuron pan fydd graddfeydd un asiantaeth ychydig yn is na'r graddfeydd hyn, ond gellir parhau i'w defnyddio. Ar yr achlysuron hyn, rhoddir ystyriaeth i'r amrediad cyfan o raddfeydd sydd ar gael, neu wybodaeth berthnasol arall am y farchnad, er mwyn cefnogi eu defnyddio.

8.3.8 Bydd yr holl raddfeydd credyd yn cael eu monitro'n ddyddiol. Caiff y Cyngor wybod am unrhyw newidiadau i raddfeydd y tair asiantaeth drwy ei ddefnyddio o wasanaeth teilyngdod credyd Link.

- Os bydd cwmp yn y raddfa'n golygu na fydd y gwrthbarti/cynllun buddsoddi'n cwrdd â meini prawf sylfaenol y Cyngor, ni fyddant yn cael eu defnyddio eto ar gyfer buddsoddiadau newydd a bydd hynny'n dod i rym yn syth.
- Yn ogystal â graddfeydd credyd, bydd y Cyngor yn cael gwybodaeth yn ddyddiol am symudiadau yn nhaeniad y gweithgareddau 'yswirio colledion credyd' yn erbyn y meincnod iTraxx a data arall am y farchnad drwy ei wefan 'Passport', a ddarperir yn benodol ar ei ran gan Link. Gall symudiadau eithafol yn y farchnad arwain at israddio sefydliad neu ei dynnu oddi ar restr benthycwyr y Cyngor.

8.3.9 Ni fyddir yn dibynnu'n gyfan gwbl ar y gwasanaeth allanol hwn. Bydd y Cyngor hefyd yn defnyddio data a gwybodaeth am y farchnad, yn ogystal â gwybodaeth am unrhyw gymorth allanol a roddwyd i fanciau i'w helpu gyda'i broses gwneud penderfyniadau.

8.3.10 Ni welwyd lefelau sylweddol o raddfeydd credyd Tymor Byr a Hir yn cael eu hisraddio ers yr argyfwng ym mis Mawrth 2020. Ar y cyfan, lle bu newidiadau, roeddent yn gyfyngedig i Ragolygon. Fodd bynnag, yn fwy diweddar mae cyfradd ddyled sofran y DU wedi'i osod ar Ragolwg Negyddol gan y tri phrif asiantaethau graddio o ganlyniad i bolisi torri trethi Truss/Kwarteng nad oed wedi'i gyllido. Er bod llywodraeth Sunak/Hunt wedi tawelu'r marchnadoedd, nid yw canlyniad adolygiadau'r asiantaethau graddio yn hysbys eto, ond mae'n bosib y bydd graddfa ddyled sofran y DU yn cael ei israddio. Yn yr un modd, wrth osod isafswm ar gyfer graddfeydd dyled sofran, nid fydd y cyngor yn gosod isafswm graddfa ar gyfer y DU.

8.3.11 Er bod prisiau CDS banciau (dangosyddion y farchnad o risgiau credyd), wedi codi'n gyflym yn ystod cyfnod llywodraeth Truss/Kwarteng, maent wedi dychwelyd i lefelau mwy arferol ers hynny. Fodd bynnag, gall y sefyllfa newid yn sydyn, felly, bydd yn parhau i fod yn bwysig i ni ddal ati i fonitro pob agwedd o risg ac elw o dan yr amgylchiadau presennol. Mae Link yn monitro prisiau CDS fel rhan o'u gwasanaeth teilyngdod credyd i awdurdodau lleol ac mae gan y Cyngor fynediad i'r wybodaeth hon trwy ei borth 'Passport' a ddarperir gan Link.

8.4. Cyfyngiadau Gwledydd

8.4.1 Mae'r Cyngor wedi penderfynu na fydd ond yn defnyddio gwrthbartion cymeradwy o wledydd gyda graddfa credyd sofran sydd o leiaf yn AA- yn ôl Graddfeydd Fitch (neu raddfa gyfatebol arall gan asiantaethau eraill os na fydd Fitch yn eu darparu). Fe welir rhestr o'r gwledydd sy'n gymwys trwy ddefnyddio'r meini prawf credyd hyn ar ddyddiad yr adroddiad hwn yn **Atodiad 9**. Bydd swyddogion yn ychwanegu gwledydd at y rhestr neu'n eu tynnu oddi arni pe bai'r graddfeydd yn newid yn unol â'r polisi hwn.

9. LLYWODRAETHIANT A RHEOLAETH

9.1. Mae'r Côt Darbodus yn adlewyrchu symudiad tuag at hunanreoleiddio ar gyfer awdurdodau lleol ac mae llywodraethiant corfforaethol effeithiol yn un o elfennau allweddol gweithrediad llwyddiannus y Côt.

9.2. Mae Llywodraethiant Corfforaethol yn cynnwys yr elfennau isod:-

- Rôl ffurfiol ar gyfer y Swyddog Adran 151;
- Gosod a monitro Dangosyddion Darbodus a Thrysorlys;
- Cynllun dirprwyo a phroses gymeradwyo ffurfiol;
- Adrodd ar faterion Rheoli Trysorlys i Aelodau.

9.3. Rôl y Swyddog Adran 151 a'r Aelodau

9.3.1 Y Swyddog Adran 151 sy'n gyfrifol am sicrhau bod materion sy'n ymwneud â Rheoli Trysorlys a Chyllido Cyfalaf yn cael eu cymryd i ystyriaeth a'u hadrodd i'r Pwyllgor Gwaith / Cyngor llawn i'w hystyried a bod gweithdrefnau'n cael eu sefydlu i fonitro perfformiad.

9.3.2 Rhaid i'r Swyddog Adran 151 sicrhau bod dangosyddion darbodus yn cael eu gosod a'u monitro er mwyn dangos y cydymffurfir â'r gofyn deddfwriaethol i sicrhau bod cynlluniau'r Cyngor yn fforddiadwy.

9.3.3 Mae Aelodau hefyd yn chwarae rôl bwysig, nid yn unig o ran awdurdodi'r penderfyniadau perthnasol ond hefyd wrth graffu ar brosesau, penderfyniadau a pherfformiad rheoli'r trysorlys. Er mwyn ymgymryd â'r rôl hon, rhaid i'r swyddog cyfrifol, yn unol â Chôt CIPFA, sicrhau bod Aelodau sydd â chyfrifoldeb am faterion reoli trysorlys yn derbyn hyfforddiant digonol ar y cyfryw faterion. Mae hyn yn arbennig o berthnasol i Aelodau sy'n gyfrifol am sgrwtini. Er mwyn cefnogi rôl sgrwtini aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, cafodd aelodau'r Pwyllgor hyfforddiant ar reoli trysorlys gan yr ymgynghorwyr rheoli trysorlys ar 14 Medi 2022. Trefnir hyfforddiant pellach yn ôl yr angen. Mae anghenion hyfforddiant swyddogion rheoli trysorlys yn cael sylw ac yn cael eu hadolygu'n rheolaidd.

9.3.4 Mae Côt Rheoli Trysorlys CIPFA yn datgan bod disgwyl i sefydliadau fod â gwybodaeth a sgiliau ffurfiol a chynhwysfawr neu bolisi hyfforddi ar gyfer caffael yn effeithiol a chadw gwybodaeth a sgiliau rheoli trysorlys ar gyfer y rhai hynny'n sy'n gyfrifol am reoli, cyflawni, llywodraethiant a gwneud penderfyniadau. Dylai'r Cyngor roi'r isod ar waith i fonitro ac adolygu gwybodaeth a sgiliau:

- Cofnodi presenoldeb mewn hyfforddiant a sicrhau y cymerir camau os yw presenoldeb gwael yn cael ei adnabod.

- Paratoi cynlluniau dysgu wedi'u teilwra ar gyfer swyddogion rheoli trysorlys ac aelodau bwrdd/aelodau'r cyngor.
- Ei gwneud yn ofynnol i swyddogion rheoli trysorlys ac aelodau bwrdd/aelodau'r cyngor gwblhau hunanasesiad yn erbyn y cymwyseddau angenrheidiol (mae 'hunanasesiad gan aelodau sy'n gyfrifol am graffu ar reoli trysorlys' ar gael i'w lawrlwytho ar wefan CIPFA).
- Cael cyswllt rheolaidd â swyddogion ac aelodau bwrdd/aelodau'r cyngor, a'u hannog i amlygu anghenion hyfforddi yn barhaus.

9.3.5 Bydd yr Arweinydd Tîm Perfformiad a Chefnogaeth yn cadw cofnod ffurfiol o'r hyfforddiant a dderbyniwyd gan swyddogion sy'n ganolog i'r swyddogaeth Trysorlys. Yn yr un modd, bydd y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd hefyd yn cadw cofnod ffurfiol o'r hyfforddiant rheoli trysorlys / cyllid cyfalaf a dderbyniwyd gan Aelodau.

9.3.6 Mae'r Cynllun Dirprwyo ar gyfer Rheoli Trysorlys ac eglurhad llawnach o rôl y Swyddog Adran 151 ar gael yn **Atodiad 10**.

9.4. Cyngor Rheoli Trysorlys

9.4.1 Mae'r Cyngor yn defnyddio Link Group, Link Treasury Services Limited fel ei ymgynghorwyr allanol ar reoli trysorlys. Yn unol â rheoliadau caffael, fe wnaeth y Cyngor ail-wahodd tendrau i ddarparu'r gwasanaeth hwn yn gynnar yn 2021 am y cyfnod 1 Ebrill 2021 i 31 Mawrth 2024 gydag opsiwn i ymestyn am ddwy flynedd, a Link Group, Treasury Solutions enillodd y tendr hwnnw.

9.4.2 Mae'r Cyngor yn cydnabod fod y cyfrifoldeb am benderfyniadau rheoli trysorlys yn aros gyda'r sefydliad bob amser a bydd yn sicrhau na fydd yn dibynnu'n afresymol ar ein darparwyr gwasanaeth allanol. Bydd yr holl benderfyniadau'n cael eu gwneud gan ystyried yr holl wybodaeth sydd ar gael, gan gynnwys gwybodaeth gan ein hymgyngorwyr trysorlys, ond ni ddibynnir arnyn nhw'n unig. Y Cyngor sy'n parhau i fod hefo'r cyfrifoldeb terfynol am unrhyw benderfyniadau rheoli trysorlys.

9.4.3 Mae hefyd yn cydnabod gwerth cyflogi cwmnïau allanol i ddarparu gwasanaethau rheoli trysorlys er mwyn medru manteisio ar sgiliau ac adnoddau arbenigol. Bydd y Cyngor yn sicrhau bod telerau eu penodiad a'r dulliau o asesu eu gwerth yn cael eu cytuno a'u dogfennu'n briodol a'u hadolygu'n rheolaidd.

9.5. Dangosyddion Darbodus a Thrysorlys

9.5.1. Mae'r Dangosyddion Darbodus a Thrysorlys a nodir yn **Atodiad 11** yn ymwneud â fforddiadwyedd a bod yn ddarbodus ac maent yn gosod cyfyngiadau ar gyfer gwariant cyfalaf, dyled allanol, y meincnod rhwymdedigaethau a strwythur aeddfedu dyledion. Mater i'r Cyngor yw gosod y Dangosyddion Darbodus ac mae'n bwysig ystyried y dangosyddion ar gyfer pob blwyddyn unigol ar wahân ond hefyd i ystyried perfformiad yn y gorffennol a rhagolygon i'r dyfodol. Ceir eglurhad llawnach o bwmpas pob dangosydd yn **Atodiad 12**.

9.6. Adrodd

9.6.1 Mae angen i'r Cyngor dderbyn a chymeradwyo o leiaf dri phrif adroddiad bob blwyddyn, sy'n cynnwys amrywiaeth o bolisïau, amcangyfrifon a ffigyrau gwirioneddol.

9.6.2 Dangosyddion Darbodus a Rheoli'r Trysorlys a Strategaeth y Trysorlys – yr adroddiad cyntaf a'r pwysicaf (sef yr adroddiad hwn) yn edrych yn ei flaen ac yn ymwneud â'r isod:-

- y Strategaeth Rheoli Trysorlys (y modd y bydd buddsoddiadau a benthyciadau'n cael eu trefnu), gan gynnwys dangosyddion rheoli trysorlys;

- Strategaeth Fuddsoddi (y cyfyngiadau o ran rheoli buddsoddiadau);
  - Polisi Darpariaeth Isafswm Refeniw (DIR) (y modd y mae gwariant cyfalaf gweddilliol yn cael ei roi yn erbyn refeniw dros gyfnod o amser);
  - Datganiad ar y Polisi Rheoli Trysorlys (diffiniad o bolisiau ac amcanion y swyddogaeth rheoli trysorlys); a
  - cynlluniau cyfalaf (gan gynnwys y dangosyddion darbodus cysylltiedig).
- 9.6.3** Adroddiad Rheoli Trysorlys Canol Blwyddyn – bydd hwn yn rhoi diweddariad i'r Aelodau ar gynnydd o ran y sefyllfa gyfalaf, yn diwygio dangosyddion darbodus fel y bydd angen ac yn nodi a yw'r strategaeth trysorlys yn cwrdd â'i hamcanion ynteu oes angen adolygu unrhyw bolisiau.
- 9.6.4** Adroddiad Blynyddol ar Reoli Trysorlys – dogfen adolygu sy'n edrych yn ôl ac yn darparu manylion am ddetholiad o ddangosyddion darbodus a thrysorlys gwirioneddol a'r gweithgareddau trysorlys gwirioneddol o'u cymharu â'r amcangyfrifon yn y strategaeth.
- 9.6.5** Mae angen craffu'n ddigonol ar yr adroddiadau uchod cyn eu hargymell i'r Cyngor. Y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio sy'n cyflawni'r rôl hon.
- 9.6.6** Yn ogystal â'r tri phrif adroddiad y cyfeirir atynt uchod, o 2023/24 bydd angen adroddiadau chwarterol hefyd. Fodd bynnag, nid oes rhaid adrodd ar yr adroddiadau ychwanegol hyn i'r Cyngor Llawn, ond mae'n rhaid craffu'n ddigonol arnynt. Y Pwyllgor Gwaith sydd yn cyflawni'r rôl hon.

Datganiad ar y Polisi Rheoli Trysorlys

1. Mae CIPFA yn diffinio ei weithgareddau rheoli'r trysorlys fel : "Rheoli buddsoddiadau a llif arian yr Awdurdod, ei fancio, trafodion marchnadoedd arian a marchnadoedd cyfalaf; rheolaeth effeithiol o'r risgiau sy'n gysylltiedig â'r gweithgareddau hynny, a cheisio'r perfformiad gorau posib sy'n gyson â'r risgiau hynny".
2. Mae'r sefydliad hwn o'r farn mai nodi, monitro a rheoli risg yn llwyddiannus yw'r prif feini prawf ar gyfer mesur effeithlonrwydd gweithgareddau rheoli'r trysorlys. Yn unol â hynny, bydd dadansoddi ac adrodd ar weithgareddau rheoli trysorlys yn canolbwyntio ar eu goblygiadau risg i'r sefydliad, ac unrhyw offerynnau ariannol a wnaed i reoli'r risgiau hyn.
3. Mae'r sefydliad hwn yn cydnabod y bydd rheolaeth effeithiol o'r trysorlys yn cynorthwyo i gyflawni ei amcanion busnes a gwasanaeth. Mae, felly, wedi ymrwmo i egwyddorion ennill gwerth am arian yn y maes rheoli trysorlys, a defnyddio technegau mesur perfformiad cynhwysfawr ac addas, o fewn cyd-destun rheoli risg mewn modd effeithiol.

Côd Ymarfer : Rheoli Trysorlys CIPFA yn y Gwasanaethau Cyhoeddus

Egwyddorion allweddol CIPFA ***Rheoli'r Trysorlys yn y Gwasanaethau Cyhoeddus : Côd Ymarfer (Cyfrol 2021)***, fel y disgrifir yn Adran 4 o'r Côd hwnnw yw:-

Egwyddor Allweddol 1:

Dylai cyrff gwasanaethau cyhoeddus sefydlu amcanion, polisiau ac arferion, strategaethau a threfniadau adrodd ffurfiol a chynhwysfawr i reoli eu gweithgareddau rheoli trysorlys mewn modd effeithiol.

Egwyddor Allweddol 2:

Dylai eu polisiau a'u harferion ei gwneud yn glir mai rheoli risgiau mewn modd effeithiol yw'r prif amcan yn eu gweithgareddau rheoli trysorlys a bod cyfrifoldeb am y rhain yn disgyn yn ddiamwys ar y sefydliadau eu hunain. Dylai eu harchwaeth risg ffurfio rhan o'u strategaeth flynyddol, gan gynnwys unrhyw ddefnydd o offerynnau ariannol ar gyfer rheolaeth ddarbodus o'r risgiau hynny, a dylid sicrhau y rhoddir blaenoriaeth i ddiogelwch a hylifedd y portffolio wrth fuddsoddi arian rheoli trysorlys.

Egwyddor Allweddol 3:

Dylent gydnabod bod ceisio gwerth am arian yn y maes rheoli trysorlys a'r defnydd o fesurau perfformiad addas yn ystyriaethau dilys a phwysig i sefydliadau cyfrifol eu defnyddio i gynorthwyo i gwrdd ag amcanion eu busnes a'u gwasanaethau; ac, o fewn cyd-destun rheoli risg yn effeithiol, dylai eu polisiau a'u harferion rheoli trysorlys adlewyrchu hyn.

Aiff y Côd ymlaen i ddweud bod:-

“Wrth lunio'r argymhellion hyn mae CIPFA yn cydnabod yr anawsterau o ran ymdrechu i reoli risg yn effeithiol, tra'n anelu at sicrhau gwerth am arian ar yr un pryd. Nid yw'r Côd yn ceisio bod yn orbenodol ynghylch sut y dylai'r mater hwn gael ei drin, yn enwedig gan ei fod yn cynnwys amrywiaeth mor eang o sefydliadau. Fodd bynnag, lle bo hynny'n briodol, mae nodiadau cyfarwyddo i sectorau penodol yn rhoi cyngor addas. Mae CIPFA yn cydnabod nad oes unrhyw ddau sefydliad yn y gwasanaethau cyhoeddus yn debygol o fynd i'r afael â'r mater hwn yn union yr un modd, ond mae llwyddiant yn y maes rheoli trysorlys yn debygol o gael ei weld, yn enwedig yn nhermau gwerth am arian, fel arwydd o swyddogaeth rheoli trysorlys sy'n perfformio'n gryf”.

“Barn CIPFA, trwy'r holl wasanaethau cyhoeddus, yw mai'r flaenoriaeth yw diogelu cyfalaf yn hytrach na gwneud yr elw mwyaf. Nid yw osgoi pob risg yn briodol nac yn bosib. Fodd bynnag, mae'n rhaid cael cydbwysedd a chyfrifoldeb llym am arian cyhoeddus.”

Felly, bydd yr Awdurdod yn mabwysiadu'r pedwar cymal canlynol fel rhan o'r rheolau sefydlog:-

1. Bydd yr Awdurdod yn creu ac yn cynnal, fel conglfeini ar gyfer rheolaeth effeithiol o'r trysorlys:-

- datganiad ar y polisi rheoli'r trysorlys, sy'n datgan y polisiau, yr amcanion a'r dull o reoli risg yn ei weithgareddau rheoli trysorlys; ac
- arferion rheoli trysorlys addas (ARhT) yn nodi'r modd y bydd yr Awdurdod yn ceisio cyflawni'r polisiau a'r amcanion hynny, ac yn nodi sut y bydd yn trin ac yn rheoli'r gweithgareddau hynny.

Bydd cynnwys y Datganiad Polisi a'r ARhT yn dilyn yr argymhellion a gynhwysir yn Adrannau 6 a 7 o'r Côd, yn amodol yn unig ar newid lle bo angen i adlewyrchu amgylchiadau penodol yr Awdurdod. Ni fydd newidiadau o'r fath yn golygu y bydd yr Awdurdod yn gwyro'n sylweddol oddi wrth egwyddorion allweddol y Côd.

2. Bydd y Cyngor Sir, y Pwyllgor Gwaith a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn derbyn adroddiadau ar bolisiâu, arferion a gweithgareddau Rheoli Trysorlys yr Awdurdod, yn cynnwys Strategaeth a Chynllun Blynyddol cyn y flwyddyn, adroddiad adolygu canol blwyddyn a hefyd adroddiad blynyddol ar ôl i'r flwyddyn ddod i ben, mewn ffurf sydd wedi ei ragnodi gan yr ARhT.
3. Y Cyngor Sir/Pwyllgor Gwaith sy'n gyfrifol am weithredu Polisiâu ac Arferion Rheoli Trysorlys yr Awdurdod yn unol â'r Cynllun Dirprwyo ar gyfer Rheoli'r Trysorlys. Y Swyddog Adran 151 sy'n gyfrifol am weithredu a gweinyddu penderfyniadau Rheoli Trysorlys, a bydd yn gweithredu yn unol â Datganiad Polisi'r Awdurdod ar yr ARhT ac os yw'n aelod o CIPFA, yn unol â Safon Arferion Proffesiynol CIPFA ar faterion Rheoli Trysorlys.
4. Mae'r Awdurdod yn enwebu'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i fod yn gyfrifol am sicrhau y creffir yn effeithiol ar strategaethau a pholisiâu rheoli trysorlys.

ECONOMIC BACKGROUND

Against a backdrop of stubborn inflationary pressures, the easing of Covid restrictions in most developed economies, the Russian invasion of Ukraine, and a range of different UK Government policies, it is no surprise that UK interest rates have been volatile right across the curve, from Bank Rate through to 50-year gilt yields, for all of 2022.

Market commentators' misplaced optimism around inflation has been the root cause of the rout in the bond markets with, for example, UK, EZ and US 10-year yields all rising by over 200bps since the turn of the year. The table below provides a snapshot of the conundrum facing central banks: inflation is elevated but labour markets are extra-ordinarily tight, making it an issue of fine judgment as to how far monetary policy needs to tighten.

	UK	Eurozone	US
Bank Rate	3.5%	2.0%	4.25%-4.50%
GDP	-0.2%q/q Q3 (2.4%/y/y)	+0.2%q/q Q3 (2.1%/y/y)	2.6% Q3 Annualised
Inflation	10.7%/y/y (Nov)	10.1%/y/y (Nov)	7.1%/y/y (Nov)
Unemployment Rate	3.7% (Oct)	6.5% (Oct)	3.7% (Nov)

Q2 of 2022 saw UK GDP revised upwards to +0.2% q/q, but this was quickly reversed in the third quarter, albeit some of the fall in GDP can be placed at the foot of the extra Bank Holiday in the wake of the Queen's passing. Nevertheless, CPI inflation has picked up to what should be a peak reading of 11.1% in October, although with further increases in the gas and electricity price caps pencilled in for April 2023, and the cap potentially rising from an average of £2,500 to £3,000 per household, there is still a possibility that inflation will spike higher again before dropping back slowly through 2023.

The UK unemployment rate fell to a 48-year low of 3.6%, and this despite a net migration increase of c500k. The fact is that with many economic participants registered as long-term sick, the UK labour force actually shrunk by c500k in the year to June. Without an increase in the labour force participation rate, it is hard to see how the UK economy will be able to grow its way to prosperity, and with average wage increases running at over 6% the MPC will be concerned that wage inflation will prove just as sticky as major supply-side shocks to food and energy that have endured since Russia's invasion of Ukraine on 22nd February 2022.

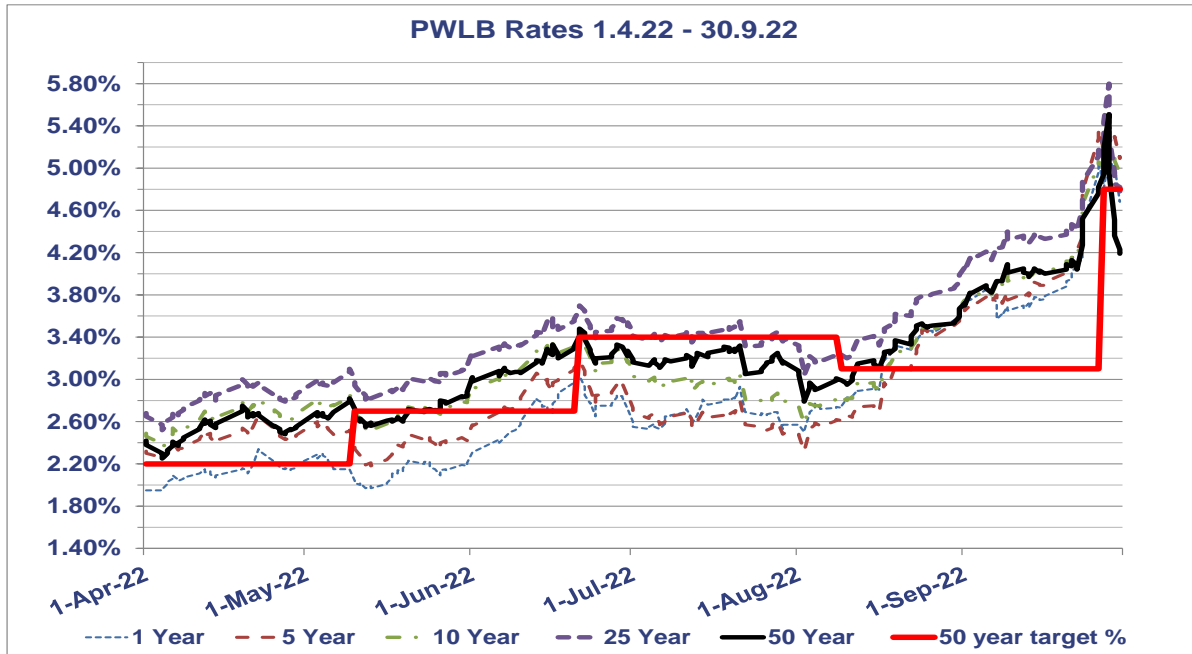
Throughout Q3 Bank Rate increased, finishing the quarter at 2.25% (an increase of 1%). Q4 has seen rates rise to 3.5% in December and the market expects Bank Rate to hit 4.5% by May 2023.

Following a Conservative Party leadership contest, Liz Truss became Prime Minister for a tumultuous seven weeks that ran through September and October. Put simply, the markets did not like the unfunded tax-cutting and heavy spending policies put forward by her Chancellor, Kwasi Kwarteng, and their reign lasted barely seven weeks before being replaced by Prime Minister Rishi Sunak and Chancellor Jeremy Hunt. Their Autumn Statement of 17th November gave rise to a net £55bn fiscal tightening, although much of the "heavy lifting" has been left for the next Parliament to deliver. However, the markets liked what they heard, and UK gilt yields have almost completely reversed the increases seen under the previous tenants of No10/11 Downing Street.

Globally, though, all the major economies are expected to struggle in the near term. The fall below 50 in the composite Purchasing Manager Indices for the UK, US, EZ and China all point to at least one, if not more, quarters of GDP contraction. In November, the MPC projected eight quarters of negative growth for the UK lasting throughout 2023 and 2024, but with Bank Rate set to peak at lower levels than previously priced in by the markets and the fiscal tightening deferred to some extent, it is not clear that things will be as bad as first anticipated by the Bank.

The £ has strengthened of late, recovering from a record low of \$1.035, on the Monday following the Truss government's "fiscal event", to \$1.22. Notwithstanding the £'s better run of late, 2023 is likely to see a housing correction of some magnitude as fixed-rate mortgages have moved above 5% and affordability has been squeezed despite proposed Stamp Duty cuts remaining in place.

In the table below, the rise in gilt yields, and therein PWLB rates, through the first half of 2022/23 is clear to see.

However, the peak in rates on 28th September as illustrated in the table covering April to September 2022 below, has been followed by the whole curve shifting lower. PWLB rates at the front end of the curve are generally over 1% lower now whilst the 50 years is over 1.75% lower.

	1 Year	5 Year	10 Year	25 Year	50 Year
Low	1.95%	2.18%	2.36%	2.52%	2.25%
Date	01/04/2022	13/05/2022	04/04/2022	04/04/2022	04/04/2022
High	5.11%	5.44%	5.35%	5.80%	5.51%
Date	28/09/2022	28/09/2022	28/09/2022	28/09/2022	28/09/2022
Average	2.81%	2.92%	3.13%	3.44%	3.17%
Spread	3.16%	3.26%	2.99%	3.28%	3.26%

After a shaky start to the year, the S&P 500 and FTSE 100 have climbed in recent weeks, albeit the former is still 17% down and the FTSE 2% up. The German DAX is 9% down for the year.

CENTRAL BANK CONCERNS – DECEMBER 2022

In December, the Fed decided to push up US rates by 0.5% to a range of 4.25% to 4.5%, whilst the MPC followed by raising Bank Rate from 3% to 3.5%, in line with market expectations. EZ rates have also increased to 2% with further tightening in the pipeline.

Having said that, the sentiment expressed in the press conferences in the US and the UK were very different. In the US, Fed Chair, Jerome Powell, stated that rates will be elevated and stay higher for longer than markets had expected. Governor Bailey, here in the UK, said the opposite and explained that the two economies are positioned very differently so you should not, therefore, expect the same policy or messaging.

Regarding UK market expectations, although they now expect Bank Rate to peak within a lower range of 4.5% - 4.75%, caution is advised as the Bank of England Quarterly Monetary Policy Reports have carried a dovish message over the course of the last year, only for the Bank to have to play catch-up as the inflationary data has proven stronger than expected.

In addition, the Bank's central message that GDP will fall for eight quarters starting with Q3 2022 may prove to be a little pessimistic. Will the £160bn excess savings accumulated by households through the Covid lockdowns provide a spending buffer for the economy – at least to a degree? Ultimately, however, it will not only be inflation data but also employment data that will mostly impact the decision-making process, although any softening in the interest rate outlook in the US may also have an effect (just as, conversely, greater tightening may also).

Rhan o gyngor dderbyniwyd gan / An extract from advice received from: Link Group, Treasury Solutions

**Rhagolygon Graddfeydd Llog
2022/2025**

Interest Rate Forecasts 2022/2025

PWLB rates and forecast shown below have taken into account the 20 basis point certainty rate reduction effective as of the 1st November 2012.

Link Group Interest Rate View	19.12.22												
	Dec-22	Mar-23	Jun-23	Sep-23	Dec-23	Mar-24	Jun-24	Sep-24	Dec-24	Mar-25	Jun-25	Sep-25	Dec-25
BANK RATE	3.50	4.25	4.50	4.50	4.50	4.00	3.75	3.50	3.25	3.00	2.75	2.50	2.50
3 month ave earnings	3.60	4.30	4.50	4.50	4.50	4.00	3.80	3.30	3.00	3.00	2.80	2.50	2.50
6 month ave earnings	4.20	4.50	4.60	4.50	4.20	4.10	3.90	3.40	3.10	3.00	2.90	2.60	2.60
12 month ave earnings	4.70	4.70	4.70	4.50	4.30	4.20	4.00	3.50	3.20	3.10	3.00	2.70	2.70
5 yr PWLB	4.20	4.20	4.20	4.10	4.00	3.90	3.80	3.60	3.50	3.40	3.30	3.20	3.10
10 yr PWLB	4.30	4.40	4.40	4.30	4.10	4.00	3.90	3.80	3.60	3.50	3.40	3.30	3.30
25 yr PWLB	4.60	4.60	4.60	4.50	4.40	4.20	4.10	4.00	3.90	3.70	3.60	3.50	3.50
50 yr PWLB	4.30	4.30	4.30	4.20	4.10	3.90	3.80	3.70	3.60	3.50	3.30	3.20	3.20

Rhan o gyngor dderbyniwyd gan / An extract from advice received from: Link Group

Additional notes by Link on this forecast table: -

Our central forecast for interest rates was updated on 19 December and reflected a view that the MPC would be keen to further demonstrate its anti-inflation credentials by delivering a succession of rate increases. Bank Rate stands at 3.5% currently, but is expected to reach a peak of 4.5% in H1 2023.

Further down the road, we anticipate the Bank of England will be keen to loosen monetary policy when the worst of the inflationary pressures are behind us – but that timing will be one of fine judgment: cut too soon, and inflationary pressures may well build up further; cut too late and any downturn or recession may be prolonged.

The CPI measure of inflation looks to have peaked at 11.1% in Q4 2022 (currently 10.7%). Despite the cost-of-living squeeze that is still taking shape, the Bank will want to see evidence that wages are not spiralling upwards in what is evidently a very tight labour market.

Regarding the plan to sell £10bn of gilts back into the market each quarter (Quantitative Tightening), this has started and will focus on the short, medium and longer end of the curve in equal measure, now that the short-lived effects of the Truss/Kwarteng unfunded dash for growth policy are firmly in the rear-view mirror.

In the upcoming months, our forecasts will be guided not only by economic data releases and clarifications from the MPC over its monetary policies and the Government over its fiscal policies, but the on-going conflict between Russia and Ukraine. (More recently, the heightened tensions between China/Taiwan/US also have the potential to have a wider and negative economic impact.)

On the positive side, consumers are still estimated to be sitting on over £160bn of excess savings left over from the pandemic so that will cushion some of the impact of the above challenges. However, most of those are held by more affluent people whereas lower income families already spend nearly all their income on essentials such as food, energy and rent/mortgage payments.

PWLB RATES

- The yield curve movements have become less volatile of late and PWLB 5 to 50 years Certainty Rates are, generally, in the range of 4.10% to 4.80%.
- We view the markets as having built in, already, nearly all the effects on gilt yields of the likely increases in Bank Rate and the elevated inflation outlook.

The balance of risks to the UK economy: -

- The overall balance of risks to economic growth in the UK is to the downside.

Downside risks to current forecasts for UK gilt yields and PWLB rates include: -

- **Labour and supply shortages** prove more enduring and disruptive and depress economic activity (accepting that in the near-term this is also an upside risk to inflation and, thus, rising gilt yields).
- **The Bank of England** acts too quickly, or too far, over the next year to raise Bank Rate and causes UK economic growth, and increases in inflation, to be weaker than we currently anticipate.
- **UK / EU trade arrangements** – if there was a major impact on trade flows and financial services due to complications or lack of co-operation in sorting out significant remaining issues.
- **Geopolitical risks**, for example in Ukraine/Russia, China/Taiwan/US, Iran, North Korea and Middle Eastern countries, which could lead to increasing safe-haven flows.

Upside risks to current forecasts for UK gilt yields and PWLB rates: -

- The **Bank of England is too slow** in its pace and strength of increases in Bank Rate and, therefore, allows inflationary pressures to build up too strongly and for a longer period within the UK economy, which then necessitates Bank Rate staying higher for longer than we currently project or even necessitates a further series of increases in Bank Rate.
- **The Government** acts too quickly to cut taxes and/or increases expenditure in light of the cost-of-living squeeze.
- **The pound weakens** because of a lack of confidence in the UK Government's fiscal policies, resulting in investors pricing in a risk premium for holding UK sovereign debt.
- Longer term **US treasury yields** rise strongly and pull gilt yields up higher than currently forecast.
- Projected **gilt issuance, inclusive of natural maturities and QT**, could be too much for the markets to comfortably digest without higher yields consequently.

Borrowing advice: Our long-term (beyond 10 years) forecast for Bank Rate stands at 2.5%. As all PWLB certainty rates are currently above this level, borrowing strategies will need to be reviewed in that context. Better value can generally be obtained at the shorter end of the curve and short-dated fixed LA to LA monies should be considered. Temporary borrowing rates are likely, however, to remain near Bank Rate and may also prove attractive whilst the market waits for inflation, and therein gilt yields, to drop back later in 2023.

DADANSODDIAD BENTHYCIADAU PWLB YN AEDDFEDU 2023/24 YMLAEN / PWLB LOANS MATURITY ANALYSIS 2023/24 ONWARDS						
	Aeddfedu PWLB Maturity	Blwydd-dal PWLB EIP/ Annuity	Benthyciadau Marchnad/ Market Loans	Amrywiol/ PWLB Variable	Cyfanswm yn Aeddfedu/ Total Maturing	%Yn Aeddfedu o'r Cyfran yn sefyll/ Maturing of Total Outstanding %
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	
2023/24	1,854	16	0	0	1,870	1.6
2024/25	0	18	0	0	18	0.0
2025/26	0	20	0	0	20	0.0
2026/27	1,381	21	0	0	1,402	1.2
2027/28	2,165	24	0	0	2,189	1.8
2028/29	262	26	0	0	288	0.2
2029/30	1,539	21	0	0	1,560	1.3
2030/31	451	15	0	0	466	0.4
2031/32	1,941	9	0	0	1,950	1.6
2032/33	315	8	0	0	323	0.3
2033/34	637	0	0	0	637	0.5
2034/35	624	0	0	0	624	0.5
2035/36	611	0	0	0	611	0.5
2036/37	599	0	0	0	599	0.5
2037/38	587	0	0	0	587	0.5
2038/39	225	0	0	0	225	0.2
2039/40	5,000	0	0	0	5,000	4.2
2040/41	3,500	0	0	0	3,500	2.9
2042/43	1,000	0	0	0	1,000	0.8
2043/44	1,020	0	0	0	1,020	0.9
2044/45	1,010	0	0	0	1,010	0.8
2045/46	11,464	0	0	0	11,464	9.6
2050/51	2,000	0	0	0	2,000	1.7
2052/53	28,238	0	0	0	28,238	23.6
2054/55	3,000	0	0	0	3,000	2.5
2055/56	3,500	0	0	0	3,500	2.9
2056/57	5,000	0	0	0	5,000	4.2
2057/58	8,513	0	0	0	8,513	7.1
2059/60	1,763	0	0	0	1,763	1.5
2064/65	10,000	0	0	0	10,000	8.4
2066/67	6,200	0	0	0	6,200	5.2
2068/69	15,000	0	0	0	15,000	12.5
	119,400	178	0	0	119,578	100.0
Cyfartaledd bywyd (blynyddoedd)/ Average life (years)	30.82	4.06	0.00	0.00	30.78	
Cyfartaledd graddfa (%)/ Average rate (%)	4.53	9.42	0.00	0.00	4.54	

**PROFFIL AD-DALU BENTHYCIADAU ERAILL 2023/24 YMLAEN /
OTHER LOANS REPAYMENT PROFILE 2023/24 ONWARDS**

	Benthyciad Salix Loan 1	Benthyciad Salix Loan 2	Benthyciad Salix Loan 3	Benthyciad Salix Loan	Benthyciad Salix Loan 5	Benthyciad Salix Loan 6	Cyfanswm / Total
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
2023/24	16	46	64	26	220	0	372
2024/25	8	45	64	26	220	264	628
2025/26	0	45	64	26	220	264	619
2026/27	0	0	64	27	220	264	575
2027/28	0	0	63	27	220	264	574
2028/29	0	0	63	27	221	264	575
2029/30	0	0	0	13	221	265	499
2030/31	0	0	0	0	221	265	486
2031/32	0	0	0	0	221	265	486
2032/33						265	265
2033/24						265	265
2034/35						265	265
2035/36						265	265
Cyfanswm / Total	24	137	382	172	1,984	3,175 ¹	5,874

¹ Total amount to be repaid differs from the total amount outstanding in Table 5.1.1 due to only having received £400k to date, however £3,175k will be received.

Datganiad Polisi ar y Ddarpariaeth Isafswm Refeniw Isaf (MRP) ar gyfer 2022/23

Rhaid i'r Cyngor dalu elfen o wariant cyfalaf y Cyngor a'r CRT sydd wedi cronni bob blwyddyn (y Gofyniad Cyllido Cyfalaf - CFR) drwy dâl refeniw (y ddarpariaeth refeniw isaf) (MRP), er y caniateir iddo hefyd wneud taliadau gwirfoddol ychwanegol os oes angen (darpariaeth refeniw wirfoddol VRP).

Yn unol â chanllawiau statudol Llywodraeth Cymru, rhaid i'r Cyngor gymeradwyo Datganiad MRP cyn pob blwyddyn. Mae'r canllawiau hefyd yn nodi "os cynigir amrywio telerau'r datganiad gwreiddiol yn ystod y flwyddyn, dylid cyflwyno datganiad diwygiedig i'r Cyngor bryd hynny". Rhoddir nifer o opsiynau i gynghorau, ar yr amod bod darpariaeth ddarbodus. Argymhellir bod y Cyngor yn cymeradwyo'r Datganiad MRP isod:-

O 1 Ebrill 2022, ar gyfer yr holl wariant cyfalaf sydd wedi ei gyllido drwy fenthycy â chefnogaeth a benthyca digefnogaeth (CFR), codir MRP drwy ddefnyddio'r dull blwydd-dal oes ased ar sail y gyfradd llog a godir ar y Cyngor ar gyfartaledd ar ei holl fenthyciadau ar ddiwedd pob blwyddyn berthnasol.

Mae'n bosib na fydd taliadau MRP sy'n seiliedig ar ddull blwydd-dal oes ased yn dod i rym tan y flwyddyn y daw'r ased yn weithredol. Gall y Swyddog Adran 151 ohirio'r tâl MRP tan y flwyddyn gyllidol sy'n dilyn y flwyddyn y daw'r ased yn weithredol. Bydd amcangyfrif o oes yr ased cael ei benderfynu yn y flwyddyn y bydd y MRP yn dechrau ac ni fydd yn newid dros oes yr ased. Y Swyddog Adran 151 fydd yn amcangyfrifo oes yr ased, yn seiliedig ar gyngor a dderbynnir gan y swyddogion perthnasol, gan ystyried y gofynion Statudol a chanllawiau Llywodraeth Cymru mewn perthynas â'r MRP ac oes asedau. Pan fo tir yn cael ei brynu, bydd oed yr ased yn seiliedig ar oes yr ased a roddir ar y tir, sef 50 mlynedd yn rhan fwyaf o achosion, a hynny'n unol â hyd oes adeiladau fel asedau.

Oherwydd nad yw rhai mathau o wariant cyfalaf a wneir gan y Cyngor yn rhai y gellir eu cysylltu ag ased unigol, bydd oes ased yn cael ei hasesu ar sail sydd yn adlewyrchu'n fwyaf rhesymol am ba hyd y rhagwelir y ceir budd o'r gwariant. Hefyd, pa fath bynnag o wariant ydyw, bydd yn cael ei grwpio gyda'i gilydd mewn dull sy'n adlewyrchu natur prif elfen y gwariant ac ni fydd ond yn cael ei rannu mewn achosion lle mae dwy neu ragor o brif elfennau ac iddynt oes economaidd ddefnyddiol sylweddol wahanol i'w gilydd.

Mae'r Cyngor yn cadw'r hawl i wneud taliadau gwirfoddol ychwanegol i leihau dyled os ystyrir ei bod yn ddoeth gwneud hynny.

Bydd yr MRP a godir ar y Cyfrif Refeniw Tai (CRT) am ei gyfran o'r benthyca â chefnogaeth a digefnogaeth, hefyd yn seiliedig ar y dull blwydd-dal oes ased ar sail y gyfradd llog a godir ar y Cyngor ar gyfartaledd ar ei holl fenthyciadau ar ddiwedd pob blwyddyn berthnasol.

Bydd unrhyw ad-daliadau sydd wedi eu cynnwys yn y PFI blynyddol neu brydlesau cyllid yn cael eu gweithredu fel MRP ac yn gyson â'r sail blwydd-dal oes ased dros oes y brydles neu'r cynllun PFI.

Buddsoddiadau Penodol ac Amhenodol

Mae Canllawiau Llywodraeth Cymru ar Fuddsoddiadau Llywodraeth Leol (a ddaeth i rym ar 1 Ebrill 2010) yn rhoi diffiniad o fuddsoddiadau penodol ac amhenodol.

Mae paragraff 5.1 y Canllawiau yn dweud bod buddsoddiad yn un penodol os yw'n cwrdd â phob un o'r isod:-

- (a) bod y buddsoddiad yn cael ei wneud mewn sterling ac mae unrhyw daliadau neu ad-daliadau mewn perthynas â'r buddsoddiad yn daladwy mewn sterling yn unig; a
- (b) nid yw'r buddsoddiad yn un tymor hir (*); a
- (c) nad yw gwneud y buddsoddiad yn cael ei ddiffinio'n wariant cyfalaf yn rhinwedd rheoliad 20 (1) (d) o Reoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifyddu) (Cymru) 2003 [OS 3239 fel y'i diwygiwyd]; a
- (d) gwneir y buddsoddiad gyda chorff neu mewn cynllun buddsoddi o ansawdd credyd uchel (**); neu gydag un o'r cyrff sector cyhoeddus canlynol:
  - (i) Llywodraeth y Deyrnas Unedig;
  - (ii) awdurdod lleol yng Nghymru neu Loegr (fel y diffinnir yn adran 23 o Ddeddf 2003) neu gorff tebyg yn yr Alban neu Ogledd Iwerddon;
  - (iii) cyngor plwyf neu gymuned.

Mae'r Canllawiau hefyd yn dweud bod unrhyw fuddsoddiad nad yw'n cwrdd â'r diffiniad ym mharagraff 5.1 yn cael ei gyfrif fel buddsoddiad amhenodol.

Yn ystod 2023/24 nid yw'r Cyngor yn bwriadu buddsoddi mewn arian gwledydd tramor, na chyda chyrrff ansawdd credyd isel, nac unrhyw fuddsoddiadau a ddiffinnir fel gwariant cyfalaf gan y ddeddfwriaeth (megis cyfranddaliadau mewn cwmnïau). Bydd buddsoddiadau amhenodol felly yn cael eu cyfyngu i (i) buddsoddiadau tymor hir; a (ii) adneuo'n gyda banciwr y Cyngor i ddibenion gwneud trafodion os yw'n methu a chwrdd â'r meini prawf sylfaenol ar gyfer y credyd; yn yr achos hwn, caiff balansau eu cyfyngu i'r eithaf lle mae hynny'n bosib.

Mae'r tabl yn Atodiad 8 yn nodi'r meini prawf a'r cyfyngiadau buddsoddi ar gyfer y gwahanol gategoriâu o fuddsoddiadau y bwriedir eu defnyddio yn ystod 2023/24 ac sydd, felly, yn sail ar gyfer y rhestr fenthyca a gymeradwyir.

Bydd raid i'r Cyngor Sir gymeradwyo ymlaen llaw unrhyw newidiadau arfaethedig yn ystod y flwyddyn i gategoriâu o fuddsoddiadau penodol ac amhenodol a ddefnyddir ac/neu i'r meini prawf graddfeydd credyd / cyfyngiadau buddsoddi.

* Mae Adran 2.4 y Canllawiau'n diffinio buddsoddiad tymor hir fel "Unrhyw fuddsoddiad heblaw (a) un y mae disgwyl iddo gael ei ad-dalu cyn pen 12 mis i'r dyddiad y gwnaed y buddsoddiad neu (b) un y gallai'r awdurdod lleol fynnu ei fod yn cael ei ad-dalu o fewn y cyfnod hwnnw."

** I ddibenion ansawdd credyd uchel dywed y Canllawiau "At ddibenion paragraff 5.1 (d), mae gweinidogion Cymru yn argymhell y dylai'r Strategaeth ddiffinio ansawdd credyd uchel (a lle mae'r diffiniad hwn yn cyfeirio at statws credyd, mae paragraff 6.1 (***) yn berthnasol)."

*** Mae paragraff 6.1 y Canllawiau'n argymhell "Dylai'r Strategaeth nodi dull yr awdurdod o asesu'r risg o golli buddsoddiadau, gan egluro'n benodol :

- (a) i ba raddau, os o gwbl, mae asesiad risg yn seiliedig ar statws credyd a gyhoeddwyd gan un neu fwy o asiantaethau statws credyd;
- (b) pan ddefnyddir statws credyd, pa mor aml y mae statws credyd yn cael ei fonitro a pha gamau sydd i'w cymryd pan fydd graddfeydd yn newid; a
- (c) pa ffynonellau gwybodaeth eraill ar risg credyd a ddefnyddir, yn ychwanegol at neu yn lle statws credyd."

Mae'r tabl yn Atodiad 8 y strategaeth hon yn nodi'r hyn y mae'r Cyngor hwn yn ei ddiffinio fel ansawdd credyd uchel a'r meini prawf a'r terfynau buddsoddi cysylltiedig ac mae adran 7.3 o'r strategaeth hon yn nodi dull teilyngdod credyd y Cyngor.

Meini Prawf Gwrthbartion

Categori	Graddfa Credyd Tymor Byr (Fitch)	Graddfa Credyd Tymor Byr (Moody's)	Graddfa Credyd Tymor Byr (Standard & Poor's)	Graddfa Credyd Tymor Hir (Fitch)	Graddfa Credyd Tymor Hir (Moody's)	Graddfa Credyd Tymor Hir (Standard & Poor's)	Terfyn Arian	Terfyn Amser
Banciau a Chymdeithasau Adeiladu (sydd heb eu gwladoli neu eu gwladoli'n rhannol)	F1+	P-1	A-1+	AAA	Aaa	AAA	£10m	5 mlynedd
	F1+	P-1	A-1+	AA	Aa2	AA	£10m	3 mlynedd
	F1+	P-1	A-1+	AA-	Aa3	AA-	£10m	364 diwrnod
	F1	P-1	A-1	A	A2	A	£7.5m	6 mis
Banciau'r Deyrnas Unedig sydd wedi eu Gwladoli / eu Gwladoli'n Rhannol	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	£10m	364 diwrnod
Banc y NatWest (wedi ei Wladoli'n Rhannol)	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	£30m	364 diwrnod
Llywodraeth Ganolog y Deyrnas Unedig (waeth beth fo'r raddfa credyd)	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	Dim uchafswm	Dim uchafswm
Awdurdodau Lleol y Deyrnas Unedig **	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	£10m	364 diwrnod
Cronfeydd Marchnad Arian	d/b	d/b	d/b	AAA	AAA	AAA	£5m	6 mis

*fel y diffinnir yn Neddf Llywodraeth Leol 2003

Nodiadau ac Eglurhad**(1) Terfyn Arian Parod**

- (i) Mae'r terfynau arian yn berthnasol i'r gwrthbarti unigol ac i'r grŵp cyffredinol y mae'n perthyn iddo. (e.e. ar gyfer y banciau o fewn Grŵp Bancio Lloyds plc (sef Bank of Scotland plc a Lloyds Bank plc) mae'r terfyn buddsoddi yn berthnasol i'r banciau hynny'n unigol a'r grŵp bancio yn ei gyfanrwydd);
- (ii) Y terfyn arian cyffredinol ar gyfer adneuoedd dros 364 o ddyddiau yw £15m.

(2) Terfyn Amser

- (i) I fyny at, a chan gynnwys y cyfnod a nodwyd.

(3) Arian Gwledydd Tramor

- (i) Bydd buddsoddiadau mewn gwledydd tramor wedi eu cyfyngu i'r rheini a chanddynt raddfa credyd sofran AA- (Fitch) neu gyfatebol (o'r asiantaethau y cyfeiriwyd atynt yn adran 4.3 o'r strategaeth hon) - (yn seiliedig ar y cyfenwador lleiaf) a hyd at uchafswm o £10 miliwn fesul gwlad dramor.
- (ii) Ni chaniateir buddsoddi mewn gwledydd nad yw'r raddfa sofran isaf yn AA- neu'n uwch. Ni fydd cyfyngiad gwlad yn berthnasol i fuddsoddiadau yn y Deyrnas Unedig waeth beth fo'r raddfa credyd sofran.
- (iii) Bydd is-gwmnïau o grwpiau banciau tramor fel arfer yn cael eu hasesu yn unol â mamwlad y rhiant-sefydliad. Fodd bynnag, bydd Santander UK plc (is-gwmni Banco Santander yn Sbaen) yn cael ei gyfrif fel banc yn y Deyrnas Unedig oherwydd ei fasnachfreintiau sylweddol yn y Deyrnas Unedig a natur hyd braich y berthynas rhwng y rhiant gwmni a'r is-gwmni.
- (iv) Ni fydd meini prawf graddfa credyd sofran a chyfyngiadau gwledydd tramor yn berthnasol i fuddsoddiadau mewn banciau datblygu amlochrog (e.e. Banc Buddsoddi Ewrop a Banc y Byd) na sefydliadau rhyngwladol eraill (e.e. yr Undeb Ewropeaidd).

(4) Graddfa Credyd yn Gostwng

Os bydd graddfa credyd yn gostwng ac yn golygu bod y gwrthbarti yn is na'r meini prawf y mae'n rhaid cwrdd â nhw ar gyfer buddsoddi, rhoddir y gorau i ddefnyddio'r gwrthbarti cyn gynted ag y bo'n ymarferol.

Os bydd y Swyddog Adran 151 yn dymuno parhau i fuddsoddi gyda'r gwrthbarti hwnnw, gofynnir am ganiatâd gan Gadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ac un aelod arall o ddewis y Cadeirydd a bydd raid i'r ddau ohonynt gymeradwyo. Adroddir ar hynny fel sy'n briodol cyn gynted ag y gellir.

Gwledydd wedi eu cymeradwyo ar gyfer buddsoddi [yn gywir fel ar 19 Rhagfyr 2022]

Mae'r rhestr hon yn seiliedig ar y gwledydd hynny sydd â graddfa sofran o AA- neu uwch (rydym yn dangos y raddfa isaf gan Fitch, Moody's a S&P) a hefyd, (ac eithrio - ar adeg ysgrifennu - ar gyfer Hong Kong a Lwcsembwrg) a chanddynt fanciau sy'n gweithredu mewn marchnadoedd sterling sydd â statws credyd gwyrdd neu uwch yng ngwasanaeth teilyngdod credyd Link Asset Services.

Yn seiliedig ar y raddfa isaf sydd ar gael

AAA

- Awstralia
- Denmarc
- Yr Almaen
- Yr Iseldiroedd
- Norwy
- Singapore
- Sweden
- Y Swistir

AA+

- Canada
- Y Ffindir
- U.D.A

AA

- Abu Dhabi (Yr Emiraethau Arabaidd Unedig)
- Ffrainc

AA-

- Gwlad Belg
- Qatar
- **Y Deyrnas Unedig**

Cynllun Dirprwyo ar gyfer materion Rheoli Trysorlys**(i) Cyngor Sir**

- Cymeradwyo'r Gyllideb;
- Cymeradwyo'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys Blynyddol, Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol a'r Polisi Darpariaeth Isafswm Refeniw (DIR), Datganiad ar y Polisi Rheoli Trysorlys Blynyddol a diwygiadau iddynt;
- Cymeradwyo diwygiadau i'r cymalau a fabwysiadwyd gan y Cyngor;
- Derbyn ac adolygu adroddiadau monitro ar bolisiau, arferion a gweithgareddau Rheoli Trysorlys; a
- Gweithredu ar argymhelliad a dderbyniwyd gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a/neu'r Pwyllgor Gwaith.

(ii) Pwyllgor Gwaith

- Ystyried y gyllideb;
- Cymeradwyo rhannu cyfrifoldebau;
- Cymeradwyo dewis o ddarparwyr gwasanaeth allanol a chytuno ar delerau penodi;
- Derbyn ac adolygu adroddiadau monitro ar bolisiau, arferion a gweithgareddau Rheoli Trysorlys a gwneud argymhellion i'r Cyngor Sir fel sy'n briodol; a
- Gweithredu ar argymhellion a dderbyniwyd gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

(iii) Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

- Craffu ar faterion Rheoli Trysorlys, fel sy'n ofynnol dan Gôd Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys a Pholisi Rheoli Trysorlys y Cyngor. Mae hyn yn cynnwys:-
  - Craffu ar y Datganiad ar y Strategaeth Flynyddol ar gyfer Rheoli'r Trysorlys, y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol, y Polisi Darpariaeth Isafswm Refeniw (DIR) Blynyddol, y Polisi Rheoli Trysorlys Blynyddol ac Arferion Rheoli Trysorlys a gwneud argymhellion i'r Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Sir fel y bo'n briodol;
  - Craffu ar gynigion am ddiwygiadau i'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys Blynyddol, y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol, y Polisi Darpariaeth Isafswm Refeniw (DIR) Blynyddol, y Polisi Rheoli Trysorlys Blynyddol ac Arferion Rheoli Trysorlys ac i'r diwygiadau i'r cymalau a fabwysiadwyd a gwneud argymhellion i'r Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Sir fel y bo'n briodol;
  - Derbyn a chraffu ar unrhyw gynigion sy'n ymwneud â Rheoli'r Trysorlys ac sydd angen penderfyniad gan y Pwyllgor Gwaith neu'r Cyngor Sir; a
  - Derbyn a chraffu ar adroddiadau monitro ar bolisiau, arferion a gweithgareddau Rheoli Trysorlys a gwneud argymhellion i'r Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Sir fel y bo'n briodol.

Rôl Rheoli Trysorlys y Swyddog Adran 151**Mae rôl y Swyddog Adran 151 (y swyddog cyfrifol) yn****cynnwys:**

- argymhell cymalau, polisi/arferion rheoli trysorlys i'w cymeradwyo, gan eu hadolygu'n rheolaidd, a monitro cydymffurfiaeth;
- cyflwyno adroddiadau rheolaidd ar y polisi rheoli trysorlys;
- cyflwyno cyllidebau ac amrywiadau i'r gyllideb;
- derbyn ac adolygu adroddiadau gwybodaeth reoli;
- adolygu perfformiad y swyddogaeth rheoli trysorlys;
- sicrhau digonolrwydd adnoddau a sgiliau rheoli trysorlys, a rhannu cyfrifoldebau'n effeithiol o fewn y swyddogaeth rheoli trysorlys;

- sicrhau digonolrwydd y gwaith archwilio mewnol, a chydgyssylltu ag archwilwyr allanol;
- argymell penodi darparwyr gwasanaeth allanol;
- mae cyfrifoldeb am weithredu a gweinyddu'r penderfyniadau trysorlys, yn cynnwys y penderfyniadau ar fenthycia, buddsoddi ac ariannu, wedi eu dirprwyo i'r Swyddog Adran 151, a fydd yn gweithredu yn unol â datganiadau polisi'r Cyngor ac Arferion Rheoli Trysorlys;
- paratoi strategaeth gyfalaf i gynnwys gwariant cyfalaf, cyllid cyfalaf, buddsoddiadau anariannol a rheoli trysorlys o fewn amserlen tymor hir;
- sicrhau bod y strategaeth gyfalaf yn ddarbodus, yn gynaliadwy ac yn fforddiadwy yn y tymor hir a'i bod yn darparu gwerth am arian;
- sicrhau diwydrwydd dyladwy mewn perthynas â'r holl fuddsoddiadau trysorlys ac anariannol a'u bod yn unol ag archwaeth risg yr Awdurdod;
- sicrhau bod gan yr Awdurdod y pwerau cyfreithiol priodol i wario ar asedau anariannol a'u cyllido;
- sicrhau cymesuredd yr holl fuddsoddiadau fel nad yw'r Awdurdod yn buddsoddi ar lefel sy'n golygu bod yr Awdurdod yn agored i lefel ormodol o risg o gymharu â'i adnoddau ariannol;
- sicrhau bod proses lywodraethu ddigonol yn ei lle ar gyfer cymeradwyo, monitro a rheoli'r risg sy'n gysylltiedig ag unrhyw fuddsoddiadau anariannol a rhwymedigaethau tymor hir;
- rhoi i Aelodau restr o'r holl fuddsoddiadau nad ydynt yn rhai trysorlys, gan gynnwys buddsoddiadau sylweddol mewn is-gwmnïau, mentrau ar y cyd, benthyciadau a gwarantau ariannol;
- sicrhau bod Aelodau'n cael gwybodaeth ddigonol a'u bod yn deall y risgiau y mae'r Awdurdod yn agored iddynt;
- sicrhau bod gan yr Awdurdod yr arbenigedd digonol, naill ai'n fewnol neu'n allanol, i wneud yr uchod;
- creu Arferion Rheoli Trysorlys sy'n delio'n benodol â'r modd y bydd buddsoddiadau nad ydynt yn rhai trysorlys yn cael eu trin a'u rheoli, gan gynnwys yr isod:-
  - Rheoli risg (ARhT1 a'r atodlenni), gan gynnwys meini prawf buddsoddi a rheoli risg ar gyfer unrhyw bortffolios buddsoddi sylweddol nad ydynt yn ymwneud â'r trysorlys;
  - Mesur a rheoli perfformiad (ARhT2 a'r atodlenni), gan gynnwys methodoleg a meini prawf ar gyfer asesu perfformiad a llwyddiant buddsoddiadau nad ydynt yn rhai trysorlys;
  - Gwneud penderfyniadau, llywodraethu a threfniadaeth (ARhT5 a'r atodlenni), gan gynnwys datganiad ar ofynion llywodraethiant ar gyfer gwneud penderfyniadau ar fuddsoddiadau nad ydynt yn rhai trysorlys; a threfniadau i sicrhau diwydrwydd dyladwy er mwyn cefnogi'r broses gwneud penderfyniadau;
  - Gwybodaeth reoli ac adrodd (ARhT6 a'r atodlenni), gan gynnwys ble a pha mor aml y cynhyrchir adroddiadau monitro;
  - Hyfforddiant a chymwysterau (ARhT10 a'r atodlenni), gan gynnwys y modd y bydd gwybodaeth a sgiliau perthnasol mewn perthynas â buddsoddiadau nad ydynt yn rhai trysorlys yn cael eu trefnu.

**DANGOSYDDION DARBODUS A THRYSORLYS
GOSOD CYLLIDEB 2023/24**

ATODIAD 11

Rhif Dangosydd

Fforddiadwyedd		Alldro 2021/22	Amcangyfrif 2022/23	Cynnig 2023/24	Cynnig 2024/25	Cynnig 2025/26
1,2	Amcangyfrif o [neu wir] gymhareb costau dyled i ffrwd referniw net:					
	Cronfa'r Cyngor	4.50%	2.81%	2.23%	2.95%	3.10%
	Cyfrif Refeniw Tai (yn cynnwys y setliad)	9.12%	18.41%	21.14%	26.12%	29.36%
	Cyfanswm	5.04%	4.56%	4.25%	5.46%	6.06%

Bod yn Ddarbodus

3	Dyled gros a'r Gofyniad Cyllido Cyfalaf (GCC)	✓	✓	✓	✓	✓
	<i>Ydy dyled allanol gros yn llai na'r GCC am y flwyddyn flaenorol ynghyd ag amcangyfrifon unrhyw gynnydd am y flwyddyn gyfredol a'r ddwy flynedd ddilynol?</i>			✓	✓	✓

Gwariant Cyfalaf

		£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
4,5	Amcangyfrif o [neu wir] wariant cyfalaf					
	Cronfa'r Cyngor	23,734	34,068	15,110	8,450	4,959
	Cyfrif Refeniw Tai	9,723	12,085	31,847	34,351	27,659
	Cyfanswm	33,457	46,153	46,957	42,801	32,618
6,7	Amcangyfrif o'r Gofyniad Cyllido Cyfalaf, neu'r gwir Ofyniad Cyllido Cyfalaf					
	Cronfa'r Cyngor	99,387	108,871	116,576	120,181	120,673
	Cyfrif Refeniw Tai	38,415	40,536	60,101	85,261	104,114
	Cyfanswm	137,802	149,407	176,677	205,442	224,787

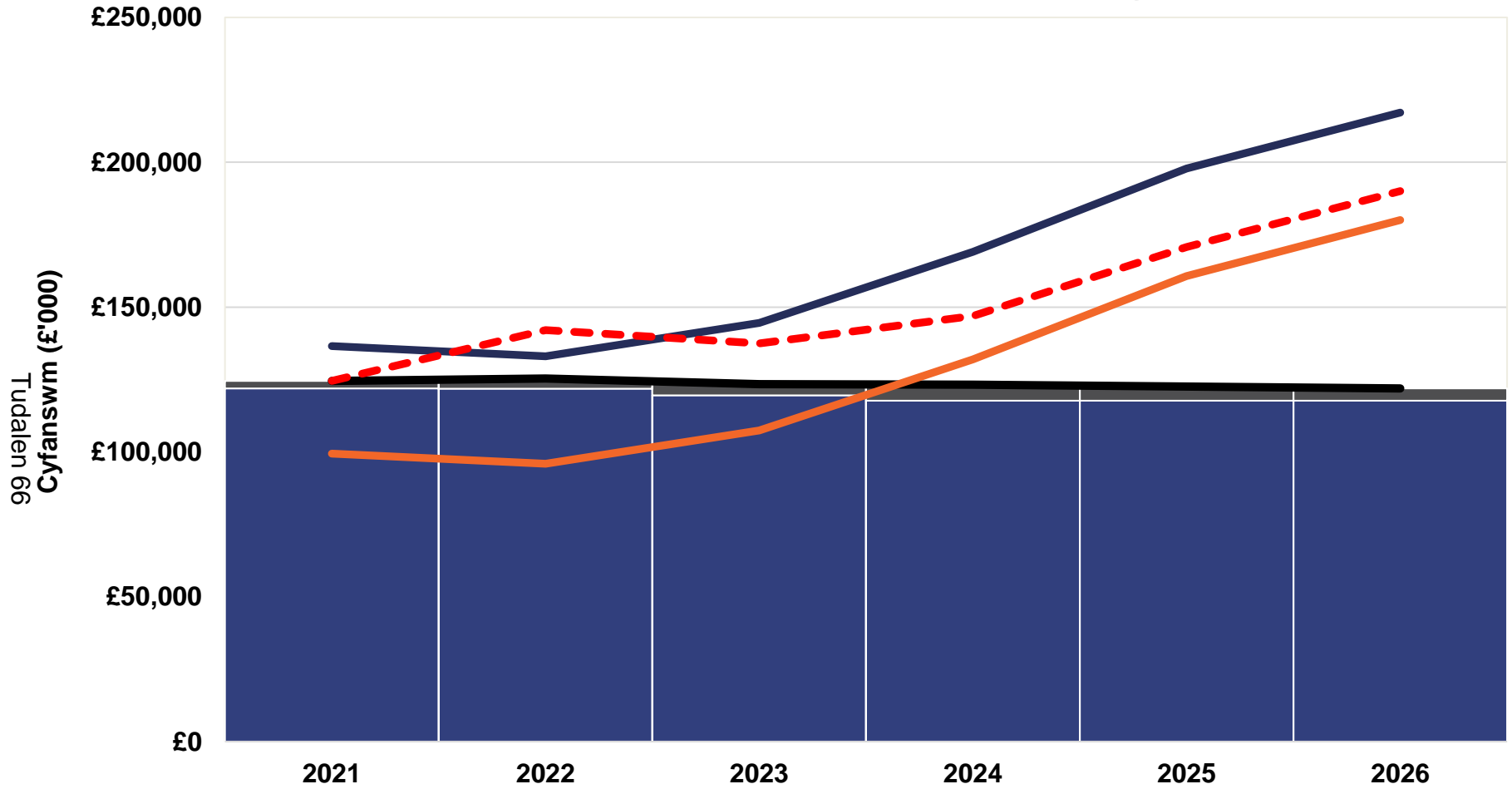
Dyled Allanol

		£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
8	Terfyn Awdurdodedig					
	: Benthycu Cyffredinol	175,000	175,000	205,000	235,000	255,000
	: Rhwymedigaethau tymor hir eraill	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000
	: Cyfanswm	180,000	180,000	210,000	240,000	260,000

9	Terfyn Gweithredol					
	: Benthycu cyffredinol	170,000	170,000	200,000	230,000	250,000
	: Rhwymedigaethau tymor hir eraill	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000
	: Cyfanswm	175,000	175,000	205,000	235,000	255,000
10	Gwir Ddyled Allanol	125,348				
Rheoli Trysorlys		Alldro 2021/22	Amcangyfrif 2022/23	Cynnig 2023/24	Cynnig 2024/25	Cynnig 2025/26
11	Y terfyn ar gyfer cyfanswm y prif symiau a fuddsoddir am gyfnodau o fwy na 364 diwrnod <i>(bydd unrhyw fuddsoddiadau tymor hir a ddygir ymlaen o flynyddoedd blaenorol yn cael eu cynnwys yn y terfyn ar gyfer pob blwyddyn)</i>	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000
			Terfyn uchaf 2023/24		Terfyn isaf 2023/24	
12	Y terfynau uchaf ac isaf ar gyfer strwythur aeddfedrwydd benthyciadau ar gyfraddau sefydlog					
	• dan 12 mis			20%		0%
	• 12 mis ac o fewn 24 mis			20%		0%
	• 24 mis ac o fewn 5 mlynedd			50%		0%
	• 5 mlynedd ac o fewn 10 mlynedd			75%		0%
	• 10 mlynedd a mwy			100%		0%
				Dim newid		Dim newid
13	Meincnod Rhwymedigaethau (gweler y siart isod)					

Meincnod Rhwymedigaethau

■ PWLB Loans

— Existing Loan Debt Outstanding

— Loans CFR

■ Salix Loans

— Net Loans Requirement (forecast net loan debt)

- - Liability Benchmark (Gross Loans Requirement)

Gwybodaeth am Ddangosyddion Darbodus a Rheoli Trysorlys

DANGOSYDDION DARBODUS

A) Fforddiadwyedd

1 & 2 Cymhareb y costau cyllido i'r ffrwd referniw net

Mae'r dangosydd hwn yn nodi'r tueddiad o ran cost cyfalaf (costau benthyca a chostau rhwymedigaethau tymor hir eraill net o'r incwm buddsoddi) yn erbyn y ffrwd referniw net.

Mae'r amcangyfrifon ynghylch costau cyllido yn cynnwys ymrwymadau cyfredol a'r cynigion yn yr adroddiad hwn ar y gyllideb.

B) Bod yn ddarbodus

3 Dyled Gros a'r GCC

Mae angen i'r Cyngor sicrhau nad yw'r ddyled gros, heblaw yn y tymor byr, yn mynd yn uwch na'r GCC yn y flwyddyn flaenorol ynghyd â'r amcangyfrifon am unrhyw GCC ychwanegol ar gyfer 2023/24 a'r ddwy flynedd ariannol ddilynol. Mae hyn yn rhoi peth hyblygrwydd ar gyfer benthyca buan cyfyngedig yn y dyfodol, ond yn sicrhau na fyddir yn benthyca i ddibenion referniw.

C) Gwariant Cyfalaf

Cynlluniau gwariant cyfalaf y Cyngor yw'r gyrwyr allweddol o ran gweithgareddau rheoli trysorlys. Adlewyrchir allbwn y cynlluniau gwariant cyfalaf yn y dangosyddion darbodus, sydd wedi'u dylunio i gynorthwyo aelodau i gael trosolwg o'r sefyllfa gyfalaf a chadarnhau cynlluniau gwariant cyfalaf.

Mae'n darparu crynodeb o wariant cyfalaf y Cyngor. Mae'n adlewyrchu materion y cytunwyd arnynt eisoes a chynlluniau arfaethedig ar gyfer cyfnodau ariannol yn y dyfodol.

Bydd lefel ariannu gwariant o'r fath yn dylanwadu ar y newid yn y dangosydd ar gyfer Gofyniad Cyllido Cyfalaf y Cyngor.

4 & 5 Amcangyfrif o Wariant Cyfalaf

Dyma'r Gwariant Cyfalaf a ragamcenerir o 2022/23 hyd at 2025/26 ac mae'n seiliedig ar y Rhaglen Gyfalaf ar gyfer 2022/23 a'r Strategaeth Gyfalaf ar gyfer 2023/24.

6 & 7 Anghenion benthyca'r Cyngor (y Gofyniad Cyllido Cyfalaf)

Dangosydd darbodus arall yw Gofyniad Cyllido Cyfalaf y Cyngor (GCC). Yn syml, y GCC yw cyfanswm y gwariant cyfalaf hanesyddol gweddilliol nad ydyw hyd yma wedi cael ei dalu amdano o adnoddau referniw neu gyfalaf. Yn sylfaenol, mesur ydyw o anghenion benthyca sylfaenol y Cyngor. Bydd unrhyw wariant cyfalaf nad ydyw wedi talu amdano ar unwaith o ffynhonnell referniw neu gyfalaf, yn cynyddu lefel y GCC.

Nid yw'r GCC yn cynyddu i lefel amhenodol, oherwydd mae'r ddarpariaeth isafswm referniw (DIR) yn dâl referniw blyneddol statudol sydd, yn gyffredinol, yn gostwng yr angen benthyca yn unol ag oes pob ased ac felly mae'n dâl ar y defnydd economaidd o asedau cyfalaf wrth iddynt gael eu defnyddio.

Mae'r GCC yn cynnwys unrhyw ymrwymïadau tymor hir eraill (e.e. cynlluniau PFI, prydlasau ariannol). Er bod y rhain yn cynyddu'r GCC ac o'r herwydd, yn cynyddu angen y Cyngor i fenthycu, mae'r mathau hyn o gynlluniau'n cynnwys cyfleuster benthycu ac o'r herwydd, nid oes raid i'r Cyngor fenthycu ar wahân ar gyfer y cynlluniau hyn. Ar hyn o bryd, nid oes gan y Cyngor unrhyw gynlluniau o'r fath yn y GCC.

CH) Dyled Allanol

- 8. Y terfyn a awdurdodir ar gyfer dyled allanol.** Mae dangosydd darbodus allweddol arall yn rheoli'r uchafswm benthycu. Gwaherddir dyledion allanol y tu hwnt i'r terfyn hwn ac mae angen i'r Cyngor llawn osod neu ddiwygio'r terfyn. Mae'n adlewyrchu'r lefel o ddyled allanol y gellid, er nad yw hynny'n beth a ddeisyfir, ei fforddio yn y tymor byr ond nad yw'n gynaliadwy yn y tymor hwy. Dyma'r terfyn statudol y penderfynir arno dan adran 3(1) Deddf Llywodraeth Leol 2003. Mae'r Llywodraeth yn cadw'r opsiwn i reoli naill ai'r cyfan o gynlluniau'r holl Gynghorau, neu gynlluniau Cyngor penodol, er nad ydyw hyd yma wedi defnyddio'r pŵer hwnnw.

Dywed y Swyddog Adran 151 bod y Cyngor wedi cydymffurfio gyda'r dangosydd darbodus hwn yn y flwyddyn gyfredol ac nid yw'n rhagweld anawsterau yn y dyfodol. Mae'r farn hon yn cymryd i ystyriaeth yr ymrwymïadau cyfredol, y cynlluniau presennol, a'r cynigion sydd yn yr adroddiad hwn ar y gyllideb.

- 9. Y ffin weithredol.** Ffin yw hon na fyddir fel arfer yn disgwyl i ddyled allanol fynd yn uwch na hi. Yn y rhan fwyaf o achosion, byddai'n ffigwr tebyg i GCC ond gall fod yn is neu'n uwch gan ddibynnu ar lefelau'r ddyled wirioneddol a'r gallu i gyllido tanfenthycu trwy ddefnyddio adnoddau arian parod eraill.
- 10. Gwir ddyled allanol.** Mae'n rhaid i'r Cyngor ddatgelu'r balans cau ar gyfer gwir fenthycu gros mewn perthynas â'r cyfnod ariannol sydd newydd ddod i ben, ynghyd â lefel ymrwymïadau tymor hir eraill, ac felly, gwir lefel cyfanredol dyledion allanol ar ddyddiad y Fantolen.

DANGOSYDDION TRYSORLYS

- 11. Terfynau ar gyfer Buddsoddiadau Rheoli Trysorlys Tymor Hir.** Mae'r Dangosydd hwn yn ceisio cynorthwyo i reoli risg hylifedd. Dylid gosod y terfynau gyda golwg ar anghenion hylifedd y Cyngor a hefyd lleihau'r angen posib i orfod gadael y buddsoddiad yn gynnar er mwyn adennill arian. Mae'r dangosydd yn ymwneud â buddsoddiadau'r Cyngor i ddibenion rheoli trysorlys yn unig.
- 12. Strwythur Aeddfedrwydd Benthyciadau.** Mae'n ofynnol i'r Cyngor osod terfynau gros ar aeddfedrwydd ar gyfer y cyfnodau a ddangosir ac mae'n ymwneud â benthyciadau ar gyfraddau sefydlog a chyfraddau amrywiadwy. Y rheswm yw ceisio rheoli'r posibilrwydd y bydd y Cyngor yn wynebu symiau mawr sydd angen eu hailgyllido.
- 13. Meincnod Rhwymedigaethau.** Y dangosydd darbodus newydd ar gyfer 2023/24 yw'r Meincnod Rhwymedigaethau. Mae'n rhaid i'r Cyngor amcangyfrif a mesur y meincnod rhwymedigaethau ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf a'r ddwy flynedd ddilynol.

Mae'r Meincnod Rhwymedigaethau'n cynnwys pedwar rhan:-

- 1. Dyledion benthyciadau cyfredol sy'n ddyledus:** benthyciadau cyfredol y Cyngor sydd yn parhau i fod yn ddyledus yn y dyfodol.

2. **GCC Benthyciadau:** mae hwn yn cael ei gyfrifo yn unol â'r diffiniad o GCC benthyciadau yn y Côt Darbodus ac mae amcangyfrifon i'r dyfodol yn seiliedig ar fenthycia darbodus a gymeradwywyd a DIR a gynlluniwyd.
3. **Gofyniad benthycia net:** Bydd hyn yn dangos dyledion benthyciadau gros y Cyngor wedi tynnu buddsoddiadau rheoli trysorlys ar ddiwedd y flwyddyn ariannol ddiwethaf, wedi'i amcangyfrif i'r dyfodol ac yn seiliedig ar y benthycia darbodus a gymeradwywyd, DIR a gynlluniwyd ac unrhyw lif arian sylweddol arall a ragwelir.
4. **Meincnod Rhwymedigaethau** (neu ofyniad benthycia gros): mae hwn yn gyfartal i'r gofyniad benthycia net ynghyd â'r lwfans hylifedd tymor byr.

Geirfa**GWARIANT CYFALAF**

Gwariant ar brynu ased nad yw'n gyfredol, a ddefnyddir i ddarparu gwasanaethau tu hwnt i'r flwyddyn ariannol gyfredol, neu wariant sy'n ychwanegu at werth ased presennol nad yw'n gyfredol, yn hytrach na dim ond cynnal gwerth yr ased. Mae enghreifftiau'n cynnwys: adeiladu ysgol newydd, prynu offer TG, gwaith adnewyddu sylweddol ar gartref gofal.

CYLLIDO CYFALAF

Arian sydd ar gael i dalu am wariant cyfalaf. Mae nifer o ffyrdd o gyllido gwariant cyfalaf, gan gynnwys benthycu, prydlesu, cyllido refeniw uniongyrchol, derbyniadau cyfalaf y mae modd eu defnyddio, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, cronfeydd refeniw wrth gefn a chronfeydd wrth gefn a glustnodwyd.

GOFYNIAD CYLLIDO CYFALAF

Y cyfanswm gwariant cyfalaf hanesyddol sydd heb ei dalu'n barod naill ai o adnoddau refeniw neu gyfalaf. Yn ei hanfod, mae'n adlewyrchiad o angen sylfaenol y Cyngor i fenthycu.

RHAGLEN GYFALAF

Y cynlluniau cyfalaf mae'r Cyngor yn bwriadu eu gweithredu dros gyfnod penodol o amser.

DERBYNIADAU CYFALAF

Yr elw o waredu tir neu asedau eraill nad ydynt yn gyfredol. Gellir defnyddio cyfran o'r derbyniadau cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf newydd, o fewn y rheolau a osodir gan y llywodraeth, ond ni ellir eu defnyddio i gyllido gwariant refeniw.

CIPFA

Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth. Y prif gorff proffesiynol a rheoleiddiol ar gyfer cyfrifon llywodraeth leol.

CYFRIF REFENIW TAI (CRT)

Cyfrif ar wahân i Gronfa'r Cyngor, sy'n cynnwys yr incwm a gwariant sy'n gysylltiedig â darpariaeth tai y Cyngor.

LLOG A DDERBYNNIR NEU A DELIR

Defnyddir y dull cyfradd llog gwirioneddol i fesur beth yw gwerth ased ariannol neu rwymedigaeth a fesurir yn ôl y gost llai amorteiddiad cronedig, ac i neilltuo incwm neu dreuliau cysylltiedig i'r cyfnod perthnasol. Y gyfradd llog wirioneddol yw honno sy'n rhoddi disgownt cysâct ar y taliadau arian parod neu'r derbyniadau yr amcangyfrifir y'u derbynir yn y dyfodol dros oes ddisgwyliedig yr offeryn ariannol yn ôl y swm a gafodd ei gydnabod iddo'n y lle cyntaf. Mae'r gyfradd llog wirioneddol yn cael ei diwygio yn ôl y tâl llog neu'r derbyniadau gwirioneddol trwy'r Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn i sicrhau mai dim ond llog gwirioneddol a godir yn erbyn y Dreth Gyngor. Yn achos asedau a rhwymedigaethau ariannol a gludwyd yn ôl y gost, gan fod y llog gwirioneddol yr un faint â'r llog cludo, mae'r gwerth cludo'n cael ei ddiwygio ar gyfer llog cronus.

DARPARIAETH ISAFSWM REFENIW (DIR)

Yr isafswm sydd raid ei godi ar y cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn darparu ar gyfer ad-dalu benthyciadau a symiau eraill a fenthycir gan y Cyngor.

DYLED NET

Benthyciadau'r Cyngor llai arian parod ac adnoddau hylifol.

BWRDD BENTHYCIADAU GWAITH CYHOEDDUS (BBGC)

Asiantaeth Llywodraeth Ganolog sy'n rhoi benthyciadau am flwyddyn a/neu fwy i awdurdodau ar raddfeydd llog sydd ond ychydig yn uwch na'r rheini y gall y llywodraeth fenthycu arnynt ei hun.

GWARIANT REFENIW A ARIENNIR O GYFALAF O DAN STATUD (REFCUS)

Gwariant y gellir ei ohirio'n briodol (h.y. ei drin fel cyfalaf o ran ei natur) ond nad yw'n arwain at ased diriaethol, na'n parhau i fod yn gysylltiedig â hi. Mae enghreifftiau o daliadau gohiriedig yn cynnwys grantiau o natur gyfalaf i sefydliadau gwirfoddol.

GRANT CYNNAL REFENIW

Grant a delir gan Lywodraeth Cymru i awdurdodau, ac sy'n cyfrannu tuag at gost gyffredinol eu gwasanaethau.

BENTHYCA GYDA CHYMORTH

Mae'r Cyngor yn benthycu arian i ariannu rhan o'i raglen gyfalaf. Cydnabyddir y benthyciad gan Lywodraeth Ganolog wrth gyfrifo ei fformiwla gyllido ar gyfer y Cyngor.

BENTHYCA DROS DRO

Arian a fenthycir am gyfnod o lai na blwyddyn.

BENTHYCA DIGYMORTH

Gall y Cyngor fenthycu arian ychwanegol i'r benthycu a gefnogir gan y Llywodraeth, a hynny er mwyn ariannu ei wariant cyfalaf cyn belled â'i fod yn fforddiadwy ac yn gynaliadwy. Fe lywodraethir y pŵer hwn gan Gôd Darbodus CIPFA, sef Côt y mae'r Cyngor yn llwyr gydymffurfio ag ef.

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	CYNGOR SIR
Dyddiad:	9 MAWRTH 2023
Pwnc:	Y STRATEGAETH GYFALAF
Aelod(au) Portffolio:	CYNGHORYDD R WILLIAMS – DEILYDD PORTFFOLIO – CYLLID, BUSNES CORFFORAETHOL A PHROFIAD CWSMER
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	MARC JONES – CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU / SWYDDOG ADRAN 151)
Awdur yr Adroddiad:	MARC JONES
Ffôn:	01248 752601
E-bost:	rmjfi@ynysmon.llyw.cymru
Aelodau Lleol:	Amherthnasol
A – Argymhelliad / Argymhellion a rheswm / rhesymau	
<p>Dan Gôd Darbodus diwygiedig CIPFA (Medi 2017), mae'n ofynnol bellach fod pob awdurdod yn cynhyrchu strategaeth gyfalaf. Yn y strategaeth gyfalaf hon, rhaid amlinellu'r cyd-destun tymor hir i benderfyniadau am wariant cyfalaf a buddsoddi. Pwrpas y gofyniad hwn yw sicrhau bod awdurdodau'n gwneud penderfyniadau ar gyfalaf a buddsoddi yn unol ag amcanion gwasanaethau ac yn rhoi ystyriaeth briodol i stiwardiaeth, gwerth am arian, doethineb ariannol, cynaliadwyedd a fforddiadwyedd.</p> <p>Mae'r strategaeth gyfalaf yn gysylltiedig â nifer o gynlluniau a strategaethau eraill. Maent yn cynnwys:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cynllun y Cyngor; • Y Strategaeth Rheoli Asedau Eiddo; • Y Strategaeth TG, yn cynnwys y Strategaeth Ddigidol ar gyfer Ysgolion; • Y Strategaeth Lleihau Carbon Sero Net; • Y Strategaeth Gwella Hamdden; • Y Strategaeth Moderneiddio Addysg; • Y Strategaeth Rheoli Trysorlys. <p>Nid yw nifer o'r strategaethau hyn, yn cynnwys Cynllun y Cyngor, wedi'u cymeradwyo eto ac, o ganlyniad, strategaeth dros dro yw'r strategaeth gyfalaf hon. Bydd rhagor o waith yn cael ei wneud yn ystod 2023/24 i gwblhau a chymeradwyo'r dogfennau ac yna asesu eu heffaith ar y strategaeth gyfalaf yn y tymor hwy, a bydd strategaeth gyfalaf ddiwygiedig yn cael ei chyflwyno i'w chymeradwyo gan y Pwyllgor Gwaith cyn dechrau blwyddyn ariannol 2024/25.</p> <p>ARGYMHELLION:</p> <p>Mae'r Pwyllgor Gwaith yn argymhell derbyn yr strategaeth cyfalaf i'r Cyngor Llawn</p>	
B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd y rhesymau am eu gwrthod ac/neu am ddewis yr opsiwn hwn?	
Ni chafodd unrhyw opsiynau eraill eu hystyried gan fod hyn yn ofynnol o dan Gôd Darbodus CIPFA.	
C – Pam mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?	
Yn unol â gofynion y Côt a Chyfansoddiad y Cyngor, gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith ystyried y strategaeth ac argymhell ei bod yn cael ei chymeradwyo gan y Cyngor Llawn.	

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?		
Y Cyngor llawn fydd yn cymeradwyo'r strategaeth.		
D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?		
Bydd y strategaeth gyfalaf yn llywio'r gyllideb gyfalaf flynyddol a fydd yn cael ei chymeradwyo gan y Cyngor Llawn ar 9 Mawrth 2023.		
Dd – Aseu'r effaith bosib (os yn berthnasol):		
1	Sut mae'r penderfyniad hwn yn effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys?	Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn cynnwys strategaeth tymor hir mewn perthynas â Chymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu i gael gwelliannau tymor hir i ysgolion, buddsoddiad tymor hir yn Anheddau Cyngor y CRT a chymorth tymor hir i asedau presennol y Cyngor / offer TG newydd.
2	A yw hwn yn benderfyniad y rhagwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod i'r dyfodol. Os felly, sut?	Na
3	A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn, os felly, rhowch wybod gyda phwy.	Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn cydnabod rôl bwysig gweithio mewn partneriaeth, yn enwedig mewn perthynas â bid Twf Gogledd Cymru.
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae eu rhan yn drafftio'r ffordd hon ymlaen? Esboniwch sut:-	Fel rhan o'r broses ymgynghori ar Gynllun Corfforaethol y Cyngor ar gyfer 2022 – 2027, gofynnwyd nifer o gwestiynau yn ymwneud â gwariant cyfalaf a'u blaenoriaethau i ddinasyddion.
5	Nodwch unrhyw effaith bosib y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn helpu i sicrhau bod adeiladau'n hygyrch fel bod modd i bawb gael mynediad iddynt, ac mae'r strategaeth yn clustnodi cyllid ar gyfer Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl i unigolion ag anableddau.
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effaith bosibl y byddai'r penderfyniad yn ei chael ar y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.	Bydd y Strategaeth Gyfalaf yn cefnogi'r rhai dan anfantais economaidd-gymdeithasol yn uniongyrchol trwy wella cyfleusterau ysgol, cynyddu nifer y tai Cyngor a'u hadnewyddu, ymhlith prosiectau eraill.
7	Nodwch unrhyw effaith bosibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Mae'r prosiectau cyfalaf o fudd i'r Gymraeg, y Saesneg ac unigolion sy'n siarad ieithoedd eraill. Yn fwy uniongyrchol, bydd ysgolion newydd a'r rhai sydd wedi'u hadnewyddu o fudd i siaradwyr Cymraeg, gan fod y rhan fwyaf o ysgolion Ynys Môn yn addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg ac yn addysgu iaith a llenyddiaeth Saesneg. Mae'r gofynion i gefnogi Môn-ddaliadau yn helpu i warchod diwylliant amaethyddol Ynys Môn, gan gynnwys yr iaith Gymraeg, a siaredir gan lawer o denantiaid.

E - Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Tîm Arweinyddiaeth (TA) (gorfodol)	Mae sylwadau'r Tîm Arweinyddiaeth wedi cael eu hymgorffori yn yr adroddiad.
2	Cyllid / Swyddog 151 (gorfodol) Adroddiad y Swyddog Adran 151.	Amherthnasol – dyma adroddiad y Swyddog Adran 151.
3	Swyddog Cyfreithiol / Monitro (gorfodol)	Mae'r Swyddog Monitro'n Aelod o'r TA ac mae unrhyw sylwadau a wnaeth wedi cael eu hystyried wrth drafod yr adroddiad hwn gyda'r TA.
4	Adnoddau Dynol (AD) Amherthnasol – dim goblygiadau staffio.	Mae unrhyw gynigion a fydd yn effeithio ar staff wedi cael eu nodi a'u trafod gyda'r Tîm AD.
5	Eiddo	Mae unrhyw gynigion a fydd yn effeithio ar eiddo'r Cyngor a chyllidebau cysylltiedig wedi cael eu trafod gyda'r Tîm Eiddo.
6	Technoleg Gwybodaeth (TG)	Mae unrhyw gynigion sydd yn effeithio ar systemau technoleg gwybodaeth y Cyngor a chyllidebau cysylltiedig wedi cael eu trafod gyda'r Tîm TGCh.
7	Sgriwtini	I'w gadarnhau.
8	Aelodau Lleol	Mae'r cynigion yn berthnasol i bob Aelod.
9	Unrhyw gyrff allanol / eraill	Amherthnasol.
F - Atodiadau:		
Atodiad 1 – Strategaeth Gyfalaf 2023/24 Atodiad 2 – Crynodeb o'r Rhaglen Gyfalaf Arfaethedig Ddrafft 2023/24		
FF - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am ragor o wybodaeth):		
Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys 2023/24, y Pwyllgor Gwaith, 2 Mawrth 2023; Cynllun Ariannol Tymor Canol 2023/24 i 2024/25, y Pwyllgor Gwaith, 27 Medi 2022; Cyllideb Cyfalaf 2023/24, Cynigion Terfynol, y Pwyllgor Gwaith, 2 Mawrth 2023; Cyllideb Refeniw 2023/24, y Pwyllgor Gwaith, 2 Mawrth 2023; Cynllun y Cyngor 2023 i 2028.		

Cyngor Sir Ynys Môn

Strategaeth Gyfalaf 2023/24

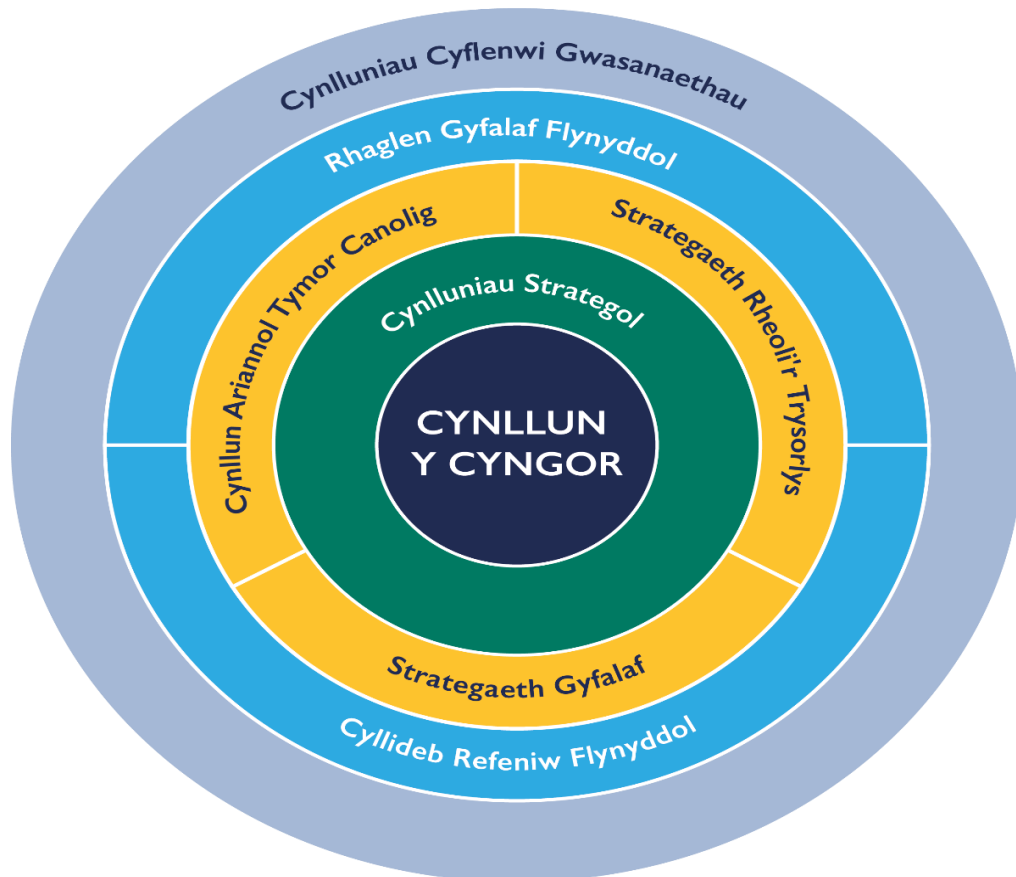

Cyngor Sir Ynys Môn
Strategaeth Gyfalaf
2023/24

1. Cyflwyniad

- 1.1 Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn rhan allweddol o gynllunio strategol y Cyngor ar gyfer y tymor byr, canolig a hir. Cynllunio strategol yw'r broses y mae'r Cyngor yn ei defnyddio i helpu i nodi beth ddylai ei flaenoriaethau a'i amcanion allweddol fod ar gyfer y flwyddyn nesaf ac i'r dyfodol. Mae hyn yn golygu gwaith ac ymgynghori sylweddol gan fod angen i'r Cyngor osod ei flaenoriaethau a thargedau ei gyllid at y gwasanaethau cywir i gwrdd ag anghenion dinasyddion Ynys Môn, a'r Ynys ei hun fel lle o arwyddocâd arbennig. Amlinellir amcanion allweddol y Cyngor yng Nghynllun y Cyngor. Mae'r strategaeth gyfalaf hon yn edrych ar ba asedau newydd, neu welliannau i asedau megis adeiladau'r Cyngor, ysgolion, tai, prosiectau adfywio, cyfleusterau gofal cymdeithasol, cyfleusterau hamdden, sydd eu hangen i helpu'r Cyngor i gyflawni ei amcanion allweddol, ynghyd â'i rwymedigaethau statudol niferus.
- 1.2 Dengys y diagram cynllunio strategol isod mai'r man cychwyn yw Cynllun y Cyngor, a bod hwn wrth wraidd gwaith y Cyngor. Ategir hyn gan gynlluniau strategol allweddol y Cyngor, a trafodir rhai ohonynt isod. Yr haen nesaf yw'r Strategaeth Gyfalaf, y Strategaeth Rheoli'r Trysorlys a'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig, sydd wedi'u cysylltu'n agos iawn ac sydd oll yn rhyng-gysylltiedig. Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn cynnwys gwybodaeth a gofynion allweddol o'r holl gynlluniau hyn. Dengys y cylch hefyd ddwy haen allanol, rhaid i'r rhain fod yn gydnaws â'r holl ddogfennau strategol sydd ger eu bron.

- 1.3 Daeth Cynllun y Cyngor ar gyfer 2017 i 2022 i ben ddiwedd mis Mawrth 2022 ac fe'i disodlwyd gan Gynllun Trosiannol ar gyfer 2022/23, cyn mabwysiadu Cynllun newydd y Cyngor ar gyfer cyfnod hyd at yr etholiad Cyngor nesaf ym mis Mai 2027.
- 1.4 Felly, mae'r Strategaeth Gyfalaf ymayn fyrrach o ran natur ac mae'n adlewyrchu'r gofynion cyllido cyfalaf i weithredu gweddill y Cynllun Trosiannol. Yn 2024/25, bydd y ddogfen hon yn cael ei disodli gan strategaeth gyfalaf mwy cynhwysfawr ar gyfer y tymor hir a fydd yn gysylltiedig â strategaethau a chynlluniau eraill sydd wrthi'n cael eu datblygu gan y Cyngor, yn cynnwys Strategaeth Rheoli Asedau, Strategaeth Addysg ayb.
- 1.5 Dyhead y Cyngor ar gyfer Strategaeth Gyfalaf Ynys Môn yw y bydd nid yn unig yn cynllunio ar gyfer y tymor byr a chanolig, ond ei fod yn bwriadu cynllunio ar gyfer y tymor hir - 20 mlynedd. Gall asedau'r Cyngor gostio symiau sylweddol o arian sydd, yn gyfnewid am y buddsoddiad, yn tueddu i bara blynyddoedd lawer. Mae canolbwyntio ar y tymor hir yn bwysig, nid yn unig oherwydd hirhoedledd asedau'r Cyngor, ond gall cynlluniau tymor hir anelu at newid mwy trawsnewidiol a sicrhau bod cynaliadwyedd yn ystyriaeth allweddol. Mae rhai amcanion sydd mor bwysig ac sy'n gofyn am newidiadau sylweddol, megis targedau Carbon Isel yn arwain at darged Di-Garbon net y sector cyhoeddus erbyn 2030, i gyfyngu ar y newid yn yr hinsawdd. Bydd y newid hwn yn dechrau nawr gyda phrosiectau cyfalaf yn integreiddio dewisiadau amgen Carbon Isel a chydag asedau penodol, megis cerbydau trydan, ond mae'r targedau hefyd yn gofyn am newid trawsnewidiol parhaus, tymor hir. Mae Strategaeth Gyfalaf yma, 2023/24, wedi'i chyfyngu o ran ei hamcanion tymor hir tra bod y Cyngor yn ailgyfeirio ei hun ar ei daith allan o'r Pandemig. Bydd Strategaeth Gyfalaf 2023/24 yn rhoi golwg tymor hir mwy sylweddol gyda chymorth Cynllun newydd y Cyngor 2022/27 ac wrth i normal newydd Ynys Môn ddod i rym.
- 1.6 Mae gwaith llywodraethu'r strategaeth hon yn dilyn yr un broses â Phrosesau Pennu Cyllideb Refeniw a Chyfalaf a bydd yn cael ei chyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith, fydd yn gwneud argymhellion i'r Cyngor llawn ei chymeradwyo.

2 Sut mae'r Strategaeth yn cydweddu â dogfennau eraill

2.1 Cynllun y Cyngor

Cynllun y Cyngor yw'r brif ddogfen sy'n amlinellu'r hyn y mae'r Cyngor yn bwriadu ei gyflawni yn y tymor canol, cyfnod o bum mlynedd fel arfer. Rhaid i bob strategaeth a chynllun arall fod yn gydnaws â Chynllun y Cyngor, fel y dangosir yn y cylch strategol yn 1.2. Mae Adran 1 uchod yn amlygu bod y cynllun pum mlynedd diweddaraf wedi dod i ben ym mis Mawrth 2022, a bod Cynllun Trosiannol ar gyfer 2023/24 wedi'i gyhoeddi wrth i'r Cyngor ddechrau symud ymlaen fel mae Covid-19 yn dod yn glefyd mwy endemig. Y tri amcan strategol, allweddol yn y Cynllun Trosiannol ar gyfer 2023/24 yw:-

- A. Ailfywiogi'r economi leol a sefydlu newid economaidd cadarnhaol.
- B. Sicrhau bod y sector ymwelwyr a lletygarwch yn gallu manteisio ar boblogrwydd cynyddol yr Ynys, tra'n gwarchod ein hasedau a'n cymunedau.
- C. Cynnal a moderneiddio gwasanaethau cymunedol hanfodol, megis Gofal ac Addysg ar draws yr Ynys.

<https://www.ynysmon.gov.uk/documents/Dogfennau-Cy/Cyngor/Democratiaeth/Mesur-ein-perfformiad/Cynllun-Trosiannol/Cynllun-Trosiannol-Ynys-Mon.pdf>

Un o amcanion allweddol y Strategaeth Gyfalaf hon yw sicrhau bod y cyllid cyfalaf sydd ar gael i'r Cyngor yn cael ei wario ar brosiectau sy'n helpu'r Cyngor i gyflawni ei flaenoriaethau, gan gynnwys cynnal a chadw, newid a / neu uwchraddio asedau presennol. Mae nifer o ddogfennau strategol allweddol eraill yn cyd-fynd â Chynllun y Cyngor. Mae'r rhain yn pennu sut bydd yr Awdurdod yn gweithio ar agweddau penodol sy'n cael effaith ar y Cyngor.

Mae Cynllun Trosiannol 2022/23 yn amlygu rôl bwysig y Strategaeth Gyfalaf a phrosiectau cyfalaf wrth gyflawni tri amcan strategol y Cyngor. At ei gilydd, mae pedwar ar hugain o dasgau wedi'u rhestru ar draws y tri amcan. Mae hanner y rhain yn brosiectau cyfalaf, gyda'r rhan fwyaf yn helpu i gyflawni amcanion A a C. Mae'r tabl isod yn dangos y prosiectau cyfalaf a grybwyllir yn benodol yn y Cynllun Trosiannol ar draws y tri amcan ac mae'n nodi'r cynnydd a wnaed hyd yma a'r gwaith sydd ei angen er mwyn cwblhau pob tasg:-

Amcan y Cynllun Trosiannol	Tasg	Cynnydd hyd yma
Ailfywiogi'r economi lleol a sefydlu newid economaidd cadarnhaol	Adeiladu chwe uned fusnes newydd ar Barc Busnes Bryn Cefni, Llangefni a pharatoi chwe plot i'w gwerthu.	Ar darged i gyflawni'r gwaith erbyn diwedd blwyddyn ariannol 2023/24.
	Adeiladu saith uned fusnes newydd ym Mhenrhos, Caergybi mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru.	Ar darged i gyflawni'r gwaith erbyn diwedd blwyddyn ariannol 2023/24.
	Cryfhau rôl Caergybi a'r Porthladd fel "Porth" rhyngwladol allweddol trwy weithio gyda phartneriaid i: atgyweirio'r Morglawdd yn sylweddol; datblygiad y Porthladd, gan gynnwys adennill tir; Hwb Hydrogen Caergybi; gwelliannau i'r orsaf.	Gwaith yn parhau a phrosiectau'n dal i gael eu datblygu.
	Cyflawni prosiectau gydag unrhyw elfennau cyfalaf a nodir yng Nghynllun Gweithredu Adfywio Economi Gogledd Ynys Môn, er enghraifft, unedau busnes newydd posibl.	
	Gweithredu prosiectau cyfalaf a fyddai'n cefnogi cyflawni Cynllun Twf Gogledd Cymru (prosbectws Adfer Covid) i gefnogi'r meysydd blaenoriaeth i helpu ein heconomi i adfer yn y tymor byr.	Gwaith wedi cychwyn i gyflawni prosiectau ond mae hwn yn brosiect tymor hir.
	Targedu cyllid cyfalaf i fynd i'r afael ag adeiladau gwag a phroblemus a chyflawni unrhyw brosiectau gwyrdd cyfalaf i barhau i gyflawni fel adferiad gwyrdd, cynaliadwy ac i wella bywiogrwydd a hyfywedd canol trefi.	
	Gweithredu prosiectau cyfalaf sy'n helpu i symud y Rhaglen Ynys Ynni yn ei blaen, megis y rhai sy'n cyd-fynd ag ymrwymadau newid hinsawdd ac ynni'r Llywodraeth Ganolog a Llywodraeth Cymru.	
Sicrhau bod y sector ymwelwyr a lletygarwch yn gallu manteisio ar boblogrwydd cynyddol yr Ynys tra'n gwarchod ein hasedau	Buddsoddi i wella ansawdd a mwynhad ym Mharc Gwledig y Morglawdd, Nant y Pandy a'r isadeiledd morwrol er budd trigolion lleol ac ymwelwyr.	Ar darged i gyflawni'r gwaith ym Mharc Gwledig y Morglawdd a Nant y Pandy erbyn diwedd blwyddyn ariannol 2023/24. Gwaith wedi cychwyn ar yr isadeiledd morwrol.
Cynnal a moderneiddio gwasanaethau cymunedol hollbwysig, megis Gofal ac Addysg ar draws yr Ynys	Dod o hyd i gartrefi parhaol i unigolion sy'n byw mewn llety dros dro.	Mae nifer y bobl sy'n byw mewn llety dros dro wedi cynyddu'n sylweddol yn 2021 – 2023, ac mae hyn wedi ein hatal rhag gweithredu'r dasg yn llawn.
	Adeiladu 83 o gartrefi ynni effeithlon newydd gyda pherfformiad ynni A, yn unol â Strategaeth Carbon Isel y Cyngor, a chynyddu anheddau'r Cyngor a chartrefi fforddiadwy i ddiwallu anghenion tai unigolion.	Mae gan y Cyngor brosiectau ar y gweill i adeiladu 110 eiddo newydd ledled yr Ynys.
	Codi rhagor o Gartrefi Clyd ar Ynys Môn yn Rhos-y-bol, Caergybi a Llangristiolus i gynnig gwasanaethau seibiant a dydd i blant ag anableddau.	Eiddo wedi cael eu prynu ac wrthi'n cael eu huwchraddio.

Dyma'r prosiectau sydd wedi'u henwi'n uniongyrchol yn y Cynllun Trosiannol. Fodd bynnag, mae prosiectau cyfalaf wedi'u cynnwys yn y Rhaglen Gyfalaf Ddrafft ar gyfer 2023/24 nad ydynt wedi'u henwi yn y Cynllun Trosiannol ond sy'n bwysig ac yn cyfrannu at yr amcanion hyn, megis a'r gwaith lliniaru llifogydd fydd yn helpu i gyflawni amcan B i helpu i gefnogi poblogrwydd cynyddol yr Ynys. Mae yna, hefyd, brosiectau cyfalaf wedi'u cynnwys yn y Rhaglen Gyfalaf Ddrafft sy'n helpu i gyflawni amcanion y Strategaeth Gyfalaf, gan gynnwys y rhai a amlygwyd mewn cynlluniau strategol eraill, megis y gofyn i fuddsoddi yn asedau'r Cyngor bob blwyddyn.

2.2 Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys (DSRhT)

Mae cysylltiad agos iawn rhwng y Strategaeth Gyfalaf hon a'r DSRhT a chaiff y ddau eu hadolygu'n flynyddol. Bydd y Strategaeth Gyfalaf yn diffinio sut mae'r Cyngor yn gwario ei gyllid cyfalaf ac mae'r DSRhT yn nodi sut y caiff hyn ei gyllido a'i effaith ar sefyllfa ariannol gyffredinol y Cyngor. Mae benthyca'n rhan allweddol o'r strategaeth gyllido. Mae'r manylion ynghylch sut yr eir ati i fenthyca ac yna ei reoli hefyd wedi'i nodi yn y DSRhT.

2.3 Y Cynllun Ariannol Tymor Canol

Y Cynllun Ariannol Tymor Canol (CATC) yw'r rhan sylfaenol o gynllunio ariannol sy'n amcangyfrif gofynion refeniw'r Cyngor dros y tair blynedd nesaf, a sut bydd hyn yn cael ei gydbwysu â'r cyllid sydd ar gael. Bydd gwariant cyfalaf yn effeithio ar y gyllideb refeniw drwy'r Ddarpariaeth Refeniw Isaf a'r llog sy'n daladwy ar fenthyca. Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn helpu i lywio'r CATC.

Mae monitro cyllideb ac adolygu'r CATC yn rheolaidd yn helpu i fonitro effaith perfformiad a materion ariannol ar gyflawni Cynllun y Cyngor. Yn gysylltiedig â'r monitro ariannol mae monitro perfformiad a risgiau corfforaethol a gwasanaeth. Nodir rhai o'r rhain yn risgiau ariannol. Mae Fframwaith Rheoli Perfformiad a Strategaeth Rheoli Risg y Cyngor yn llywodraethu sut y caiff perfformiad a risg eu rheoli.

2.4 Cynlluniau gwasanaeth a chynlluniau statudol gweithredol, penodol i wasanaethau

Er mai Cynllun y Cyngor yw'r ddogfen strategol allweddol, ategir hyn gan nifer o gynlluniau gweithredol, manylach, allweddol, y mae llawer ohonynt yn amlygu bod gwariant cyfalaf yn allweddol i gyflawni amcanion y cynllun priodol. Mae pob un o'r cynlluniau hyn yn seiliedig ar waith ymchwil, nodi'r sefyllfa bresennol, dadansoddiad i nodi anghenion a chynlluniau o'r modd y mae'r gwasanaeth yn anelu at ddiwallu'r anghenion ac ymgynghori â chydranddeiliaid.

Cynllun Tuag at Sero Net 2022/25

Mae'r Cynllun Tuag at Sero Net yn un o brif gynlluniau strategol y Cyngor. Pwrpas y strategaeth yw datblygu gwaith y Cyngor er mwyn iddo gyrraedd ei darged sero net erbyn 2030. Cafodd y targed ei gosod gan y Cyngor wedi iddo gyhoeddi argyfwng hinsawdd yn 2020. Y targed a osodwyd gan Lywodraeth Cymru ar gyfer Cymru gyfan yw sero net erbyn 2050, a sefydliadau'r sector gyhoeddus erbyn 2030.

Mae gan y cynllun dri chwmpas, ac mae'r ddau gyntaf yn haws gan eu bod yn ymwneud â dewisiadau glanach o ran cyfleusterau a reolir gan y Cyngor, megis swyddfeydd, ysgolion, cerbydau ac ati. Rhwystr mawr i'r ddau gwmpas hyn fydd dod o hyd i ddigon o gyllid i gyrraedd y targed. Mae Cwmpas 3 yn fwy heriol gan ei fod yn ymwneud â dewisiadau y mae eraill yn eu gwneud, megis gweithwyr cyflogedig wrth iddynt gynnal busnes y Cyngor ac a yw tenantiaid tai Cyngor neu eiddo buddsoddi yn dilyn canllawiau byw'n lân.

Mae gan y strategaeth gyfalaf hon, felly, amcan allweddol bod yn rhaid i brosiectau cyfalaf ystyried sut maent yn cyfrannu (positif neu negatif) tuag at targed sero net y Cyngor. Bydd llawer o'r newidiadau sydd eu hangen i gyflawni'r targedau sero net yn ymwneud â gwariant cyfalaf, ac mae'r prosiectau yma yn debygol o fod yn rhan o raglenni cyfalaf y dyfodol. Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn

chwarae rhan bwysig o'r agenda hollbwysig hwn.

Cynllun Rheoli Asedau Corfforaethol

Mae Crynodeb Gweithredol y cynllun Rheoli Asedau Corfforaethol drafft ar gyfer Tir ac Adeiladau 2021 i 2026 yn nodi fel enghraifft "mae angen cyllidebau cyfalaf a refeniw sylweddol i gynnal a chadw adeiladau i'w cadw'n ddiogel ac yn y cyflwr gorau posibl ... mae gofyn cael oddeutu £27m o gyfalaf cynnal a chadw, yn seiliedig ar arolygon cyflwr a gwblhawyd yn 2019/20... Mae asedau'r Cyngor yn chwarae rhan hanfodol wrth gyflawni blaenoriaethau a gwasanaethau'r Cyngor yn effeithiol... Mae'r ymdrech i ddod yn Gyngor sero net ..yn unol â disgwyliadau'r Llywodraeth, yn golygu bod yn rhaid i ni fuddsoddi i wella ein hasedau presennol a chodi adeiladau carbon niwtral newydd... ". Er mai fersiwn ddrafft yw'r cynllun strategol hwn, mae'n amlygu cyflwr asedau'r Cyngor yn sgil arolygon yn 2019/20. Felly, un o amcanion allweddol y Strategaeth Gyfalaf yw bod cyllid cyfalaf yn cael ei ddarparu bob blwyddyn ar gyfer gwelliannau i adeiladau'r Cyngor.

Polisi Rheoli Asedau Stadau Mân-ddaliadau drafft y Cyngor 2021/30

Mae mân-ddaliadau'r Cyngor yn cynnwys tua 5,800 erw, yn amrywio o 2 erw i 170 erw wedi'u parseli i 92 o denantiaethau. Mae ymgynghoriad yn cael ei gynnal ar y polisi gyda chydranddeiliaid, gan gynnwys tenantiaid. "Prif nod y polisi yw cynnal a chreu buddion economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol tymor byr a hir i gyfrannu at ddiogelu llesiant a chynladwyedd cymunedau gwledig Ynys Môn". Mae'r mân-ddaliadau yn helpu i gyflawni Cynllun Rheoli Cyrchfan y Cyngor a Strategaeth Twristiaeth Llywodraeth Cymru. Mae amaethyddiaeth wedi ei wreiddio yn hanes a diwylliant Môn ac, felly hefyd, yr Iaith Gymraeg a siaredir gan nifer o denantiaid y Stad. Mae amcan masnachol i sicrhau bod y stad yn parhau i sicrhau enillion ariannol cynaliadwy. Fodd bynnag, oherwydd ei amcanion ehangach, nid yw'r mân-ddaliadau yn cael eu dosbarthu fel eiddo buddsoddi, sy'n ymwneud ag eiddo a ddelir ar gyfer casglu incwm a chynyddu gwerth yr eiddo'n unig. Er mwyn cefnogi amcanion y mân-ddaliadau a'u cyfraniad i Gynllun y Cyngor, mae'r Strategaeth Gyfalaf yn cydnabod bod angen buddsoddiad cyfalaf yn y mân-ddaliadau ar gyfer gwaith adnewyddu. Mae'r strategaeth uchod yn amcangyfrif bod angen £2.9m o gyllid cyfalaf dros y cyfnod 2021-30. Mae £1.9m o hwn ar gyfer systemau gwresogi, adnewyddadwy, carbon isel ac effeithlonrwydd ynni drwy insiwleiddio mwy ar eiddo. Argymhellir bod unrhyw dderbyniadau cyfalaf a gynhyrchir o werthu unrhyw Stad Mân-ddaliadau yn cael eu clustnodi i'w hail-fuddsoddi yn y Stad. Caiff y tîm mân-ddaliadau ei annog i wneud cais am gyllid allanol, yn enwedig gan Lywodraeth Cymru, mewn perthynas â systemau gwresogi, adnewyddadwy, carbon isel a phrosiectau effeithlonrwydd ynni.

Strategaeth Ysgolion Digidol 2022-2024

Cyflwynwyd Strategaeth Ddigidol gyntaf yr Awdurdod ar gyfer Ysgolion i'r Pwyllgor Gwaith a'i chymeradwyo ar 13 Rhagfyr 2021. Mae hyn yn allweddol i gefnogi blaenoriaethau addysgol y Cyngor ac i fodloni'r Cwricwlwm newydd i Gymru. Mae'r strategaeth yn amlygu nod cyffredinol y Cyngor i greu Ynys Môn sy'n iach a llewyrchus, lle gall teuluoedd ffynnu, sy'n cynnwys sicrhau bod pobl Ynys Môn yn cyflawni eu potensial tymor hir. Mae cymhwysedd digidol yn allweddol i hyn ac mae wedi'i gynnwys fel sgil trawsgwricwlaidd gorfodol. Mae gweithio mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru, y mae ei rhaglen gwerth miliynau o bunnoedd wedi cyllido'r rhan fwyaf o'r isadeiledd a Chromebooks i ddisgyblion, a llwyfan digidol Hwb ar gyfer addysgu a dysgu yng Nghymru, wedi bod yn allweddol ac yn darparu sylfaen gadarn ar gyfer y Strategaeth Ysgolion Digidol.

Blaenoriaethau allweddol y strategaeth yw: bydd y Cyngor yn symud yn llwyr i HWB ac yn gwneud defnydd ohono, bydd digon o isadeiledd rhwydwaith ar gyfer pob ysgol a bydd y Cyngor yn darparu'r caledwedd sydd ei angen ar ysgolion ac ystafelloedd dosbarth fel bod modd defnyddio technolegau arloesol fydd yn cefnogi dysgwyr. Cyflwynwyd £0.343m o grant gan Lywodraeth Cymru a chyllidwyd caledwedd, a gostiodd £1.536m, gan Lywodraeth Cymru, rhwng 2019/20 a 2021/22. Heb y cyllid hwn ac isadeiledd, meddalwedd ac offer HWB, ni fyddai'r ysgolion wedi gallu

sicrhau y gallai'r disgyblion ddysgu o gartref pan oedd yr ysgolion ar gau i'r rhan fwyaf o ddisgyblion oherwydd Covid-19.

Mae yna ganlyniadau refeniw i'r Strategaeth Ysgolion Digidol i gefnogi ysgolion ond hefyd ofynion cyfalaf yn y dyfodol. Yn gyfnewid am y cyllid sylweddol gan Lywodraeth Cymru am dair blynedd gyntaf y prosiect, roedd hyn yn amodol ar y Cyngor yn cyllido caledwedd newydd ar ddiwedd oes defnyddiadwy presennol Chromebooks, caledwedd ac isadeiledd TGCh. Mae hyn yn amrywio, yn dibynnu ar oes ddefnyddiol y caledwedd, er enghraifft, costiodd y rhwydwaith ar gyfer yr ysgolion £890k yn 2019, a bydd angen ei newid ymhén 10 mlynedd, felly, disgwylir bid am gyllid cyn 2029. Mae'n debygol y bydd effaith am dymor hyd yn oed yn hwy gan y bydd angen newid y Chromebooks neu dechnoleg gyfatebol bob chwe blynedd.

Strategaeth Rheoli Asedau Tai Cyngor (Cyfrif Refeniw Tai) 2018-2023 a Chynllun Busnes y CRT 2022

1 i 2052

Rheolir Tai Cyngor gan y Cyfrif Refeniw Tai (CRT), sy'n rhan sylweddol o'r gwasanaeth Tai. Mae'r CRT yn endid hunangyllido, ond mae'n rhan hanfodol o'r Cyngor sy'n helpu'r Cyngor i gyflawni nifer o amcanion Cynllun y Cyngor mewn perthynas â thai. Adroddir ar bob agwedd o gyllid ar wahân i weddill cyllid y Cyngor (Cronfa'r Cyngor) i sicrhau bod y CRT (Cronfa CRT) yn cyllido ei wariant a bod incwm dros ben yn cael ei ail-fuddsoddi yn y stoc tai. Gweledigaeth y strategaeth hon yw darparu "Cartrefi o Ansawdd: cymunedau cynaliadwy".

Mae'r chwe blaenoriaeth y cynllun 30 mlynedd presennol yn cyfrannu at amcanion allweddol y Cyngor. Y blaenoriaethau sy'n ymwneud â'r Strategaeth Gyfalaf, ac a gyflawnir yn rhan o'r rhaglen gyfalaf ac a fydd yn arwain at raglen tymor hir o'r gwaith isod, yw:-

- Cynyddu nifer y tai fforddiadwy ar draws Ynys Môn – mae'r CRT yn parhau i gynyddu ei stoc dai trwy dargedau bob blwyddyn i godi tai newydd a phrynu tai Cyngor yn ôl. Nid yw'r Cyngor bellach yn gwerthu Tai Cyngor ers diddymu'r cynllun Hawl i Brynu.
- Rhwng 2015/16 a 2021/22 cafwyd cynnydd o 188 yn stoc dai'r Cyngor (prynwyd 82 yn ôl a chodwyd 106 eiddo newydd). Yn 2023/24, mae'r gwaith yn mynd rhagddo i ddatblygu 125 uned pellach (prynu 15 yn ôl a chodi 110 eiddo newydd).
- Annog adfywiad ystadau, cynyddu cyfranogiad tenantiaid a diogelwch cymunedol – yn ogystal â chynyddu nifer y Tai Cyngor, mae'r CRT yn gwneud gwaith adnewyddu bob blwyddyn, megis darparu ceginau newydd, toi a gwaith gwella angenrheidiol i ymestyn oes y tai. Mae hyn yn arwain at adfywio stadau'r Cyngor. Mae'r CRT yn gweithio gyda thenantiaid i sicrhau bod tenantiaid yn cymryd rhan i ddylanwadu ar y gwaith ar y stad.
- Mae'r CRT hefyd yn anelu at roi llety i unigolion ag anghenion penodol, megis pobl â phroblemau iechyd meddwl, symud pobl ymlaen o lety brys i dai cymdeithasol a phobl hŷn, megis llety Llawr y Dref. Mae'r CRT hefyd yn bwriadu datblygu cyfleuster tai gofal ychwanegol yn Ne'r Ynys, ac mae'r gwaith yn mynd rhagddo i adeiladu 55 uned.
- Gellir datblygu nod y CRT o fynd i'r afael ag effeithlonrwydd, mynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd a thlodi tanwydd drwy ei adeiladau newydd a'u hadnewyddu.

Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru (NWEAB) – Cynllun Busnes Cynllun Twf Gogledd Cymru 2020/23

Mae gweithio mewn partneriaeth yn bwysig i'r Cyngor. Wrth weithio gyda'n gilydd ar nodau cyffredin gellir cyflawni mwy ac arwain at arbedion effeithlonrwydd, gan y gellir lleihau dyblygu gwaith. Mae Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru yn bartneriaeth rhwng y chwe awdurdod lleol yng Ngogledd Cymru, Prifysgol Bangor, Prifysgol Glyndŵr, Grŵp Llandrillo Menai, Coleg Cambria a phartneriaid masnachol eraill a bydd yn helpu'r Cyngor i gyflawni ei amcanion allweddol fel bod pobl

Ynys Môn a Gogledd Cymru yn gallu ffynnu a gwireddu eu potensial tymor hir.

Mae tair egwyddor allweddol y Cynllun Twf fel a ganlyn:-

- Gogledd Cymru ddoeth – yn canolbwyntio ar arloesi a sectorau economaidd gwerth uchel i hybu perfformiad economaidd;
- Gogledd Cymru gydnerth – yn canolbwyntio ar gadw pobl ifanc, cynyddu lefelau cyflogaeth a sgiliau i gyflawni twf diwydiannol;
- Gogledd Cymru gysylltiedig – yn canolbwyntio ar wella trafndiaeth ac isadeiledd digidol i wella cysylltedd strategol i'r rhanbarth ac oddi fewn iddi.

Mae'r bartneriaeth wedi sicrhau £240m i gyllido'r Cynllun Twf gan Lywodraeth Cymru a'r Llywodraeth Ganolog a bydd yn dod i law dros gyfnod o 15 mlynedd. Nod y Cynllun Twf yw ceisio lleihau'r bwlch cynhyrchiol parhaus rhwng Gogledd Cymru a'r DU, er mwyn adeiladu economi fywiog, gynaliadwy a chynhwysol ar gyfer Gogledd Cymru.

Bydd bwlch cyllido tymor canolig (llif arian negyddol) a reolir gan yr awdurdod arweiniol, ond gyda chyfraniadau blynyddol cyfatebol gan bartneriaid. Amcangyfrifir y bydd yr hyn y mae Ynys Môn yn ei fenthycu tuag at y bwlch cyllido rhwng £0.700m i £1.00m. Byddai hyn yn arwain at dâl DRI blynyddol o rhwng £0.047m a £0.067m bob blwyddyn am y 15 mlynedd. Yn ogystal, bydd gofyn i Ynys Môn gyfrannu tuag at gyllideb graidd ac atodol y Bwrdd bob blwyddyn.

Cyfanswm y proffil cyllid cyfalaf fesul rhaglen yw:-

Tabl 1 : Crynodeb Ariannol Cynllun Twf Gogledd Cymru				
Maes Rhaglen	Cyfraniad Llywodraeth (£m)	Cyfraniad Cyhoeddus (£m)	Cyfraniad Preifat (£m)	Cyfanswm Costau'r Rhaglen (£m)
Arloesi Mewn Gweithgynhyrchu Gwerth Uchel	13.0	26.5	0.0	39.5
Cysylltedd Digidol	37.0	3.1	1.6	41.7
Bwyd-amaeth a Thwristiaeth	24.5	12.4	4.4	41.3
Tir ac Eiddo	79.1	1.9	274.4	355.4
Ynni Carbon Isel	86.4	140.4	441.7	668.5
Cyfanswm	240.0	184.3	722.1	1,146.4

Mae 14 o brosiectau cyfalaf trawsnewidiol, ac mae pob un ohonynt o fudd i Ogledd Cymru gyfan.

Y prosiectau sydd â chysylltiad mwy uniongyrchol ag Ynys Môn yw:-

- Safleoedd ac Adeiladau – bydd rhaglen y Cynllun Twf yn mynd i'r afael â phrinder safleoedd ac adeiladau yng Ngogledd Cymru a buddsoddiad i alluogi twf Porthladd Caergybi;
- mae cynllun Porth Caergybi yn gyfres o fuddsoddiadau wedi'u targedu i fynd i'r afael ag asedau sydd wedi dod i ben ac sy'n hanfodol i weithrediad y porthladd ac i gynyddu'r capasiti ar gyfer symudiadau cerbydau a llongau ar gyfer traffig teithwyr a nwyddau;
- bydd y prosiect cysylltedd digidol yn cynyddu band eang cyflym a chysylltedd symudol ar draws Gogledd Cymru. Bydd hyn o fudd i'r rhanbarth cyfan a, chan fod y pedair sir Gogledd-Orllewin Gogledd Cymru ymhlith y 25% isaf o ardaloedd y DU o ran derbyn band eang cyflym iawn, bydd hyn yn teimlo fel gwelliant mwy sylweddol i Ynys Môn, Gwynedd, Conwy a Sir Ddinbych;

- prosiect Morlais – adeiladu'r isadeiledd sy'n cysylltu parth Morlais â'r system grid trydan a pharatoi'r safle ar gyfer datblygiadau sector preifat gan fuddsoddi i brydlesu rhannau o'r parth ar gyfer defnyddio technolegau llanw.

Mae rhagor o wybodaeth ar gael ar wefan y Bwrdd <https://uchelgaisgogledd.cymru/>

2.4 Gofynion Statudol

Mae'n ofynnol i'r Cyngor, ynghyd â'r holl gyrff cyhoeddus eraill, gydymffurfio â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae hyn yn deddfu ar gyfer llesiant cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol ar gyfer pobl a'n planed. Bydd hyn yn sicrhau bod gan genedlaethau'r dyfodol o leiaf yr un ansawdd bywyd â'r cenedlaethau presennol. Mae'r Ddeddf yn annog cydweithio i gyflawni nodau'r Ddeddf. Mae Cynllun Trosiannol y Cyngor yn amlygu bod tri amcan y cynllun yn cydblethu â Nodau Llesiant Cenedlaethol a'r Cyngor, gyda datganiad cenhadaeth y Cyngor ar gyfer llesiant yn nodi "gweithio tuag at Ynys Môn sy'n iach a llewyrchus lle gall teuluoedd ffynnu".

Bydd y Strategaeth Gyfalaf hon yn helpu'r Cyngor i gyflawni'r nod pwysig hwn trwy gyfeirio cyllid at gynlluniau sy'n cydymffurfio â Chynllun y Cyngor yn ogystal â chyfrannu'n uniongyrchol at les cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol. Mae buddsoddi mewn adeiladau, gwelliannau i ysgolion, prynu cerbydau trydan, buddsoddi mewn dewisiadau carbon isel fel generaduron pŷmpiau gwres, codi Tai Cyngor newydd gyda gwres carbon isel ac ati, oll yn cyfrannu at les, nawr ac ymhell i'r dyfodol.

Mae deddfwriaeth a chanllawiau Cydraddoldeb ac Amrywiaeth hefyd yn torri ar draws holl wasanaethau a gwaith y Cyngor. Gyda'r Strategaeth Gyfalaf, mae modd i fwy o bobl gael mynediad trwy wneud gwaith addasu penodol mewn ysgolion, adeiladau eraill y Cyngor a darparu Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl. Bydd gofyn i adeiladau sydd wedi'u hadnewyddu ac adeiladau newydd gydymffurfio â'r Ddeddf Cydraddoldeb.

Yn ogystal, mae'r Strategaeth Gyfalaf yn cydnabod bod angen buddsoddiad cyfalaf i helpu'r Cyngor i redeg gwasanaethau statudol i sicrhau bod yr asedau a ddefnyddir i redeg gwasanaethau statudol megis Gofal Cymdeithasol, Ysgolion, Tai ac ati, yn ddiogel ac yn cydymffurfio â'r safonau gofynnol.

Yn y diagram isod, crynhoir sut mae'r Strategaeth Gyfalaf yn gysylltiedig â strategaethau allweddol a'r broses o bennu'r gyllideb refeniw a chyfalaf flynyddol:-

Cynllun y Cyngor a Chynlluniau Gweithredol allweddol

Mae'r strategaethau a chynlluniau allweddol isod yn bwysig ac wedi'u cysylltu â'i gilydd i helpu i bennu lefel fforddiadwy o adnoddau refeniw a chyfalaf sydd ei hangen i gyflawni blaenoriaethau allweddol Cynllun y Cyngor a chynlluniau gweithredol allweddol. Mae'r rhain, hefyd, yn cyflwyno fframwaith ar gyfer rheoli adnoddau'r Cyngor yn ariannol gadarn.

Y Cynllun Ariannol Tymor Canol (CATC)

Caiff hwn ei adolygu'n rheolaidd i helpu i nodi'r adnoddau tebygol y bydd eu hangen am y tair blynedd nesaf a sut mae'r Cyngor yn bwriadu cydbwysu'r gofyn am yr adnoddau. Mae hyn yn cynnwys effaith materion refeniw a chyfalaf ar Gronfa'r Cyngor.

Y Strategaeth Gyfalaf

Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn nodi'r blaenoriaethau allweddol o ran sut dylid gwario cyfalaf i helpu i gyflawni Cynllun Trosiannol 2022/23 a Chynllun y Cyngor 2023/27. Mae'n cydnabod bod gwariant cyfalaf yn arwain at gostau cyllido cyfalaf refeniw, a bod rhaid cadw'r rhain yn fforddiadwy. Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn cael effaith ar y CATC, Y DSRhT, y Gyllideb Refeniw Flynyddol a'r Rhaglen Gyfalaf Flynyddol ac, yn eu tro, mae'r rhain yn cael effaith ar y Strategaeth Gyfalaf.

Strategaeth Rheolaeth Trysorlys (SRhT)

Mae hwn yn gosod y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol, y Polisi Darpariaeth Refeniw Isaf a Datganiad Polisi Rheoli'r Trysorlys am y flwyddyn. Mae'r rhain yn darparu'r fframwaith a'r rheolaethau sydd eu hangen i sicrhau bod digon o arian parod i dalu cyflenwyr am gostau refeniw a chyfalaf, bod arian dros ben yn cael ei fuddsoddi'n ddiogel a'i fod yn hygyrch ac nad yw benthyca i gyllido gwariant cyfalaf yn mynd tu hwnt i lefel fforddiadwy.

Mae'r Gyllideb Refeniw Flynyddol

yn cael ei chefnogi gan y CATC, y Strategaeth Gyfalaf a'r SRhT
Bob blwyddyn, caiff y costau cyllideb cyfalaf refeniw eu hadolygu a'u diwygio fel rhan o'r gwaith o osod y gyllideb refeniw. Weithiau caiff cyfraniadau refeniw eu defnyddio i gyllido costau cyfalaf.

Y Rhaglen Gyfalaf flynyddol

– Mae lefel y gwariant a benthyca cyfalaf yn cael effaith ar y gyllideb refeniw oherwydd costau cyllido cyfalaf ac unrhyw gostau refeniw parhaus, megis cynnal a chadw.

3 Amcanion y Strategaeth Gyfalaf

Mae Cynllun Trosiannol 2022/23 y Cyngor, y cynlluniau gweithredol / statudol allweddol a grybwyllwyd uchod a gofynion statudol yn rhoi cyfeiriad clir ar yr hyn y dylai blaenoriaethau'r Strategaeth Gyfalaf fod er mwyn helpu'r Cyngor i gyflawni ei flaenoriaethau. Amcanion y Strategaeth Gyfalaf, felly, yw:-

Rhaid i brosiectau cyfalaf ymwneud ag asedau sy'n helpu'r Cyngor i gyflawni ei amcanion allweddol a amlinellir yng Nghynllun y Cyngor a strategaethau gweithredol allweddol.

Bob blwyddyn, wrth adolygu'r strategaeth hon a datblygu'r Rhaglen Gyfalaf flynyddol, rhaid i'r Cyngor ystyried stiwardiaeth, gwerth am arian, darbodusrwydd, cynaladwyedd a fforddiadwyedd.

Bob blwyddyn, bydd cyllid cyfalaf yn cael ei ddyranu i sicrhau buddsoddiad mewn asedau presennol i'w diogelu i'r dyfodol.

Bydd y Cyngor yn gwneud y mwyaf o gyllid cyfalaf allanol lle bynnag y bo'n bosibl ac yn fforddiadwy.

Bydd cyllid cyfalaf hefyd yn cael ei flaenoriaethu ar asedau sydd eu hangen i helpu'r Cyngor i gyflawni ei gyfrifoldebau statudol.

Mae'r Cyngor yn parhau i fod yn ymrwymedig i'r Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu a bydd yn parhau i ddefnyddio cyllid allanol Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu yn llawn. Mae hon yn rhaglen sylweddol a fydd yn arwain at welliannau cyfalaf i ysgolion Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu neu adeiladau newydd yn y tymor hir.

Rhaid i brosiectau cyfalaf ystyried y targedau carbon sero net a defnyddio dulliau amgen glân lle, yn draddodiadol, y defnyddiwyd offer / cyfleusterau / asedau creu carbon.

Bob blwyddyn, bydd derbyniadau cyfalaf a dderbynnir o werthu Mân-ddaliadau'r Cyngor yn cael eu clustnodi ar gyfer adnewyddu mân-ddaliadau y mae'r Cyngor yn eu cadw. Bydd hyn yn helpu i sicrhau bod yr eiddo'n addas ar gyfer y tymor hir.

Bydd y Cyngor yn parhau i weithio gyda'i bartneriaid strategol ac mae wedi ymrwymo i weithio fel rhan o Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru i gyflawni prosiectau cyfalaf ar draws Gogledd Cymru.

Mae angen ymgynghori'n flynyddol â chydranddeiliaid a dinasyddion Ynys Môn i gael eu barn ar unrhyw brosiectau cyfalaf newydd arfaethedig.

3. Egwyddorion sy'n helpu i gynorthwyo gwaith cyflawni'r amcanion allweddol uchod:-

- 3.1** Bod y rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu yn cael ei hystyried ar wahân i weddill rhaglen gyfalaf gyffredinol y Cyngor. Mae'r rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu yn ymrwymiad sylweddol tymor hir i godi a / neu adnewyddu ysgolion fel bod ysgolion Ynys Môn yn addas i bara ac yn bodloni'r gofynion tymor hwy. Mae'r rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu yn helpu'r agenda moderneiddio ysgolion ac yn cefnogi amcan allweddol y Cyngor i sicrhau y gall pobl Ynys Môn ffynnu a gwireddu eu potensial tymor hir. Mae'r egwyddor hon, hefyd, yn bodloni Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 i sicrhau bod lleoliadau addysgol yn addas yn y tymor hir. Bydd elfen o'r gwariant ar y rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu yn cael ei gyllido o'r derbyniadau cyfalaf o werthu ysgolion gwag, gyda'r gweddill yn cael ei gyllido o fenthycia digefnogaeth. Bydd hyn yn sicrhau bod y grant cyffredinol cyfalaf a'r benthycia â chefnogaeth ar gael i gyllido buddsoddiad mewn asedau cyfredol a newydd sydd eu hangen i gyflawni amcanion Cynllun y Cyngor a sicrhau bod asedau cyfredol y Cyngor yn cael eu cynnal.
- 3.2** Bod swm yn cael ei ddyrannu yn y rhaglen gyfalaf bob blwyddyn i gyllido'r gwaith gwella mawr i offer TG, cerbydau ac adeiladau'r Cyngor neu gael rhai newydd yn eu lle.
- 3.3** Bod swm yn cael ei ddyrannu yn y rhaglen gyfalaf i gwrdd â gofyniad statudol y Cyngor i gynnig grantiau cyfleusterau i'r anabl. Mae hyn yn helpu i gyflawni cyfrifoldebau statudol ac yn cefnogi amcan allweddol y Cyngor i gefnogi oedolion a theuluoedd bregus i'w cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosibl.
- 3.4** Bod rhyw gymaint o waith gwella ffyrdd yn cael ei gyllido o'r rhaglen gyfalaf bob blwyddyn. Bydd y swm a ddyrannir yn dibynnu ar y cyllid sydd ei angen i gyflawni unrhyw warantau isafswm gwerth contract, faint o gyllid sydd ar gael ac asesiad o gyflwr ffyrdd yr Awdurdod. Bydd gwelliannau i'r ffyrdd yn helpu'r Cyngor i sicrhau bod y rhwydwaith priffyrdd yn gynaliadwy yn y tymor hwy. Mae hefyd yn sail i holl flaenoriaethau allweddol y Cyngor oherwydd natur wledig Ynys Môn a phwysigrwydd y rhwydwaith priffyrdd i sawl agwedd o waith y Cyngor.
- 3.5** Bydd prosiectau sydd angen rhyw gymaint o gyllid cyfatebol er mwyn gallu defnyddio cyllid grant, yn cael eu hasesu fesul achos gan y Swyddog Adran 151 a'r Tîm Arweinyddiaeth, gydag argymhelliad yn cael ei wneud i'r Pwyllgor Gwaith. Bydd y penderfyniad a ddylid ymrwymo cyllid yn dibynnu ar y prosiect, sut y mae'n ffitio i mewn i flaenoriaethau corfforaethol y Cyngor, unrhyw oblygiadau refereniw parhaus a'r gymhareb rhwng cyllid y Cyngor a chyllid grant.
- 3.6** Er mwyn lleihau effaith refereniw'r rhaglen gyfalaf h.y. costau cyllido cyfalaf o'r llog taladwy a'r Ddarpariaeth Refereniw Isaf (DRI) sy'n creu cyllid i helpu i ad-dalu benthyciadau, ni fyddir yn defnyddio benthyciadau digefnogaeth oni bai bod:-
- y prosiect wedi'i gymeradwyo yn un Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu;
  - y prosiect yn brosiect buddsoddi i arbed, fydd yn talu'r costau cyllido cyfalaf h.y. llog taladwy a Darpariaeth Refereniw Isaf (DRI);
  - y prosiect yn denu cyllid allanol sylweddol o 75%, o leiaf, a bydd yn helpu i gyflawni o leiaf un o flaenoriaethau allweddol y Cyngor.
- 3.7** Lle bo balansau arian parod yn caniatáu, bydd benthycia gwirioneddol yn cael ei ohirio a bydd balansau arian parod yn cael eu defnyddio i oedi a chynilo llog taladwy a thaliadau DRI i refereniw. Gelwir hyn yn fenthycia mewdol. Pan fydd angen ailgyflenwi balansau arian parod, bydd y benthyciad yn cael ei gymryd allan a bydd y benthycia mewdol yn cael ei allanoli. Lle bydd llog yn debygol o godi'n sylweddol, dylid allanoli benthycia mewdol i leihau risg, ond nid cyn y bydd ei angen.

3.8 Yn y pen draw, bydd cyllid cyfalaf, ac eithrio grantiau a ddyfarnwyd ar gyfer prosiectau penodol, yn cael ei ddyrannu i leihau costau cyllido cyfalaf ac i sicrhau bod gan y rhaglen gyfalaf yr hyblygrwydd i wneud y mwyaf o gyllid. Mae hyn yn arfer cyffredin mewn awdurdodau lleol. Gallai'r cyllid gwirioneddol a ddyrennir ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol fod yn wahanol i'r hyn a adroddwyd fel rhan o'r gyllideb gyfalaf. Bydd grant cyffredinol yn cael ei ddyrannu yn gyntaf i sicrhau y caiff hwn ei wario'n llawn ar ddiwedd y flwyddyn, oni bai bod Llywodraeth Cymru wedi cymeradwyo cario'r grant ymlaen. Mae hyblygrwydd gyda chyllid yn hanfodol i sicrhau bod y Cyngor yn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd cyllido, megis rheoli grantiau penodol a ddyfarnwyd yn chwarter olaf y flwyddyn, sy'n caniatáu defnyddio'r grant penodol ar wariant cyfalaf arall a bennir yn lleol yn ystod y flwyddyn os na ellir ei wario ar amodau grant penodol erbyn diwedd y flwyddyn. Mae hyn ar y sail bod y Cyngor yn dyrannu cyllid o raglen y flwyddyn nesaf i gyllido'r prosiectau penodol y dyfarnwyd y cyllid gwreiddiol ar eu cyfer.

4. Y Strategaeth Gorfforaethol a Phroses y Rhaglen Gyfalaf

4.1 Datblygu'r Strategaeth Gyfalaf

Caiff y Strategaeth Gyfalaf ei hadolygu bob blwyddyn gan gymryd i ystyriaeth Gynllun diweddaraf y Cyngor, y Cynllun Ariannol Tymor Canol, y pwysau cyllidebol a ddisgwylir, Cynllun Rheoli'r Trysorlys a'r Cynlluniau Gweithredol a drafodir uchod. Mae hefyd yn ystyried rhaglen gyfalaf y flwyddyn flaenorol a lefel y cronfeydd wrth gefn a'r gyllideb refeniw. Mae'r strategaeth gyfalaf wedyn yn amlinellu'r amcanion a'r egwyddorion allweddol sydd wedyn yn helpu i ddatblygu'r Rhaglen Gyfalaf flynyddol bob blwyddyn. Gwariant cyfalaf yw gwariant i gaffael neu greu asedau newydd neu i adnewyddu asedau presennol lle mae oes yr ased yn fwy nag un flwyddyn ariannol. Gall yr asedau fod yn ddiriaethol (adeiladau, cerbydau ac isadeiledd) neu'n anniriaethol (trwyddedau meddalwedd). Bydd asedau anghyfredol o £10k neu fwy yn cael eu hystyried yn wariant cyfalaf. £10k yw lefel de minimis a argymhellir gan y Cyngor i fod yn gymwys fel rhan o'r rhaglen gyfalaf. Bydd asedau anghyfredol llai na £10k yn cael eu codi ar refeniw yn y rhan fwyaf o achosion. Mae'r Cyngor yn cadw'r hawl i ildio'r de minimis os yw'n briodol.

4.2 Datblygu'r Rhaglen Gyfalaf Flynyddol

4.2.1 Y Broses Bidio a Sgorio

Wrth benderfynu pa brosiectau i'w cynnwys yn y Rhaglen Gyfalaf, rhaid i'r bidiau fod, nid yn unig yn fforddiadwy, ond bod o gymorth hefyd i gyflawni'r blaenoriaethau allweddol yng Nghynllun y Cyngor a chwrdd ag amcanion ac egwyddorion y Strategaeth Gyfalaf. Bob blwyddyn, gofynnir i'r Gwasanaethau gyflwyno arfarniadau / bidiau cyfalaf newydd a diweddarau gwybodaeth am brosiectau sy'n parhau. Dylai'r arfarniadau ddangos sut mae pob prosiect yn bodloni'r meini prawf (a nodir isod) a byddant yn cynnwys yr holl oblygiadau refeniw parhaus a fydd yn codi o'r prosiect e.e. costau cynnal a chadw. Drwy sgorio arfarniadau / bidiau cyfalaf newydd, ceir elfen o wrthrychedd a sicheir bod y prosiectau'n berthnasol i'r amcanion allweddol yng Nghynllun y Cyngor a'r Strategaeth hon. Y maen prawf pwysicaf yw pa mor agos y bydd y prosiect yn cyfrannu at gyflawni Cynllun y Cyngor, felly, mae mwy o bwysau wedi'i roi i'r maen prawf hwn. Y Gwasanaeth Cyfrifeg sy'n gwneud y sgorio cychwynnol. Wedyn bydd y Pwyllgor Gwaith yn ystyried ac yn cadarnhau'r sgorau wrth ddrafftio'r rhaglen gyfalaf flynyddol.

Meini Prawf	Sgôr
Pa mor agos y bydd y prosiect yn cyfrannu at flaenoriaethau Cynllun y Cyngor a chynlluniau gweithredol allweddol	20
Bydd y prosiect yn denu cyllid allanol sylweddol	10
Bydd y prosiect yn arwain at arbedion refeniw	10
Bydd y prosiect yn helpu i liniaru Risg Gorfforaethol	10
Cyfanswm y sgôr uchaf	50

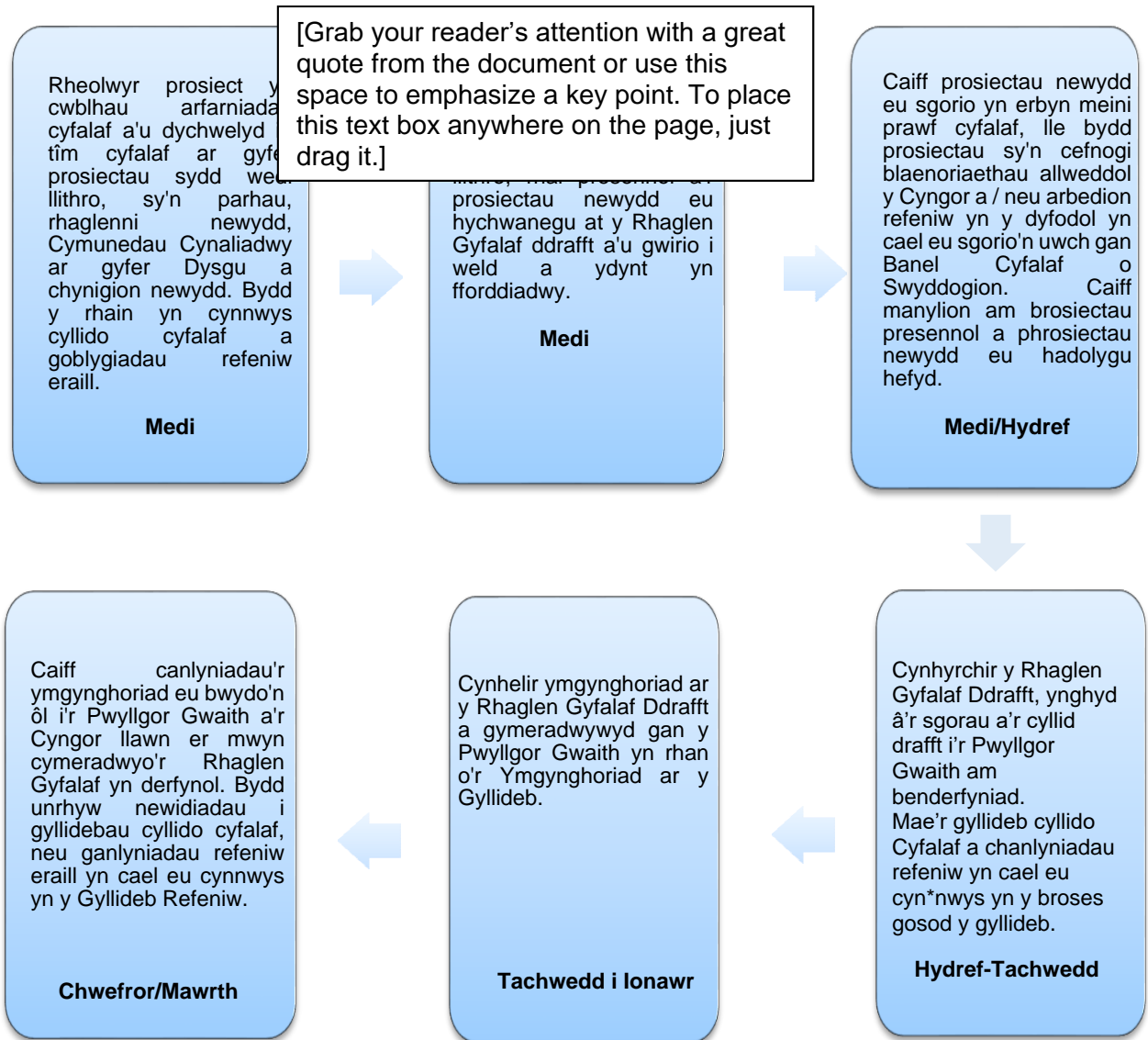

Mae'r strategaeth hefyd yn dyrannu cyllid at gynnal a chadw ac uwchraddio asedau presennol. Mae Rheolwyr Asedau yn penderfynu beth yw eu hangen am gyllid a chaiff hyn ei gydbwysu yn erbyn y cyllid sydd ar gael er mwyn dyrannu cyllid i bob prif grŵp asedau (adeiladau, cerbydau, TG, ffyrdd).

4.2.2 Amserlen

Mae'r broses o gymeradwyo'r Strategaeth Gyfalaf yn dilyn yr amserlen ar gyfer gosod y gyllideb referniw a datblygu'r Rhaglen Gyfalaf. Mae'r amserlen ar gyfer datblygu'r Rhaglen Gyfalaf wedi'i chrynhoi isod:-

hnnC

4.2.3 Awdurdodi

Y Cyngor llawn sy'n gyfrifol am gadarnhau'r Rhaglen Gyfalaf bob blwyddyn, a hynny'n seiliedig ar yr argymhelliad a wneir gan y Pwyllgor Gwaith. Mewn achosion eithriadol, bydd prosiectau cyfalaf newydd sy'n codi yn ystod y flwyddyn yn cael eu hystyried gan Aelodau yn rhan o'r adroddiadau chwarterol i'r Pwyllgor Gwaith. Mae prosiectau sy'n codi yn ystod y flwyddyn yn debygol o gael eu cymeradwyo os ydynt yn cael eu cyllido'n sylweddol o grantiau neu gyfraniadau allanol, neu os ydynt yn ymateb i argyfwng e.e. tirlithriad, neu os bydd prosiect a gymeradwywyd yn y rhaglen yn cael ei ganslo a bod cyllid ar gael. Mae gofyn cael arfarniad cyfalaf ar gyfer prosiectau sy'n codi yn ystod y flwyddyn a bydd angen i'r prosiectau fod yn rhai sy'n helpu'r Awdurdod i gyflawni ei amcanion allweddol.

4.2.4 Monitro'r Strategaeth Gyfalaf a'r Rhaglen Gyfalaf

Bob chwarter, caiff adroddiad Monitro Cyfalaf ei gynhyrchu a'i gyflwyno i'r Tîm Arweinyddiaeth a'r Pwyllgor Gwaith. Mae hyn yn ystyried gwariant hyd yma, gwariant a ragwelir hyd at ddiwedd y flwyddyn a naratif i egluro cynnydd neu ddiffyg cynnydd cynlluniau.

5. Edrych yn Ôl – Cyflawniadau'r Strategaeth a'r Rhaglenni Cyfalaf 2017/18 i 2021/22

Mae'r Cyngor wedi gwario bron i £160m ar brosiectau cyfalaf dros y cyfnod pum mlynedd uchod. Cyllidwyd £79m o grantiau cyfalaf, sef 49.36% o gyfanswm y gwariant cyfalaf. Mae hyn yn dangos gwerth cynnwys cyllid grant sylweddol yn un o amcanion y Strategaeth Gyfalaf. Mae'r gwasanaethau â'r gwariant mwyaf yn dangos bod prosiectau cyfalaf yn cyd-fynd â Chynllun y Cyngor 2017/2022. Tai, gan gynnwys tai i bobl fregus, Dysgu Gydol Oes i ddarparu asedau i helpu rhoi gwasanaethau i helpu unigolion i gyflawni eu potensial, a'r gofyniad cyfreithiol i adnewyddu priffyrdd a'r flaenoriaeth i wella'r Ynys. Dangosir hyn yn y tabl isod:-

Gwasanaeth	2017/18 £'000	2018/19 £'000	2019/20 £'000	2020/21 £'000	2021/22 £'000	Cyfanswm £'000
Cronfa Gyffredinol Tai	1,224	1,108	1,252	1,212	1,019	5,815
CRT Tai	9,291	9,028	11,812	12,622	9,723	52,476
Dysgu Gydol Oes	6,318	7,233	2,982	3,878	8,833	29,244
Economaidd ac Adfywio	788	4,017	2,993	2,714	2,081	12,593
Priffyrdd	6,004	6,055	7,176	5,382	5,290	29,907
Rheoli Gwastraff	66	84	180	3,213	2,270	5,813
Eiddo	786	697	990	2,405	2,140	7,018
Trawsnewid	587	448	1,297	771	794	3,897
Cyflog Cyfartal - Cyfarwyddeb Cyfalafu	2,566	-	-	-	-	2,566
Cynllunio	1,031	1,839	755	52	384	4,061
Gwasanaethau Oedolion	694	168	577	880	923	3,242
Cyfanswm Gwariant	29,355	30,677	30,014	33,129	33,457	156,632
Grantiau Cyfalaf	11,801	16,629	18,156	18,948	22,486	88,020
Canran y costau cyfalaf a gyllidir gan Grantiau	40.20%	54.21%	60.49%	57.19%	67.21%	56.20%

6. Y Cyd-destun Ariannol Cyfredol a Chyllido

6.1 Cyfyngiadau Refeniw

- 6.1.1** Cyflwynwyd y Cynllun Ariannol Tymor Canol cychwynnol (CATC) ar gyfer 2023/24 i 2024/25 i'r Pwyllgor Gwaith ar 27 Medi 2022. Roedd hyn yn cydnabod yr anhawster gyda chynllunio ariannol y tu hwnt i un flwyddyn oherwydd diffyg rhagolygon cyllideb tair blynedd o'r Llywodraeth Ganolog a Llywodraeth Cymru. Mae economi fregus y DU, diffyg twf, y posibilrwydd o ddirwasgiad a dyledion cyhoeddus uwch o lawer yn golygu bod llai o gyllid ar gael ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus, ac o ganlyniad bydd rhaid defnyddio cronfeydd wrth gefn a balansau fel cyllid refeniw yn y tymor byr a gwneud arbedion refeniw yn y tymor hwy.
- 6.1.2** Er mwyn ceisio rheoli chwyddiant, mae Banc Lloegr wedi cynyddu cyfradd sylfaenol y banc yn raddol o 0.25% ar ddechrau 2022, i'w lefel bresennol, sef 4.0% (Chwefror 2023). Rhagwelir y bydd y gyfradd yn parhau i gynyddu yn gynnar yn 2023, nes cyrraedd 4.5% cyn dechrau gostwng yn raddol yn hwyrach yn 2023 ac yn gynnar yn 2024. Mae mwyafrif benthyciadau'r Cyngor yn fenthyciadau cyfradd sefydlog ac, o ganlyniad, nid yw unrhyw gynydd mewn cyfraddau llog yn effeithio ar y gyllideb refeniw, ond bydd unrhyw fenthyciadau newydd ar gyfradd llog uwch. Mae'r cynnydd mewn cyfraddau llog wedi cael effaith gadarnhaol ar y gyllideb refeniw drwy gynyddu enillion y Cyngor ar ei fuddsoddiadau. Mae hyn wedi galluogi'r Cyngor i gynyddu'r llog y mae'n disgwyl ei dderbyn o £50k yn 2023/24 i £1m yn 2023/24.
- 6.1.3** Mae'r setliad refeniw gan Lywodraeth Cymru ar gyfer 2023/24 yn golygu cynnydd o 7.9% yn y cyllid sydd ar gael i Ynys Môn, sydd yn well na'r disgwyl, ond sydd yn annigonol yng ngoleuni'r pwysau chwyddiant a'r cynnydd yn y galw am wasanaethau y bydd y Cyngor yn ei wynebu yn 2023/24. Bydd rhaid defnyddio £1.8m o falansau cyffredinol i sicrhau cyllideb refeniw gytbwys.
- 6.1.4** Nid yw'r CATC diwygedig yn awgrymu y bydd y sefyllfa o ran y gyllideb refeniw yn gwella yn 2024/25 ac felly bydd rhaid mynd i'r afael â bwllch cyllido ychwanegol o £3m ynghyd â'r £1.8m a gyllidwyd drwy gronfeydd wrth gefn yn 2023/24. Mae'r pwysau parhaus ar y gyllideb refeniw yn cyfyngu gallu'r Cyngor i gyllido gwariant cyfalaf ychwanegol drwy ddefnyddio cronfeydd wrth gefn neu fenthycia ychwanegol, gan y bydd ei gronfeydd wrth gefn yn lleihau wrth gefnogi'r gyllideb refeniw a bydd benthycia ychwanegol yn cynyddu'r taliadau llog a'r ddarpariaeth refeniw isaf sydd ei angen.

6.2. Cyfyngiadau Cyllido Cyfalaf

- 6.2.1** Mae'r setliad dros dro gan Lywodraeth Cymru hefyd yn cynnwys manylion y cyllid cyfalaf a ddarparwyd i'r Cyngor ar gyfer 2023/24. Bydd y Cyngor yn derbyn grant cyfalaf dros dro gwerth £2.217m a £2.159m o fenthycia â chefnogaeth, sy'n dod i gyfanswm o £4.376m. Er mwyn cadw costau cyllido cyfalaf yn fforddiadwy ar gyfer y gyllideb refeniw, yn enwedig gyda'r ansicrwydd ynghylch lefelau cyllido refeniw yn y dyfodol, un o brif egwyddorion y strategaeth hon yw na ddylai rhaglenni cyfalaf fod werth mwy na'r cyllid yma sydd ar gael gan Lywodraeth Cymru, ac eithrio benthycia digefnogaeth ar gyfer cyllido Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu'r Cyngor.
- 6.2.2** Cynyddu oes hen asedau'r Cyngor â dal i fyny â'r datblygiadau technolegol diweddaraf fydd y flaenoriaeth gyda'r cyllid hwn. Bydd hyn, felly, yn golygu na fydd cyllid sylweddol ar gael ar gyfer prosiectau newydd. O dan y strategaeth hon, dylid ystyried prosiectau newydd dim ond os oes cyllid grant sylweddol ar gael ar gyfer y prosiect, neu os oes modd ei gyllido drwy fenthycia digefnogaeth os ydi'r prosiect yn bodloni gofynion y cod Darbodus o ran gallu cyllido'r costau cyfalaf drwy incwm ychwanegol neu arbedion gwariant / osgoi costau. Gellir defnyddio cronfeydd wrth gefn y Cyngor i gyllido prosiectau cyfalaf, ond nid yw defnyddio cronfeydd wrth gefn yn gynaliadwy a dylid ystyried hyn dim ond pan fo'r gronfa wrth gefn gyffredinol yn uwch na'r isafswm a argymhellir. Gellid ystyried defnyddio cronfeydd wrth gefn dros ben i ddarparu cyllid cyfatebol ar gyfer prosiectau a gyllidir drwy grantiau.

6.2.3 Fel y nodwyd yn flaenorol, bydd cyllido'r rhaglen gyfalaf yn cael effaith sylweddol ar y gyllideb refeniw, a rhoddir ystyriaeth i fforddiadwyedd wrth lunio'r Strategaeth Gyfalaf, ac mae'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli'r Trysorlys yn sicrhau bod y Cyngor yn lleihau ei gostau benthyca drwy wneud y defnydd gorau o'i falensau arian parod er mwyn cyllido gwariant cyfalaf.

6.3 Cyllido Gwaith Moderneiddio Ysgolion

6.3.1 Mae'r Cyngor, ar hyn o bryd, ran o'r ffordd trwy raglen uchelgeisiol i foderneiddio ysgolion trwy'r rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu (rhaglen Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif gynt), gyda phrosiectau blaenorol Band A yn dod i ben ym mis Ebrill 2023 a Band B yn rhedeg tan 2027.

6.3.2 Roedd pedwar cam i'r rhaglen yn flaenorol, a nodwyd yn Fandiau A, B, C a CH. Fodd bynnag, mae Bandiau C a Band CH wedi'u diddymu mewn enw. Bydd y rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu ddiwygiedig yn parhau i ddarparu cyllid ar gyfer gwelliannau i ysgolion yn y tymor hir, a bydd gofyn i'r Cyngor gyflwyno cynllun naw mlynedd. Mae Llywodraeth Cymru wedi awgrymu y bydd Cyngorau'n symud i'r cynllun naw mlynedd unwaith y bydd 60% o'u rhaglenni Band B awdurdodedig cyrraedd y cyfnod llunio cytundebau (er mae'n bosib y bydd eithriadau i'r cynllun hwn yn achos awdurdodau unigol).

6.3.3 Mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi cyflwyno model cyd-fuddsoddi (MIM) ar gyfer prosiectau gwerth mwy na £15m. Mae cost cyfalaf y prosiect yn cael ei gyllido gan y sector preifat ac mae'r Cyngor wedyn yn talu ffi rhent i'r buddsoddwr am gyfnod penodedig (25 mlynedd yw'r disgwyl). Mae Llywodraeth Cymru yn gwneud cyfraniad tuag at y ffi rhent bob blwyddyn (81%). Ni fydd y prosiect MIM yn rhan o raglen gyfalaf y Cyngor a bydd yn dod yn gost i'r Cyngor dim ond ar ôl iddo ddechrau talu ffi rhent.

6.3.4 Ar hyn o bryd, mae gan y Cyngor un prosiect Band B sydd wedi cael ei gymeradwyo ac sydd wedi cychwyn, sef yr estyniad i Ysgol y Graig, sydd i fod i gael ei gwblhau erbyn mis Medi 2024.

6.3.5 Tybir y byddai'r holl fenthycia digefnogaeth ac â chefnogaeth yn cael ei wneud trwy fenthyciadau newydd PWLB dros gyfnod o amser sy'n cyfateb i oes ddisgwyliedig yr ased (50 mlynedd).

6.3.6 Bydd unrhyw fenthycia ychwanegol (â chefnogaeth a digefnogaeth) yn cynyddu Gofyniad Cyllido Cyfalaf (CRF) y Cyngor. Bydd hynny, yn ei dro, yn cynyddu'r tâl DRI blynyddol a godir ar y cyfrif refeniw, gan arwain at daliadau llog blynyddol ychwanegol.

6.3.7 Dylid nodi y byddai cyflawni'r ysgolion newydd yn cael gwared ar yr angen i wneud gwaith cynnal a chadw sydd wedi cronni yn y gwahanol ysgolion sy'n cael eu disodli neu eu cau o ganlyniad i'r buddsoddiad cyfalaf. Bydd y newidiadau hyn yn cael eu hadlewyrchu yn y Cynllun Rheoli Asedau.

6.4 Ffynonellau Cyllido – mae'r Rhaglen Gyfalaf yn cael ei chyllido o'r ffynonellau a ganlyn:-

- **Grant Cyfalaf Cyffredinol** – Mae hwn yn swm o arian sy'n cael ei ddarparu gan Lywodraeth Cymru yn rhan o'r setliad blynyddol. Mae'r Cyngor yn rhydd i ddefnyddio'r grant cyfalaf ar unrhyw brosiect cyfalaf y mae'n dymuno. Rhaid i'r grant hwn gael ei wario erbyn 31 Mawrth yn y flwyddyn ariannol y mae'n berthnasol iddi.
- **Benthyca â Chefnogaeth** – Bydd y Cyngor yn benthyca gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) i gyllido'r gwariant. Mae'r costau refeniw sy'n codi o'r benthyciadau (Costau Llog a'r Ddarpariaeth Refeniw Isaf) yn cael eu cyllido gan Lywodraeth Cymru drwy'r setliad refeniw blynyddol, sy'n egluro'r term "Benthyca â Chefnogaeth".
- **Benthyca Digefnogaeth** – Yma eto, mae'r Cyngor yn benthyca'r arian gan y (PWLB) neu o ffynhonnell arall, ond mae gofyn iddo gyllido'r costau refeniw o'i adnoddau ei hun. Ar y cyfan, mae prosiectau a gyllidir drwy fenthycia digefnogaeth yn brosiectau sy'n sicrhau arbedion

refeniw, a'r arbedion hyn sy'n cael eu defnyddio i gwrdd â'r costau refeniw ychwanegol sy'n codi o'r benthyciad.

- **Grantiau Cyfalaf Penodol** – Bydd y Cyngor yn derbyn grantiau cyfalaf sy'n cyllido cost prosiect yn llawn neu'n rhannol. Fel arfer, bydd cyfyngiadau ar grantiau cyfalaf o ran y gwariant y gellir ei gyllido ac erbyn pa bryd y mae'n rhaid ysgwyddo'r gwariant.
- **Cyfraniad Refeniw** – Gall gwasanaethau gyfrannu o'u cyllidebau refeniw i gyllido prosiectau. Gan amlaf, bydd y cyfraniadau hyn ar ffurf cyllid cyfatebol ar gyfer prosiect sy'n cael ei gyllido'n bennaf o grant cyfalaf penodol.
- **Derbyniadau Cyfalaf** – Gellir defnyddio'r cyllid a gynhyrchir drwy werthu asedau i gyfrannu at gyllido'r rhaglen gyfalaf. Fel arfer, bydd derbyniadau o'r fath yn codi o werthu asedau dros ben (tir neu adeiladau gan amlaf).
- **Cronfeydd Wrth Gefn** – Gellir defnyddio cyllid sy'n cael ei ddal mewn cronfa wrth gefn, e.e. derbyniadau cyfalaf sydd heb eu defnyddio, i gefnogi'r rhaglen gyfalaf.

6.5 Effaith gwahanol ffynonellau cyllid cyfalaf

- 6.5.1** Nid yw cyllid a dderbynnir ar ffurf grantiau (cyffredinol neu benodol) yn cael unrhyw effaith ar sefyllfa ariannol tymor hir y Cyngor, gan fod pob grant a dderbynnir yn cael ei ddefnyddio i gyllido'r gwariant cyfalaf. Gellir cael gwahaniaethau o ran amseriad sy'n golygu na fydd grantiau'n cael eu defnyddio mewn un flwyddyn ac y byddant yn cael eu cario o un flwyddyn i'r nesaf drwy fantolen y Cyngor.
- 6.5.2** Yn sgil derbyniadau cyfalaf, trosir asedau dros ben yn arian parod sydd, yn eu tro, yn arwain at greu ased newydd. Yma eto, ychydig iawn o effaith tymor hir a gaiff y math hwn o gyllido ar sefyllfa ariannol y Cyngor, ond fe ddaw adeg pan fydd yr holl asedau dros ben wedi'u gwerthu ac y bydd lefel y cyllid sydd ar gael drwy dderbyniadau cyfalaf yn gostwng.
- 6.5.3** Mae'r Cyfrif Refeniw Tai yn defnyddio'r cyllid dros ben ar y CRT (yr hyn sy'n weddill o incwm rhent ar ôl gwariant) i gyllido gwariant cyfalaf. Caiff hyn ei adlewyrchu yng nghynllun busnes y CRT ac nid yw'n cael effaith ar Gronfa'r Cyngor.
- 6.5.4** Bydd defnyddio cyllid refeniw yn lleihau gwerth y cyllid sy'n cael ei ddal yn y cronfeydd wrth gefn neu'r swm sy'n cael ei drosglwyddo i falansau cyffredinol y Cyngor ar ddiwedd y flwyddyn, h.y. mae'n trosi arian parod dros ben i wneud ased newydd.
- 6.5.5** Mae benthycia â chefnogaeth a benthycia digefnogaeth yn cael effaith ar Ofyniad Cyllido Cyfalaf (CFR) y Cyngor ac mae goblygiadau o hynny, yn ei dro, i'r gyllideb Refeniw gan y bydd y Ddarpariaeth Refeniw Isaf (DRI) a'r taliadau llog blynyddol yn fwy.
- 6.5.6** Er bod y Cyfrif Refeniw Tai yn gweithredu ar wahân i Gronfa'r Cyngor, nid yw'r Cyngor yn benthycia ar wahân ar gyfer gwariant o Gronfa'r Cyngor a'r CRT. Mae'r holl fenthycia yn cael ei gyfuno a chaiff y costau eu neilltuo i'r ddwy gronfa ar sail lefel y gwariant a gyllidwyd o fenthyciadau ar gyfer y ddwy gronfa. Adolygir y dull neilltuo drwy'r amser i sicrhau mai hwnnw yw'r dull mwyaf teg.

6.6 Egwyddorion Cyllido

- 6.6.1** Mae'r cyd-destun ariannol ansicr y mae'r Cyngor yn parhau i weithredu ynddo yn cael ei drafod uchod, ac mae'n amlygu bod yna gyfyngiadau ar sut mae'r Cyngor yn cyllido gwariant cyfalaf. Un o'r prif flaenoriaethau i'r Cyngor yw lleihau gwariant refeniw er mwyn cael cyllideb gytbwys, gan hefyd leihau'r gostyngiad i gyllidebau gwasanaethau cymaint ag sy'n bosib. Mae'n rhesymol i'r Cyngor geisio cadw'r cynnydd sydd ei angen i'r gyllideb cyllido cyfalaf gyn ised â phosib. Bydd rhaid darparu cyllid cyfalaf ychwanegol, ond dylid cadw hyn ar lefel sy'n cael ei gyllido trwy'r setliad (grant cyfalaf cyffredinol a benthycia â chefnogaeth) fel bod y cynnydd yn y costau cyllido cyfalaf yn cael ei gyllido trwy dderbyniadau cyfalaf ac unrhyw grantiau penodol sydd ar gael.

- 6.6.2** Ni ddylid ystyried benthycu digefnogaeth (y tu allan i'r rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu) oni bai y gellir lleihau'r gyllideb gwasanaeth perthnasol gan swm sy'n fwy na'r DRI a chostau llog neu i gyllido cyfran y Cyngor o gynllun a gyllidir yn bennaf o grant allanol.
- 6.6.3** Fel landlord stoc tai, bydd y Cyngor hefyd yn derbyn lwfans atgyweirio sylweddol ar ôl cyflwyno'r cynllun busnes 30 mlynedd ar gyfer y Cyfrif Refeniw Tai a chael cymeradwyaeth iddo. Caiff gwariant cyfalaf ar y CRT ei ategu gan ddefnyddio arian wrth gefn y CRT a thrwy gyfrwng y pwerau benthycu y gall y CRT eu defnyddio.
- 6.6.4** Bydd grantiau penodol sydd wedi'u cymeradwyo, sy'n debygol o gael eu cymeradwyo neu sy'n deillio o fidiau llwyddiannus, hefyd ar gael i gyllido cynlluniau cyfalaf. Mewn rhai achosion, efallai y bydd rhaid i'r Cyngor gyfrannu swm o'i gyllid cyfalaf ei hun fel cyllid cyfatebol fel y gall sicrhau'r cyllid grant.
- 6.6.5** Fel y nodwyd yn flaenorol, rhaid i unrhyw fenthycu digefnogaeth gynhyrchu incwm ychwanegol / arbedion gwariant refeniw i gyllido'r costau cyllido cyfalaf ychwanegol (DRI a thaliadau llog) a gaiff eu codi ar y cyfrif refeniw. Bydd unrhyw gynlluniau arfaethedig a gyllidir gan fenthycu digefnogaeth yn cael eu hasesu fesul cynllun.
- 6.6.6** Yn ychwanegol at y ffynonellau cyllid a nodir uchod, mae'r Cyngor yn dal cronfa cyllido cyfalaf wrth gefn, sy'n cynnwys cyfraniadau refeniw ar gyfer prosiectau penodol nad ydynt wedi'u defnyddio eto. Defnyddir y cyllid hwn yn ôl yr angen er mwyn caniatáu i brosiectau blaenoriaeth symud yn eu blaen neu i gyllido prosiectau penodol pan fydd y prosiectau hynny'n symud yn eu blaen. Gellir defnyddio'r cyllid i ddarparu cyllid cyfatebol yn ogystal, os bydd cyfle i dderbyn cyllid grant ychwanegol, a bod y cyllid grant hwnnw'n debygol o gael ei golli heb gyllid cyfatebol.
- 6.6.7** Mae derbyniadau cyfalaf sydd heb eu dyrannu'n cael eu dal mewn cronfa wrth gefn. Mae balans y gronfa wrth gefn hon wedi lleihau dros amser wrth i nifer yr asedau dros ben leihau. Fodd bynnag, mae'n parhau i fod yn ffynhonnell cyllido werthfawr ac fe'i defnyddir yn ôl y galw i gyllido prosiectau blaenoriaeth. Dylid nodi y bydd y derbyniadau cyfalaf a fydd yn cael eu cynhyrchu o ganlyniad i werthu ysgolion gwag yn cael eu clustnodi fel cyllid ar gyfer ysgolion newydd os ydi hynny wedi'i nodi yn yr achos busnes, fel arall bydd y derbyniad cyfalaf yn cael ei drin yn yr un modd â derbyniadau cyfalaf cyffredinol ac yn cael ei ddyrannu i brosiectau yn unol â hynny.
- 6.6.8** Yn gryno, dylai'r cyllid ar gyfer prosiectau cyfalaf newydd sy'n gysylltiedig â'r gronfa gyffredinol fod wedi'i gyfyngu i lefel y grant cyfalaf cyffredinol, benthycu â chefnogaeth ac unrhyw dderbyniadau cyfalaf sydd heb eu dyrannu neu gronfeydd wrth gefn cyfalaf sydd eu hangen i gyllido'r rhaglen gyfalaf awdurdodedig yn ystod y flwyddyn, ynghyd ag unrhyw grantiau penodol a dderbynnir. Bydd prosiectau sy'n ymwneud â Chymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu a'r Cyfrif Refeniw Tai yn cael eu hychwanegu i'r rhaglen gyfalaf yn ôl y galw.
- 6.6.9** Bydd yr egwyddor hon yn cael ei defnyddio yn y tymor canol a'r tymor hwy i sicrhau bod y rhaglen gyfalaf yn fforddiadwy, yn enwedig yng nghyd-destun toriadau cyllid sy'n parhau.

6.7 Proffil Cyllido Amcangyfrifedig 2023/24 i 2025/26

- 6.7.1** Mae'r cyllid allanol gan Lywodraeth Cymru (gan eithrio Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu) am y cyfnod 2023/24 i 2025/26 i'w weld yn y tabl isod. Dylid nodi y bydd y Cyngor hefyd yn derbyn nifer o fân grantiau cyfalaf.

Amcangyfrif o'r Cyllid Cyfalaf gan Lywodraeth Cymru 2023/24 – 2025/26

	2023/24 £'m	2024/25 £'m	2025/26 £'m
Grant Cyfalaf Cyffredinol	2,217	2,217	2,217
Benthyca â Chefnogaeth	2,159	2,159	2,159
Lwfans Gwaith Trwsio Mawr	2,660	2,660	2,660
Grant dadgarboneiddio	450	450	450
Cyfanswm Cyllid Cyfalaf Llywodraeth Cymru	7,486	7,486	7,486

7. Rhaglen Gyfalaf Ddrafft 2023/24

7.1 Bydd y rhaglen gyfalaf ddrafft am 2023/24 yn cael ei chyflwyno ochr yn ochr â'r strategaeth gyfalaf hon i'r Pwyllgor Gwaith ar 2 Mawrth 2023 ac i'r Cyngor llawn ar 9 Mawrth 2023. Mae'r tabl isod yn crynhoi'r rhaglen gyfalaf arfaethedig, gan gynnwys ffynonellau cyllido. Ceir rhagor o fanylion yn Atodiad 2.

Crynodeb o Raglen Gyfalaf Ddrafft 2023/24

	£'000
Cynlluniau 2023/24 a Ddygwyd Ymlaen	12,373
Adnewyddu / Newid Asedau	5,682
Prosiectau Cyfalaf Untro Newydd	386
Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif	5,964
Cyfrif Refeniw Tai	13,557
Cyfanswm Rhaglen Gyfalaf 2023/24 a Argymhellir	37,962
Cyllidir gan:	
Grant Cyfalaf Cyffredinol	3,410
Benthyca â Chefnogaeth - Cyffredinol	2,158
Benthyca â Chefnogaeth - Ysgolion yr 21ain Ganrif	919
Benthyca Digefnogaeth - Ysgolion yr 21ain Ganrif	2,797
Arian Wrth Gefn CRT a Gwarged Mewn Blwyddyn	9,221
Benthyca Digefnogaeth - CRT	0
Derbyniadau Cyfalaf	500
Grantiau Allanol	6,584
Cyllid 2023/24 a Ddygwyd Ymlaen	12,373
Cyfanswm Cyllid Cyfalaf 2023/24	37,962

7.2 Cynlluniau Gwariant Cyfalaf Tymor Hwyl

7.2.1 Mae'r strategaeth gyfalaf hon yn cael ei gweld fel dogfen dros dro ond bydd gwaith yn cychwyn, unwaith y bydd cynllun corfforaethol y Cyngor wedi cael ei gwblhau a'i gymeradwyo, i baratoi neu ddiweddarau'r strategaethau a fydd yn cyflawni'r amcanion yng Nghynllun y Cyngor. Yna, bydd y strategaethau amrywiol hyn yn dylanwadu ar strategaeth gyfalaf tymor hwyl y Cyngor a bydd hyn yn cael ei adlewyrchu yn Strategaeth Gyfalaf 2024/25.

8 Strategaeth Buddsoddi nad yw'n ymwneud â Rheoli'r Trysorlys

- 8.1** Mae'r Strategaeth Buddsoddi Rheoli'r Trysorlys wedi'i chynnwys yn y DSRhT a drafodir isod. Yn ogystal, mae'r Cyngor yn dal nifer o fuddsoddiadau nad ydynt yn rhai rheoli'r trysorlys. Dyma'r eiddo buddsoddi y mae'r Cyngor yn ennill incwm rhent ohonynt. Mae'r rhain yn helpu i ddarparu ffrwd refeniw tymor hir i'r Cyngor. Roedd tua 70 eiddo yn y portffolio eiddo buddsoddi ar 31 Mawrth 2022, oedd yn werth £6.2m. Mae'r rhain yn cynnwys eiddo manwerthu, unedau swyddfa ac unedau masnachol. Yn 2023/24, casglwyd £344k o incwm rhent o eiddo buddsoddi. Gwariwyd £185k ar gynnal a chadw ac ati, a arweiniodd at incwm gweithredol net o £164k o incwm rhent ac incwm arall. O ran cynlluniau ar gyfer yr eiddo buddsoddi yn y dyfodol, bydd yr adeiladau'n parhau i gael eu cynnal i safonau cyfreithiol. Yn ogystal, adeiladwyd cyfaddilad unedau diwydiannol newydd yn ddiweddar ac mae'n weithredol yn Llangefni. Mae'r Cyngor hefyd yn gweithio mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru ar godi Unedau Diwydiannol ym Mhenrhos, Caergybi. Mae'r prosiect hwn wedi'i ymestyn i godi unedau ychwanegol yng Nghaergybi a'r cynllun newydd ar gyfer unedau ychwanegol yn Llangefni, fel y nodir yn y Cynllun Trosiannol.
- 8.2** Mae gan Awdurdodau Lleol y grym i brynu neu ddatblygu eiddo fel buddsoddiadau er mwyn gwella gweithgaredd economaidd o fewn ardal y Cyngor neu fel modd o gynhyrchu incwm ychwanegol i'r Cyngor. Ar hyn o bryd, nid oes gan y Cyngor unrhyw gynlluniau i ddefnyddio'r pwerau hyn yn ehangach nag ar y cynlluniau a nodir uchod, ond mae defnyddio'r pwerau hyn yn parhau i fod yn opsiwn ac mae'r Strategaeth yn caniatáu i'r Cyngor wario ar eiddo buddsoddi er mwyn cyflawni amcanion allweddol y Cyngor neu i fanteisio ar unrhyw gyllid allanol sylweddol a allai ddod ar gael.

9 Benthycia a Rheoli'r Trysorlys

- 9.1** Mae Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys (DSRhT) ac Arferion Rheoli'r Trysorlys yn rhoi'r fframwaith i sicrhau bod digon o arian parod i dalu cyflenwyr, sicrhau bod unrhyw arian dros ben yn cael ei fuddsoddi'n ddiogel a bod benthycia i gyllido rhaglen gyfalaf 2023/24 yn fforddiadwy. Bydd y DSRhT yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor llawn ar 9 Mawrth 2023.
- 9.2** Mae Atodiad 11 DSRhT 2024/25 yn cyflwyno'r dangosyddion darbodus a thrysorlys am y cyfnodau 2021/22 i 2025/26, sy'n helpu i benderfynu a yw cynlluniau benthycia yn fforddiadwy.
- 9.3** Mae cymhareb costau cyllido i ffrydiau refeniw net yn fesur o fforddiadwyedd. Mae'r gymhareb amcangyfrifedig o gostau cyllido i ffrydiau refeniw net fel a ganlyn:-

	Cronfa'r Cyngor	CRT	Cyfanswm
2021/22 (Gwirioneddol)	4.50%	9.12%	5.04%
2023/24 (Rhagamcanol)	2.81%	18.41%	4.56%
2023/24 (Rhagamcanol)	2.23%	21.14%	4.25%
2024/25 (Rhagamcanol)	2.95%	26.12%	5.46%
2025/26 (Rhagamcanol)	3.10%	29.36%	6.06%

Yn seiliedig ar yr uchod, mae'r rhaglen gyfalaf arfaethedig yn parhau i fod yn fforddiadwy o ran y goblygiadau refeniw.

- 9.4** Yn 2018/19, adolygodd y Cyngor ei bolisi Darpariaeth Refeniw Isaf (DRI) a llwyddodd i ôl-ddyddio'r newidiadau. Cynlluniwyd yr adolygiad o'r polisi i sicrhau bod darpariaeth ddarbodus yn cael ei chodi ar y cyfrif refeniw bob blwyddyn. Fodd bynnag, canlyniad y newid hwn oedd iddo nodi gorddarpariaeth mewn blynyddoedd blaenorol a gellir defnyddio'r orddarpariaeth hon yn y blynyddoedd i ddod i sicrhau bod y costau cyllido blynyddol yn parhau i fod yn fforddiadwy. Cynigir newid pellach i'r Polisi DRI i symud i ddull blwydd-dal ar gyfer cyfrifo'r DRI blynyddol a godir.

9.5 Nod Strategaeth Rheoli'r Trysorlys yw defnyddio balansau arian parod mewnol y Cyngor, lle bynnag y bo modd, yn lle benthyca allanol. Wrth bennu lefel y benthyca mewnol, rhaid cynnal digon o falansau arian parod i ddiwallu anghenion arian parod dyddiol y Cyngor h.y. talu staff, cyflenwyr ac ati.

9.6 Buddsoddiadau Rheoli'r Trysorlys, 3 Chwefror 2023

Banc	Swm a Fuddsoddwyd	Cyfradd Llog
Santander	£7,500,000	3.24%
Nationwide	£7,500,000	3.03%
NatWest	£21,634,826	0.80% - 2.70%
Goldman Sachs	£7,500,000	3.83%
Awdurdodau Lleol	£10,000,000	3.06% - 3.80%
Cyfanswm	£54,134,826	

Caiff buddsoddiadau eu hadolygu wrth iddynt aeddfedu a bydd y Tîm Rheoli'r Trysorlys yn penderfynu p'un ai a ddylid parhau i fuddsoddi â'r un sefydliad am gyfnod penodol pellach, buddsoddi â gwahanol sefydliad sydd wedi'i nodi yn y DSRHT neu ddychwelyd yr arian yn ôl i gyfrif banc cyffredinol y Cyngor. Mae'r penderfyniad yn ddibynnol ar nifer o ffactorau, yn cynnwys y cyfraddau llog a ragwelir ac anghenion arian parod y Cyngor, ac mae lefel ac amseriad y gwariant cyfalaf yn dylanwadu'n sylweddol ar hyn. Mae hyn yn cadarnhau'r cyswllt rhwng y strategaeth gyfalaf, y rhaglen gyfalaf blyneddol, y Strategaeth Rheoli'r Trysorlys a phenderfyniadau buddsoddi unigol.

10. Risgiau Posib a Gyfyd o'r Strategaeth Gyfalaf

10.1 Yr her a'r risg fwyaf yw'r ansicrwydd ynghylch cyllid yn y dyfodol ar gyfer refeniw a chyfalaf. Mae'r Cyngor wedi tanwario'n sylweddol yn 2021/22, ac mae'n debygol o danwario yn 2023/24 sy'n helpu i roi rhwyd ddiogelwch a ddangosir gan y buddsoddiadau iach mewn banciau a ddangosir uchod. Fodd bynnag, mae'r cynnydd mewn costau yn y diwydiant adeiladu dros y 12 mis diwethaf yn golygu bod prosiectau cynlluniedig yn llai fforddiadwy ac mae hyn yn rhoi straen ychwanegol ar y cyllid prin sydd ar gael.

10.2 Mae Strategaeth Gyfalaf y Cyngor yn seiliedig ar lefel dybiedig o gyllid gan Lywodraeth Cymru a thrwy grantiau allanol. O ystyried yr ansicrwydd parhaus ynghylch cyllidebau a cholli cyllid grant sylweddol a dderbynnir ar hyn o bryd gan yr Undeb Ewropeaidd, mae perygl na fydd y lefel dybiedig hon o gyllid grant yn dod i law fel y nodir yn y strategaeth. Er hyn, dylid nodi bod y Cyngor wedi cyflwyno cynigion llwyddiannus am gyllid o'r Gronfa Ffyniant Gyffredin a'r Gronfa Codi'r Gwastad, sydd wedi disodli'r cyllid Ewropeaidd. Bydd rhaid ailasesu'r strategaeth gyfalaf a'r rhaglen gyfalaf flynyddol os bydd unrhyw newid yn y cyllid.

10.3 Mae'r strategaeth yn cydnabod pwysigrwydd cynnal asedau presennol y Cyngor. Mae risg nad yw'r rhaglen adnewyddu yn ddigonol a bod safon yr asedau yn disgyn i'r fath raddau fel bod angen mwy o fuddsoddiad er mwyn cynnal gwasanaethau. Efallai na fydd y buddsoddiad ychwanegol hwn yn fforddiadwy, neu efallai bydd angen tynnu prosiectau newydd eraill oddi ar y rhaglen.

10.4 Mae'r Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu yn rhaglen mor uchelgeisiol a sylweddol fel bod risg na fydd y Cyngor yn gallu fforddio'r rhaglenni ar ôl Band B, er y bydd y cynnydd yn y cronfeydd arian parod defnyddiadwy wrth gefn yn helpu gyda buddsoddi mewn ysgolion.

10.5 Mae benthyca allanol yn arwain at gost llog sylweddol bob blwyddyn. Mae'r rhan fwyaf o fenthyciadau'r Cyngor yn rhai sefydlog ac nid yw unrhyw gynnydd mewn cyfraddau llog yn cael effaith arnynt. Fodd bynnag, gallai unrhyw gynnydd sydyn mewn cyfraddau llog gael effaith ar fforddiadwyedd prosiectau yn y dyfodol a gyllidir drwy fenthyciadau. Amlinellir camau yn y Strategaeth Rheoli'r Trysorlys sy'n lliniaru'r risg hon i ryw raddau. Bydd y codiadau graddedig bach presennol yn y Gyfradd Sylfaenol yn cynyddu cyfraddau benthyca y PWLB er, ar hyn o bryd, mae'r rhain i gyd ymhell islaw llawer o'r cyfraddau sefydlog ar fenthyciadau cyfredol.

11. Gwybodaeth a Sgiliau

- 11.1 Mae gan dîm cyfrifo Adnoddau bedwar cyfrifydd cymwys, gan gynnwys y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151, sy'n gofalu am y rhaglen gyfalaf a swyddogaeth Rheoli'r Trysorlys. Mae yna hefyd dechnegydd cyfrifo cymwys sydd â phrofiad sylweddol mewn cyfalaf a rheoli'r trysorlys. Mae'r tîm yn mynd ar gyrsiau CIPFA ar gyfalaf a rheoli'r trysorlys ac mae ganddynt wybodaeth gadarn o'r maes cyfrifyddu arbenigol hwn. Mae yna hefyd dîm o weithwyr proffesiynol o fewn gwasanaethau megis penseiri, rheolwyr prosiect, peirianwyr, sy'n cynorthwyo'r Cyngor i gyflawni'r Rhaglen Gyfalaf. Mae'r Cyngor hefyd yn comisiynu cyngor arbenigol gan Link Asset Services. Mae'r gwasanaeth hwn yn mynd i aildendr ar hyn o bryd yn unol â rheolau caffael. Mae penderfynwyr y Cyngor yn derbyn adroddiadau rheolaidd ar gyfalaf a rheoli'r trysorlys a chynigir hyfforddiant rheoli'r trysorlys i'r Aelodau. Amlinellir y trefniadau llywodraethu yn y Cyfansoddiad a'r Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys.

Rhaglen Gyfalaf Arfaethedig 2023/24

Cynllun	Cyllideb £'000	Grantiau Allanol £'000	Grant Cyfalaf Cyffredinol £'000	Benthyca â Chefnogaeth £'000	Benthyca Digefnogaeth £'000	Arian Wrth Gefn CRT £'000	Arian Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £'000
2023/24 Cynlluniau ymrwymedig dygwyd ymlaen							
Partneriaeth Tirwedd Caergybi	50	50	0	0	0	0	0
Adfywio Caergybi (Rhan II y Fenter Treflun Treftadaeth)	687	687	0	0	0	0	0
Penrhos Rhan III	2,400	2,400	0	0	0	0	0
Cyllid Codi'r Gwastad (amryw o brosiectau)	9,236	9,236	0	0	0	0	0
Cyfanswm Cynlluniau ymrwymedig 2023/24	12,373	12,373	0	0	0	0	0
Adnewyddu/Amnewid Asedau Presennol							
Grant Cyfleusterau i'r Anabl	750	0	750	0	0	0	0
Adnewyddu Ysgolion	1,000	0	0	1,000	0	0	0
Adnewyddu Adeiladau Heblaw Ysgolion	600	0	0	600	0	0	0
Aff-wynebu Priffyrdd	2,500	0	1,942	558	0	0	0
Cerbydau	540	0	332	0	0	0	208
Asedau TG	292	0	0	0	0	0	292
Cyfanswm Adnewyddu/Amnewid Asedau Presennol	5,682	0	3,024	2,158	0	0	500
Prosiectau Cyfalaf Untro Newydd							
Cynlluniau Atal Llifogydd	286	0	286	0	0	0	0
Datblygu Economaidd – Cyllid Cyfatebol	100	0	100	0	0	0	0
Cyfanswm Prosiectau Cyfalaf Untro Newydd	386	0	386	0	0	0	0
Ysgolion yr 21ain Ganrif							
Ysgol y Graig	5,964	2,248	0	919	2,797	0	0
Cyfanswm Ysgolion yr 21ain Ganrif	5,964	2,248	0	919	2,797	0	0
CYFANSWM GRONFA CYFFREDINOL	24,405	14,621	3,410	3,077	2,797	0	500
Cyfrif Refeniw Tai							

Cynllun	Cyllideb £'000	Grantiau Allanol £'000	Grant Cyfalaf Cyffredinol £'000	Benthyca â Chefnogaeth £'000	Benthyca Digefnogaeth £'000	Arian Wrth Gefn CRT £'000	Arian Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £'000
Rhaglen Cynnal a Chadw Cynlluniedig SATC	5,350	3,586	0	0	0	1,764	0
Datblygiadau Newydd ac Ail-Brynu Eiddo Hawl i Brynu	8,207	750	0	0	0	7,457	0
CYFANSWM CYFRIF REFENIW TAI	13,557	4,336	0	0	0	9,221	0
CYFANSWM RHAGLEN CYFALAF 2023/24	37,962	18,957	3,410	3,077	2,797	9,221	500

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	CYNGOR SIR
Dyddiad:	9 MAWRTH 2023
Pwnc:	STRATEGAETH ARIANNOL TYMOR CANOLIG A CHYLLIDEB 2023/24
Aelod(au) Portffolio:	Y CYNGHORYDD R WILLIAMS – DEILYDD PORTFFOLIO – CYLLID, BUSNES CORFFORAETHOL A PHROFIAD CWSMER
Pennaeth Gwasanaeth:	MARC JONES – CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) / SWYDDOG ADRAN 151
Awdur yr Adroddiad:	MARC JONES
Rhif Ffôn:	01248 752601
E-bost:	rmjfi@ynysmon.llyw.cymru
Aelodau Lleol:	AMHERTHNASOL
A – Argymhelliad/Argymhellion a’r Rheswm/Rhesymau	
<p>1. STRATEGAETH ARIANNOL TYMOR CANOL A CHYLLIDEB REFENIW 2023/24</p> <p>1.1 Pwrpas</p> <p>Mae'n ofynnol i'r Pwyllgor Gwaith gytuno ar nifer o faterion allweddol mewn perthynas â chyllideb 2023/24. Fel hyn, bydd modd, wedyn, gyflwyno'r argymhellion terfynol i'r Cyngor llawn yn ei gyfarfod 9 Mawrth 2023. Dyma'r materion y mae angen cytuno arnynt:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cyllideb Refeniw'r Cyngor a'r Dreth Gyngor wedi hynny am 2023/24; • Strategaeth Ariannol Tymor Canol y Cyngor wedi'i ddiweddarau; • Defnyddio unrhyw gyllid untro i ategu'r gyllideb. <p>1.2 Crynodeb</p> <p>Mae'r papur hwn yn dangos cynigion manwl y gyllideb refeniw am 2023/24 y mae angen eu hadolygu'n derfynol a chytuno arnynt, a'r effaith ddilynol ar gyllideb refeniw Cyngor Sir Ynys Môn. Materion i'r Cyngor gytuno arnynt yw'r rhain a gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith wneud argymhellion terfynol i'r Cyngor.</p> <p>Mae'r papur hefyd yn diweddarau'r Strategaeth Ariannol Tymor Canol, sy'n roi cyd-destun ar gyfer gwaith ar gyllidebau'r Cyngor yn y dyfodol. Fodd bynnag, dylid nodi y byddir yn cyflwyno adroddiad pellach ar Strategaeth Ariannol Tymor Canol y Cyngor i'r Pwyllgor Gwaith yn hwyrach ymlaen yn y flwyddyn, pan fydd rhagor o wybodaeth am yr economi a'r setliad ariannol arfaethedig i lywodraeth leol yn y dyfodol, o bosib, yn eglurach.</p> <p>2. ARGYMHELLION AR GYFER CYLLIDEB REFENIW A'R DRETH GYNGOR 2023/24</p> <p>Mae'r Pwyllgor Gwaith yn argymhell y canlynol i'r Cyngor Llawn :-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gytuno ar fanylion terfynol cyllideb arfaethedig y Cyngor, fel y dangosir yn Adran 4 Atodiad 1 ac Atodiad 2; • Nodi argymhelliad y Swyddog Adran 151 y dylai'r Cyngor gadw o leiaf £8.6m o falansau cyffredinol; • Nodi sylwadau'r Swyddog Adran 151 ar gadernid yr amcangyfrifon a wnaed, fel y nodir yn Adran 5 Atodiad 1; 	

- Argymell i'r Cyngor llawn gyllideb net o £174.569m i'r Cyngor Sir a chynnydd, yn sgil hynny, o 5.00% (£68.40 – Band D) yn y Dreth Gyngor, gan nodi y câi penderfyniad ffurfiol, yn cynnwys praeseptau Heddlu Gogledd Cymru a'r Cynghorau Cymuned, ei gyflwyno i'r Cyngor 9 Mawrth 2023;
- Y bydd unrhyw wahaniaethau rhwng y setliad amodol a'r setliad terfynol yn cael eu haddasu drwy ddefnyddio'r arian wrth gefn cyffredinol sydd wedi ei gynnwys yng nghyllideb 2023/24, neu drwy gyfrannu i / o gronfeydd wrth gefn cyffredinol y Cyngor er mwyn gosod cyllideb gytbwys.
- Awdurdodi'r Swyddog Adran 151 i wneud unrhyw newidiadau angenrheidiol cyn cyflwyno'r cynigion terfynol i'r Cyngor;
- Cytuno y byddir yn gallu tynnu cyllid o'r gyllideb wrth gefn gyffredinol yn sgil unrhyw bwysau, na chawsant eu rhagweld, ar gyllidebau seiliedig ar alw yn ystod y flwyddyn ariannol;
- Gofyn i'r Cyngor awdurdodi'r Pwyllgor Gwaith i ryddhau hyd at £250k o'r balansau cyffredinol os yw'r gyllideb wrth gefn gyffredinol wedi'i hymrwymo'n llawn yn ystod y flwyddyn;
- Dirprwyo i'r Swyddog Adran 151 yr hawl i ryddhau cyllid o hyd at £50k o'r gronfa wrth gefn gyffredinol ar gyfer unrhyw eitem unigol. Ni ddylid caniatáu unrhyw eitem dros £50k heb ganiatâd o flaen llaw y Pwyllgor Gwaith;
- Cadarnhau bod lefel Premiwm y Dreth Gyngor ar gyfer ail gartrefi yn cynyddu i 75%, ac yn aros ar 100% ar gyfer cartrefi gwag.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Ystyriwyd nifer o opsiynau yn dilyn cyhoeddi cynigion cychwynnol y gyllideb. Mae cynigion terfynol y gyllideb yn ystyried y setliad terfynol i lywodraeth leol, safbwyntiau a fynegwyd yn ystod y broses ymgynghori a barn y Pwyllgor Sgriwtini.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Mae Cyfansoddiad y Cyngor yn ei gwneud yn ofynnol i'r Pwyllgor Gwaith gyhoeddi ei gyllideb arfaethedig derfynol cyn iddo gael ei ystyried gan y Cyngor.

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Ydi. Bydd y penderfyniad terfynol ar gyllideb referniw 2023/24 yn cael ei wneud gan y Cyngor llawn yn ei gyfarfod 9 Mawrth 2023.

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Amherthnasol

Dd – Asesu'r effaith bosibl (os yw'n berthnasol)

1	Sut mae'r penderfyniad hwn yn effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys	Wrth lunio'r gyllideb arfaethedig, mae'r Pwyllgor Gwaith wedi ystyried ei ddyletswyddau statudol a'r amcanion a nodir yn ei Gynllun Corfforaethol.
2	A yw hwn yn benderfyniad y rhagwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod i'r dyfodol? Os felly, sut:-	Mae manylion unrhyw gynigion am arbedion wedi'u nodi yn yr adroddiad.
3	A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn, os felly, rhowch wybod gyda phwy-	Mae'r Cyngor wedi bod yn gweithio gyda Chynghorau eraill a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru i bwysu ar Lywodraeth Cymru am y setliad ariannol gorau posibl.
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae eu rhan yn drafftio'r ffordd hon ymlaen? Esboniwch sut:-	Ymgynghorwyd ar y gyllideb arfaethedig ac mae'r manylion i'w gweld yn yr adroddiad. Mae'r Pwyllgor Gwaith wedi ystyried canlyniadau'r ymgynghoriad cyn cytuno ar y gyllideb arfaethedig derfynol.

5	Nodwch unrhyw effaith bosib y câi'r penderfyniad yma ar y grwpiau a warchodir dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	Bydd unrhyw gynigion sydd wedi'u cynnwys yng nghyllideb derfynol 2023/24 yn cadw mewn cof yr effaith ar unrhyw grwpiau a warchodir.
6	Os penderfyniad strategol yw hwn, nodwch unrhyw effaith bosibl y câi'r penderfyniad yma ar y rhai sydd dan anfantais economaidd-gymdeithasol.	Yn sgil y gyllideb, bydd trethdalwyr Ynys Môn yn talu mwy o Dreth Gyngor. Bydd y rhai dan anfantais economaidd-gymdeithasol yn fwy tebygol o fod yn gymwys am gymorth trwy'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor. Ni ddylai'r rhai sydd dan anfantais economaidd-gymdeithasol weld unrhyw / fawr ddim effaith ariannol.
7	Nodwch unrhyw effaith bosib y câi'r penderfyniad yma ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg	Ni welwyd unrhyw
E – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Tîm Arweinyddiaeth (TA) (mandadol)	Mae'r Prif Weithredwr a'r Tîm Arweinyddiaeth wedi bod yn rhan o broses gosod y gyllideb o'r cychwyn cyntaf, ac maent yn cytuno â'r adroddiad ac yn ategu'r cynnig ynghylch y gyllideb derfynol.
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	Amherthnasol – adroddiad y Swyddog Adran 151 yw hwn.
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	Mae'r Swyddog Monitro yn rhan o'r TA ac, fel y cyfryw, ystyriwyd sylwadau'r Swyddog.
4	Adnoddau Dynol (AD)	-
5	Eiddo	-
6	Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)	-
7	Sgriwtini	Cafodd y gyllideb arfaethedig derfynol eu hystyried gan y Pwyllgor Sgriwtini yn ei gyfarfod 28 Chwefror 2023. Rhoddir canlyniad y cyfarfod ar lafar i'r Pwyllgor Gwaith.
8	Aelodau Lleol	Mae cyllideb y Cyngor yn berthnasol i bob Aelod a chynhaliwyd ymgynghoriad trwy gydol proses gosod y gyllideb.
9	Unrhyw gyrff allanol eraill	Gweler Adran 2 yr adroddiad.
F - Atodiadau:		
<ul style="list-style-type: none"> • Atodiad 1 – Adroddiad manwl ar Gynigion y Gyllideb • Atodiad 2 – Crynodeb o Gyllideb Refeniw Arfaethedig 2023/24 fesul Gwasanaeth 		
FF - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am ragor o wybodaeth):		
<ul style="list-style-type: none"> • Y Gyllideb Arfaethedig Gychwynnol am 2023/24 – Pwyllgor Gwaith – 24 Ionawr 2023 • Y Gyllideb Arfaethedig Gychwynnol am 2022/23 – Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol – 19 Ionawr 2023 • Cynllun Ariannol Tymor Canol am 2023/24 i 2024/25 – Pwyllgor Gwaith – 27 Medi 2022 		

1. CYFLWYNIAD A CHEFNDIR

- 1.1. Yn yr adroddiad a ganlyn nodir cyllideb refeniw arfaethedig 2023/24, ac mae'n un o gyfres o adroddiadau sy'n rhoi darlun cyffredinol o sefyllfa ariannol y Cyngor ac yn sicrhau y caiff cyllid y Cyngor ei neilltuo i gwrdd â'i flaenoriaethau. Mae'r adroddiadau eraill yn y gyfres yn ymwneud â Rhaglen Gyfalaf a Strategaeth Gyfalaf y Cyngor, Strategaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor a Ffioedd a Thaliadau.
- 1.2. Mae'r gyllideb refeniw a'r angen parhaus i nodi arbedion refeniw wedi'u llywio gan y Cynllun Ariannol Tymor Canol, fel y'i cymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ym mis Medi 2022, a gellir eu crynhoi fel a ganlyn:-

Tabl 1
Cynllun Ariannol Tymor Canol 2023/24 to 2024/25

	2023/24 £'m	2024/25 £'m
Cyllideb Refeniw Net - Dygir ymlaen	158.367	164.682
Pwysau ar y Gyllideb a Chwyddiant	18.147	8.003
Cyllideb Ddisymud Ddiwygiedig	176.514	172.685
Cyllid Allanol Cyfun (AEF) (gan ragdybio cynnydd o 3.6% yn 2023/24 a chynnydd o 2.4% o yn 2024/25)	118.675	121.523
Treth y Cyngor (gan ragdybio cynnydd o 5% yn 2023/24 a 2024/25)	46.007	48.307
Cyfanswm Cyllid	164.682	169.830
Cyllid Ychwanegol sydd ei Angen / Arbedion sydd eu Hangen	11.832	2.855
Prif Ragdybiaethau		
Dyfarniadau Cyflog – i rai nad ydynt yn athrawon	7.8%	3.0%
Dyfarniadau Cyflog – i athrawon	5.2%	3.2%
Chwyddiant cyffredinol	16.4%	1.8%
Noder - Gyda ffigurau 2023/24, bu cywiriad i'r gyllideb sail oherwydd tanddarpariaeth ar gyfer chwyddiant yng nghyswllt cyflog a phrisiau yng nghyllideb 2022/23.		

- 1.3. O gofio bod y gyfradd chwyddiant yn sylweddol uwch na'r arfer, nid oedd prisiau ynni wedi'u derbyn am y flwyddyn i ddod ac nad oedd codiadau cyflog am 2022/23 wedi'u pennu pan luniwyd y Cynllun Ariannol Tymor Canol (CATC), roedd risg sylweddol y gallai'r bwllch cyllido fod wedi bod hyd yn oed yn uwch na'r ffigurau a ddangosir yn y CATC.
- 1.4. Wrth lunio'r gyllideb arfaethedig gychwynnol, roedd dyfarniad cyflog 2022/23 wedi'i setlo, roedd chwyddiant wedi dechrau dangos arwyddion ei fod wedi cyrraedd ei anterth ac roedd y prisiau ynni newydd ar gyfer y flwyddyn Hydref 2022 i Fedi 2023 wedi'u derbyn. Roedd mwy o sicrwydd ynghylch y gyllideb sylfaenol oherwydd hyn.
- 1.5. Roedd ffigurau setliad drafft Llywodraeth Cymru hefyd yn well na'r hyn a ragwelwyd, gyda'r Cyngor yn gweld cynnydd o 7.9%, o'i gymharu â'r 3.6% oedd wedi'i gynnwys yn y CATC.
- 1.6. Fodd bynnag, er gwaethaf y newidiadau hyn a bod y bwllch cyllido yn is na'r hyn a ragwelwyd yn y CATC, mae'n dal i fod yn sefyllfa ariannol heriol am 2023/24 a 2024/25, a bydd disgwyl i gostau barhau i godi oherwydd chwyddiant a galw cynyddol. Yn anffodus, does fawr ddim gobaith y bydd y cyllid gan Lywodraeth Cymru yn ddigon i dalu am y cynnydd hwn mewn costau.

2. Y GYLLIDEB ARFAETHEDIG GYCHWYNNOL

- 2.1** Yn ei gyfarfod 24 Ionawr 2023, trafododd y Pwyllgor Gwaith y gyllideb arfaethedig wreiddiol a'r setliad dros dro yr oedd Llywodraeth Cymru wedi'i gyhoeddi 14 Rhagfyr 2022.
- 2.2** Roedd y setliad dros dro yn well na'r disgwyl, a byddai'n rhoi £123.555m i'r Cyngor, sef cynnydd o £9.004m (7.86%) mewn termau arian parod ond, ar ôl ystyried trosglwyddo grantiau i mewn i'r setliad ac effaith y newid yn sylfaen dreth y Cyngor, £9.065m (7.92%) oedd y cynnydd wedi'i addasu.
- 2.3** Cynigiodd y Pwyllgor Gwaith gyllideb o £172.438m am 2023/24 ac, o ystyried yr AEF dros dro o £123.555m, byddai'n rhaid codi y Dreth Gyngor 5.00% a defnyddio £1.758m o falansau cyffredinol y Cyngor i gael cyllideb gytbwys.
- 2.4** Wrth osod y gyllideb arfaethedig, cydnabu'r Pwyllgor Gwaith bod angen diogelu gwasanaethau rheng flaen a chyllidebau cynyddol er mwyn cwrdd â'r galw cynyddol am wasanaethau Oedolion a Phlant ac atal digartrefedd.
- 2.5** Roedd y gyllideb arfaethedig yn gwrthdroi £700k o fuddsoddiad mewn Addysg, oedd wedi'i gynnwys yng nghyllideb 2022/23, ac yn capio'r cynnydd yn y chwyddiant yng nghyllideb ddatganoledig Ysgolion 1% (£471k). Roedd y newidiadau hyn, ynghyd â chynnydd o £169k yng nghyllideb incwm Priffyrdd, yn ddigon i greu cyllideb oedd yn peri i'r gwariant net gyfateb i gyllid oedd ar gael.
- 2.6** Er na fwriadwyd i Asesiad o Wariant Safonol (AWS) fod yn fesur o'r hyn y dylai cyllideb refeniw net y Cyngor fod, mae'n rhoi rhyw syniad ynghylch a yw cyllideb y Cyngor ar lefel resymol i'r Cyngor. £169.406m yw'r AWS am 2023/24 ac, felly, 101.8% o'r AWS yw'r gyllideb arfaethedig.

3 PWYLLGOR SGRIWTINI

- 3.1.** Oherwydd yr oedi cyn cael y setliad dros dro a therfynol, bu'n rhaid crynhoi amserlen y gyllideb am 2023/24 er mwyn sicrhau bod y Cyngor mewn sefyllfa i osod y Dreth Gyngor o fewn yr amserlen a nodir yn Neddff Cyllid Llywodraeth Leol 1992 (Adran 30(6)). Bu'r Panel Sgriwtini hefyd yn archwilio'n fanwl y cynigion buddsoddi mewn gwasanaethau yn ei gyfarfod 12 Ionawr 2023, a rhoddwyd gwybod i gyfarfod y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol 19 Ionawr 2023 am sylwadau'r Panel.
- 3.2.** Bu i'r Pwyllgor Sgriwtini ystyried y gyllideb arfaethedig gychwynnol 2023/24 yn ei gyfarfod 19 Ionawr 2023. Penderfynodd y Pwyllgor gefnogi cynnig y Pwyllgor Gwaith ar gyfer y gyllideb arfaethedig gychwynnol.
- 3.3.** Rhoddodd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ragor o ystyriaeth i'r gyllideb arfaethedig derfynol yn ei gyfarfod 28 Chwefror 2023, a bydd adroddiad llafar ar drafodaethau'r Pwyllgor yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith yng nghyfarfod y Pwyllgor.

4. Y GYLLIDEB ARFAETHEDIG DERFYNOL

- 4.1** Wrth lunio'r gyllideb arfaethedig gychwynnol, roedd y Cyngor yn aros am benderfyniad ar gyfer y gyllideb derfynol mewn perthynas â chyrff ardoll a sefydliadau eraill sy'n derbyn cyfraniad gan y Cyngor. Dangosir yn Nhabl 2 isod effaith yr addasiadau sy'n deillio o gwblhau'r penderfyniadau ar gyllideb y Cyngor.
- 4.2** Yn ogystal, mae un newid wedi'i wneud i'r setliad terfynol gan Lywodraeth Cymru, o'i gymharu â'r setliad drafft. Mae grant i gynorthwyo Awdurdod Tân Gogledd Cymru i gwrdd â chostau uwch pensiwn wedi'i drosglwyddo i'r setliad. Mae cynnydd yr Awdurdod Tân yn ei ardoll yn debyg ac, o'r herwydd, nid oes dim effaith net ar gyllideb y Cyngor.

Tabl 2

Cyllideb Refeniw Net Ddiwygiedig y Cyngor

	£m	£m
Cyllideb Refeniw Net Arfaethedig Gychwynnol 2023/24		172.438
Addasiadau		
Gostyngiad o 13.4% i 9.9% yn y cynnydd arfaethedig yn ardoll yr Awdurdod Tân	(0.131)	
Cynnydd yn ardoll yr Awdurdod Tân i adlewyrchu'r grant a drosglwyddwyd i'r setliad terfynol	0.108	
Cynnydd yn ardoll y Cyd-bwyllgor Corfforaethol i adlewyrchu penderfyniad terfynol y Cyd-bwyllgor Corfforaethol	0.012	
Cynnydd yn ardoll Tywyn Trewan	0.010	
Cynnydd yn y cyfraniad i Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru i adlewyrchu'r gyllideb derfynol	0.011	
Gostyngiad yn y cyfraniad i GwE i adlewyrchu'r gyllideb derfynol	(0.061)	
Gostyngiad yn y cyfraniad i Dîm Cynllunio mewn Argyfwng Gogledd Cymru i adlewyrchu'r gyllideb derfynol	(0.021)	
Mân Addasiadau Eraill	(0.015)	(0.087)
Cyllideb Refeniw Net Ddiwygiedig 2023/24		172.351
Cyllidir gan		
Cyllid Allanol Cyfun (AEF)	123.665	
Y Dreth Gyngor (yn cynnwys Premiwm Ail Gartrefi a Thai Gwag)	47.124	
Cronfeydd Wrth Gefn	1.759	
Cyllid Diwygiedig 2023/24		172.548
Cyllid sy'n weddill heb fod yn y Gyllideb Refeniw Net		0.197

4.3 Ystyriodd y Pwyllgor Gwaith dri opsiwn fel bod modd sicrhau fod y cyllid diwygiedig yn cyfateb i'r gyllideb refeniw net:-

- Lleihau'r defnydd a wneir o gronfeydd wrth gefn gan £197k i £1.562m;
- Gostwng y cynnydd yn y Dreth Gyngor i 4.56%. Byddai hyn yn newid yr hyn a godir yn y Dreth Gyngor Band D i £1,429.83, sydd £6.03 yn is na'r gyllideb arfaethedig gychwynnol;
- Cynyddu'r gyllideb refeniw net gan £190k, drwy ddarparu adnoddau ychwanegol i gwrdd â'r blaenoriaethau brys a nodwyd ers cytuno ar y gyllideb arfaethedig gychwynnol.

4.4 Cyn cwblhau'r gyllideb yn derfynol, cynhaliwyd adolygiad i nodi unrhyw feysydd blaenoriaeth yr oedd angen cyllid ychwanegol arnynt i'r hyn a gynigiwyd yn y gyllideb arfaethedig gychwynnol. Yn dilyn yr adolygiad hwnnw, mae'r Pwyllgor Gwaith wedi cytuno i gynnwys y cyllidebau ychwanegol a ganlyn yn y gyllideb arfaethedig derfynol.

- Mae'r Gwasanaeth Addysg wedi caffael system rheoli gwybodaeth ysgolion newydd, mewn proses gaffael ar y cyd gyda'r pum awdurdod arall yng Ngogledd Cymru. Mae ffi'r drwydded flynyddol am y system newydd tua £30k yn llai na chost y system bresennol. Fodd bynnag, am 2023/24 bydd angen rhedeg y ddwy system yn gyfochrog ac, o'r herwydd, mae angen ychwanegu £44k arall at gyllideb y feddalwedd.
- Mae Deddf Etholiadau 2022 newydd yn gosod nifer o ddyletswyddau ychwanegol ar y Cyngor y bydd angen rhagor o staff arnynt i wneud y gwaith. O'r herwydd, bydd un swydd ychwanegol yn cael ei hychwanegu at strwythur staffio'r Tîm Etholiadau ar gost ychwanegol o £34k, sy'n net o gyllid grant a dderbynnir gan Lywodraeth y DU.

- Bu pryder ers peth amser nad yw lefel y gefnogaeth weinyddol i Aelodau Etholedig yn ddigon iddynt allu cyflawni eu holl ddyletswyddau a'u cyfrifoldebau yn effeithiol. Tîm bychan iawn yw'r Tîm Cefnogi Aelodau a chyfyd anawsterau pan fo staff yn absennol oherwydd gwyliau neu salwch. Y cynnig yw cael un swydd ychwanegol er mwyn rhoi mwy o gefnogaeth a gwella gwytnwch y Tîm. £42k yw cost ychwanegol y swydd.
- Yn dilyn ymadawiad y DU â'r Undeb Ewropeaidd, mae'n ofynnol i'r Cyngor roi mwy o fewnbwn i gynlluniau megis y Gronfa Ffyniant Gyffredin a'r Gronfa Codi'r Gwastad, oherwydd newidiadau i'r drefn cyllido grantiau. Mae'r newidiadau hefyd wedi creu cyfle i ddenu mwy o gyllid grant i Ynys Môn ac oherwydd hyn, ynghyd â chyfleoedd datblygu economaidd eraill e.e. datblygu porthladd rhydd, bydd gofyn am ragor o staff datblygu economaidd i sicrhau gwireddu'r budd mwyaf. Y cynnig, felly, yw cynyddu'r tîm datblygu economaidd ar gost o £69k.
- Roedd contractwr arlwyo prydau ysgol y Cyngor wedi gobeithio peidio â chodi prisiau tan fis Medi 2023 ond, oherwydd y cynnydd diweddar mewn bwyd, ynni a chyflogau staff, mae'r gost y cytunwyd arni fesul pryd wedi codi dros 10%, sy'n golygu bod cost pryd o fwyd mewn ysgol uwchradd wedi codi o £2.60 i £2.88. Mae'r Pwyllgor Gwaith wedi cytuno i beidio â throsglwyddo'r cynnydd i ddisgyblion ac i gael rhagor o drafodaethau gyda'r contractwr arlwyo cyn penderfynu ar y pris a godir o fis Medi 2023 ymlaen. Bydd y gost ychwanegol wedyn yn disgyn ar y Gwasanaeth ac, o'r herwydd, mae angen cynnydd o £29k i gwrdd â'r gost ychwanegol hon.

4.5 Effaith net y cynigion hyn yw cynyddu'r gyllideb refeniw net gan £218k, sydd £21k yn uwch na'r cyllid sydd ar gael. Byddai'r gost ychwanegol yn cael ei gyllido drwy gynyddu'r defnydd o falansau cyffredinol o £1,759k i £1,780k.

4.6 Ar 24 Chwefror 2023, cyhoeddodd y Cyflogwyr gynnig cyflog cychwynnol i'r Undebau mewn perthynas â'r dyfarniad cyflog i rai nad ydynt yn athrawon. Mae'r cynnig yn gynydd cyfradd unffurf o £1,925 i'r holl weithwyr, gyda chynnydd o 3.88% ar gyfer yr holl weithwyr sydd ar bwynt cyflog (SCP) 43 ac uwch, gyda chynnydd o 3.5% i Uwch Swyddogion a'r Prif Weithredwr. Amcangyfrifir y bydd hyn yn cynyddu costau tua 7% o gymharu â'r 3.5% y caniatwyd ar ei gyfer yn y cynnig cyllideb cychwynnol. Mae hyn yn rhoi pwysau ychwanegol o £2m ar y gyllideb.

4.7 Mae'r Pwyllgor Gwaith wedi cysidro sut i gyllido'r gost ychwanegol ac yn cynnig defnyddio arian wrth gefn y Cyngor i gyfarfod y gost ychwanegol yn 2023/24.

5 CADERNID AMCANGYFRIFON

5.1 Mae Adran 25 Deddf Llywodraeth Leol 2003 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Prif Swyddog Cyllid roi gwybod am gadernid amcangyfrifon y gyllideb ac a oes digon yn y cronfeydd ariannol wrth gefn arfaethedig.

5.2 Mae amcangyfrifon y gyllideb yn seiliedig ar ragdybiaethau o wariant ac incwm yn y dyfodol ac maent yn cynnwys elfen o risg rhagdybiaeth. Gellir lliniaru effaith y risg hon trwy gynlluniau wrth gefn, cyllidebau wrth gefn a chronfeydd ariannol wrth gefn.

5.3 Nid mater o gyfrifo'n gywir yn unig yw cadernid amcangyfrifon cyllideb. Yn ymarferol, mae llawer o gyllidebau'n seiliedig ar amcangyfrifon neu ragolygon, a gall fod elfen o risg o ran a fydd cynlluniau'n cael eu cyflwyno neu dargedau eu cyflawni. Caiff risgiau gwahanol i'r gyllideb eu hystyried yn eu tro isod:-

- **Risg Chwyddiant** – Pan fo lefelau chwyddiant yn isel a'r symudiad cyffredinol yn y gyfradd chwyddiant yn fach, yna mae'r risg chwyddiant yn isel, fel sydd wedi digwydd ers nifer o flynyddoedd. Fodd bynnag, mae mwy o ansicrwydd ynghylch chwyddiant cyflogau a phrisiau yn 2023/24, ac mae hyn yn cynyddu'r risg yn sylweddol. Cyrhaeddodd mesur cyffredinol chwyddiant (CPI) ei anterth ym mis Rhagfyr 2022, ac mae wedi dechrau gostwng yn ystod chwarter cyntaf 2023, ond mae llawer o ansicrwydd ynghylch pa mor gyflym y bydd yn gostwng, gyda'r rhagolwg optimistaidd yn dangos y bydd yn gostwng i tua 2% erbyn diwedd 2023. Ar y llaw arall, dengys y rhagolygon mwy pesimistaidd y bydd tua 8% erbyn diwedd 2023. Yn ogystal, gall chwyddiant i rai mathau o wariant aros yn uwch na hyn (bwyd, ynni, deunyddiau adeiladu) a gall y chwyddiant gwirioneddol a wynebir gan y Cyngor fod yn wahanol iawn i ffigur y CPI. I ryw raddau, mae'r Cyngor wedi'i warchod rhag y risg hon oherwydd bod y mwyafrif o'n cytundebau mwy (prydau ysgol, cynnal a chadw priffyrdd, casglu sbwriel ayb.) yn defnyddio mynegeion chwyddiant o fis Medi, Hydref neu Dachwedd 2022 i bennu'r chwyddiant am 2023/24. O gofio bod y ffigurau hyn yn hysbys, maent wedi'u cynnwys yn y gyllideb arfaethedig am 2023/24.
- **Chwyddiant Cyflog** - Cyflogau yw cost fwyaf y Cyngor, ac nid oes cytundeb wedi bod eto ar godiad cyflog am 2023/24 i staff nad ydynt yn athrawon. Mae'r Undebau wedi cyflwyno hawliad cyflog o RPI + 2% (sy'n cyfateb i tua 15%). Mae cynnig y Cyflogwr wedi ei fanylu yn paragraff 4.6 uchod ac wedi ei gyllido yn y cyllideb. Byddai'n rhaid i unrhyw ddyfarniad uwchlaw'r ffigurau hyn gael ei gyllido o gronfeydd wrth gefn y Cyngor, gyda phob cynnydd o 1% yn ychwanegu tua £600k at fil cyflog y Cyngor. Mae dyfarniad cyflog yr athrawon hyd at fis Medi 2023 wedi'i osod a'i dalu (5%), ac mae Llywodraeth Cymru wedi gwneud cynnig arall sy'n mynd â'r dyfarniad cyflog i 6.5%. Mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi cyhoeddi codiad cyflog dangosol o 3.5% i athrawon o fis Medi 2023 ac mae lle i hwn yn y gyllideb er, unwaith eto, mae perygl na fydd yr undebau athrawon yn derbyn hyn.
- **Risg Cyfraddau Llog** - Mae cyfraddau llog yn cael effaith ar gyllideb refeniw un blwyddyn drwy'r llog a enillir - h.y. mae cynnydd yn y gyfradd llog yn fuddiol. Mae Strategaeth Rheoli'r Trysorlys yr Awdurdod yn ei gwneud yn ofynnol i fuddsoddiadau gael eu gwneud ar sail sicrwydd a hylifedd y buddsoddiad fel yr ystyriaeth gyntaf, gydag enillion ar fuddsoddiadau yn flaenoriaeth is, felly, nid yw'r gyllideb yn ddibynnol ar enillion buddsoddiad uchel. Mae cyfraddau llog wedi codi'n sylweddol yn y 12 mis diwethaf, gyda'r Cyngor, bellach, yn cael dros 3% ar ei fuddsoddiadau. Wrth osod y gyllideb, mae amcangyfrif o'r llog a geir wedi'i gynnwys yn y gyllideb, ond mae perygl na fydd y gyllideb yn cael ei chyflawni os bydd cyfraddau llog yn dechrau disgyn yn gyflym neu os bydd y cyllid sydd ar gael i'w fuddsoddi yn is na'r hyn a ragwelwyd. Mae'r rhan fwyaf o'r llog a delir gan y Cyngor yn ymwneud â benthyciadau cyfradd sefydlog na fyddant yn newid pe bai'r gyfradd llog yn codi. Felly, ystyrir bod y risg o ran cyfraddau llog yn isel ac, fel yn y blynyddoedd a fu, cydfantolir y risg ar gyfer risg chwyddiant, oherwydd os bydd un yn cynyddu, mae'r llall yn debygol o gynyddu hefyd.
- **Risg Grantiau** - Risgiau sy'n gysylltiedig â nifer fawr y grantiau penodol gan Lywodraeth Cymru, neu gan gyrrff eraill sy'n cefnogi cyfran dda o wariant y Cyngor yw'r rhain. Mae'r setliad terfynol yn nodi y bydd y rhan fwyaf o'r grantiau a dderbynnir gan Lywodraeth Cymru yn cynyddu neu'n aros ar lefel 2022/23, sy'n lleihau risg y Cyngor yn sylweddol. Er mai'r ymateb uniongyrchol yw dweud, pan ddaw'r grant i ben, rhaid i'r gwariant cysylltiedig ddod i ben hefyd, mae perygl na fydd hyn bob amser yn bosibl. Efallai na fydd yn bosibl pan fo telerau contract yn golygu na ellir torri'r gwariant mor gyflym â'r incwm, neu ei fod yn ymwneud â chostau diswyddo heb eu cyllido. Efallai na fydd yn bosibl os yw'r gweithgaredd a gyllidir yn troi allan i fod mor bwysig wrth gyflawni blaenoriaethau'r Cyngor ei hun, fel bod y Cyngor wedi penderfynu bod yn rhaid iddo barhau â'r gwariant. Mae ymdrechion i liniaru'r risg hon yn sicrhau bod gennym y wybodaeth orau sydd ar gael ar bob grant, ond ni ellir diystyru'n llwyr unrhyw newidiadau sylweddol yn ystod y flwyddyn.

- **Risgiau Incwm** – Mae'r gyllideb yn seiliedig ar sicrhau cynnydd cyffredinol o 3% mewn ffioedd, ac mae nifer o wasanaethau wedi rhagdybio codiadau hyd at 3%. Os yw hyblygrwydd y galw am Wasanaethau'r Cyngor yn golygu bod y galw'n gostwng, ac na chyflawnir targedau incwm, gallai hynny achosi gorwariant ar gyllidebau net. Gall yr argyfwng costau byw gael effaith ar yr incwm a gynhyrchir o wasanaethau megis hamdden, meysydd parcio, cynllunio a rheoliadau adeiladu, lle gall defnyddwyr ddewis lleihau eu gwariant ar y gwasanaethau yma nad ydynt yn hanfodol. O'r herwydd, bydd gofyn monitro sefyllfa'r gyllideb net yn agos ac, os oes angen, torri'n ôl ar wariant i gyfateb i lai o incwm.
- **Risg Galw** – Gall nifer o wasanaethau brofi newid yn y galw am eu gwasanaethau. Gellir rhagweld rhai a'u hystyried wrth osod y gyllideb e.e. newidiadau mewn niferoedd disgyblion. Mae eraill yn fwy anodd eu rhagweld a gall cynnydd bach mewn niferoedd gael effaith sylweddol ar gostau. Mae'r gyllideb yn caniatáu ar gyfer darparu'r gwasanaeth ar y lefelau presennol, gyda chynnydd yn y galw yn dod dan falansau cyffredinol y Cyngor neu, mewn rhai achosion, dan arian wrth gefn clustnodedig. Mae lwfans wedi'i wneud yng nghyllideb 2023/24 ar gyfer lefel bresennol y galw am wasanaethau ar gyfer gofal cymdeithasol ac atal digartrefedd, er bod perygl y bydd y cynnydd yn y galw yn parhau yn 2023/24 yn uwch na'r hyn a ganiateir yn y gyllideb. Byddai hyn yn arwain at orwariant yn y gwasanaethau hynny yr effeithir arnynt, a byddai'n rhaid ariannu'r gorwariant hwn o Gronfeydd wrth gefn a balansau cyffredinol y Cyngor.
- **Risg o fod rhy Optimistaidd** – Yn y blynyddoedd a fu, mae'n debyg mai'r risg fwyaf yn yr amgylchiadau presennol yw bod yr Awdurdod, Aelodau a Swyddogion wedi bod yn oroptimistaidd o ran yr arbedion a gyflawnir neu na fydd y galw am wasanaethau, yn enwedig gofal cymdeithasol, yn cynyddu'n sylweddol. Am 2023/24, ni chynigir unrhyw arbedion ac, fel y cyfryw, nid yw'r risg hon yn berthnasol i gyllideb 2023/24 ond mae'r risg galw yn dal yn berthnasol (gweler uchod).
- **Risg o fod yn rhy Ofalus** – Dyma'r gwrthwyneb i'r risg uchod: y perygl fod ein cyllidebau wedi eu llunio'n rhy ofalus ac, felly, yn fwy na'r hyn sydd ei angen. Byddai hyn yn arwain at osod y Dreth Gyngor yn uwch na'r hyn sy'n ofynnol - rhywbeth y mae'r Aelodau'n awyddus i'w osgoi. Mae'r Swyddog Adran 151 yn fodlon gyda'r broses gosod cyllideb a bod y gyllideb a osodwyd yn asesiad teg o'r adnoddau sydd eu hangen ar bob gwasanaeth, yn seiliedig ar y ffactorau perthnasol fel ag y maent ar hyn o bryd.
- **Premiwm y Dreth Gyngor** – Wrth osod sylfaen y dreth, derbynnir y gall nifer yr eiddo gwag ac ail gartrefi newid yn ystod y flwyddyn ac, o'r herwydd, dim ond 80% o eiddo cymwys sydd wedi'u cynnwys yn sylfaen y dreth. Mae hyn yn diogelu cyllideb y Cyngor pe bai gostyngiad sylweddol yn y niferoedd. Fodd bynnag, dylid nodi bod nifer yr eiddo gwag a ddefnyddiwyd wrth gyfrifo sylfaen y dreth wedi codi o 324 eiddo ym mis Hydref 2021 i 334 eiddo ym mis Hydref 2022, a chododd nifer yr ail gartrefi o 2,149 i 2,180 yn ystod yr un cyfnod, er i'r premiwm ail gartrefi godi o 35% i 50%. Mae'r newid yn lefel premiwm ail gartrefi o 50% i 75% yn risg sylweddol yn 2023/24. Gallai'r cynnydd annog perchnogion ail gartrefi i werthu neu osod eu heiddo h.y. un o'r dibenion a fwriedir o gynyddu'r premiwm, fodd bynnag, gallai annog mwy o achosion o beidio â thalu'r dreth neu osgoi ei thalu drwy drosglwyddo i drethi busnes neu drwy ddulliau osgoi eraill. Er mwyn lliniaru'r risg, bydd staff ychwanegol yn cael eu cyflogi i nodi achosion o osgoi talu'r dreth a lleihau swm y premiwm a gollir yn sgil hynny. Gan fod y Pwyllgor Gwaith wedi ymrwymo i ddefnyddio'r holl bremiwm ychwanegol i fynd i'r afael â'r materion a achosir gan niferoedd uchel o ail gartrefi ar Ynys Môn, byddai unrhyw ostyngiad sylweddol mewn incwm yn peri gostyngiad yn y cyllid sydd ar gael ar gyfer y mentrau hyn yn y blynyddoedd i ddod.

- **Incwm y Dreth Gyngor** – Mae cyllideb incwm y Dreth Gyngor yn seiliedig ar gyfrifo sylfaen y dreth ym mis Tachwedd y flwyddyn ariannol flaenorol. Mae sylfaen y dreth yn newid yn gyson yn ystod y flwyddyn, wrth i eiddo newydd gael eu cynnwys ac wrth i eithriadau a disgowntiau person sengl gael eu caniatáu. Ni ellir amcangyfrif y newidiadau hyn ac, yn ddiethriad, maent yn arwain at wahaniaeth rhwng y debyd gwirioneddol a godwyd a'r gyllideb. Yn sgil y newidiadau yn y trothwyon i eiddo hunanarlwyo gofrestru ar gyfer y Dreth Gyngor, dechreuwyd gweld nifer o eiddo hunanddarpar yn trosglwyddo'n ôl i gofrestr y Dreth Gyngor. Fodd bynnag, mae perygl y bydd y perchnogion yn cyrraedd y trothwyon uwch newydd yn ystod y flwyddyn i ddod, fydd yn fodd iddynt drosglwyddo yn ôl i'r gofrestr Trethi Busnes.

Gall yr argyfwng costau byw hefyd gael effaith ar gyfradd casglu'r Cyngor, wrth i fwy o aelwydydd frwydro'n ariannol gyda chostau cynyddol. Gall hyn arwain at golled ariannol yn 2023/24 neu mewn blynyddoedd i ddod, pan fydd dyledion na ellir eu casglu yn cael eu dileu yn y pen draw.

- 5.4** Ar ôl ystyried yr holl risgiau a nodir uchod a'r camau lliniaru, mae'r Swyddog Adran 151 o'r farn bod y cyllidebau'n gadarn a bod modd eu cyflawni, a bod digon o gamau i liniaru yn erbyn y risgiau a nodwyd oherwydd bod sefyllfa'r Cyngor, o ran balansau cyffredinol a'r cronfeydd wrth gefn a clustnodedig, yn iach.

6. CRONFEYDD WRTH GEFN CYFFREDINOL A PHENODOL

- 6.1** Mae'r gyllideb arfaethedig yn ymgorffori nifer o ragdybiaethau o ran lefelau tebygol o incwm a gwariant yn y dyfodol. Mae'n anochel, felly, fod nifer o risgiau ariannol yn rhan annatod o'r gyllideb arfaethedig. Nodir y rhain ym mharagraff 5 uchod.
- 6.2** O ran unrhyw arian wrth gefn a chronfeydd wrth gefn, mae angen i'r Swyddog Adran 151 adolygu'r rhain yn eu cyfanrwydd ar y cyd â'r gyllideb sylfaenol ei hun a'r risgiau ariannol sy'n wynebu'r Awdurdod. Yn ogystal, dylai'r adolygiad edrych ar y tymor canolig, lle bo angen, ac ystyried datblygiadau allweddol a allai gael effaith ar yr angen am adnoddau untro a'u defnyddio.
- 6.3** Cymerir safbwynt cadarn ar reoli risgiau cyllidebol a diogelu iechyd ariannol y Cyngor ar hyn o bryd. Mae hyn yn arbennig o wir pan fydd angen diogelu cyllid untro yn ddigonol i gyllido newidiadau strategol / trawsnewidiol yn y dyfodol, yn hytrach na chyllido gorwariant sylweddol ar y gyllideb sylfaenol ei hun.
- 6.4** Ystyriwyd yr angen i gadw'r gostyngiadau uniongyrchol mewn gwariant, a'r effaith yn sgil hynny ar wasanaethau, cyn ised â phosibl. Fodd bynnag, rhaid cydbwysu hyn yn erbyn yr angen i sicrhau sefydlogrwydd ariannol tymor canolig a hir y Cyngor, ac i arbedion gael eu creu mewn ffordd raddol a strwythuredig dros y blynyddoedd nesaf. Yn ogystal, mae rhywfaint o risg bob amser y ceir gwariant nad yw wedi'i ragweld neu ryw orwario oherwydd pwysau mwy cyffredinol ar gyllideb gwasanaeth, a rhaid i gronfeydd wrth gefn hefyd fod yn ddigon i gymryd y pwysau hwn.
- 6.5** Fel ar 31 Mawrth 2022, £12.278m oedd cronfeydd wrth gefn cyffredinol y Cyngor, sy'n cyfateb i 8.35% o gyllideb refeniw net y Cyngor am 2021/22, neu 11.75% os na chaiff y gyllideb datganoledig ysgolion ei chynnwys. Yn ystod y flwyddyn, neilltuiwyd £0.5m i gyllido gwaith trwsio priffyrdd ac ychwanegwyd £1.073m at gyllideb ddatganoledig ysgolion i gyllido costau cyflog ychwanegol. Mae £4.139m wedi'i drosglwyddo o gronfeydd gwasanaeth a chronfeydd wrth gefn eraill clustnodedig. Felly, £14.844m yw lefel y rhagolygon diwygiedig ar hyn o bryd, er bod hyn yn rhagdybio na fydd gor na thanwariant yng nghyllideb 2022/23. Ar ôl caniatáu ar gyfer defnyddio £3.780m yn gyllid ar gyfer cyllideb refeniw 2023/24, byddai'r balans diwygiedig yn disgyn i £11.064m neu 6.33% o gyllideb refeniw net 2023/24.
- 6.6** Mae trosglwyddo'r cronfeydd wrth gefn clustnodedig yn ôl i'r balansau cyffredinol, a defnyddio'r cronfeydd wrth gefn hyn yn ystod y flwyddyn, wedi gostwng y balans o £24.46m ar ddechrau 2022/23 i lawr i lefel a ragwelwyd o £9.973m ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

- 6.7** Dechreuodd balansau ysgolion ym mlwyddyn ariannol 2022/23 ar £7.83m, ond rhagwelir y byddant yn gostwng i £3.29m erbyn diwedd 2022/23, gyda £1.78m pellach yn cael ei ddefnyddio i fantoli cyllidebau ysgolion unigol yn 2023/24.
- 6.8** Mae lefel y balansau cyffredinol yn fater i'r Cyngor benderfynu arno yn seiliedig ar argymhelliad Swyddog Adran 151 y Cyngor ond, fel rheol gyffredinol, ystyrir bod 5% o'r gyllideb referniw net yn lefel dderbyniol. Mae'r cwestiwn a ddylai'r gyllideb referniw net eithrio'r gyllideb ddatganoledig ysgolion yn fater i'w drafod, gan fod ysgolion yn dal eu balansau eu hunain i dalu costau annisgwyl. Ar sail y sefyllfa ariannol bresennol, mae cryn hyder y bydd lefel y balansau cyffredinol yn fwy na 5% o'r gyllideb referniw net ddechrau blwyddyn ariannol 2022/23.
- 6.9** Wedi ystyried lefel balansau cyffredinol y Cyngor, balansau ysgolion, cronfeydd wrth gefn clustnodedig a chyllidebau wrth gefn, mae'r Swyddog Adran 151 yn fodlon bod sefyllfa ariannol y Cyngor yn ddigon cadarn i wrthsefyll unrhyw anawsterau a all godi yn ystod 2023/24 os na fydd digon yn y gyllideb referniw arfaethedig i gwrdd â'r costau gwirioneddol a gafodd y Cyngor yn ystod 2022/23.

7. Y DRETH GYNGOR

- 7.1** £1,367.46 oedd yr hyn a godwyd am y Dreth Gyngor Band D am 2021/22, sef y 18fed o'r 22 Awdurdod yng Nghymru ac yn is na Chyfartaledd Cymru, sef £1,461. Yr hyn sy'n bwysicach i Ynys Môn yw'r gymhariaeth â'r pum awdurdod arall yng Ngogledd Cymru. Dangosir hyn yn Nhabl 3 isod:-

Tabl 3
Cymhariaeth o Daliadau Band y Dreth Gyngor ar gyfer Awdurdodau Gogledd Cymru

Awdurdod	Yr hyn a godir ym Mand D 2022/23 £	Y swm uwch / is nac Ynys Môn £	Canran uwch / is nac Ynys Môn %
Ynys Môn	1,367		
Gwynedd	1,527	+ 160	+ 11.7%
Conwy	1,438	+ 71	+ 5.2%
Sir Ddinbych	1,479	+ 112	+ 8.2%
Sir y Fflint	1,450	+ 83	+ 6.1%
Wrecsam	1,372	+ 5	+ 0.4%

- 7.2** £44.9m yw Cyllideb y Dreth Gyngor am 2023/24 (cyn cynnydd yn y Dreth Gyngor ond ar ôl addasu ar gyfer y newid yn sylfaen y dreth a phremiwm y Dreth Gyngor). Felly, mae pob cynnydd o 1% yn cynhyrchu £449k ychwanegol.
- 7.3** Ar ôl cymryd i ystyriaeth ffigwr y setliad terfynol a ragwelir o £123.665m, y gofyn cyllidebol diwygiedig o £174.569m (gweler Atodiad 2) a defnyddio £3.780m o gronfeydd wrth gefn, byddai angen £47.124m mewn cyllid y Dreth Gyngor. I gyllido'r gofyn cyllidebol diwygiedig, byddai'r cynnydd yn lefel y Dreth Gyngor yn 5.00%, gan fynd â'r hyn a godir ym Mand D i £1,435.86, cynnydd o £68.40, neu £1.32 yr wythnos.

8. ASESIAID O'R EFFAITH AR GYDRADDOLDEB

- 8.1** Wrth ddarparu ei wasanaethau, mae'n rhaid i'r Cyngor fod yn ymwybodol o'i ddyletswyddau dan Reoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 i asesu effaith penderfyniadau ariannol allweddol ar grwpiau gwarchoddedig, a rhoi sylw dyledus i ganlyniad asesiadau o'r fath.
- 8.2** Ni fydd y gyllideb arfaethedig yn cael effaith ar unrhyw un o'r grwpiau gwarchoddedig a nodir yn y Rheoliadau ac, o'r herwydd, ni ystyrir bod angen unrhyw Asesiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb.

9. DIWEDDARU Y STRATEGAETH ARIANNOL TYMOR CANOLIG

- 9.1 Fel y nodwyd ym mharagraff 1, mae'r sefyllfa economaidd wedi newid yn sylweddol ers i'r Cyngor gymeradwyo'r Strategaeth Ariannol Tymor Canol (SATC) ym mis Medi 2022. Yn ogystal, mae'r setliad dros dro i lywodraeth leol am 2023/24, sy'n uwch na'r disgwyl, hefyd yn newid y strategaeth yn sylweddol.
- 9.2 Y prif faes ansicrwydd o ran y SATC wrth symud ymlaen yw chwyddiant a'i effaith ar ddyfarniadau cyflog yn y dyfodol. Mae'r argyfwng costau byw a'i effaith ar y galw am wasanaethau'r Cyngor hefyd yn ffactor mawr.
- 9.3 Mae'r CATC diwygiedig am 2024/25 a 2025/26, i'w weld yn Nhabl 4 isod:-

Tabl 4

Crynodeb o Gynllun Ariannol Tymor Canol 2024/25 a 2025/26

	2024/25 £'m	2025/26 £'m
Cyllideb Refeniw Net - Dygir ymlaen	174.569	176.856
Pwysau ar y Gyllideb a Chwyddiant	8.876	5.168
Cyllideb Ddisymud Ddiwygiedig	183.445	182.024
Cyllid Allanol Cyfun (AEF) (gan ragdybio cynnydd o 3.0% yn 24/25 a chynnydd o 2.0% o yn 2025/26)	127.375	129.922
Y Dreth Gyngor (gan ragdybio cynnydd o 5% yn 2024/25 a 2025/26)	49.481	51.955
Cyfanswm Cyllid	176.856	181.877
Cyllid Ychwanegol sydd ei Angen / Arbedion sydd eu Hangen	6.589	0.149
Prif Ragdybiaethau		
Dyfarniadau Cyflog – i rai nad ydynt yn athrawon	3.5%	2.0%
Dyfarniadau Cyflog – i athrawon	4.8%	2.0%
Chwyddiant cyffredinol	2.0%	1.2%

- 9.4 Mae amcangyfrif y CATC uchod yn seiliedig ar nifer o ragdybiaethau a all newid wrth i ni symud tuag at 2024/25, ond noda'r cynllun y bydd angen gwneud gostyngiadau sylweddol yn y gyllideb gwariant refeniw net yn 2024/25 (dros £4.6.5m). Gallai hyn, eto, gael ei wrthbwysu'n rhannol gan ddefnyddio mwy ar yr arian wrth gefn ond, unwaith eto, yr oll mae hyn yn ei wneud yw gohirio'r angen i wneud gostyngiadau yn y gyllideb tan 2025/26.
- 9.5 Mae'r sefyllfa'n gwella yn 2025/26, pan ragwelir dim ond diffyg bach iawn yn y cyllid ond mae hyn yn dibynnu ar y strategaeth barhaus i gynyddu'r Dreth Gyngor 5% y flwyddyn.
- 9.6 Cyflwynir SATC gyfredol i'r Pwyllgor Gwaith ym mis Medi 2023.

10. CASGLIADAU

- 10.1 Mae'n bwysig bod y gyllideb a osodwyd yn gyraeddadwy ac yn adlewyrchu'r galwadau a wynebier gan wasanaethau ar hyn o bryd, er y nodir y byddai parhad yr argyfwng costau byw neu ailgyflwyno cyfyngiadau Covid yn cael effaith sylweddol ar gyllideb y Cyngor.
- 10.2 Mae'r setliad i lywodraeth leol yn well na'r disgwyl, ac yn fodd i'r Cyngor osod cyllideb gytbwys yn 2023/24, gyda gostyngiadau bychain yn unig yng nghyllidebau gwasanaethau, defnydd cymedrol o gronfeydd wrth gefn gwasanaethau a chynnydd is na chwyddiant yn y Dreth Gyngor. Fodd bynnag, mae hefyd yn mynd â'r Cyngor yn ôl i sefyllfa lle nad yw'n bosibl buddsoddi'n sylweddol yng ngwasanaethau'r Cyngor.

- 10.3** Mae sefyllfa ariannol gyffredinol y Cyngor yn dal yn weddol gryf er bod lefel y balansau a'r cronfeydd wrth gefn clustnodedig wedi lleihau yn ystod 2022/23 ac, er bod defnyddio cronfeydd wrth gefn i gydbwysu cyllideb 2023/24 yn strategaeth weddol ddiogel, nid yw'n strategaeth y gellir ei defnyddio yn y tymor hir.
- 10.4** Mae'r sefyllfa yn 2024/25 yn ymddangos yn anos ac, oni bai fod cyllid Llywodraeth Cymru yn cynyddu mwy na chwyddiant a / neu y cyfyngir ar ddyfarniadau cyflog a lefel gyffredinol chwyddiant yn gostwng, yna bydd angen gostyngiadau sylweddol yn y gyllideb. Fel arall, bydd yn rhaid i'r Dreth Gyngor godi'n uwch na'r 5% a ganiateir yn y CATC.
- 10.5** Felly, ym marn broffesiynol y Swyddog Adran 151, mae'r gyllideb referniw arfaethedig am 2023/24 yn cyflawni'r amcanion a ganlyn:-
- Sicrhau bod yr adnoddau ariannol a neilltuir i bob gwasanaeth yn ddigon i gwrdd â'r pwysau presennol ar y gyllideb a chyflawni'r galw am y swyddogaethau statudol y mae'n rhaid i'r gwasanaethau eu darparu.
  - Defnyddio cyfuniad o ostyngiadau yn y gyllideb, cronfeydd wrth gefn a chynnydd yn y Dreth Gyngor i osod cyllideb gytbwys.
  - Gosod lefel y Dreth Gyngor sy'n gymaradwy ag asesiad Llywodraeth Cymru o ble y dylai Dreth Gyngor Ynys Môn fod, ac sy'n unol â'r Dreth Gyngor a osodwyd gan awdurdodau eraill Cymru sydd o faint a math tebyg.

11. ARGYMHELLION

- 11.1** Argymhellir bod y Cyngor llawn yn cymeradwyo'r cynnig ar gyfer y gyllideb derfynol fel y nodir ym Mharagraff 4 ar 9 Mawrth 2023.

Y GYLLIDEB ARFAETHEDIG DERFYNOL 2023/24 FESUL GWASANAETH

	Y Gyllideb Arfaethedig Derfynol 2023/24 £
Addysg a Diwylliant	63,319,619
Gwasanaethau Oedolion	34,973,049
Gwasanaethau Plant	12,965,415
Gwasanaethau Tai	1,590,036
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	19,755,398
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	5,754,153
Trawsnewid Corfforaethol	6,993,174
Adnoddau	3,723,134
Busnes y Cyngor	2,013,794
Rheolaeth Gorfforaethol	759,918
Cyfanswm Cyllidebau'r Gwasanaethau	151,847,690
Costau Democrataidd a Chorfforaethol	3,244,158
Taliadau yr ailgodir amdanynt i'r CRT	(800,000)
Cymorth ar gyfer Cynlluniau Cymorth i Brynu Tai Lleol	1,501,907
Ardollau	4,503,685
Cyllido Cyfalaf	4,328,774
Budd-daliadau a Roddwyd	109,240
Rhyddhad Trehi Dewisol	105,000
Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor	6,751,765
Cyfanswm y Cyllidebau a Ddyranwyd	171,592,219
Cynlluniau Wrth Gefn Cyffredinol ac Eraill	2,976,987
Cyfanswm Cyllideb 2023/24	174,569,206
Cyllidir gan	
Grant Cymorth Refeniw	100,842,008
Trethi Annomestig	22,822,905
Y Dreth Gyngor (gan gynnwys Premiwm y Dreth Gyngor)	47,124,293
Cronfeydd Wrth Gefn y Cyngor	3,780,000
Cyfanswm y Cyllid	174,569,206
Gwahaniaeth rhwng y Gyllideb a'r Cyllid	

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN		
Adroddiad i:	CYNGOR SIR	
Dyddiad:	9 MAWRTH 2023	
Pwnc:	CYLLIDEB CYFALAF 2023/24	
Aelod(au) Portffolio:	CYNGHORYDD R WILLIAMS – DEILYDD PORTFFOLIO – CYLLID, BUSNES CORFFORAETHOL A PHROFIAD CWSMER	
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	MARC JONES – CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) / SWYDDOG ADRAN 151	
Awdur yr Adroddiad: Ffôn: E-bost:	MARC JONES – CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) / SWYDDOG ADRAN 151 01248 752601 rmjfi@ynysmon.llyw.cymru	
Aelodau Lleol:	Amherthnasol	
A –Argymhelliad/argymhellion a rheswm/rhesymau		
<p>1. DIBEN YR ADRODDIAD</p> <p>I gymeradwyo'r Gyllideb Cyfalaf am 2023/24.</p> <p>2. ARGYMHELLION</p> <p>I gymeradwyo'r Rhaglen Gyfalaf ganlynol am 2023/24 :-</p>		
	Ref	£'000
Cynlluniau 2022/23 a Ddygwyd Ymlaen	Para 5.1 & Tabl 2	12,373
Adnewyddu / Amnewid Asedau	Para 5.2	5,682
Prosiectau Cyfalaf Untro Newydd	Para 6.2 & Tabl 3	386
Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif	Para 7	5,964
Cyfrif Refeniw Tai	Para 8	13,557
Cyfanswm y Rhaglen Gyfalaf a Argymhellir 2023/24		37,962
Cyllidir gan:		
Grant Cyfalaf Cyffredinol		3,410
Benthyca â Chefnogaeth Cyffredinol		2,158
Benthyca â Chefnogaeth Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif		919
Benthyca Digefnogaeth Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif		2,797
Arian Wrth Gefn CRT a'r Gwarged yn ystod y flwyddyn		9,221
Benthyca Digefnogaeth CRT		0
Derbyniadau Cyfalaf		500
Grantiau Allanol		6,584
Cyllid 2022/23 a Ddygwyd Ymlaen		12,373
2023/24 Cyfanswm Cyllid Cyfalaf		37,962

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd y rhesymau am eu gwrthod a/neu ddewis yr opsiwn hwn?		
Ystyrir nifer o gynlluniau ychwanegol yn y rhaglen gyfalaf, a'r prif ffactor o ran cyllid fydd fforddiadwyedd a chynyddu cyllid grant allanol.		
C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Cyngor Sir?		
Mae Cyfansoddiad yr Cyngor yn nodi fod penderfynnu ar y gyllideb yn mater i'r Cyngor Llawn ag nad ydi yn gallu cael i ddirprwyo		
CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â pholisïau a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?		
Ydy		
D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?		
Amherthnasol		
Dd – Aseu'r effaith bosibl (os yn berthnasol):		
1	Sut mae'r penderfyniad hwn yn effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys?	Mae'r gyllideb cyfalaf yn sicrhau cyllid er mwyn cynnal asedau'r Cyngor, ac mae'n ffurfio rhan o'r strategaeth i fodloni'r amcanion sydd wedi'u nodi yng nghynllun corfforaethol y Cyngor.
2	A rhagwelir y bydd y penderfyniad hwn yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod yn y dyfodol? Os felly, sut?	Bydd parhau i gynnal a chadw asedau'r Cyngor yn atal costau mwy i'r Cyngor yn y dyfodol.
3	A ydyn ni wedi bod yn cydweithio gyda sefydliadau eraill er mwyn dod i'r penderfyniad hwn? Os felly, nodwch gyda phwy	Mae prosiectau cyfalaf, ynglŷn ag Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif a'r Cyfrif Refeniw Tai, wedi'u alinio â blaenoriaethau a osodwyd gan Lywodraeth Cymru.
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae rhan wrth lunio'r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rheiny y bydd y penderfyniad yn effeithio arnynt yn uniongyrchol? Eglurwch sut.	Fel rhan o broses ymgynghori Cynllun Corfforaethol y Cyngor, 2022-2027, gofynnwyd nifer o gwestiynau i ddinasyddion yn ymwneud â gwariant cyfalaf a'u blaenoriaethau.
5	Nodwch unrhyw effaith a all y penderfyniad ei gael ar y grwpiau a warchodir dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	Mae'r gyllideb cyfalaf yn sicrhau cyllid er mwyn cynnal asedau'r Cyngor, ac mae'n ffurfio rhan o'r strategaeth i fodloni'r amcanion sydd wedi'u nodi yng nghynllun corfforaethol y Cyngor.
6	Os mai penderfyniad strategol yw hwn, nodwch unrhyw effaith bosibl a all y penderfyniad ei gael ar y rheiny sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.	Heb adnabod unrhyw effaith.
7	Nodwch unrhyw effaith bosibl a all y penderfyniad hwn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, ac thrin y Gymraeg yn gydradd â'r Saesneg.	Heb adnabod unrhyw effaith.

E - Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Tîm Arweinyddiaeth (TA) (gorfodol)	Mae sylwadau gan y TA wedi'u hymgorffori yn yr adroddiad.
2	Cyllid / Adran 151 (gorfodol)	Amherthnasol – adroddiad y Swyddog Adran 151 yw hwn.
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (gofynnol)	Mae'r Swyddog Monitro yn Aelod o'r TA ac mae unrhyw sylwadau a wnaed wedi'u hystyried mewn trafodaeth ar yr adroddiad hwn o fewn y TA.
4	Adnoddau Dynol (AD)	Bydd unrhyw gynigion fydd yn effeithio ar staff wedi'u hadnabod a'u trafod gyda'r Tîm AD.
5	Eiddo	Bydd unrhyw gynnig sy'n effeithio ar eiddo a chyllidebau cysylltiedig y Cyngor wedi'u trafod gyda'r Tîm Eiddo.
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	Bydd unrhyw gynnig sy'n effeithio ar system technoleg gwybodaeth y Cyngor, a chyllidebau cysylltiedig wedi'i trafod gyda'r Tîm TGCh.
7	Sgriwtini	I'w gadarnhau
8	Aelodau Lleol	Mae cynigion yn berthnasol i'r holl Aelodau.
9	Cyrff allanol / eraill	
F - Atodiadau:		
Atodiad 1 – Adroddiad ar y Gyllideb Cyfalaf 2023/24 Atodiad 2 – Cyllideb Cyfalaf Arfaethedig Terfynol 2023/24		
FF – Papurau cefndirol (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):		
Adroddiad Strategaeth Cyfalaf – Cyngor llawn 10 Mawrth 2022 Cyllideb Cyfalaf 2022/23 – Cyngor llawn 10 Mawrth 2022 Adroddiadau Monitro Cyfalaf Chwarterol 2022/23 – Pwyllgor Gwaith 27 Medi 2022, 29 Tachwedd 2022, 2 Mawrth 2023		

1. CYFLWYNIAD

1.1. Mae'r Gyllideb Cyfalaf ar gyfer 2023/24, sydd wedi'i chynnwys isod, yn ystyried yr egwyddorion sydd wedi'u cynnwys yn y Strategaeth Cyfalaf, a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor llawn ym mis Mawrth 2022. Mae'r Strategaeth Cyfalaf wedi'i ddiweddarau i adlewyrchu'r gyllideb cyfalaf arfaethedig ar gyfer 2023/24, ond nid yw egwyddorion y strategaeth wedi newid.

2. EGWYDDORION Y STRATEGAETH CYFALAF

2.1 Cymeradwywyd y Strategaeth Cyfalaf ar gyfer 2022/23 gan y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor llawn, ac mae wedi cael ei ddiweddarau ar gyfer 2023/24 i adlewyrchu'r lefelau cyllido newydd, unrhyw newidiadau ym mlaenoriaethau'r Cyngor ac unrhyw newidiadau a osodwyd yn Strategaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor ar gyfer 2023/24, fydd yn cael eu cymeradwyo gan y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor llawn ym mis Mawrth 2023.

2.2 Mae'r Strategaeth Cyfalaf cyfredol yn gosod yr egwyddorion canlynol ar gyfer y Cyngor wrth lunio ei raglen gyfalaf:-

- Bob blwyddyn, bydd y cyllid cyfalaf yn cael ei ddsbarthu er mwyn sicrhau buddsoddiad mewn asedau presennol i'w diogelu nhw ar gyfer y dyfodol.
- Bydd y Cyngor yn defnyddio cyllid cyfalaf allanol pryd bynnag y bo'n bosibl a fforddiadwy.
- Bydd cyllid cyfalaf hefyd yn cael ei flaenoriaethu ar gyfer asedau fydd yn helpu'r Cyngor i gyflawni ei ddyletswyddau statudol.
- Mae'r Cyngor yn parhau i fod wedi ymrwymo i Raglen Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif, a bydd yn parhau i ddefnyddio'n llawn cyllid allanol Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif.

2.3 Yna, fe aeth y strategaeth ymlaen i ddarparu ychydig mwy o wybodaeth ynghylch sut y byddai'r egwyddorion hyn yn cael eu darparu, a nodwyd y pwyntiau allweddol canlynol:-

- Ystyrir y rhaglen Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif ar wahân i weddill y rhaglen gyfalaf gyffredinol.
- Mae disodli asedau presennol a darfodedig yn fuddiol o ran lleihau costau refeniw, a bydd y rhaglen gyfalaf yn dosbarthu cyllid er mwyn gwella offer TG presennol, cerbydau ac adeiladu'r Cyngor, neu gael rhai newydd.
- Mae'n ofyniad statudol i gynnig grantiau cyfleusterau i'r anabl, a bydd y rhaglen gyfalaf yn dosbarthu cyllid yn flynyddol er mwyn cydymffurfio â'r gofyniad hwn.
- Bydd swm penodol yn cael ei ddsbarthu'n flynyddol er mwyn cyllido gwaith gwella ffyrdd. Bydd y swm yn ddibynnol ar yr arian sydd ei angen i gyflawni isafswm gwerthoedd contract, y lefel o gyllid allanol a mewnol sydd ar gael ac asesiad ar gyflwr adfer ffyrdd yr Awdurdod.
- Bydd prosiectau sydd angen cyllid cyfatebol yn cael eu hasesu ar sail achos fesul achos, a bydd unrhyw benderfyniad i ddsbarthu cyllid yn seiliedig ar sut mae'r prosiect yn cyd-fynd â blaenoriaethau corfforaethol y Cyngor, unrhyw oblygiadau refeniw parhaus a chymhareb cyllid y Cyngor â chyllid allanol.
- Cwblheir prosiectau sy'n cael eu cyllido gan fenthycia digefnogaeth dim ond os yw'r gostyngiad mewn costau refeniw, neu mae'r incwm ychwanegol a gynhyrchir, yn ddigon i fodloni unrhyw gostau cyllido cyfalaf ychwanegol.

2.4 Mae'r Strategaeth Cyfalaf hefyd yn egluro sut y dylid asesu unrhyw gynnig newydd, sef:-

- Faint fydd y prosiect yn ei gyfrannu at flaenoriaethau'r cynllun corfforaethol;
- A yw'r prosiect yn denu cyllid allanol sylweddol;
- A fydd y prosiect yn arwain at arbedion refeniw;
- A fydd y prosiect yn helpu i liniaru risg corfforaethol.

3. CYLLIDO'R RHAGLEN GYFALAF 2023/24

3.1 Dangosir y cyllid sydd ar gael i gyllido'r rhaglen gyfalaf ar gyfer 2023/24 yn Nhabl 1 isod. Dylid nodi fod y ffigwr ar gyfer y Grant Cyfalaf Cyffredinol a Benthycia gyda chefnogaeth yn seiliedig ar ffigyrau setliad dros dro'r Llywodraeth Leol. Ni wyddys y ffigyrau terfynol nes bod ffigyrau'r setliad terfynol wedi'u cyhoeddi ar 28 Chwefror 2023. Mae'r lefel o gyllid dan y ddau bennawd wedi aros yn eithaf cyson dros nifer o flynyddoedd, ac ni ddisgwylir y bydd yn newid yn sylweddol rhwng y setliad dros dro a'r setliad terfynol.

Tabl 1
Cyllid Cyfalaf a Ragwelir a fydd ar gael ar gyfer 2023/24

Ffynhonnell y Cyllid	£'m	£'m
Rhaglen Gyfalaf y Gronfa Gyffredinol		
Cynlluniau / Cyllid a ddygwyd ymlaen o 2022/23	12,373	
Grant Cyfalaf Cyffredinol 2023/24	2,216	
Grant Cyfalaf Cyffredinol nas defnyddiwyd a ddygwyd ymlaen o 2022/23	1,701	
Benthycia â Chefnogaeth	2,158	
Derbyniadau Cyfalaf	500	
Cyllid ar gyfer y Rhaglen Gyfalaf Gyffredinol (Cronfa'r Cyngor)		18,948
Ysgolion yr 21ain Garrif		
Benthycia â Chefnogaeth	919	
Benthycia Digefnogaeth	2,797	
Grant Llywodraeth Cymru	2,248	
Cyllid ar gyfer Ysgolion yr 21ain Garrif		5,964
Cyfrif Refeniw Tai (CRT)		
Arian CRT wrth gefn	8,646	
CRT - Gwarged yn y flwyddyn	575	
Lwfans Atgyweiriadau Mawr Llywodraeth Cymru a grantiau allanol arall	4,336	
Benthycia Digefnogaeth	0	
Cyllid ar gyfer CRT		13,557
Cyfanswm Cyllid Cyfalaf 2023/24		38,469

3.2 Mae'r Cyllid Cyfalaf Cyffredinol a dderbyniwyd gan Lywodraeth Cymru ar gyfer 2023/24 yn cyrraedd £4.374m (o gymharu â £3.643m yn 2022/23), sy'n gynydd o £0.731m, sydd ond yn yw'n adfer y lefel o gyllid yn ôl i'r lefelau a welwyd yn y 10 mlynedd diwethaf. Er y croesawir y cynnydd, mae gwerth y cyllid wedi'i niweidio'n sylweddol yn ystod y 12 mis diwethaf oherwydd chwyddiant sylweddol yn y diwydiant adeiladu. Bellach, dim ond darparu cyllid digonol i'r Cyngor allu cynnal ei asedau presennol a wneir cyllid hwn.

3.3 Mae'r posibilrwydd ar gyfer unrhyw gyllid sylweddol ar ffurf derbyniadau cyfalaf yn gyfyngedig tu hwnt, a bydd unrhyw asedau nas gwerthwyd yn cael eu clustnodi ar gyfer cynlluniau presennol (moderneiddio ysgolion a gwelliannau hamdden).

- 3.4** Yn ystod y blynyddoedd diweddar, mae'r Cyngor wedi darparu cyllid mewn arian wrth gefn clustnodedig er mwyn cyllido prosiectau penodol, darparu ffynhonnell o gyllid cyfatebol pan fydd grantiau allanol ar gael, neu i gyllido gwaith cyfalaf brys pe byddai angen hynny. Mae'r cyfyngiad ar gyllideb referniw'r Cyngor wedi arwain at adolygiad ar arian wrth gefn clustnodedig, ac efallai y bydd angen defnyddio'r arian wrth gefn hwn i helpu i gydbwyso'r gyllideb referniw yn 2024/25 a thu hwnt. Mae hyn eto'n cyfyngu'r cyllid a all y Cyngor ei ddsbarthu o'i arian wrth gefn ei hun tuag at brosiectau cyfalaf.
- 3.5** Mae cyllid y Cyfrif Refeniw Tai (CRT) wedi'i glustnodi ar gyfer prosiectau'r cyfrif hwnnw, ac ni ellir ei ddefnyddio at unrhyw ddiben arall. Rhagwelir y bydd gweddill arian wrth gefn y CRT oddeutu £8.5m erbyn diwedd y flwyddyn ariannol. Mae Cynllun Busnes y CRT yn gosod targed o £1.5m fel isafswm balans arian wrth gefn y CRT, sy'n golygu y gellir defnyddio'r gweddill i gyllido gwariant cyfalaf.

4. PROSES YMGYNGHORI

- 4.1** Fel rhan o ymgynghoriad y Cyngor ar Gynllun y Cyngor a blaenoriaethau'r dyfodol, gofynnwyd i ymatebwyr pa feysydd yr hoffent i'r Cyngor eu blaenoriaethu o ran buddsoddiadau cyfalaf, a pha feysydd yr hoffent i'r Cyngor fuddsoddi llai ynddynt. Canlyniad y broses ymgynghori oedd fod mwyafrif yr ymatebwyr eisiau gweld y Cyngor yn buddsoddi mewn adeiladu tai cymdeithasol ac eiddo a all pobl leol eu rhentu neu brynu, ac yna buddsoddiadau mewn diweddarau adeiladau'r Cyngor, buddsoddi mewn cynnal a chadw a gwella ffyrdd a gwella amddiffyniadau llifogydd.
- 4.2** Roedd ymatebwyr eisiau gweld llai o fuddsoddi mewn gwella cyfleusterau hamdden a chaeau 4G, adeiladu mwy o unedau diwydiannol a busnes, ac mewn ynni gwyrdd a cherbydau trydan.

5. RHAGLEN GYFALAF ARFAETHEDIG

5.1 Cynlluniau 2022/23 sy'n Cael eu Cario Ymlaen

Rhagwelir y bydd tanwariant o £15.223m o fewn cynlluniau Rhaglen Gyfalaf bresennol 2022/23 (£4.891m y CRT a £10.332m y Gronfa Gyffredinol). Mae'r ffigwr hwn yn seiliedig ar sefyllfa'r alldro a ragwelwyd ar ddiwedd chwarter 3 (Tabl 4 ac Atodiad B adroddiad monitro cyllideb cyfalaf chwarter 3 a gyflwynwyd i'r Pwyllgor hwn). Bydd sefyllfa gwirioneddol yr alldro erbyn diwedd chwarter 4 yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor hwn mewn adroddiad alldro cyfalaf ar wahân, a bydd unrhyw symiau llithriad a ofynnwyd iddynt gael eu cario ymlaen i 2023/24 yn destun cymeradwyaeth y Pwyllgor hwn ar yr adeg honno. Mae cynlluniau ymrwymedig a fydd yn cael eu rhedeg am nifer o flynyddoedd o'r flwyddyn bresennol a thu hwnt wedi'u cynnwys yn y rhaglen hon gan fod cyllidebau newydd eu hangen, ac maent wedi'u nodi isod:-

Tabl 2

Cynlluniau 2022/23 a Ddygwyd Ymlaen

Cynlluniau 2022/23 a Ddygwyd Ymlaen	2023/24 £'000
Partneriaeth Tirwedd Caergybi	50
Adfywio Caergybi (Rhan II y Fenter Treflun Treftadaeth)	687
Penrhos – Rhan III	2,400
Cyllid Codi'r Gwastad (amryw o brosiectau)	9,326
Cyfanswm y Cynlluniau a Ddygwyd Ymlaen	12,373

5.1 Adnewyddu / Disodli Asedau Presennol

Bob blwyddyn, mae'n rhaid buddsoddi yn asedau'r Cyngor er mwyn ymestyn eu hoes, a sicrhau eu bod yn addas at eu diben, neu i ddisodli asedau sydd wedi cyrraedd diwedd eu hoes. Cynigir y canlynol:-

- **Adnewyddu Ysgolion** – mae'r gost o glirio'r ôl-groniad o waith cynnal a chadw ym 46 o ysgolion y Cyngor yn sylweddol, ac ni ellir ei gyllido'n llawn yn y tymor byr a chanolig. Efallai y bydd rhaglen foderneiddio ysgolion y Cyngor yn lleihau peth o'r gost hon, ond bydd nifer fawr o'r ysgolion presennol yn cael eu defnyddio yn y tymor hir. Bydd £1m yn cael ei ddsbarthu er mwyn gwneud y gwaith brys mae Tîm Eiddo'r Cyngor wedi'i adnabod a'i flaenoriaethu.
- **Adnewyddu Adeiladau nad ydynt yn Ysgolion** – Eto, mae ôl-groniad o waith wedi'i adnabod yn swyddfeydd y Cyngor, cartrefi preswyl, cyfleusterau gofal dydd, llyfrgelloedd a chanolfannau hamdden, ac nid oes digon o gyllid i wneud y gwaith hwn mewn unrhyw un blwyddyn. Mae £600k wedi'i gynnig, a bydd y lefel hon o gyllid yn ddigon er mwyn talu costau'r rhan fwyaf o'r gwaith blaenoriaeth sydd angen ei gwblhau.
- **Ailwynebu Priffyrdd** – Mae'r Adroddiad Statws ac Opsiwn Blynyddol yn cadarnhau fod angen cyllideb flynyddol o £2m er mwyn cynnal amodau Sefydlogrwydd Eiddo (Ataliol) ar ein ffyrdd. Byddai cyllideb dan y swm gofynnol hwn yn arwain at lai o effeithlonrwydd a llai o werth am arian, gyda chostau ychwanegol ar gyfer yr Awdurdod Priffyrdd gyda mwy o arian yn cael ei wario ar waith brys, a'r risg o gynnydd mawn hawliadau trydydd parti yn cael eu gwneud yn erbyn yr Awdurdod. Mae'r Pwyllgor Gwaith yn cydnabod pwysigrwydd y buddsoddiad parhaus yn rhwydwaith ffyrdd y Cyngor, ac yn cynnig cyllid o £2.5m ar gyfer 2023/24, fydd yn caniatáu peth welliannau yng nghylwr cyffredinol y rhwydwaith ffyrdd.
- **Cerbydau** – Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i ddod yn sefydliad carbon niwtral erbyn 2030 ac, er mwyn cyflawni'r ymrwymiad hwnnw, mae'n rhaid i'r Cyngor leihau nifer y cerbydau petrol a disel a ddefnyddir. Bydd £390k yn cael ei ddyrannu er mwyn prynu cerbydau newydd, a hynny'n gerbydau trydan lle bynnag y bo'n bosibl. Bydd £150k ychwanegol yn cael ei ddsbarthu i gyllido'r gwaith parhaus o ddisodli fflyd o raenwyr (gritters) y Cyngor.
- **Asedau TG** – Mae angen buddsoddiad parhaus er mwyn cynnal isadeiledd craidd y Cyngor a disodli dyfeisiadau a ddefnyddir gan staff i gael mynediad at systemau. Nodwyd mai £171k sydd ei angen er mwyn cynnal yr isadeiledd craidd a bydd angen £121k ar gyfer dyfeisiau bwrdd gwaith.

5.2 Grantiau Cyfleusterau Anabl

Er nad yw'n cael ei ystyried yn fuddsoddiad yn asedau'r Cyngor ei hun, mae gan y Cyngor rwymedigaeth statudol i gyllido grantiau ar gyfer perchnogion cartrefi preifat i wneud gwaith addasu fydd yn galluogi preswylwyr anabl i aros yn eu cartrefi eu hunain. Mae £750k wedi'i ddyrannu i fodloni'r gofyniad hwn.

6 CYNIGION ERAILL AR GYFER CYLLID YCHWANEGOL UNTRO

- 6.1 Gofynnwyd i wasanaethau gyflwyno cynigion ar gyfer cyllid cyfalaf. Aseswyd y cynigion hyn gan y Tîm Cyllid, ac yna cawsant eu blaenoriaethu gan y Tîm Arweinyddiaeth. Ac eithrio'r rhaglen Ysgolion y 21ain Ganrif a'r Cyfrif Refeniw Tai, roedd y cyllid craidd cyffredinol a oedd ar gael, gan gynnwys arian wrth gefn clustnodedig a balansau cyffredinol ar gyfer 2023/24, yn cyrraedd £6.575m, ac mae angen £5.682m ar gyfer yr uchod, sy'n gadael £0.893m ar gyfer gyllido unrhyw brosiectau untro newydd.

- 6.2 Mae'r Tîm Arweinyddiaeth wedi adolygu'r cynigion a dderbyniwyd, ac argymhellir cynnwys y prosiectau canlynol yn rhaglen gyfalaf 2023/24:-

Tabl 3

Prosiectau Cyfalaf Untro a Argymhellir eu Cyllido yn 2023/24

Teitl y Prosiect	Disgrifiad	Swm a Argymhellir £'000
Prosiectau Llesiant Amgylcheddol a Datblygu Economaidd	Cyllid cyfatebol i'w ddefnyddio pan fydd cyllid grant ar gael.	100
Cynlluniau Atal Llifogydd	Darparu cyllid cyfatebol (15%) ar gyfer cynlluniau ar raddfa fach a hefyd darparu cyllid cyfatebol (15%) ar gyfer cynlluniau mawr wedi'u blaenoriaethu er mwyn denu cyllid grant Llywodraeth Cymru (LIC). Felly, byddai grant LIC yn dod i gyfanswm o £1.621m.	286
CYFANSWM BIDIAU NEWYDD AM GYLLID CYFALAF YN 2023/24		386

- 6.3 Gwrthodwyd yr holl geisiadau eraill oherwydd credwyd bod angen penderfyniad pellach ynghylch darparu'r gwasanaeth yn y dyfodol cyn gwneud buddsoddiad cyfalaf, neu bod angen strategaeth ehangach cyn ymgymryd â'r buddsoddiad cyfalaf. Byddai'r £0.507m a oedd yn weddill yn cael ei gadw fel arian wrth gefn, a'i ddefnyddio i gyllido rhaglen gyfalaf 2024/25.

7. MODERNEIDDIO YSGOLION

- 7.1 Yn sgil y cyllid sylweddol gan Lywodraeth Cymru y bydd y cynlluniau'n ei ddenu, a'r angen i foderneiddio'r ystâd ysgolion bresennol, mae'r Cyngor wedi ymrwmo i gyllido'r cynlluniau hyn drwy ddefnyddio benthyciadau digefnogaeth a'r derbyniadau cyfalaf o werthu hen safleoedd ysgol. Mae Rhaglen Gyfalaf 2023/24 yn galluogi'r gwaith i gwblhau Estyniad Ysgol y Graig.
- 7.2 Y gost sydd wedi'i amcangyfrif ar gyfer y rhaglen yn 2023/24 yw £5.964m, fydd yn cael ei gyllido gan grant gwerth £2.248m gan Lywodraeth Cymru, £0.919m o fenthycia gyda chefnogaeth a £2.797m o fenthycia digefnogaeth.

8. CYFRIF REFENIW TAI

- 8.1 Mae'r CRT yn gyfrif sydd wedi'i glustnodi o ran gwariant refeniw a chyfalaf. Yn ystod rhaglen 2023/24, gwneir buddsoddiad parhaus yn y stoc presennol er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth parhaus gyda Safonau Ansawdd Tai Cymru (SATC), gyda buddsoddiad o £5.350m. Bydd £8.207m pellach yn cael ei wario ar ddatblygu eiddo newydd ac ail-brynu eiddo blaenorol hawl i brynu.
- 8.2 Bydd y rhaglen yn cael ei gyllido drwy: Arian Wrth Gefn y CRT (£8.646m), gwarged refeniw a gynhyrchir yn 2023/24 (£0.575m) a grantiau Llywodraeth Cymru (£4.336m).

8.3 Bydd y rhaglen fuddsoddi tymor hir, yn ogystal â'r ffordd y bydd yn cael ei gyllido dros y 30 mlynedd nesaf, yn cael ei nodi yng nghynllun busnes y Cyfrif Refeniw Tai, fydd yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith yn fuan.

9. RHAGLEN GYFALAF ARGYMELLEDIG CRYNO 2023/24

9.1 Mae'r rhaglen gyfalaf argymhelledig ar gyfer 2023/24 wedi'i chrynhai yn Nhabl 4 isod, ac wedi'i ddadansoddi mewn mwy o fanylder yn Atodiad 2:-

Tabl 4
Crynodeb o'r Rhaglen Cyfalaf a Argymhellir 2023/24

	Cyf	£'000
Cynlluniau 2022/23 a Ddygwyd Ymlaen	Para 5.1 & Tabl 2	12,373
Adnewyddu / Amnewid Asedau	Para 5.2.	5,682
Prosiectau Cyfalaf Untro Newydd	Para 6.2 & Tabl 3	386
Ysgolion y 21 ^{ain} Ganrif	Para 7	5,964
Cyfrif Refeniw Tai	Para 8	13,557
Cyfanswm y Rhaglen Gyfalaf a Argymhellir 2023/24		37,962
Cyllidir drwy:		
Grant Cyfalaf Cyffredinol		3,410
Benthyca â Chefnogaeth Cyffredinol		2,158
Benthyca â Chefnogaeth Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif		919
Benthyca Digefnogaeth Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif		2,797
Arian Wrth Gefn CRT a'r Gwarged yn ystod y flwyddyn		9,221
Benthyca Digefnogaeth CRT		0
Derbyniadau Cyfalaf		500
Grantiau Allanol		6,584
Cyllid 2022/23 a Ddygwyd Ymlaen		12,373
2023/24 Cyfanswm Cyllid Cyfalaf		37,962

CYLLIDEB CYFALAF ARFAETHEDIG TERFYNOL 2023/24

Cynllun	Cyllideb £'000	Grantiau Allanol £'000	Grant Cyfalaf Cyffredinol £'000	Benthyca â Chefnogaeth £'000	Benthyca Digefnogaeth £'000	Arian Wrth Gefn CRT £'000	Arian Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £'000
2022/23 Cynlluniau ymrwymedig dygwyd ymlaen							
Partneriaeth Tirwedd Caergybi	50	50	0	0	0	0	0
Adfywio Caergybi (Rhan II y Fenter Treflun Treftadaeth)	687	687	0	0	0	0	0
Penrhos Rhan III	2,400	2,400	0	0	0	0	0
Cyllid Codi'r Gwastad (amryw o brosiectau)	9,236	9,236	0	0	0	0	0
Cyfanswm Cynlluniau ymrwymedig 2022/23	12,373	12,373	0	0	0	0	0
Adnewyddu/Amnewid Asedau Presennol							
Grant Cyfleusterau i'r Anabl	750	0	750	0	0	0	0
Adnewyddu Ysgolion	1,000	0	0	1,000	0	0	0
Adnewyddu Adeiladau Heblaw Ysgolion	600	0	0	600	0	0	0
Ail-wynebu Priffyrdd	2,500	0	1,942	558	0	0	0
Cerbydau	540	0	332	0	0	0	208
Asedau TG	292	0	0	0	0	0	292
Cyfanswm Adnewyddu/Amnewid Asedau Presennol	5,682	0	3,024	2,158	0	0	500
Prosiectau Cyfalaf Untro Newydd							
Cynlluniau Atal Llifogydd	286	0	286	0	0	0	0
Datblygu Economaidd – Cyllid Cyfatebol	100	0	100	0	0	0	0
Cyfanswm Prosiectau Cyfalaf Untro Newydd	386	0	386	0	0	0	0
Ysgolion yr 21ain Ganrif							
Ysgol y Graig	5,964	2,248	0	919	2,797	0	0
Cyfanswm Ysgolion yr 21ain Ganrif	5,964	2,248	0	919	2,797	0	0

Cynllun	Cyllideb £'000	Grantiau Allanol £'000	Grant Cyfalaf Cyffredinol £'000	Benthycâ Chefnogaeth £'000	Benthycâ Digefnogaeth £'000	Arian Wrth Gefn CRT £'000	Arian Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £'000
CYFANSWM GRONFA CYFFREDINOL	24,405	14,621	3,410	3,077	2,797	0	500
Cyfrif Refeniw Tai							
Rhaglen Cynnal a Chadw Cynlluniedig SATC	5,350	3,586	0	0	0	1,764	0
Datblygiadau Newydd ac Ail-Brynu Eiddo Hawl i Brynu	8,207	750	0	0	0	7,457	0
CYFANSWM CYFRIF REFENIW TAI	13,557	4,336	0	0	0	9,221	0
CYFANSWM RHAGLEN CYFALAF 2023/24	37,962	18,957	3,410	3,077	2,797	9,221	500

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

**PENDERFYNIAD DRAFFT
AR OSOD
Y DRETH GYNGOR
2023/24**

**DRAFT RESOLUTION
ON SETTING
THE COUNCIL TAX
2023/24**

PENDERFYNIAD DRAFFT Y DRETH GYNGOR

1. PENDERFYNWYD

- (a) Yn unol ag argymhellion y Pwyllgor Gwaith, i fabwysiadu'r Gyllideb 2023/24, yn Adran 4, fel Strategaeth Cyllideb oddi mewn i ystyr a roddir yn y Cyfansoddiad, ac i gadarnhau y daw'n rhan o'r fframwaith cyllidebol gyda'r eithriad o'r ffigyrau a ddisgrifir fel rhai cyfredol.
- (b) Yn unol ag argymhellion y Pwyllgor Gwaith, i fabwysiadu cyllideb referniw 2023/24 fel y gwelir honno yn 4.2, Adran 4 o adroddiad y Gyllideb 2023/24, Atodiad 1 ac Atodiad2.
- (c) Yn unol ag argymhellion y Pwyllgor Gwaith, i fabwysiadu cyllideb cyfalaf fel y gwelir hwnnw yn yr adroddiad Cyllideb Cyfalaf 2023/24.
- (ch) Dirprwyo i'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Cyllid 151 y pŵer i wneud addasiadau rhwng penawdau yn y Gyllideb Arfaethedig Derfynol ar gyfer 2023/24 yn Atodiad 2 er mwyn rhoi effaith i benderfyniadau'r Cyngor. Yn ychwanegol, i ddirprwyo i'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 y pŵer i drosglwyddo hyd at £50k yr eitem o'r gronfa wrth gefn gyffredinol. Bydd unrhyw eitem sy'n fwy na £50k angen cymeradwyaeth y Pwyllgor Gwaith cyn gwneir unrhyw drosglwyddiad o'r gronfa wrth gefn gyffredinol.
- (d) Dirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith, ym mlwyddyn ariannol 2023/24, y pwerau i drosglwyddo cyllidebau rhwng penawdau fel a ganlyn:-
  - (i) pwerau dilyffethair i wario pob pennawd cyllidebol unigol yn Atodiad 2 Cyllideb Arfaethedig Terfynol 2023/24 yn erbyn pob gwasanaeth unigol, ar y gwasanaeth perthnasol;
  - (ii) pwerau i gymeradwyo'r defnydd o'r arian wrth gefn clustnodedig a rhai gwasanaeth i gyllido cynigion gwariant unwaith-ac-am-byth sy'n cyfrannu tuag at gyflawni amcanion y Cyngor a gwella gwasanaethau;
  - (iii) pwerau i drosglwyddo o'r ffynonellau incwm newydd neu uwch.
- (dd) Dirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith, mewn perthynas â'r flwyddyn ariannol 2023/24 ac ar gyngor y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) – Swyddog Adain 151, y pŵer i ryddhau hyd at £250k o falansau cyffredinol i ddelio gyda blaenoriaethau yn codi yn ystod y flwyddyn.
- (e) Dirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith, mewn perthynas â'r cyfnod hyd at 31 Mawrth 2024 y pwerau a ganlyn:-
  - (i) pwerau i wneud ymrwymadau newydd o gyllidebau referniw y dyfodol hyd at y symiau a nodir ar gyfer blaenoriaethau newydd yn y Cynllun Ariannol Tymor Canol;
  - (ii) y pwerau a'r ddyletswydd i baratoi cynlluniau i gyflawni arbedion cyllidebol referniw fel yr awgrymir yn y Cynllun Ariannol Tymor Canol;
  - (iii) pwerau i drosglwyddo cyllidebau rhwng prosiectau cyfalaf yn yr adroddiad Cyllideb Cyfalaf 2023/24 ac ymrwymo adnoddau yn y blynyddoedd dilynol gan gydymffurfio gyda'r fframwaith cyllidebol.
- (f) Pennu a chymeradwyo'r dangosyddion pwylllog a rhai'r trysorlys sy'n amcangyfrifon a therfynnau am 2023/24 ymlaen fel sy'n ymddangos yn yr adroddiad Datganiad ar Strategaeth Rheoli'r Trysorlys 2023/24.
- (ff) Cymeradwyo'r Datganiad ar Strategaeth Rheoli'r Trysorlys am 2023/24 a'r Strategaeth Cyfalaf 2023/24.
- (g) Cadarnhau y bydd eitemau 1(b) i (ff) yn dod yn rhan o'r fframwaith cyllidebol.

2. **PENDERFYNWYD** mabwysiadu a chadarnhau i bwrpas y flwyddyn ariannol 2023/24 benderfyniad y Cyngor Sir a gynhaliwyd ar 10 Mawrth 1998, bod y Cyngor Sir yn pennu lefel y disgownt sy'n gymwys i'r Dosbarth penodedig A a Dosbarth penodedig B o anheddau dan Adran 12 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 (a ddiwygiwyd), a ddisgrifir gan Rheoliadau'r Dreth Gyngor (Dosbarthau Rhagnodedig ar Anheddau) (Cymru) 1998, fel a ganlyn:-

Dosbarth Penodedig A   Dim Disgownt
Dosbarth Penodedig B   Dim Disgownt

3. **PENDERFYNWYD** mabwysiadu a chadarnhau i bwrpas y flwyddyn ariannol 2023/24 benderfyniad y Cyngor Sir a gynhaliwyd ar 6 Mawrth 2007 bod y Cyngor Sir yn pennu lefel disgownt sy'n gymwys i Ddosbarth penodedig C o anheddau dan Adran 12 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 (a ddiwygiwyd), a ddisgrifir gan y Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sail y Dreth Gyngor) a'r Dreth Gyngor (Dosbarthiadau Rhagnodedig ar Anheddau) (Cymru) (Diwygiad) 2004, fel a ganlyn:-

Dosbarth Penodedig C Dim Disgownt

4. **PENDERFYNWYD** datgymhwyso unrhyw ddisgownt(au) a ganiatawyd i anheddau gwag tymor hir ac anheddau a feddiannir yn achlysurol (a elwir fel arfer yn ail gartrefi) ac i amrywio penderfyniad y Cyngor llawn a wnaed ar 28 Chwefror 2018 a gwneud cais am y flwyddyn ariannol 2023/24 swm uwch o'r Ddeth Gyngor (a elwir yn breimiwm y Dreth Gyngor) o 100% o gyfradd safonol y Dreth Gyngor ar gyfer anheddau gwag hirdymor neu ar gyfer anheddau a feddiannir o bryd i'w gilydd (a elwir fel arfer yn ail gartrefi) i gymhwyso swm uwch o Dreth Gyngor (a elwir yn breimiwm y Dreth Gyngor) o 75% o dan Adrannau 12A a 12B o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 fel y'i mewnosodwyd gan Adran 139 o Ddeddf Tai (Cymru) 2014.
5. Nodi fod y Cyngor yn ei gyfarfod ar 28 Chwefror 1996 wedi penderfynu na fydd yn trin unrhyw gostau yr aiff y Cyngor iddynt mewn rhan o'i ardal nac wrth gyfarfod unrhyw ardoll neu ardoll arbennig fel costau arbennig a bod y penderfyniadau i barhau mewn grym hyd oni fyddant yn cael ei diddymu'n benodol.
6. Y dylid nodi bod y Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ar 29 Tachwedd 2022 wedi cymeradwyo'r symiau a glandrwyd gan Gyngor Sir Ynys Môn fel sail y Dreth Gyngor ar gyfer 2022/23 a nodi ymhellach bod y Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 11 Rhagfyr 2018 wedi cymeradwyo y bydd y Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn lleol yn parhau fel y mae am y blynyddoedd dilynol oni bai ei fod wedi'i ddiwygio'n sylweddol. Nodwyd hefyd fod y Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 28 Chwefror 2018 wedi mabwysiadu a chymeradwyo Polisi Dewisol Dreth Gyngor lleol dan Adran 13A Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 gan ddirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith y pŵer i ddirymu, ailddeddfu ac/neu ddiwygio'r Polisi. Diwygiodd y Pwyllgor Gwaith y Polisi yma ar 03 Mawrth 2022.
7. Yn ei gyfarfod ar 29 Tachwedd 2022, penderfynodd y Pwyllgor Gwaith, yn unol â Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sail y Dreth Gyngor)(Cymru) 1995 (SI19956/2561) fel y'i diwygiwyd gan SI1999/2935 a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sail y Dreth Gyngor) a'r Dreth Gyngor (Dosbarthiadau Rhagnodedig o Anheddau)(Cymru)(Diwygiad) 2004, a'r Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sail y Dreth Gyngor)(Cymru)(Diwygiad) 2016, gymeradwyo'r symiau a glandrwyd gan Gyngor Sir Ynys Môn fel ei sail dreth ac ar gyfer rhannau o'r ardal, am y flwyddyn 2023/24, fel a ganlyn:-
- a) **32,819.56** yw'r swm a bennwyd gan y Pwyllgor Gwaith fel sail y dreth gyngor Cyngor Sir Ynys Môn am y flwyddyn.
- b) Y rhannau o ardal y Cyngor, sef y symiau a glandrwyd gan y Pwyllgor Gwaith fel y sail ar gyfer dreth gyngor Cyngor Sir Ynys Môn am y flwyddyn ar gyfer anheddau yn y rhannau hynny o'i ardal lle mae un neu fwy o eitemau arbennig yn berthnasol, yw fel a ganlyn:-

Ardaloedd Cynghorau Tref/Cymuned	Sylfaen y Dreth 2023/24
Amlwch	1,561.06
Biwmares	1,102.52
Caergybi	4,161.60
Llangefni	2,111.52
Porthaethwy	1,489.58
Llanddaniel-fab	377.55
Llanddona	418.99
Cwm Cadnant	1,203.84
Llanfair Pwllgwyngyll	1,338.51
Llanfihangel Ysgeifiog	711.47
Bodorgan	476.72
Llangoed	690.37
Llangristiolus a Cherrig Ceinwen	645.45
Llanidan	426.02
Rhosyr	1,055.40
Penmynydd	259.29
Pentraeth	596.47

Ardaloedd Cynghorau Tref/Cymuned	Sylfaen y Dreth 2023/24
Moelfre	672.00
Llanbadrig	702.26
Llanddyfnan	531.14
Llaneilian	614.45
Llanerch-y-medd	539.14
Llaneugrad	193.38
Llanfair Mathafarn Eithaf	1,936.09
Cylch y Garn	411.89
Mechell	588.55
Rhos-y-bol	485.78
Aberffraw	306.64
Bodedern	429.12
Bodffordd	420.51
Trearddur	1,419.34
Tref Alaw	273.58
Llanfachraeth	237.27
Llanfaelog	1,389.80
Llanfaethlu	277.23
Llanfair-yn-Neubwll	585.82
Fali	1,048.41
Bryngwran	365.06
Rhoscolyn	383.28
Trewalchmai	382.46
Cyfanswm Sail y Dreth Cyngor	32,819.56

8. Bod y symiau a ganlyn bellach yn cael eu pennu gan y Cyngor ar gyfer y flwyddyn 2023/24, yn unol ag Adrannau 32 i 36 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992:-
- a)** £237,917,684 sef cyfanswm y symiau y mae'r Cyngor yn eu hamcangyfrif ar gyfer yr eitemau a nodwyd yn Adran 32(2) (a) i (d) y Ddeddf.
- b)** £65,279,022 sef cyfanswm y symiau y mae'r Cyngor yn eu hamcangyfrif ar gyfer yr eitemau a nodwyd yn Adran 32(3) (a) a (c) y Ddeddf.
- c)** £172,638,662 sef y swm sy'n cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng cyfanswm 8(a) uchod a chyfanswm 8(b) uchod, a bennwyd gan y Cyngor, yn unol ag Adran 32(4) y Ddeddf, yn gyllideb angenrheidiol ar gyfer y flwyddyn.
- ch)** £123,664,913 sef cyfanswm y symiau y mae'r Cyngor yn amcangyfrif y byddant yn daladwy yn ystod y flwyddyn i Gronfa'r Cyngor gyda golwg ar drethi annomestig a ail-ddosberthir, grant cynnal refeniw a grant arbennig, gan dynnu unrhyw swm a bennwyd yn unol ag Adran 33(3) y Ddeddf.
- d)** £1,492.21 sef y swm yn 8(c) uchod llai'r swm yn 8(ch) uchod, gan rannu'r cyfan â'r swm a nodir yn 7(a) uchod, a bennwyd gan y Pwyllgor Gwaith, yn unol ag Adran 33(1) y Ddeddf, sef swm sylfaenol y dreth gyngor am y flwyddyn.
- dd)** £1,849,456 sef cyfanswm yr holl eitemau arbennig y cyfeirir atynt yn Adran 34(1) y Ddeddf.
- e)** £1,435.86 sef y swm yn 8(d) uchod llai'r canlyniad a geir wrth rannu'r swm yn 8(dd) uchod â'r swm yn 7(a) uchod, a bennwyd gan y Pwyllgor Gwaith, yn unol ag Adran 34(2) y Ddeddf, sef swm sylfaenol y dreth gyngor am y flwyddyn ar gyfer anheddau yn y rhannau hynny o'r ardal lle na fo unrhyw eitem arbennig yn berthnasol.

f)

		Band D cyfatebol fesul ardal gan gynnwys Cyngor Ynys Mon ac elfennau Cyngor Cymuned / Tref
Amlwch	£	1,506.24
Biwmares	£	1,463.85
Caergybi	£	1,585.71
Llangefni	£	1,563.75
Porthaethwy	£	1,528.38
Llanddaniel-fab	£	1,467.27
Llanddona	£	1,456.11
Cwm Cadnant	£	1,464.21
Llanfair Pwllgwyngyll	£	1,482.93
Llanfihangel Ysgeifiog	£	1,470.69
Bodorgan	£	1,461.06
Llangoed	£	1,467.99
Llangristiolus a Cherrig Ceinwen	£	1,448.28
Llanidan	£	1,471.32
Rhosyr	£	1,459.53
Penmynydd	£	1,468.62
Pentraeth	£	1,465.38
Moelfre	£	1,454.40
Llanbadrig	£	1,481.58
Llanddyfnan	£	1,455.66
Llaneilian	£	1,470.87
Llanerch-y-medd	£	1,472.31
Llaneugrad	£	1,456.56
Llanfair Mathafarn Eithaf	£	1,467.18
Cylch y Garn	£	1,452.87
Mechell	£	1,453.68
Rhos-y-bol	£	1,452.33
Aberffraw	£	1,475.01
Bodedern	£	1,470.78
Bodffordd	£	1,466.73
Trearddur	£	1,461.24
Tref Alaw	£	1,460.52
Llanfachraeth	£	1,469.88
Llanfaelog	£	1,467.54
Llanfaethlu	£	1,457.46
Llanfair-yn-Neubwll	£	1,464.84
Fali	£	1,480.68
Bryngwran	£	1,475.55
Rhoscolyn	£	1,454.13
Trewalchmai	£	1,472.49

sef y symiau a geir trwy ychwanegu at y swm a geir yn 8(e) uchod, symiau'r eitem neu'r eitemau arbennig sy'n berthnasol i anheddau yn y rhannau hynny o ardal y Cyngor y cyfeiriwyd atynt uchod wedi'u rhannu ym mhob achos gan y swm yn 8(b) uchod, a bennwyd gan y Pwyllgor Gwaith yn unol ag Adran 34(3) y Ddeddf, sef symiau sylfaenol y dreth gyngor am y flwyddyn ar gyfer anheddau yn y rhannau hynny o'i ardal lle bo un eitem arbennig neu fwy'n berthnasol.

Bandiau Prasio

sef y symiau a geir trwy luosi'r symiau yn 8(e) a 8(f) uchod a'r rhif sydd, yn ôl y cyfrannau a nodir yn Adran 5(1) y Ddeddf, yn berthnasol i anheddau a restrir mewn band prisiau arbennig wedi'i rannu â'r rhif sydd yn ôl y cyfrannau hynny'n berthnasol i dai a restrir ym mand prisiau D, a bennir gan y Pwyllgor Gwaith, yn unol ag Adran 36(1) y Ddeddf, yn symiau sydd i'w hystyried ar gyfer y flwyddyn gyda golwg ar y categorïau o anheddau a restrir yn y gwahanol fandiau prisiau.

		Treth y Cyngor fesul band, fesul ardal, sy'n cynnwys Cyngor Sir Ynys-Mon ac elfennau / Praeseptau Cyngor Cymuned / Tref								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
Amlwch	£	1,004.16	1,171.52	1,338.88	1,506.24	1,840.96	2,175.68	2,510.40	3,012.48	3,514.56
Beaumaris	£	975.90	1,138.55	1,301.20	1,463.85	1,789.15	2,114.45	2,439.75	2,927.70	3,415.65
Holyhead	£	1,057.14	1,233.33	1,409.52	1,585.71	1,938.09	2,290.47	2,642.85	3,171.42	3,699.99
Llangefni	£	1,042.50	1,216.25	1,390.00	1,563.75	1,911.25	2,258.75	2,606.25	3,127.50	3,648.75
Menai Bridge	£	1,018.92	1,188.74	1,358.56	1,528.38	1,868.02	2,207.66	2,547.30	3,056.76	3,566.22
Llanddaniel-fab	£	978.18	1,141.21	1,304.24	1,467.27	1,793.33	2,119.39	2,445.45	2,934.54	3,423.63
Llanddona	£	970.74	1,132.53	1,294.32	1,456.11	1,779.69	2,103.27	2,426.85	2,912.22	3,397.59
Cwm Cadnant	£	976.14	1,138.83	1,301.52	1,464.21	1,789.59	2,114.97	2,440.35	2,928.42	3,416.49
Llanfair Pwllgwyngyll	£	988.62	1,153.39	1,318.16	1,482.93	1,812.47	2,142.01	2,471.55	2,965.86	3,460.17
Llanfihangel Ysgeifiog	£	980.46	1,143.87	1,307.28	1,470.69	1,797.51	2,124.33	2,451.15	2,941.38	3,431.61
Bodorgan	£	974.04	1,136.38	1,298.72	1,461.06	1,785.74	2,110.42	2,435.10	2,922.12	3,409.14
Llangoed	£	978.66	1,141.77	1,304.88	1,467.99	1,794.21	2,120.43	2,446.65	2,935.98	3,425.31
Llangristiolus & Cerrig Ceinwen	£	965.52	1,126.44	1,287.36	1,448.28	1,770.12	2,091.96	2,413.80	2,896.56	3,379.32
Llanidan	£	980.88	1,144.36	1,307.84	1,471.32	1,798.28	2,125.24	2,452.20	2,942.64	3,433.08
Rhosyr	£	973.02	1,135.19	1,297.36	1,459.53	1,783.87	2,108.21	2,432.55	2,919.06	3,405.57
Penmynydd	£	979.08	1,142.26	1,305.44	1,468.62	1,794.98	2,121.34	2,447.70	2,937.24	3,426.78
Pentraeth	£	976.92	1,139.74	1,302.56	1,465.38	1,791.02	2,116.66	2,442.30	2,930.76	3,419.22
Moelfre	£	969.60	1,131.20	1,292.80	1,454.40	1,777.60	2,100.80	2,424.00	2,908.80	3,393.60
Llanbadrig	£	987.72	1,152.34	1,316.96	1,481.58	1,810.82	2,140.06	2,469.30	2,963.16	3,457.02
Llanddyfnan	£	970.44	1,132.18	1,293.92	1,455.66	1,779.14	2,102.62	2,426.10	2,911.32	3,396.54
Llaneilian	£	980.58	1,144.01	1,307.44	1,470.87	1,797.73	2,124.59	2,451.45	2,941.74	3,432.03
Llanerch-y-medd	£	981.54	1,145.13	1,308.72	1,472.31	1,799.49	2,126.67	2,453.85	2,944.62	3,435.39
Llaneugrad	£	971.04	1,132.88	1,294.72	1,456.56	1,780.24	2,103.92	2,427.60	2,913.12	3,398.64
Llanfair Mathafarn Eithaf	£	978.12	1,141.14	1,304.16	1,467.18	1,793.22	2,119.26	2,445.30	2,934.36	3,423.42
Cylch y Garn	£	968.58	1,130.01	1,291.44	1,452.87	1,775.73	2,098.59	2,421.45	2,905.74	3,390.03
Mechell	£	969.12	1,130.64	1,292.16	1,453.68	1,776.72	2,099.76	2,422.80	2,907.36	3,391.92
Rhos-y-bol	£	968.22	1,129.59	1,290.96	1,452.33	1,775.07	2,097.81	2,420.55	2,904.66	3,388.77
Aberffraw	£	983.34	1,147.23	1,311.12	1,475.01	1,802.79	2,130.57	2,458.35	2,950.02	3,441.69
Bodedern	£	980.52	1,143.94	1,307.36	1,470.78	1,797.62	2,124.46	2,451.30	2,941.56	3,431.82
Bodffordd	£	977.82	1,140.79	1,303.76	1,466.73	1,792.67	2,118.61	2,444.55	2,933.46	3,422.37
Trearddur	£	974.16	1,136.52	1,298.88	1,461.24	1,785.96	2,110.68	2,435.40	2,922.48	3,409.56
Tref Alaw	£	973.68	1,135.96	1,298.24	1,460.52	1,785.08	2,109.64	2,434.20	2,921.04	3,407.88
Llanfachraeth	£	979.92	1,143.24	1,306.56	1,469.88	1,796.52	2,123.16	2,449.80	2,939.76	3,429.72
Llanfaelog	£	978.36	1,141.42	1,304.48	1,467.54	1,793.66	2,119.78	2,445.90	2,935.08	3,424.26
Llanfaethlu	£	971.64	1,133.58	1,295.52	1,457.46	1,781.34	2,105.22	2,429.10	2,914.92	3,400.74
Llanfair-yn-Neubwll	£	976.56	1,139.32	1,302.08	1,464.84	1,790.36	2,115.88	2,441.40	2,929.68	3,417.96
Valley	£	987.12	1,151.64	1,316.16	1,480.68	1,809.72	2,138.76	2,467.80	2,961.36	3,454.92
Bryngwran	£	983.70	1,147.65	1,311.60	1,475.55	1,803.45	2,131.35	2,459.25	2,951.10	3,442.95
Rhoscolyn	£	969.42	1,130.99	1,292.56	1,454.13	1,777.27	2,100.41	2,423.55	2,908.26	3,392.97
Trewalchmai	£	981.66	1,145.27	1,308.88	1,472.49	1,799.71	2,126.93	2,454.15	2,944.98	3,435.81

9. Y dylid nodi, ar gyfer y flwyddyn 2023/24, fod Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru wedi nodi'r symiau a ganlyn mewn praesept a roddwyd i'r Cyngor, yn unol ag Adran 40 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992, ar gyfer pob un o'r categorïau o anheddau a ddangosir isod:-

Awdurdod Praeseptio

Bandiau Prisiau

		A	B	C	D	E	F	G	H	I
Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru	£	222.06	259.07	296.08	333.09	407.11	481.13	555.15	666.18	777.21

10. Wedi pennu'r cyfanswm ym mhob achos o'r symiau yn 8(ff) a 9 uchod, bod y Cyngor, yn unol ag Adran 30(2) Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992, drwy hyn yn pennu'r symiau a ganlyn ar gyfer y dreth gyngor ar gyfer y flwyddyn 2023/24 ar gyfer pob categori o anheddau a ddangosir isod:-

Y Dreth Gyngor fesul Band, ym mhob ardal, sy'n cynnwys elfen Cyngor Sir Ynys-Mon, Preseptau Cyngor Cymundeol / Tref a Phraesept Heddlu Gogledd Cymru

		A	B	C	D	E	F	G	H	I
Amlwch	£	1,226.22	1,430.59	1,634.96	1,839.33	2,248.07	2,656.81	3,065.55	3,678.66	4,291.77
Beaumaris	£	1,197.96	1,397.62	1,597.28	1,796.94	2,196.26	2,595.58	2,994.90	3,593.88	4,192.86
Holyhead	£	1,279.20	1,492.40	1,705.60	1,918.80	2,345.20	2,771.60	3,198.00	3,837.60	4,477.20
Llangefni	£	1,264.56	1,475.32	1,686.08	1,896.84	2,318.36	2,739.88	3,161.40	3,793.68	4,425.96
Menai Bridge	£	1,240.98	1,447.81	1,654.64	1,861.47	2,275.13	2,688.79	3,102.45	3,722.94	4,343.43
Llanddaniel-fab	£	1,200.24	1,400.28	1,600.32	1,800.36	2,200.44	2,600.52	3,000.60	3,600.72	4,200.84
Llanddona	£	1,192.80	1,391.60	1,590.40	1,789.20	2,186.80	2,584.40	2,982.00	3,578.40	4,174.80
Cwm Cadnant	£	1,198.20	1,397.90	1,597.60	1,797.30	2,196.70	2,596.10	2,995.50	3,594.60	4,193.70
Llanfair Pwllgwyngyll	£	1,210.68	1,412.46	1,614.24	1,816.02	2,219.58	2,623.14	3,026.70	3,632.04	4,237.38
Llanfihangel Ysgeifiog	£	1,202.52	1,402.94	1,603.36	1,803.78	2,204.62	2,605.46	3,006.30	3,607.56	4,208.82
Bodorgan	£	1,196.10	1,395.45	1,594.80	1,794.15	2,192.85	2,591.55	2,990.25	3,588.30	4,186.35
Llangoed	£	1,200.72	1,400.84	1,600.96	1,801.08	2,201.32	2,601.56	3,001.80	3,602.16	4,202.52
Llangristiolus & Cerrig Ceinwen	£	1,187.58	1,385.51	1,583.44	1,781.37	2,177.23	2,573.09	2,968.95	3,562.74	4,156.53
Llanidan	£	1,202.94	1,403.43	1,603.92	1,804.41	2,205.39	2,606.37	3,007.35	3,608.82	4,210.29
Rhosyr	£	1,195.08	1,394.26	1,593.44	1,792.62	2,190.98	2,589.34	2,987.70	3,585.24	4,182.78
Penmynydd	£	1,201.14	1,401.33	1,601.52	1,801.71	2,202.09	2,602.47	3,002.85	3,603.42	4,203.99
Pentraeth	£	1,198.98	1,398.81	1,598.64	1,798.47	2,198.13	2,597.79	2,997.45	3,596.94	4,196.43
Moelfre	£	1,191.66	1,390.27	1,588.88	1,787.49	2,184.71	2,581.93	2,979.15	3,574.98	4,170.81
Llanbadrig	£	1,209.78	1,411.41	1,613.04	1,814.67	2,217.93	2,621.19	3,024.45	3,629.34	4,234.23
Llanddyfnan	£	1,192.50	1,391.25	1,590.00	1,788.75	2,186.25	2,583.75	2,981.25	3,577.50	4,173.75
Llaneilian	£	1,202.64	1,403.08	1,603.52	1,803.96	2,204.84	2,605.72	3,006.60	3,607.92	4,209.24
Llanerch-y-medd	£	1,203.60	1,404.20	1,604.80	1,805.40	2,206.60	2,607.80	3,009.00	3,610.80	4,212.60
Llaneugrad	£	1,193.10	1,391.95	1,590.80	1,789.65	2,187.35	2,585.05	2,982.75	3,579.30	4,175.85
Llanfair Mathafarn Eithaf	£	1,200.18	1,400.21	1,600.24	1,800.27	2,200.33	2,600.39	3,000.45	3,600.54	4,200.63
Cylch y Garn	£	1,190.64	1,389.08	1,587.52	1,785.96	2,182.84	2,579.72	2,976.60	3,571.92	4,167.24
Mechell	£	1,191.18	1,389.71	1,588.24	1,786.77	2,183.83	2,580.89	2,977.95	3,573.54	4,169.13
Rhos-y-bol	£	1,190.28	1,388.66	1,587.04	1,785.42	2,182.18	2,578.94	2,975.70	3,570.84	4,165.98
Aberffraw	£	1,205.40	1,406.30	1,607.20	1,808.10	2,209.90	2,611.70	3,013.50	3,616.20	4,218.90
Bodedern	£	1,202.58	1,403.01	1,603.44	1,803.87	2,204.73	2,605.59	3,006.45	3,607.74	4,209.03
Bodffordd	£	1,199.88	1,399.86	1,599.84	1,799.82	2,199.78	2,599.74	2,999.70	3,599.64	4,199.58
Trearddur	£	1,196.22	1,395.59	1,594.96	1,794.33	2,193.07	2,591.81	2,990.55	3,588.66	4,186.77
Tref Alaw	£	1,195.74	1,395.03	1,594.32	1,793.61	2,192.19	2,590.77	2,989.35	3,587.22	4,185.09
Llanfachraeth	£	1,201.98	1,402.31	1,602.64	1,802.97	2,203.63	2,604.29	3,004.95	3,605.94	4,206.93
Llanfaelog	£	1,200.42	1,400.49	1,600.56	1,800.63	2,200.77	2,600.91	3,001.05	3,601.26	4,201.47
Llanfaethlu	£	1,193.70	1,392.65	1,591.60	1,790.55	2,188.45	2,586.35	2,984.25	3,581.10	4,177.95
Llanfair-yn-Neubwll	£	1,198.62	1,398.39	1,598.16	1,797.93	2,197.47	2,597.01	2,996.55	3,595.86	4,195.17
Valley	£	1,209.18	1,410.71	1,612.24	1,813.77	2,216.83	2,619.89	3,022.95	3,627.54	4,232.13
Bryngwran	£	1,205.76	1,406.72	1,607.68	1,808.64	2,210.56	2,612.48	3,014.40	3,617.28	4,220.16
Rhoscolyn	£	1,191.48	1,390.06	1,588.64	1,787.22	2,184.38	2,581.54	2,978.70	3,574.44	4,170.18
Trewalchmai	£	1,203.72	1,404.34	1,604.96	1,805.58	2,206.82	2,608.06	3,009.30	3,611.16	4,213.02

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Gwaith / Cyngor llawn
Dyddiad:	02.03.2023 / 09.03.2023
Pwnc:	Rhannu Swydd ar y Pwyllgor Gwaith
Aelod(au) Portffolio:	Yr Arweinydd Cyllid, Busnes Corfforaethol a Phrofiad y Cwsmer
Pennaeth Gwasanaeth:	Lynn Ball Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	Mared Yaxley Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) MaredYaxley@ynysmon.llyw.cymru
Aelodau Lleol:	Nid yw'n fater lleol

A – Argymhelliad/Argymhellion a'r Rheswm/Rhesymau

Argymhellion:

1. Bod y Pwyllgor Gwaith yn argymhell a bod y Cyngor yn cytuno i newid y Cyfansoddiad er mwyn:
  - a. Caniatáu i un neu ragor o aelodau rannu swydd fel arweinydd, dirprwy arweinydd ac fel aelodau portffolio o'r Pwyllgor Gwaith;
  - b. Caniatáu i'r uchafswm o aelodau a ganiateir ar y Pwyllgor Gwaith gael ei ddiwygio i adlewyrchu'r uchafswm statudol pan fydd aelodau o'r Pwyllgor Gwaith yn rhannu swydd; a
  - c. Nodi'r trefniadau mewn perthynas â chworwm a phleidleisio pan fydd aelodau o'r Pwyllgor Gwaith yn rhannu swydd;

(a) yn unol â'r geiriad yn **Atodiad 1** yn yr adroddiad,
ac
(b) unrhyw newidiadau sydd eu hangen o ganlyniad i'r penderfyniad hwn.
2. Os bydd unrhyw newidiadau i'r trefniadau rhannu swydd a / neu nifer yr unigolion sy'n derbyn cyflog uwch o ganlyniad i'r trefniadau rhannu swydd, bydd y Cyngor yn rhoi gwybod i Banel Annibynnol Cymru ar Gydnyddiaeth Ariannol ac yn mynd ati i roi cyhoedduswydd i hynny ar unwaith.

Rhesymau:

1. Cefndir Deddfwriaethol

1.1 Mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn ei gwneud hi'n ofynnol

i awdurdodau lleol gynnwys yn eu trefniadau Gweithrediaeth ddarpariaeth sy'n galluogi dau gynghorydd neu ragor i rannu swydd ar y Pwyllgor Gwaith. Mae [Adran 58 o'r Ddeddf](#) hefyd yn nodi y dylai'r ddarpariaeth hon gynnwys rhannu swydd yr arweinydd neu'r dirprwy arweinydd; a phan fydd trefniadau o'r fath yn cael eu rhoi ar waith, bydd uchafswm yr aelodau o'r Pwyllgor Gwaith yn cynyddu o'r uchafswm presennol o 10, ac y bydd diwygiadau i'r ddarpariaeth cworwm a phleidleisio.

1.2 Mae Deddf Llywodraeth Leol 2000 yn cynnwys sefydlu trefniadau Gweithrediaeth ar gyfer awdurdodau lleol yng Nghymru. Mae [Atodlen 7](#) yn Neddf 2021 yn newid y ddarpariaeth wreiddiol yn Neddf 2000 drwy:

- Ganiatáu i fwy nag un cynghorydd rannu swydd arweinydd ar y Pwyllgor Gwaith
- Ei gwneud hi'n ofynnol i drefniadau Gweithrediaeth gynnwys darpariaeth sy'n galluogi i'r awdurdod neu arweinydd y Pwyllgor Gwaith bennu faint o gynghorwyr fydd yn cael eu penodi i'r Pwyllgor Gwaith
- Ei gwneud hi'n ofynnol i drefniadau y Pwyllgor Gwaith gynnwys darpariaeth sy'n galluogi i ddau gynghorydd neu ragor rannu penodiad i'r Pwyllgor Gwaith
- Pan fydd aelodau'n rhannu swydd, caniateir un bleidlais rhyngddynt mewn perthynas ag unrhyw fater
- Os yw aelodau'n rhannu swydd a'u bod yn mynychu cyfarfod yn rhinwedd eu swydd fel aelod o'r Pwyllgor Gwaith, byddant yn cyfrif fel un person wrth benderfynu a oes cworwm
- Er na chaniateir i Bwyllgor Gwaith ar fodel arweinydd a chabinet yng Nghymru gynnwys mwy na 10 aelod, os caiff dau gynghorydd neu ragor eu hethol i rannu swydd, fe all y nifer hwn fod yn fwy na 10 ond dim mwy na 13:
  - Ar gyfer 11 neu 12 aelod, rhaid i o leiaf dau o'r aelodau fod wedi cael ei hethol/penodi i rannu swydd;
  - Ar gyfer 13 aelod, rhaid i o leiaf dri aelod fod wedi cael eu hethol/penodi i rannu swydd.

Fe all Gweinidogion Cymru gymeradwyo Rheoliadau i ddiwygio'r niferoedd hyn, ond ni ddylai nifer aelodau'r Pwyllgor Gwaith fod yn fwy na 10 neu 13 (yn y drefn honno).

2. Y sefyllfa Gyfansoddiadol bresennol

2.1 Er bod Cyfansoddiad y Cyngor yn cynnwys darpariaeth sy'n galluogi i'r Arweinydd rannu swydd (paragraff 2.7.3.4) ac i ddau Gynghorydd neu ragor rannu swydd fel aelodau o'r Pwyllgor Gwaith (paragraff 2.7.5.5) a cheir darpariaeth bellach ym mharagraff 2.7.9; nid oes darpariaeth benodol ar gyfer rhannu'r swydd Dirprwy Arweinydd.

2.2 Nid yw'r Cyfansoddiad yn nodi sut y bydd materion yn ymwneud â chworwm neu bleidleisio yn cael eu heffeithio pan fydd swydd yn cael ei rhannu.

2.3 Nid yw'r Cyfansoddiad yn nodi sut y bydd trefniadau rhannu swydd yn effeithio ar

gyfanswm aelodau'r Pwyllgor Gwaith.

3. Y cynnig

3.1 Cynigir bod y Cyfansoddiad yn cael ei ddiwygio i adlewyrchu'r newidiadau statudol sydd wedi eu cynnwys yn Neddf 2021(a fanylir uchod) a darparu ar eu cyfer, yn unol â'r newidiadau sydd wedi'u tracio yn **Atodiad 1**, ynghyd ag unrhyw newidiadau cyfansoddiadol eraill sy'n codi.

3.2 Mae'r newidiadau yn cynnwys nodi y gall:

3.2.1 Mwy nag un person rannu'r swydd Arweinydd, Dirprwy Arweinydd ac Aelod Portffolio ar y Pwyllgor Gwaith:

3.2.1.1 Y Cyngor fydd yn penodi i'r swydd Arweinydd. Y Cynghorwyr fydd yn rhannu'r swydd fydd yn penderfynu sut i rannu dyletswyddau a chyfrifoldebau'r swydd.

3.2.1.2 Yr Arweinydd fydd yn penodi aelodau'r Pwyllgor Gwaith yn cynnwys penodi Dirprwy Arweinydd a dyrannu Portffolios. Yr Arweinydd fydd yn cyfarwyddo'r trefniadau ar gyfer rhannu dyletswyddau a chyfrifoldebau swydd sy'n cael eu rhannu gan ddau Gynghorydd neu ragor, ac, os nad ydi'r Arweinydd ar gael, bydd y Cynghorwyr sydd yn rhannu'r swydd yn trafod hynny ymysg ei gilydd.

3.2.2 Pan fydd mwy nag un Aelod o'r Pwyllgor Gwaith yn rhannu swydd (swydd Arweinydd neu Ddirprwy neu Aelod Portffolio), os ydynt yn mynychu yn rhinwedd eu rôl fel Aelod o'r Pwyllgor Gwaith,

3.2.2.1 bydd ganddynt un bleidlais rhyngddynt (dyrennir un bleidlais i'r trefniant rhannu swydd ac nid i'r unigolion eu hunain) a

3.2.2.2 byddant yn cyfrif fel un person at ddibenion penderfynu a oes cworwm yn y cyfarfod.

3.2.3 Pan fydd trefniant rhannu swydd ar waith, bydd cyfanswm aelodau'r Pwyllgor Gwaith yn uwch na'r uchafswm statudol arferol, yn unol â'r ddarpariaeth statudol.

3.2.4 Pleidleisio: Yn ystod cyfarfod o'r Pwyllgor Gwaith, bydd gan bob swydd Weithredol hawl i bleidlais.

- Gellir penodi Arweinydd(wyr) fel Arweinydd(wyr) neu Arweinydd(wyr) ac Aelod(au) Portffolio; bydd un bleidlais ar gyfer y rôl honno – nid ar gyfer pob unigolyn sy'n cyflawni'r rôl. Mae'r bleidlais yn cael ei dyrannu i'r trefniant rhannu swydd ac nid i'r unigolion eu hunain.

- Caiff Dirprwy Arweinydd(wyr) eu penodi gan yr Arweinydd o blith y Cynghorwyr sydd eisoes wedi cael eu penodi i'r Pwyllgor Gwaith fel Aelodau Portffolio. Nid oes pleidlais ar wahân ar gyfer y rôl Dirprwy Arweinydd ac felly ni fyddai trefniant rhannu swydd ar gyfer y rôl Dirprwy yn effeithio ar y trefniadau pleidleisio yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith. Mae'r bleidlais yn gysylltiedig â'r Portffolio.
- Mae gan bob Portffolio bleidlais. Caiff y bleidlais ei dyrannu i'r trefniant rhannu swydd ac nid i'r unigolion eu hunain, ac felly caniateir un bleidlais mewn perthynas â phob Portffolio a bydd rhaid i'r Cynghorwyr sy'n rhannu'r swydd benderfynu ymlaen llaw pwy fydd yn pleidleisio ar ran y Portffolio.

4. Yr effaith ar gydnabyddiaeth ariannol a rolau cyflogau uwch o fewn y Cyngor

4.1 Mae Rhan 6 o'r Cyfansoddiad yn nodi manylion y tâl sydd ar gael i aelodau'r awdurdod lleol, yn unol â phenderfyniadau Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol. Mae gan bob Cyngorydd yr hawl i gyflog sylfaenol. Caiff cyflog uwch (sy'n cynnwys y cyflog sylfaenol) ei dalu i aelodau o'r Pwyllgor Gwaith, cadeiryddion pwyllgorau ac arweinydd yr wrthblaid.

4.2 Mae Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol yn darparu adroddiadau blynyddol sy'n nodi'r cyflogau sylfaenol ac uwch a delir i Gynghorwyr. Maent hefyd yn nodi'r nifer uchaf o uwch gyflogau sydd ar gael ym mhob Cyngor.

4.3 Ar hyn o bryd, gall uchafswm o 17 o uwch gyflogau (yn cynnwys cyflogau dinesig) gael eu talu yng Nghyngor Sir Ynys Môn. Ar hyn o bryd telir 15 o uwch gyflogau ac mae manylion am y symiau hyn/yr unigolion sy'n eu derbyn ar gael yn Rhestr Cydnabyddiaeth Ariannol i Aelodau yn Rhan 6 o Gyfansoddiad y Cyngor.

4.4 O ran trefniadau rhannu swydd, mae'r Rhestr yn Rhan 6 y Cyfansoddiad yn nodi'r canlynol (paragraff 10):

“10.0 Trefniadau Rhannu Swydd

10.1 I aelodau o'r Pwyllgor Gwaith: Bydd pob “rhannwr” yn cael cyfran briodol o gyflog y Grŵp Poblogaeth.

10.2 Ni ellir mynd y tu hwnt i'r uchafswm statudol ar gyfer cabinetau felly bydd y ddau rannwr swydd yn cyfrif tuag at yr uchafswm.

10.3 O dan y Mesur, nifer y bobl sy'n cael uwch gyflog, nid nifer y swyddi ag uwch gyflogau, sy'n cyfrif tuag at y cap. Felly, ar gyfer yr holl drefniadau rhannu swydd bydd y cap uwch gyflog yn cael ei gynyddu yn amodol ar yr uchafswm statudol o 50% o aelodaeth y Cyngor.

10.4 Rhaid hysbysu Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol ynghylch

manylion unrhyw drefniadau rhannu swydd.”

- 4.5 Os ydi aelodau presennol y Pwyllgor Gwaith yn rhannu swydd, E.e. os oes mwy nag un dirprwy arweinydd yn cael ei benodi o blith yr Aelodau Portffolio, ni fydd hyn yn effeithio ar nifer yr uwch gyflogau a delir ac ni fydd yn effeithio ar gyfanswm yr uwch gyflogau a delir. Mewn perthynas â goblygiadau ariannol trefniant o'r fath, mae'r Rhestr yn nodi (paragraff 2.7): *“Os yw'r Cyngor yn dewis bod â mwy nag un dirprwy arweinydd sy'n cael cydnabyddiaeth ariannol, dylid rhannu'r gwahaniaeth rhwng uwch gyflog y dirprwy arweinydd ac aelodau eraill y Pwyllgor Gwaith â nifer y dirprwy arweinwyr a'i ychwanegu at uwch gyflog aelodau gweithrediaeth eraill er mwyn cyfrifo'r uwch gyflog sy'n daladwy i bob dirprwy arweinydd.”* Ni fydd unrhyw oblygiadau ariannol o ganlyniad i drefniant o'r fath; bydd yr unigolion a benodir i'r swydd yn derbyn cyfran o'r uwch gyflog.
- 4.6 Os caiff Cyngorydd (sy'n derbyn cyflog sylfaenol ar hyn o bryd) ei benodi i rannu swydd fel Aelod Portffolio o'r Pwyllgor Gwaith, bydd yr unigolyn hwnnw a'r Aelod Portffolio arall yn derbyn cyfran briodol o'r uwch gyflog a ddyrennir i aelodau'r Pwyllgor Gwaith. Bydd dau unigolyn yn cyflawni un swydd ag uwch gyflog, a byddant yn rhannu'r uwch gyflog hwnnw. Ni fydd y trefniant hwn yn effeithio ar gyfanswm yr uwch gyflogau a delir ond bydd yn golygu bod person ychwanegol yn derbyn uwch gyflog (nifer y bobl sy'n derbyn uwch gyflog, ac nid nifer y swyddi ag uwch gyflog sy'n cyfrif tuag at y cap); yn seiliedig ar y niferoedd presennol, byddai hyn yn cynyddu nifer yr uwch gyflogau yn y Cyngor i 16 o uwch gyflogau (sy'n dal i fod yn is na'r cap presennol, sef 17). Unwaith eto, ni fydd unrhyw oblygiadau ariannol o ganlyniad i drefniant o'r fath; bydd yr un faint o arian yn cael ei dalu a byddai'r unigolion sy'n rhannu'r rôl yn derbyn cyfran ohono.
- 4.7 Mae'r Rhestr yn nodi (paragraff 2.8) *“Ni chaiff Cyflog Uwch ei dalu i fwy na nifer yr aelodau a bennir gan y Panel Annibynnol Cymru ar Gydabyddiaeth Ariannol yn ei Adroddiad Blynyddol ac ni all fod yn fwy na hanner cant y cant o gyfanswm aelodaeth yr awdurdod, oni bai y cafwyd caniatâd gan Weinidogion Cymru.”*
- 4.8 Mae Atodiad 3 yn adroddiad blynyddol Panel Annibynnol Cymru ar Gydabyddiaeth Ariannol yn nodi bod *“Rhaid i unrhyw newidiadau i'r Rhestr yn ystod y flwyddyn gael eu cyhoeddi'n brydlon yn y dull uchod a rhaid rhoi gwybod yn brydlon i Ysgrifenyddiaeth y Panel am bob newid”*. Os oes unrhyw newidiadau i drefniadau'r Pwyllgor Gwaith, yn cynnwys rhannu swyddi ymysg aelodau'r Pwyllgor Gwaith, rhaid rhoi gwybod i banel Annibynnol Cymru ar Gydabyddiaeth Ariannol.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Daeth newidiadau statudol i rym yn sgil Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Rhaid diwygio'r Cyfansoddiad i adlewyrchu'r newidiadau statudol hyn.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Ni fydd y Cyngor llawn yn cymeradwyo newidiadau i'r Cyfansoddiad hyd oni fydd y Pwyllgor Gwaith wedi ystyried y cynnig.(Paragraff 2.15.2 yng Nghyfansoddiad y Cyngor).

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Mae'r newidiadau i Gyfansoddiad y Cyngor yn cyd-fynd â'r darpariaethau statudol diwygiedig.

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Dim goblygiadau cyllidebol ar hyn o bryd.

Pe byddai aelodau'r Pwyllgor Gwaith yn rhannu swydd, byddai'n rhaid ystyried unrhyw drefniadau yn unol â Rhan 6 o'r Cyfansoddiad (Cydnabyddiaeth Ariannol i Aelodau) a darpariaethau Panel Annibynnol Cymru ar Gydabyddiaeth Ariannol.

Ni fyddai trefniant rhannu swydd rhwng aelodau yn arwain at unrhyw gostau gan y byddai'r unigolion sy'n rhannu'r swydd yn derbyn cyfran o'r cyflog "ychwanegol".

Dd – Asesu'r Effaith bosib (os yn berthnasol):

1	Sut mae'r penderfyniad yma'n effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys?	Fe all caniatáu i Aelodau'r Pwyllgor Gwaith rannu swydd arwain at Bwyllgor Gwaith mwy amrywiol gan y byddai modd i Gynghorwyr rannu'r cyfrifoldeb, ac fe allai hyn ganiatáu i unigolion sydd heb ystyried rôl weithredol o'r blaen (efallai oherwydd cyfrifoldebau megis teulu neu waith) wneud cyfraniad.
2	A yw hwn yn benderfyniad a ragwelir a fydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod i'r dyfodol? Os felly, sut:-	Mae'r cynnig yn niwtral o ran costau.
3	A ydym wedi bod yn cyd-weithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn, os felly, rhowch wybod gyda phwy.	Na ond mae'r newidiadau diweddar i Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 bellach yn cynnig yr hyblygrwydd hwn.
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae'i rhan yn drafftio'r ffordd hon ymlaen? Esboniwch sut:-	Na. Ni ddylai effeithio'n uniongyrchol ar ddinasyddion.
5	Nodwch yr effeithiau mae'r penderfyniad hwn yn ei gael ar y grwpiau a warchodir i dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	Fe ddylai gael effaith gadarnhaol – fel y manylir ym mlwch 1 uchod.
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effaith bosibl y byddai'r penderfyniad yn ei gael ar y rhai sy'n profi anfantais	Amherthnasol.

	economaidd-gymdeithasol.	
7	Sylwch ar unrhyw effaith bosib y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Gallai'r cynnig gael effaith gadarnhaol i'r graddau y gallai roi mwy o gyfle i ymarfer i aelodau a fyddai'n dymuno magu hyder wrth siarad Cymraeg mewn cyfarfodydd cyhoeddus.

E – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Tim Arweinyddiaeth (TA) (mandadol)	Do, wedi ymgynghori; mae eu cyfraniad wedi ei gynnwys yn yr adroddiad terfynol / Atodiad 1
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	Do, wedi ymgynghori, mae ei gyfraniad wedi ei gynnwys yn yr adroddiad tefynol / Atodiad 1
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	Awdur yr Adroddiad
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)	
7	Caffael	
8	Sgriwtini	
9	Aelodau Lleol	
10	Unrhyw gyrff allanol eraill	

F - Atodiadau:
Atodiad 1 – Newidiadau arfaethedig i'r geiriad yn Erthygl 7 a Rheolau Gweithdrefnol y Pwyllgor Gwaith yng Nghyfansoddiad y Cyngor.

FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):
Dim

2.7 Erthygl 7 – Yr Arweinydd a'r Pwyllgor Gwaith

2.7.1 Swyddogaeth

Bydd y Pwyllgor Gwaith yn cyflawni holl swyddogaethau'r awdurdod lleol nad ydynt yn gyfrifoldeb yr un rhan arall o'r awdurdod lleol, p'un ai dan y ddeddf neu dan y Cyfansoddiad hwn.

2.7.2 Ffurf a chyfansoddiad

Bydd y Pwyllgor Gwaith yn cynnwys yr Arweinydd ynghyd ag o leiaf 2, ond dim mwy na 9 Cynghorydd arall, ([oni bai bod aelodau o'r Pwyllgor Gwaith yn rhannu swydd, a bod y darpariaethau ym mharagraff 2.7.9 isod yn berthnasol](#)), gan gynnwys y rôl Dirprwy Arweinydd; a bydd y cyfan yn cael eu penodi i'r Pwyllgor Gwaith gan yr Arweinydd.

2.7.3 Arweinydd

Bydd yr Arweinydd yn Gyngorydd ([neu fwy nag un – gweler paragraff 2.7.3.4 isod](#)) a etholwyd i swydd Arweinydd gan y Cyngor yn ei Gyfarfod Blynyddol cyntaf ar ôl yr etholiadau llywodraeth leol cyffredinol.

2.7.3.1 Tymor swydd yr Arweinydd

2.7.3.1.1 Bydd tymor yr Arweinydd yn ei swydd yn parhau am dymor y Cyngor, yn amodol ar baragraff 2.7.3.3 isod.

2.7.3.2 Ethol yr Arweinydd

2.7.3.2.1 Rhaid i bob ymgeisydd sy'n dymuno cael ei ystyried/ei hystyried ar gyfer ei benodi/ei phenodi yn Arweinydd, wneud cyflwyniad ysgrifenedig (manifffesto) a chyflwyniad llafar o'i weledigaeth/gweledigaeth a gwerthoedd i'r Cyngor Sir. Rhaid i bob ymgeisydd ar gyfer swydd Arweinydd gael ei enwebu/ei henwebu a'i eilio/heilio gan ddau o gyd-Gynghorwyr etholedig. Rhaid cyflwyno pob enwebiad a manifffesto yn ysgrifenedig i'r Prif Weithredwr cyn 5pm ar y 7fed niwrnod (5ed diwrnod gwaith) ar ôl yr etholiadau llywodraeth leol arferol (a fydd o leiaf 5 niwrnod gwaith cyn y cyfarfod cyntaf).

2.7.3.2.2 Yn y Cyfarfod Blynyddol cyntaf ar ôl yr etholiadau llywodraeth leol arferol, gofynnir i'r sawl a enwebwyd, yn nhrefn y wyddor, i gyflwyno eu cynigion a'u rhaglenni i'r Cyngor. Dylent fod yn barod i ateb cwestiynau gan yr aelodau sydd newydd eu hethol.

2.7.3.2.3 Os oes dau neu ragor o enwebiadau ar gyfer swydd yr Arweinydd, bydd y penderfyniad yn cael ei wneud ar ôl y cyflwyniadau a thrwy bleidlais gudd a bydd paragraff gweithdrefn 4.1.18.5 "pleidlais wedi ei chofnodi" yn cael ei hatal i'r pwrpas hwn. Os oes dau ymgeisydd, rhaid i'r ymgeisydd llwyddiannus sicrhau rhagor na 50% o'r pleidleisiau a gafodd eu bwrw. Mewn etholiadau lle mae tri neu ragor o ymgeiswyr yna, os oes rhaid, bydd yr ymgeisydd a dderbyniodd y nifer isaf o bleidleisiau yn disgyn allan a chynhelir pleidlais newydd gyda'r broses yn cael ei hailadrodd hyd oni fydd un ymgeisydd wedi derbyn rhagor na 50% o'r pleidleisiau a gafodd eu bwrw. Petai dau neu ragor o ymgeiswyr yn derbyn yr un nifer isaf o bleidleisiau, ni fydd unrhyw ymgeisydd yn disgyn allan a chynhelir pleidlais newydd. Swyddogion sy'n gyfrifol am gasglu a chyfrif y

Atodiad 1

pleidleisiau ac am ddatgan canlyniad y bleidlais gyfrinachol (pleidleisiau cyfrinachol). Ar ôl y datganiad(au), bydd y Prif Weithredwr neu swyddog a benodwyd ar ei ran/ei rhan yn cadw'r papurau pleidleisio ac yn eu dinistrio ar ôl y cyfarfod.

2.7.3.2.4 Os mai un enwebiad yn unig fydd ar gyfer swydd yr Arweinydd, yna bydd yr un ymgeisydd hwnnw/honno yn gwneud ei gyflwyniad/chyflwyniad o'i weledigaeth/gweledigaeth a gwerthoedd i'r Cyngor a gwneir penderfyniad trwy godi dwylo.

2.7.3.2.5 Os bydd Arweinydd yn marw, yn ymddiswyddo, yn cael ei atal/hatal, dim mwyach yn Gynghorydd neu'n cael ei d(th)ygnu o'i swydd, bydd ethol Arweinydd newydd yn dilyn yr un drefn a'r drefn a manylir arni yn 2.7.3.2.1 hyd at ac yn cynnwys 2.7.3.2.4 ac yn cael ei chynnal yn y cyfarfod nesaf o'r Cyngor, y cyfarfod blynyddol, arferol neu arbennig, p'un bynnag yw'r cynharaf.

2.7.3.3 Dwyn cyfnod yr Arweinydd yn y swydd i ben

Daw cyfnod gwasanaeth yr Arweinydd i ben os ydyw:-

2.7.3.3.1 yn ymddiswyddo o'r swydd; neu

2.7.3.3.2 yn cael ei atal rhag bod yn Gynghorydd dan Ran III Deddf Llywodraeth Leol 2000; neu

2.7.3.3.3 yn peidio â bod yn Gynghorydd; neu

2.7.3.3.4 os ydyw'n cael ei wthio o'i swydd drwy benderfyniad y Cyngor ar fater o hyder ynddo - gyda'r amod y bydd raid i'r Cyngor gael mwyafrif o ddeuparth y rheini sy'n bresennol ac yn pledleisio i benderfynu ar fater o hyder; neu

2.7.3.3.5 Os bydd yr Arweinydd yn peidio â bod yn aelod o'r Cyngor am ba reswm bynnag neu'n cael ei atal rhag bod yn aelod, yna bydd y Dirprwy Arweinydd yn cymryd swydd yr Arweinydd hyd oni fydd Arweinydd newydd wedi ei ethol/hethol. Os ceir pleidlais lwyddiannus o ddiffyg hyder yn yr Arweinydd neu pan fydd Arweinydd yn ymddiswyddo, caiff pwerau'r Arweinydd eu breinio yn y Dirprwy Arweinydd a'u ddirprwyo iddo/iddi hyd oni fydd Arweinydd newydd wedi ei ethol/ei hethol.

2.7.3.4 Gall yr Arweinydd rannu swydd

2.7.3.4.1 Gall y Cyngor ethol dau neu fwy o Gynghorwyr i rannu swydd fel Arweinydd Gweithrediaeth, [os ydynt wedi cytuno i sefyll i fod yn Arweinydd ar sail trefniant rhannu swydd](#), a dehonglir cyfeiriadau mewn unrhyw ddeddfiad, ac yn y Cyfansoddiad hwn, at Arweinydd fel pe baent yn cynnwys Arweinydd a etholir yn rhinwedd y ddarpariaeth hon.

[2.7.3.4.2 Os oes dau Gynghorydd neu ragor yn rhannu'r swydd Arweinydd, byddant yn penderfynu ymysg ei gilydd sut y byddant yn mynd ati i gyflawni dyletswyddau a chyfrifoldebau'r Arweinydd.](#)

2.7.4 Y Dirprwy Arweinydd

2.7.4.1 Bydd y Dirprwy Arweinydd yn Gyngorydd (neu fwy nag un – gweler paragraff 2.7.4.3) a benodwyd i swydd y Dirprwy Arweinydd gan yr Arweinydd fel y manylir ar hynny ym mharagraff 4.1.1.2.6. Bydd ef/hi yn aelod o'r Pwyllgor Gwaith.

2.7.4.2 Daw cyfnod gwasanaeth y Dirprwy Arweinydd i ben os ydyw:

2.7.4.2.14 yn ymddiswyddo; neu

2.7.4.2.2 yn cael ei atal rhag bod yn Gyngorydd dan Ran III Deddf Llywodraeth Leol 2000; neu

2.7.4.2.3 yn peidio â bod yn Gyngorydd; neu

2.7.4.2.4 os bydd ef/hi yn cael ei ddiswyddo/diswyddo gan yr Arweinydd sydd yn gorfod rhoi rhybudd ysgrifenedig o hynny i'r Prif Weithredwr.

2.7.4.3 Gall y Dirprwy Arweinydd rannu swydd

2.7.4.3.1 Gall yr Arweinydd benodi dau Aelod o'r Pwyllgor Gwaith neu ragor i rannu'r swydd Dirprwy Arweinydd a dehonglir cyfeiriadau mewn unrhyw ddeddfiad, ac yn y Cyfansoddiad hwn, at Ddirprwy Arweinydd fel pe baent yn cynnwys Dirprwy Arweinyddion a etholir yn rhinwedd y ddarpariaeth hon.

2.7.4.3.2 Pan fo dau Gyngorydd neu ragor yn rhannu'r swydd Dirprwy Arweinydd, bydd yr Arweinydd yn dethol, ar sail ad hoc, sut y bydd y Cyngorwyr yn cyflawni'r rôl honno. Os nad ydi'r Arweinydd ar gael, bydd y Dirprwy Arweinyddion yn penderfynu ymysg ei gilydd sut y byddant yn mynd ati i gyflawni dyletswyddau a chyfrifoldebau'r Dirprwy Arweinydd.

2.7.5 Aelodau Eraill y Pwyllgor Gwaith

2.7.5.1 Bydd aelodau eraill y Pwyllgor Gwaith yn cael eu penodi i'w swyddi gan yr Arweinydd ac yn parhau yn eu swyddi:

2.7.5.1.1 -hyd nes y byddant yn ymddiswyddo o'r swydd; neu

2.7.5.1.2 hyd nes y cânt eu hatal rhag bod yn Gyngorwyr dan Ran III Deddf Llywodraeth Leol 2000 (ond byddant yn gallu ailgydio yn y swydd ar ddiwedd cyfnod yr atal); neu

2.7.5.1.3 hyd nes y byddant yn peidio â bod yn Gyngorwyr; neu

2.7.5.1.4 hyd nes y byddant yn cael eu hymddiswyddo gan yr Arweinydd a bydd raid iddo ef gyflwyno rhybudd ysgrifenedig o unrhyw gamau o'r fath i'r Prif Weithredwr.

2.7.5.2 Gall Aelodau o'r Pwyllgor Gwaith rannu swydd

2.7.5.2.1 5 Gall yr Arweinydd benodi dau neu fwy o Gyngorwyr i rannu swydd fel Aelod o'r Pwyllgor Gwaith a dehonglir cyfeiriadau mewn unrhyw ddeddfiad, ac yn y Cyfansoddiad hwn, at Aelod o'r Pwyllgor Gwaith (*neu Aelod Gweithrediaeth*) fel pe baent yn cynnwys Aelodau o'r Pwyllgor Gwaith a etholir yn rhinwedd y ddarpariaeth hon.

2.7.5.2.2 Pan fo dau Gynghorydd neu ragor yn rhannu Portffolio ar y Pwyllgor Gwaith, bydd yr Arweinydd yn dethol, ar sail ad hoc, sut y bydd y Cynghorwyr yn cyflawni'r rôl honno. Os nad ydi'r Arweinydd ar gael, bydd yr Aelodau Pwyllgor Gwaith sy'n rhannu'r swydd yn penderfynu ymysg ei gilydd sut y byddant yn mynd ati i gyflawni dyletswyddau a chyfrifoldebau'r Aelod Portffolio.

2.7.6 Trafodion y Pwyllgor Gwaith

Cynhelir trafodion y Pwyllgor Gwaith yn unol â Rheolau Gweithdrefn Pwerau Gweithredol a nodir yn Rhan 4.4 y Cyfansoddiad hwn.

2.7.7 Cyfrifoldeb am swyddogaethau

Bydd yr Arweinydd yn gyfrifol am gadw rhestr yn Rhan 3 y Cyfansoddiad hwn yn nodi pa Aelodau unigol o'r Pwyllgor Gwaith, Pwyllgorau'r Pwyllgor Gwaith, Swyddogion neu drefniadau ar y cyd sy'n gyfrifol am ymarfer swyddogaethau gweithredol arbennig.

2.7.8 Penodi Cynorthwyr i'r Pwyllgor Gwaith

2.7.8.1 Mae'r Cyngor yn caniatáu penodi dim mwy na thri Cynghorydd ar y tro i fod yn Gynorthwyr i'r Pwyllgor Gwaith, i gynorthwyo'r Pwyllgor Gwaith i gyflawni swyddogaethau sy'n gyfrifoldeb i'r Pwyllgor Gwaith.

2.7.8.2 Bydd y Cynorthwyr i'r Pwyllgor Gwaith yn cael eu penodi gan Arweinydd y Weithrediaeth.

2.7.8.3 Gall Arweinydd y Weithrediaeth nodi

a) nifer y Cynorthwyr i'r Pwyllgor Gwaith fydd yn cael eu penodi, oddi mewn i'r cap cyffredinol o 3 a bennwyd gan y Cyngor (mae hyn yn cynnwys y posibilrwydd o beidio â phenodi unrhyw Gynorthwyr i'r Pwyllgor Gwaith o gwbl)

b) unrhyw broses benodi ar gyfer dethol Cynorthwyr i'r Pwyllgor Gwaith;

c) yr unigolion a fydd yn cael eu penodi fel Cynorthwyr i'r Pwyllgor Gwaith;

d) y cyfnod y bydd unrhyw Gynorthwyydd i'r Pwyllgor Gwaith yn ei dreulio yn y swydd, a

c) chyfrifoldebau a dyletswyddau unrhyw Gynorthwyydd i'r Pwyllgor Gwaith.

2.7.8.4 Ni all unrhyw Gynorthwyr i Bwyllgor Gwaith Cyngor gynnwys Cadeirydd nac Is-gadeirydd y Cyngor nac unrhyw Aelod o Bwyllgorau Sgriwtini'r Cyngor.

2.7.8.5 Nid yw Cynorthwyydd i Bwyllgor Gwaith y Cyngor yn Aelod o Bwyllgor Gwaith y Cyngor.

2.7.8.6 Ni fydd Cynorthwyydd i'r Pwyllgor Gwaith yn derbyn cydnabyddiaeth ariannol. Bydd rhaid i unrhyw gais am gydnabyddiaeth ariannol gan Gynorthwyr i'r Pwyllgor Gwaith gael eu cymeradwyo gan y Cyngor llawn cyn eu cyflwyno i Banel Annibynnol Cymru ar Gydabyddiaeth Ariannol (neu gyfatebol).

2.7.9 Rhannu'r swydd Gall yr Arweinydd neu aelod o'r Aelodau'r Pwyllgor Gwaith rannu swydd

2.7.9.1 Fe all mwy nag un unigolyn rannu'r rôl Arweinydd a rolau eraill ar y Pwyllgor Gwaith

2.7.9.2 Os caiff dau Gynghorydd neu ragor eu hethol i rannu'r swydd Arweinydd y Pwyllgor Gwaith (gweler paragraff 2.7.3.4 uchod) neu eu penodi i rannu swydd ar y Pwyllgor Gwaith (gweler paragraffau 2.7.4.3 a 2.7.5.2 uchod), gellir cynyddu nifer aelodau'r Pwyllgor Gwaith i—

(a) 11 neu 12, os caiff o leiaf ddau aelod eu hethol neu eu penodi i rannu swydd; eu
(b) 13, os caiff o leiaf dri aelod eu hethol neu eu penodi i rannu swydd.

2.7.9.3 Bydd gan unigolion sy'n rhannu rôl ar y Pwyllgor Gwaith un bleidlais rhyngddynt mewn perthynas ag unrhyw fater y mae ganddynt hawl i bleidleisio arno fel aelodau o'r Pwyllgor Gwaith. Dyrennir y bleidlais i'r trefniant rhannu swydd ac nid i unigolyn, felly bydd rhaid i'r aelodau Pwyllgor Gwaith sy'n rhannu swydd gynnal trafodaethau priodol ymlaen llaw, yn amodol ar baragraff 2.7.9.7 isod.

2.7.9.4 Os bydd dau aelod neu ragor sy'n rhannu rôl ar y Pwyllgor Gwaith yn mynychu cyfarfod o'r Pwyllgor Gwaith, yn rhinwedd eu rôl fel aelod o'r Pwyllgor Gwaith, dylid cofnodi bod pob un yn bresennol yn y cyfarfod a chaniateir i bob aelod siarad yn ystod y cyfarfod. Fodd bynnag os oes pleidlais mewn perthynas â mater Pwyllgor Gwaith, yna bydd rhaid iddynt benderfynu ymlaen llaw pwy fydd yn pleidleisio a hysbysu Cadeirydd y cyfarfod.

2.7.9.5 Os bydd aelod sy'n rhannu rôl ar y Pwyllgor Gwaith yn mynychu cyfarfod o'r Pwyllgor Gwaith, yn rhinwedd ei rôl fel aelod o'r Pwyllgor Gwaith, a bod pleidlais mewn perthynas ag unrhyw fater Pwyllgor Gwaith, yna rhaid i'r aelod Pwyllgor Gwaith sydd yn bresennol fwrw'r bleidlais yn unol â'r trafodaethau paratoadol a gynhaliwyd ymlaen llaw gyda'r aelod(au) sy'n rhannu'r swydd honno gyda hwy.

2.7.9.6 Os nad ydi'r unigolion sy'n rhannu'r swydd yn gallu dod i gytundeb, ni fydd y bleidlais yn cyfrif.

2.7.9.7 Os oes gan aelod Pwyllgor Gwaith sy'n rhannu rôl ar y Pwyllgor Gwaith ddiddordeb personol sy'n rhagfarnu mewn perthynas â mater, yna dylai'r aelod sydd heb unrhyw wrthdaro fwrw'r bleidlais heb drafod y mater ymlaen llaw gyda'r aelod Pwyllgor Gwaith sy'n rhannu'r swydd.

2.7.9.8 Bydd unrhyw drefniadau rhannu swydd yn cael eu gwneud yn unol â'r darpariaethau yn y Rhestr Cydnabyddiaeth Ariannol i Aelodau yn Rhan 6 o'r Cyfansoddiad.

4.4 Rheolau Gweithdrefn y Pwyllgor Gwaith

4.4.1 Sut Mae'r Pwyllgor Gwaith yn Gweithredu?

4.4.1.1 Pwy all wneud penderfyniadau gweithredol?

Gall yr Arweinydd wneud darpariaethau i'r swyddogaethau gweithredol gael eu hymarfer gan:

4.4.1.1.1 Y Pwyllgor Gwaith yn gyffredinol;

4.4.1.1.2 Bwyllgor o'r Pwyllgor Gwaith ;

4.4.1.1.3 Aelod Unigol o'r Pwyllgor Gwaith;

4.4.1.1.4 Swyddog;

4.4.1.1.5 Pwyllgor Ardal;

4.4.1.1.6 Trefniadau ar y Cyd; neu

4.4.1.1.7 Awdurdod Lleol arall.

4.4.1.2 Yr Arweinydd yn Dirprwyo

Yng Nghyfarfod Blynyddol y Cyngor, bydd yr Arweinydd yn cyflwyno cofnod ysgrifenedig i'r Cyngor o ddirprwyaethau a wnaeth i'w cynnwys yng nghynllun dirprwyo'r Cyngor yn Rhan 3 y Cyfansoddiad hwn. Bydd y ddogfen a gyflwynir gan yr Arweinydd yn cynnwys y wybodaeth ganlydol am swyddogaethau gweithredol yng nghyswllt y flwyddyn sy'n dod :-

4.4.1.2.1 enwau, cyfeiriadau ac wardiau'r bobl a benodwyd i'r Pwyllgor Gwaith gan yr Arweinydd;

4.4.1.2.2 graddau unrhyw awdurdod a ddirprwywyd i Aelodau'r Pwyllgor Gwaith yn unigol, gan gynnwys manylion ynglŷn â chyfyngu ar eu hawdurdod;

4.4.1.2.3 cylch gorchwyl a chyfansoddiad pa Bwyllgorau bynnag o'r Pwyllgor Gwaith y mae'r Arweinydd yn eu penodi, ac enwau Aelodau o'r Pwyllgor Gwaith y mae'n eu penodi iddynt;

4.4.1.2.4 natur a maint unrhyw ddirprwyo ar swyddogaethau gweithredol i Bwyllgorau Ardal, i unrhyw Awdurdod arall neu i unrhyw Gytundebau ar y Cyd ac enwau'r Aelodau hynny o'r Pwyllgor Gwaith a benodwyd i unrhyw Bwyllgor ar y Cyd am y flwyddyn i ddod; a

4.4.1.2.5 natur a maint unrhyw ddirprwyo ar swyddogaethau gweithredol i Swyddogion, gyda manylion am unrhyw gyfyngu ar y dirprwyo hwnnw, a theitl y Swyddog y dirprwyir iddo.

4.4.1.3 Is-ddirprwyo swyddogaethau gweithredol

4.4.1.3.1 Pan fo'r Pwyllgor Gwaith, Pwyllgor o'r Pwyllgor Gwaith neu Aelod unigol o'r Pwyllgor Gwaith yn gyfrifol am swyddogaeth weithredol, yna gallant ddirprwyo ymhellach i Bwyllgor Ardal, i Drefniadau ar y Cyd neu i Swyddog.

4.4.1.3.2 Onid yw'r Cyngor yn dweud yn wahanol, os ydyw'r Arweinydd yn dirprwyo swyddogaethau i'r Pwyllgor Gwaith, yna gall y Pwyllgor Gwaith ddirprwyo ymhellach i Bwyllgor o'r Pwyllgor Gwaith neu i Swyddog.

4.4.1.3.3 Onid yw'r Arweinydd yn dweud yn wahanol, gall Pwyllgor o'r Pwyllgor Gwaith y dirprwyodd yr Arweinydd swyddogaethau iddo ddirprwyo ymhellach i Swyddog.

4.4.1.3.4 Hyd yn oed pan fo swyddogaethau gweithredol wedi eu dirprwyo nid yw hynny'n rhwystro'r person neu'r corff a ddirprwyodd y swyddogaethau rhag cyflawni'r swyddogaethau a ddirprwywyd.

4.4.1.3.5 Rhaid cyflwyno rhybudd ysgrifenedig i'r Prif Weithredwr ac i'r unigolyn, y corff neu'r Pwyllgor perthnasol am unrhyw is-ddirprwyo neu newidiadau i unrhyw is-ddirprwyo o'r fath. Yn y rhybudd rhaid nodi manylion yr is-ddirprwyo neu'r newidiadau i'r is-ddirprwyo. Bydd y Prif Weithredwr yn cadw cofnod o fanylion unrhyw is-ddirprwyo neu newidiadau i is-ddirprwyo.

4.4.1.4 Cynllun dirprwyo a swyddogaethau gweithredol y Cyngor

4.4.1.4.1 Yn amodol ar 4.4.1.4.2 isod bydd raid i gynllun dirprwyo'r Cyngor gael ei fabwysiadu gan y Cyngor a dim ond y Cyngor all ei ddiwygio. Bydd yn cynnwys y manylion sy'n angenrheidiol yn Erthygl 2.7 ac a gyflwynwyd yn Rhan 3 y Cyfansoddiad hwn.

4.4.1.4.2 Gall yr Arweinydd ddiwygio'r cynllun dirprwyo i swyddogaethau gweithredol unrhyw adeg yn ystod y flwyddyn. I wneud hynny, rhaid i'r Arweinydd roi rhybudd ysgrifenedig i'r Prif Weithredwr ac i'r person, corff neu Bwyllgor dan sylw. Rhaid i'r rhybudd gyflwyno maint y diwygiad i'r cynllun dirprwyo, a ph'run a yw'n golygu tynnu dirprwyaeth oddi ar unrhyw berson, corff, Pwyllgor neu'r Pwyllgor Gwaith yn gyffredinol. Bydd y Prif Weithredwr yn cyflwyno adroddiad i Gyfarfod Arferol nesaf y Cyngor yn nodi'r newidiadau a wnaed gan yr Arweinydd.

4.4.1.4.3 Pan fo'r Arweinydd yn penderfynu tynnu dirprwyon oddi ar Bwyllgor, cymerir bod rhybudd wedi ei roi i'r Pwyllgor hwnnw pan fydd y rhybudd wedi ei roi i'w Gadeirydd.

4.4.1.5 Buddiannau'n gwrthdaro

4.4.1.5.1 Pan fo gan yr Arweinydd fuddiannau'n gwrthdaro dylid ymdrin â hynny yn unol â'r Côd Ymddygiad i Aelodau'r Cyngor yn Rhan 5 y Cyfansoddiad hwn.

4.4.1.5.2 Os oes gan bob Aelod o'r Pwyllgor Gwaith fuddiannau'n gwrthdaro dylid ymdrin â hynny yn unol â Chôd Ymddygiad y Cyngor i Aelodau yn Rhan 5 y Cyfansoddiad hwn.

4.4.1.5.3 Os yw ymarfer swyddogaeth weithredol wedi ei ddirprwyo i Bwyllgor o'r Pwyllgor Gwaith, i Aelod unigol neu i Swyddog, a phe bai buddiannau'n gwrthdaro, yna bydd y swyddogaeth yn cael ei hymarfer yn y lle cyntaf gan y person neu'r corff a wnaeth y dirprwyo ac fel arall yn unol â Chôd Ymddygiad y Cyngor i Aelodau yn Rhan 5 y Cyfansoddiad hwn.

4.4.1.6 Cyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith – pryd a ble?

Bydd y Pwyllgor Gwaith yn cyfarfod o leiaf 12 o weithiau y flwyddyn ar adegau y cytuna'r Arweinydd arnynt. Bydd y Pwyllgor Gwaith yn cyfarfod ym mhrif swyddfeydd y Cyngor neu leoliad arall y cytuna'r Arweinydd arno.

4.4.1.7 Cyfarfodydd cyhoeddus neu breifat o'r Pwyllgor Gwaith?

Mae'r Rheolau Gweithdrefn Hawl i Wybodaeth yn Rhan 4.2 y Cyfansoddiad yn cyflwyno'r gofynion cyfreithiol sy'n ymdrin â chyfarfodydd cyhoeddus a phreifat.

4.4.1.8 Cworwm

4.4.1.8.1 Y cworwm ar gyfer cyfarfod o'r Pwyllgor Gwaith, neu Bwyllgor ohono, fydd chwarter cyfanswm nifer Aelodau'r Pwyllgor Gwaith (gan gynnwys yr Arweinydd), neu 3 gan gynnwys yr Arweinydd, pa un bynnag yw'r mwyaf.

4.4.1.8.2 [Pan fo rolau Pwyllgor Gwaith yn ddarostyngedig i drefniadau rhannu swydd, bydd yr aelodau sy'n rhan o'r trefniant rhannu swydd yn cyfrif fel un person \(yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith a phan fyddant yn mynychu cyfarfodydd yn rhinwedd eu rôl fel aelod o'r Pwyllgor Gwaith\) at ddibenion cyfrifo a oes cworwm yn y cyfarfod.](#)

4.4.1.9 Sut y bydd y Pwyllgor Gwaith yn gwneud penderfyniadau?

4.4.1.9.1 Gwneir penderfyniadau gweithredol a gafodd eu dirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith yn gyffredinol mewn cyfarfod a elwir yn unol â'r Rheolau Gweithdrefn Hawl i Wybodaeth yn Rhan 4 y Cyfansoddiad.

4.4.1.9.2 Pan fo penderfyniadau gweithredol yn cael eu dirprwyo i Bwyllgor o'r Pwyllgor Gwaith, bydd y rheolau sy'n berthnasol i benderfyniadau gweithredol a wna'r pwyllgor yr un fath â'r rhai hynny sy'n berthnasol i'r penderfyniadau a wna'r Pwyllgor Gwaith yn gyffredinol.

4.4.1.9.3 [Pan fo rolau ar y Pwyllgor Gwaith yn ddarostyngedig i drefniadau rhannu swydd, bydd gan yr aelodau sy'n rhan o'r trefniant rhannu swydd un bleidlais rhyngddynt \(yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith a phan fyddant yn mynychu cyfarfodydd yn rhinwedd eu rôl fel Aelod o'r Pwyllgor Gwaith\).](#)

4.4.2 Sut y Cynhelir Cyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith?

4.4.2.1 Pwy sy'n llywyddu?

Os ~~yw'oesr~~ Arweinydd yn bresennol, bydd yr Arweinydd yn llywyddu. Os nad oes Arweinydd yn bresennol, yn ei absenoldeb, bydd y bydd Dirprwy Arweinydd yn llywyddu. Os nad oes Arweinydd neu Ddirprwy Arweinydd yn bresennol ydyw'r ddau'n absennol, yna bydd person a benodir gan y rheini sy'n bresennol yn llywyddu.

4.4.2.2 Pwy all fod yn bresennol?

Atodiad 1

Cyflwynir y manylion hyn yn y Rheolau Gweithdrefn Hawl i Wybodaeth yn Rhan 4 y Cyfansoddiad hwn.

4.4.2.3 Pa fusnes?

Ym mhob un o gyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith cyflawnir y busnes canlynol:

4.4.2.3.1 ystyried cofnodion y cyfarfod diwethaf;

4.4.2.3.2 datganiadau o ddiddordeb, os oes rhai;

4.4.2.3.3 materion a drosglwyddwyd i'r Pwyllgor Gwaith (naill ai gan Bwyllgor Sgriwtini neu gan y Cyngor) i'w hailystyried gan y Pwyllgor Gwaith yn unol â'r darpariaethau yn Rheolau Gweithdrefn Sgriwtini neu Reolau Gweithdrefn y Gyllideb a'r Fframwaith Polisi yn Rhan 4 y Cyfansoddiad hwn;

4.4.2.3.4 ystyried adroddiadau'r Pwyllgorau Sgriwtini; a

4.4.2.3.5 materion brys y mae'r Prif Weithredwr neu Swyddog arall a benoda i weithredu ar ei ran yn eu hardystio.

4.4.2.4 Ymgynghori

Rhaid i'r holl adroddiadau i'r Pwyllgor Gwaith oddi wrth unrhyw Aelod o'r Pwyllgor Gwaith neu Swyddog ynghylch cynigion yn ymwneud â'r gyllideb a'r fframwaith polisi, gynnwys manylion am natur a maint yr ymgynghori gyda chydranddeiliaid a Phwyllgorau Sgriwtini perthnasol, a chanlyniad yr ymgynghoriad hwnnw. Bydd adroddiadau ar faterion eraill yn nodi manylion a chanlyniad yr ymgynghori fel y bo'n briodol. Bydd lefel yr ymgynghori sy'n angenrheidiol yn briodol i natur y mater dan sylw.

4.4.2.5 Pwy all roi eitemau ar agenda'r Pwyllgor Gwaith?

Bydd yr Arweinydd yn penderfynu ar atodlen cyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith. Gall roi unrhyw fater y mae'n ei ddymuno ar agenda unrhyw gyfarfod o'r Pwyllgor Gwaith, p'run a ddirprwywyd awdurdod i'r Pwyllgor Gwaith, i un o'i Bwyllgorau, neu unrhyw Aelod neu Swyddog mewn perthynas â'r mater hwnnw ai peidio. Bydd y Prif Weithredwr yn cydymffurfio â cheisiadau'r arweinydd yn hyn o beth.

Trosglwyddo i'r Pwyllgor Gwaith:

4.4.2.5.1 Gall unrhyw Aelod o'r Pwyllgor Gwaith ei gwneud yn ofynnol i'r Prif Weithredwr sicrhau bod eitem yn cael ei rhoi ar agenda'r cyfarfod nesaf sydd ar gael o'r Pwyllgor Gwaith i'w hystyried. Os bydd yn derbyn cais o'r fath bydd y Prif Weithredwr yn cydymffurfio.

4.4.2.5.2 Bydd eitem sefydlog ar agenda pob un o gyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith ar gyfer materion a drosglwyddwyd o Bwyllgorau Sgriwtini. Fodd bynnag, mae'n bosibl na fydd dim ond 5 o eitemau o'r fath ar gyfer pob cyfarfod o'r Pwyllgor Gwaith.

4.4.2.5.3 Gall unrhyw aelod o'r Cyngor roi eitem ar agenda cyfarfod o'r Pwyllgor Gwaith i'w hystyried. Cyfyngir nifer y cyfryw eitemau i ddim mwy na 5 ym mhob cyfarfod o'r Pwyllgor

Atodiad 1

Gwaith a byddant yn cael eu rhoi ar yr Agenda yn y drefn y derbyniodd y Prif Weithredwr hwy. Lle bynnag y mae hynny'n bosib, bydd yr eitemau yn cael eu trafod yn y cyfarfod nesaf o'r Pwyllgor Gwaith. Bydd y rhybudd ynghylch y cyfarfod yn rhoi enw'r Cynghorydd a ofynnodd am i'r eitem gael ei hystyried. Gwahoddir y Cynghorydd hwnnw i fynychu'r cyfarfod, p'run a yw hwnnw'n gyfarfod cyhoeddus ai peidio a bydd â'r hawl i siarad ond ni chaiff bleidleisio.

4.4.2.5.4 Gall y Prif Weithredwr, y Swyddog Monitro a/neu'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog A151 gynnwys eitem i'w hystyried ar agenda cyfarfod o'r Pwyllgor Gwaith a gall ofyn i'r swyddog priodol alw cyfarfod o'r fath i gyflawni eu dyletswyddau statudol. Dan amgylchiadau eraill, os ydyw unrhyw ddau o blith y Prif Weithredwr, y Swyddog A151 a'r Swyddog Monitro o'r farn fod angen galw cyfarfod o'r Pwyllgor Gwaith i ystyried mater sydd angen penderfyniad, gallant gynnwys eitem ar y cyd ar agenda cyfarfod o'r Pwyllgor Gwaith. Os nad oes cyfarfod o'r Pwyllgor Gwaith yn ddigon buan i ymdrin â'r mater dan sylw, yna gall yr unigol(-yn/-ion) sydd â hawl i gynnwys eitem ar yr agenda yn mynnu bod cyfarfod yn cael ei alw lle bydd y mater yn cael ei ystyried.

This page is intentionally left blank

Cyngor Sir Ynys Môn	
Adroddiad i:	Cyngor Sir Ynys Môn
Dyddiad:	9 Mawrth 2023
Pwnc / Testun:	Cynllun y Cyngor 2023-28
Deilydd(ion) Portffolio:	Y Cynghorydd Robin Williams
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	Carys Edwards
Awdur yr Adroddiad:	Gethin Morgan
Tel:	01248 752111
E-bost:	GethinMorgan@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	Amherthnasol

A – Argymhelliad / Argymhellion a rheswm / rhesymau

- 1.1 Mae'r adroddiad cysylltiedig yn benllanw 12 mis o baratoi.
- 1.2 Yn ystod y cyfnod hwnnw, rydym wedi casglu dealltwriaeth o'r hyn yr oedd staff, cynghorwyr, a thrigolion Ynys Môn yn gobeithio'i weld y Cyngor yn canolbwyntio arno yn ystod Cynllun y Cyngor ar gyfer y cyfnod o 5 mlynedd sydd i ddod.
- 1.3 Dylunwyd y broses ymgynghori i geisio ennyn diddordeb ac ysgogi cymaint o ymatebion â phosibl. I'r perwyl hwnnw, lluniwyd deunydd a oedd amlygu'r materion dan sylw mewn modd hawdd ei ddarllen.
- 1.4 Fel a nodir yn 1.2, ymgynghorwyd â staff ynghylch y chwe amcan strategol a'r ffrydiau gwaith cysylltiedig. Yng ngolau ymatebion aelodau staff, gwnaed gwelliannau a rhoddwyd rhagor o ystyriaeth i'w barnau cyn cynnal ymgynghoriad 'cyhoeddus'.
- 1.5 Cafodd yr amserlen wreiddiol ar gyfer yr ymgynghoriad cyhoeddus ei hystemyn i 8 wythnos yn dilyn trafodaeth ac arweiniad gan Gyngorau Tref a Chymuned yn eu cyfarfod ar Fedi'r 8fed. Agorodd y cyfnod ymgynghori yn dilyn cyfnod o alaru o ganlyniad i farwolaeth Ei Mawrhydi, y Frenhines.

Cychwynnodd ar 20^{fed} Medi hyd at y 14^{eg} Tachwedd.
- 1.6 Ceisiodd y Cyngor mewn cyd-weithrediad ag eraill i wneud yr ymgynghoriad mor hygyrch â phosibl. Gwelir tystiolaeth o hyn o safbwynt yr ymdrech ar y cyd i dargedu pob ward ar yr ynys mewn rhyw fodd neu'i gilydd.
- 1.7 Cafodd copïau caled o'r arolwg, fersiynau arferol a rhai 'hawdd i'w darllen', yn ogystal â phosteri a thafleuni gyda dolenni uniongyrchol i'r ymgynghoriad ar-lein, eu dosbarthu i -
  - ganolfannau hamdden yr ynys
  - llyfrgelloedd
  - Oriel Môn
  - Swyddfeydd y Cyngor

1.8 Fe'u dosbarthwyd hefyd i hybiau cymunedol lle cynhaliwyd sesiynau a fforymau ymgysylltu penodol wyneb yn wyneb. Roedd y sesiynau hyn yn cynnwys panel o swyddogion a oedd yn bresennol i gyfarfod y cyhoedd a thrafod y pwysau cysylltiedig â'r ffrydiau gwaith a oedd yn berthnasol i'r amcanion strategol.

Cynhaliwyd sesiynau wyneb yn wyneb yn:

- Neuadd y Dref, Llangefni
- Gwelfor, Caergybi
- Neuadd Llaingoch
- Yr Iorwerth Arms, Bryngwran
- Neuadd Llanfairpwll
- Canolfan Biwmares
- Caffi Mechell, Llanfechell

1.9 Defnyddiwyd y llyfrgell symudol i ddosbarthu copïau caled 'hawdd i'w darllen' o'r ymgynghoriad i'r rheiny nad oeddent yn gallu gadael eu cartrefi.

1.10 Targedwyd plant oedran ysgol (3-18) ac fe'u gwahoddwyd i gymryd rhan trwy'r cynghorau ysgol.

1.11 Trwy'r holl dargedu yma, cafwyd yr ymatebion canlynol –

- Roedd 538 o aelodau staff wedi ymateb cyn yr ymgynghoriad
- safbwynt ymatebion ar-lein – roedd 1620 wedi rhyngweithio â'r arolwg a 1098 wedi ymateb naill ai'n llawn neu'n rhannol
- Derbyniwyd 61% o'r ymatebion gan bobl o oedran gweithio
- Derbyniwyd 79 o ymatebion ar ffurf copïau caled
- safbwynt pobl ifanc – roedd 27 o gynghorau ysgol wedi ymateb i'r ymgynghoriad yn ddemocrataidd, gan gynrychioli tua 3,500 - 4000 o blant o ysgolion cynradd ac uwchradd
- Roedd 91% o'r ymatebwyr wedi ymateb trwy gyfrwng y Saesneg, tra bo 9% wedi ymateb trwy gyfrwng y Gymraeg

1.12 Cafodd canlyniad y gwaith ymgysylltu ac ymgynghori hynny ei gyfarch yn adroddiad 'Datblygu blaenoriaethau strategol y Cyngor 2023-28' a gafodd ystyriaeth gan y Pwyllgor hwn yn ei gyfarfod ar y 24ain o fis Ionawr.

1.13 Roedd canfyddiadau'r ymgysylltu a'r ymgynghoriad ar y chwe blaenoriaeth strategol a grybwyllwyd uchod yn galonogol. Mae'r data uchod yn ein hysbysu bod y Cyngor wedi derbyn dros 2,500 o ymatebion ar gyfer pob math o weithgaredd.

1.14 O ganlyniad i'r gwaith a'r ystyriaethau blaenorol, cyflwynir Cynllun 'drafft' y Cyngor presennol 2023 - 28 ar gyfer sylw'r pwyllgor fel *Atodiad A*. Mae'r cynllun hwn yn cynnwys amcanion llesiant y gorfforaeth, ynghyd ag amcanion strategol a ffrydiau gwaith cysylltiedig.

1.15 Gofynnir i'r Cyngor:

A1 Mabwysiadu Cynllun y Cyngor 2023-2028

B – Pa opsiynau eraill bu i chi ystyried a beth oedd y rhesymau am eu gwrthod ac/neu am ddewis yr opsiwn hwn?

Amherthnasol

C – Pam fod hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Mae'r mater hwn wedi ei ddirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith

Ch – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Ydi

D – A yw'r penderfyniad hwn oddi fewn i'r gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Ydi

Dd – Asesu'r effeithiau posibl (os yn berthnasol):

1	Sut mae'r penderfyniad yma'n effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys?	Mae Cynllun y Cyngor yn nodi Amcanion Strategol y Cyngor ar gyfer y cyfnod hyd at fis Mawrth 2028.
2	A yw hwn yn benderfyniad a ragwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod i'r dyfodol? Os felly, sut?	Mae Cynllun drafft y Cyngor ar gyfer 2023 – 28 yn cydnabod 6 blaenoriaeth strategol y bydd y Cyngor am eu cyflawni yn ystod y pum mlynedd nesaf. Mae ffrydiau gwaith cysylltiedig wedi cael eu cydnabod er mwyn galluogi'r Cyngor i gyflawni'r blaenoriaethau hyn. Cydnabyddir bod nifer o'r ffrydiau gwaith hynny yn rhai ataliol eu natur rhag – a. Sicrhau bod gan bawb yr hawl i alw rhywle'n gartref b. Blaenoriaethu'r agenda digarboneiddio ar draws y Cyngor
3	A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn? Os felly, rhowch wybod gyda phwy.	Ymgymrir ag elfennau o'r gwaith sy'n Gwahoddwyd sefydliadau partneriaethol yn ogystal â chynghorau tref a chymuned lleol i ymateb i'r ymgynghoriad cyn datblygiad y Cynllun
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae rhan wrth ddrafftio'r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rheini y byddai'r penderfyniad yn cael effaith uniongyrchol arnynt? Esboniwch sut.	Derbyniwyd dros 2,500 o ymatebion ynglŷn â'r gwaith ymgynghori cyhoeddus syn datblygiad y Cynllun.
5	Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan y Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	Oherwydd cymhlethdod a chynnwys amrywiol Cynllun drafft y Cyngor 2023 - 28, argymhellir a chynghori bod y gwahanol ffrydiau gwaith a phrosiectau cysylltiedig sy'n gysylltiedig â'r Cynllun drafft, yn cynnal Asesiadau Effaith Cydraddoldeb unigol ar wahân er mwyn asesu effeithiau'r gwaith cysylltiedig. 6.2 Cynigir bod yr asesiadau hyn yn cael eu cyflwyno i'r naill ai, neu gyfuniad o'r –

		<ul style="list-style-type: none"> • Tîm Arweinyddol • Byrddau rhaglenni corfforaethol • Pwyllgorau Craffu / Gwaith <p>(yn ddibynnol ar gynnwys) cyn dilyniant y gwaith cysylltedig.</p>
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad yn ei gael ar y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.	Fel yr uchod
7	Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Fel yr uchod

E – Gyda phwy yr ymgynghoroch? Beth oedd eu sylwadau?		
1	Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA) (gorfodol)	Ystyriwyd y mater hwn gan yr Tîm Arweinyddol ac adlewyrchir eu sylwadau yn yr adroddiad
2	Cyllid / Swyddog 151 (gorfodol)	Sylwadau wedi ymgyffori yn yr adroddiad
3	Swyddog Cyfreithiol / Monitro (gorfodol)	Sylwadau wedi ymgyffori yn yr adroddiad
4	Adnoddau Dynol (AD)	Sylwadau wedi ymgyffori yn yr adroddiad
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth (TG)	
7	Caffael	
8	Sgriwtini	Ystyriwyd y mater hwn gan y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ar y 28/2. Bydd cadeirydd y pwyllgor yn adrodd yn ôl yn y cyfarfod hwn.
9	Aelodau Lleol	

F - Atodiadau:
Atodiad A - Cynllun y Cyngor (2023-2028)

Ff – Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am ragor o wybodaeth):
<ul style="list-style-type: none"> • Cynllun Trosiannol Ynys Môn 2022-23 • Adroddiad Ymgysylltu ac Ymgynghori: Cynllun y Cyngor Drafft (2023-2028)

CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

Cynllun y Cyngor 2023 - 2028

Chwefror 2023

Statws yr adroddiad - Swyddogol

Paratowyd gan:

Y Tîm Trawsnewid o fewn y Gwasanaeth AD a Thrawsnewid

This document is available in English / Mae'r ddogfen hon ar gael yn Saesneg

Rhagair

Bu'r cyfnod dros y pandemig yn heriol ac ansicr i'r Cyngor ond heb os bu i'r staff, partneriaid a chymunedau oll gydweithio er budd trigolion yr ynys.

Mae'n amser bellach i ni gynllunio at y dyfodol, fydd yn dod â sawl her a chyfle gwahanol. Byddwn yn parhau i weithredu a moderneiddio er mwyn darparu'r gwasanaethau gorau posib.

Y Cynllun hwn, sef Cynllun Cyngor Sir Ynys Môn (2023 – 2028), yw ein prif ddogfen strategol.

Bydd yn dylanwadu ac yn llywio strategaethau a chynlluniau er mwyn darparu gwasanaethau dros y bum mlynedd nesaf. Mae eich barn wedi ein cynorthwyo i adnabod anghenion plant, pobl ifanc, teuluoedd, pobl hŷn, cymunedau, busnesau ac amgylchedd yr ynys heddiw a thua'r dyfodol er mwyn llunio chwe amcan strategol.

Mae'r sefyllfa economaidd a'r argyfwng costau byw yn heriol gydag effeithiau pellgyrhaeddol a sylweddol ar gymunedau, busnesau a sefydliadau'r Ynys. Er gwaethaf yr ansicrwydd a galw cynyddol am wasanaethau hanfodol, byddwn ni a'r Cyngor yn bendant yn ein hymrwymiad i ddarparu'r gwasanaethau gorau bosib i holl drigolion yr Ynys. Yn ystod y cyfnod heriol hwn mae ffocws ein staff ac aelodau etholedig ar gynnal lles, llesiant ac ansawdd bywyd ein trigolion wrth ymdrechu i greu dyfodol gwell.

Bydd angen parhau i flaenoriaethu, cydweithio ac ymdrechu i'r eithaf er mwyn diogelu a gofalu am y rhai sy'n fregus o fewn ein cymdeithas, tra ar yr un pryd yn cyflawni'r weledigaeth a amlinellir yn y Cynllun hwn, sef:

“Creu Ynys Môn fydd yn iach a llewyrchus lle gall bobl ffynnu.”

Llinos Medi
Arweinydd y Cyngor

Dylan Williams
Prif-weithredwr

Cyflwyniad

Gweledigaeth y Cyngor Sir yw **creu Ynys Môn fydd yn iach a llewyrchus lle gall bobl ffynnu.**

Mae cydweithio yn allweddol i wireddu ein gweledigaeth. Byddwn yn Gyngor parchus sy'n ystyriol o eraill, yn cydweithio mewn modd gonest ac yn ymrwymedig i safonau uchel o ymddygiad ac uniondeb er mwyn creu'r argraff orau bosib o'r Ynys a'i chymunedau.

Er mwyn cyflawni'r weledigaeth hon, bydd angen i ni barhau gyda'n rhaglen moderneiddio a thrawsnewid ein gwasanaethau a'r ffordd yr ydym yn gweithio. Rhan hanfodol o foderneiddio fydd gwrando ar yr hyn y mae trigolion, defnyddwyr ein gwasanaethau a busnesau yn ei feddwl – a bod yn barod i weithredu.

Er mwyn llunio'r Cynllun hwn, aethom ati i gynnal y gwaith ymgynghori mwyaf pellgyrhaeddol yr ydym erioed wedi'i gyflawni fel Cyngor. Yn ystod yr ymarferion ymgysylltu ac ymgynghori a gynhaliom yn 2022, gofynnem i drigolion am eu barn ynglŷn â'u blaenoriaethau pwysicaf. Bu'r ymateb yn ran creiddiol o'r broses o lunio'n amcanion strategol.

Ar draws yr holl grwpiau oed, a'r mecanweithiau ymgysylltu ac ymgynghori gwahanol a ddefnyddiom yr amcanion strategol cyson oedd:

- Yr Iaith Gymraeg - cynyddu'r cyfleoedd i ddysgu a defnyddio'r iaith
- Gofal Cymdeithasol a Llesiant – rhoi'r cymorth cywir ar yr adeg cywir
- Addysg – sicrhau darpariaeth effeithiol ar gyfer heddiw a chenedlaethau'r dyfodol
- Tai – sicrhau fod gan bawb yr hawl i alw rhywle yn gartref
- Economi – hyrwyddo cyfleoedd i ddatblygu economi'r Ynys
- Newid Hinsawdd – ymateb i'r argyfwng, mynd i'r afael â newid a gweithio tuag at fod yn sefydliad sero net erbyn 2030

Dyma'r amcanion mae'r Cynllun hwn yn canolbwyntio arnynt.

Fel pob Cyngor arall, bydd pwysau ariannol mawr arnom a bydd rhaid dod o hyd i fwy o arbedion. Bydd gofyn inni reoli'r cynnydd mewn costau wrth lunio cyllidebau, ac ymateb i'r galw cynyddol oherwydd newidiadau demograffig a chymdeithasol.

Er mwyn gweithio o fewn y cyfnod heriol a newidiol hwn, rydym yn mabwysiadu ymagwedd strategol tuag at reoli ein adnoddau. Mae'r rhagolygon ariannol tymor canol yn nodi pwysau. Yn seiliedig ar y rhagolygon o ran chwyddiant, costau byw a phwysau twf, a gyda chynnydd o 5% yn y dreth cyngor flynyddol, rydym yn rhagweld cyfnod heriol i o'n blaenau.

Mae'r cynllun hwn felly yn un uchelgeisiol. Gan y bydd darparu gwasanaethau'n heriol, bydd profiadau ac adborth ein trigolion yn fesur pwysig o lwyddiant. Byddwn yn llunio dogfen cyflawni flynyddol ac yn adrodd yn ffurfiol ar gynnydd, llwyddiant a chanlyniadau.

Erbyn 2028, bydd newid mawr o ran y modd y mae gwasanaethau'n cael eu darparu, bydd llwyddiant yn cael ei ddathlu a byddwn wedi symud ar y daith o greu Ynys Môn sydd yn iach a llewyrchus lle gall bobl ffynnu.

Gweledigaeth y Cyngor

“Creu Ynys Môn fydd yn iach a llewyrchus lle gall pobl ffynnu.”

Amcanion Strategol

- Yr Iaith Gymraeg - cynyddu'r cyfleoedd i ddysgu a defnyddio'r iaith
- Gofal Cymdeithasol a Llesiant – rhoi'r cymorth cywir ar yr adeg cywir
- Addysg – sicrhau darpariaeth effeithiol ar gyfer heddiw a chenedlaethau'r dyfodol
- Tai – sicrhau fod gan bawb yr hawl i alw rhywle yn gartref
- Economi – hyrwyddo cyfleoedd i ddatblygu economi'r Ynys
- Newid Hinsawdd – ymateb i'r argyfwng, mynd i'r afael â newid a gweithio tuag at bod yn sefydliad sero net erbyn 2030

Gwerthoedd ag Egwyddorion Cyffredinol

Ein gwerthoedd sy'n diffinio pwy ydym ni a lle rydym am fynd fel sefydliad.

Byddwn yn defnyddio'r gwerthoedd a isod i ddatblygu ac arwain ein gweledigaeth, ein cynlluniau strategol a'n gwasanaethau i'r dyfodol:

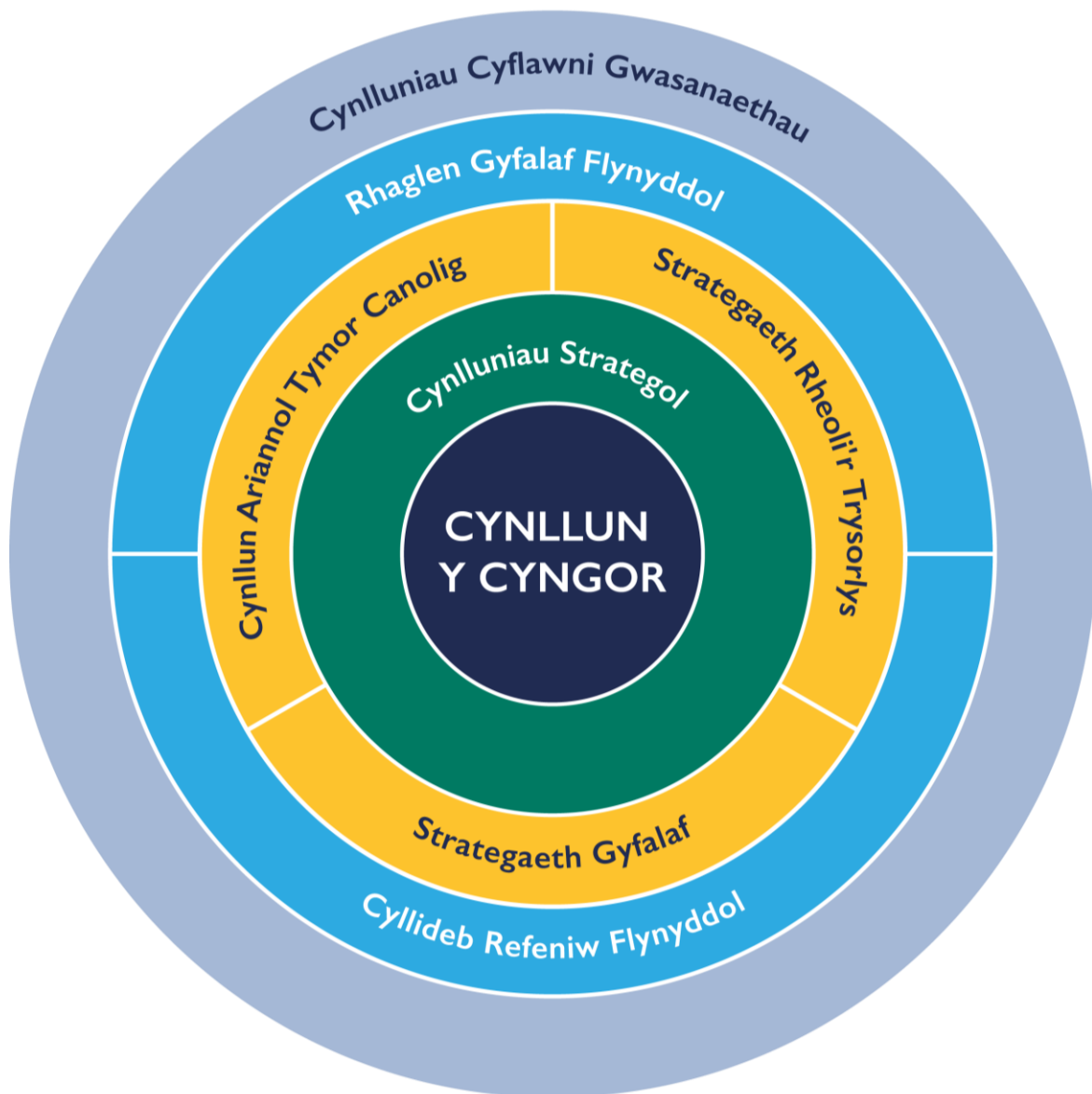
Gwerthoedd			
Parch	Cydweithio	Gonestrwydd	Hyrwyddo'r Cyngor a'r Ynys
Rydym yn barchus ac yn ystyriol tuag at eraill er gwaethaf ein gwahaniaethau.	Rydym yn gweithio fel tîm, gyda'n cymunedau a'n partneriaid, i gyflawni'r canlyniadau gorau ar gyfer pobl Ynys Môn.	Rydym yn ymrwymedig i safonau uchel o ran ymddygiad ac uniondeb.	Rydym yn creu ymdeimlad o falchder mewn gweithio i'r Cyngor ac yn cyflwyno delwedd gadarnhaol o'r Ynys.

Dyma'r chwe egwyddor cyffredinol y byddwn yn ddefnyddio i'n helpu i gyflawni ein hamcanion:

Egwyddorion Cyffredinol		
Datblygu Cynaliadwy	Cydraddoldeb ac Amrywiaeth	Atal a Diogelu
Mae'n rhaid i gynaliadwyedd fod yn gonglfaen cyfeiriad strategol a gweithredol y Cyngor. Bydd yn ganolog i ddatblygu polisiau, darparu gwasanaethau, gwaith partneriaeth a'r ffordd y mae'r sefydliad yn cael ei redeg.	Mae'r Cyngor yn ymrwymedig i gydraddoldeb sicrhau gwell canlyniadau i'r rheini sy'n dioddef anfantais economaidd-gymdeithasol. Fel cyflogwr a darparwr gwasanaethau byddwn yn gweithio i ddileu gwahaniaethu annheg ac anghyfreithlon fel rhan o'n holl bolisiau, gweithdrefnau ac arferion.	Mae diogelu yn gyfrifoldeb i bawb. Mae cyfrifoldeb ar bob gwasanaeth a gweithiwr yn y Cyngor i ddiogelu pobl, beth bynnag yw eu rôl neu eu teitl. Mae'r Cyngor yn credu bod gan bob plentyn ac oedolyn yr hawl i fod yn ddiogel rhag niwed.

Ymrwymiad ac Atebolrwydd	Cyfathrebu	Moderneiddio
<p>Mae'r Cyngor a'i weithwyr yn cydweithio i gynllunio, monitro ac adolygu ein blaenoriaethau trwy amcanion corfforaethol, amcanion gwasanaethol ac amcanion unigol, o fewn yr adnoddau sydd gennym. Mae'r broses hon yn dangos ein hymrwymiad i fod yn agored, yn dryloyw ac yn atebol am gyflawni Cynllun y Cyngor.</p>	<p>Proses ddwyffordd yw cyfathrebu. Dull y Cyngor yw bod yn gynhwysol, gan ddefnyddio amrywiaeth o sianeli i gyrraedd cymaint o drigolion a rhanddeiliaid â phosibl. Trwy sicrhau cyfathrebu effeithiol (yn fewnol ac yn allanol) gallwn sicrhau ein bod yn rhyngweithio a meithrin perthynas gryfach ag eraill ac yn cael sgysiau mwy cynhyrchiol.</p>	<p>Trwy gyfrwng rhaglen foderneiddio, bydd y Cyngor yn ceisio gwneud gwell defnydd o'r data sydd ar gael i lywio gwasanaethau newydd a sicrhau bod anghenion y cwsmer yn medru cael eu diwallu drwy gyfrwng digidol lle bo'n addas.</p>

Y Cylch Strategol

Mae'r cylch strategol uchod yn adnabod y cynlluniau sydd mewn lle er mwyn sicrhau ein bod yn gallu cyflawni ein blaenoriaethau ac amcanion. Mae'n adnabod beth sydd angen ei gyflawni, sut rydym am gyflawni a pham.

Mae'r Cynllun hwn a'r cynlluniau strategol cysylltiedig yn datgan:

- Gweledigaeth y Cyngor
- Gwerthoedd a themâu trawsbynciol
- Amcanion strategol a
- Gweithredoedd allweddol i'w cyflawni a'i gwireddu.

Ffeithluniau Data ****

DATA'R CYNGOR

Cyllideb refeniw net y Cyngor - £174m

Staff y Cyngor – dros 2500

Nifer adeiladau'r Cyngor Sir (ag eithrio ysgolion) - 68

Nifer yr Ysgolion - 46

Hyd y ffyrdd a wasanaethir – 1,187km / 738 milltir

Maint yr Ynys (arwynebedd)– 712km sgwâr / 275 milltir sgwâr

125milltir / 201km o lwybr yr arfordir

Nifer o Dai cymdeithasol – 3,948

Nifer o gynghorwyr – 35 (8 dynes / 27 dyn)

Wardiau aml aelod – 14

DATA ONS / NOMIS

Poblogaeth – 68,900 Cyfrifiad 2021 – 33,700 (gwryw) / 35,200 (benyw)

Dadansoddiad poblogaeth Môn yn ôl gwlad genedigol – 67% Cymru / 29% Lloegr / 1% Yr Alban / 3.5% Gwledydd Eraill

56.5% oedran gweithio / 26.5% yn hŷn (65+) / 20.1% <18

92% yn fodlon ar ble maent yn byw

55.8% yn gallu siarad Cymraeg

14% yn teimlo'n unig - y gyfradd isaf yng Nghymru

Cyfartaledd Oedran – 48 Môn / 42 Cymru

76% o bobl oedran gweithio yn economaidd weithgar

74% o bobl oedran gweithio mewn gwaith

Cyflog gros cyfartalog ar gyfer pobl sy'n gweithio'n llawn amser - £589 yr wythnos / Cyfartaledd Cymru, £603

21,500 hectar wedi ei ddynodi yn Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol

Amcanion Strategol a

Gweithredoedd Allweddol

Yr Iaith Gymraeg – cynyddu'r cyfleoedd i ddysgu, magu hyder a defnyddio'r iaith

Mae'r Gymraeg yn rhan annatod o'n hunaniaeth, ein diwylliant a'n treftadaeth ac mae gennym gyfrifoldeb i sicrhau ei bod yn parhau i ddatblygu a ffynnu. Mae'r iaith yn cael ei siarad yn eang yn ein cymunedau ac mae'r ganran o'r boblogaeth sy'n gallu siarad Cymraeg ar Ynys Môn yr ail uchaf yng Nghymru. Rydym am weld cynnydd yn y nifer sy'n gallu siarad yr iaith ar yr Ynys a hefyd cynnydd yn y nifer sy'n ei defnyddio bob dydd.

Ein nod yw sicrhau bod ein ymdrechion ni yn lleol yn cyfrannu'n gadarnhaol tuag at gyflawni gweledigaeth genedlaethol Llywodraeth Cymru o filiwn o siaradwr erbyn 2050.

Mae iaith a chyfathrebu hefyd yn rhan hanfodol o ddarparu llawer o'n gwasanaethau fel addysg, iechyd a gofal cymdeithasol. Mae gallu defnyddio'r Gymraeg yn effeithio ar les ein trigolion ac yn aml mae'n fater o angen nid yn unig o ddewis.

- **Diwylliant a'r iaith Gymraeg yn ffynnu**
  - i. Cynyddu'r nifer o blant a phobl ifanc sy'n astudio yn Gymraeg drwy weithredu cynllun strategol y Gymraeg mewn addysg (CSGA)
  - ii. Sicrhau bod rhieni a gofalwyr yn deall gwerth a manteision y Gymraeg drwy gydweithio gyda Phartneriaeth Cymraeg i Blant a Theuluoedd Môn
  - iii. Parhau i gynnig cyfleoedd i blant a phobl ifanc ddefnyddio'r Gymraeg yn gymdeithasol, tu hwnt i'r ystafell ddosbarth, drwy gydweithio gyda phartneriaid yn lleol
  - iv. Codi statws y Gymraeg yn y gweithle drwy gynnig cyfleoedd datblygu, codi hyder a chymorth ymarferol
  - v. Darparu gwasanaethau Cymraeg o ansawdd uchel a chadw at ofynion statudol
  - vi. Sicrhau bod cyfleoedd i drigolion ddysgu a datblygu sgiliau yn y Gymraeg yn eu cymunedau drwy gydweithio gyda darparwyr dysgu a hyfforddi
  - vii. Datblygu'r economi i gefnogi'r Gymraeg drwy fanteisio ar raglenni grant a chydweithio gyda busnesau lleol

Rydym yn ymrwymo i:

- Gynnig gwasanaethau Cymraeg o ansawdd uchel
- Gweithredu ein Strategaeth Hybu'r Gymraeg
- Cydweithio gyda phartneriaid lleol a chenedlaethol i greu mwy o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn gymdeithasol
- Cefnogi ein staff a'n cynghorwyr i gynyddu eu hyder a defnyddio mwy o Gymraeg yn eu gwaith

Erbyn 2028 byddwn wedi:

- Sicrhau bod ein Strategaeth Hybu'r Gymraeg yn addas er mwyn ymateb i ganlyniadau'r Cyfrifiad diwethaf pan ddaw'n amser i'w hadolygu yn 2026
- Diweddarau ein polisi iaith Gymraeg a datblygu polisi newydd ar ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle
- Defnyddio rhaglenni grant i ddatblygu'r Gymraeg yn yr economi a gyda busnesau
- Ehangu ein cynnig o hyfforddiant er mwyn creu mwy o gyfleoedd i'n staff, a'n cynghorwyr, partneriaid a thrigolion yr ynys ddatblygu eu sgiliau Cymraeg

Gofal Cymdeithasol a Llesiant – rhoi'r cymorth cywir ar yr adeg cywir

Mae iechyd, llesiant a diogelwch trigolion yn hanfodol er mwyn creu ansawdd bywyd gwell a hybu annibyniaeth ar Ynys Môn. Felly, mae parhau i sicrhau cymunedau iachach, mwy diogel a thecach trwy gynnig amrywiaeth o wasanaethau ataliol, gwella a chefnogol, mewn partneriaeth â rhanddeiliaid eraill o'r un anian, yn gonglfeini ein nod.

Gan adeiladu ar yr arfer dda o gyd-weithio gyda'n partneriaid, byddwn yn ceisio sicrhau bod y trigolion mwyaf bregus yn cael eu hamddiffyn a'u bod yn derbyn gwasanaethau cyd-gysylltiedig gan gyrrff iechyd a gofal cymdeithasol. Bydd hyn yn flaenoriaeth bwysig, a bydd angen parhau i gydweithio ar draws pob sector a maes yn y gymuned.

- ***Amddiffyn a chefnogi pobl fregus***
  - i. Cryfhau'r ddarpariaeth cyfleoedd dydd ar gyfer oedolion sydd ag anabledau dysgu trwy wella ac annog mynediad i adnoddau cymunedol
  - ii. Lleihau'r effeithiau a brofir gan bobl mewn tlodi a defnyddio mesurau lliniaru Llywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru mewn ymateb i gostau byw cynyddol
  - iii. Sicrhau fod y rhaglen ymyrraeth gynnar ac ataliol yn gwella ansawdd bywyd
  - iv. Sicrhau fod hybiau cymunedol yn darparu gwasanaethau er mwyn caniatáu annibyniaeth, lleihau unigrwydd a gwella iechyd a llesiant pobl
  - v. Gweithio gyda chymunedau, partneriaid a sefydliadau trydydd sector i wella cyfleoedd cymdeithasol a phontio'r cenedlaethau lle bo hynny'n briodol
  - vi. Buddsoddi mewn cyfleusterau hamdden er mwyn cynyddu mwynhad, presenoldeb a lefelau cyfranogi i wella iechyd ein cymunedau
  - vii. Moderneiddio'r ddarpariaeth tai â chymorth ar gyfer unigolion
  - viii. Parhau i weithio gyda phreswylwyr a chymunedau trwy'r rhaglen cynllunio lle i gefnogi a gwella cadernid cymunedol
  - ix. Moderneiddio Gwasanaeth Ieuencid y Cyngor a gweithio gyda phartneriaid i'w wneud yn addas ar gyfer y dyfodol
  - x. Cynnig cyfleoedd i blant sy'n derbyn gofal nodi beth sy'n bwysig iddynt a dylanwadu ar eu gofal eu hunain
  - xi. Parhau gyda'n datblygiad o fwy o Gartrefi Clyd
  - xii. Addysgu partneriaid a chymunedau am effaith trawma

Rydym yn ymrwymo i:

- gefnogi pobl i aros mor annibynnol â phosibl yn y gymuned
- cydweithio gyda defnyddwyr a phartneriaid gan ganolbwyntio ar “beth sy’n bwysig”
- gwarchod safon gwasanaethau a theilwra ymateb yn unol â disgwyliadau
- gwrandao ar bobl sy’n derbyn gwasanaethau a sicrhau cyfle i fynegi barn
- symleiddio a gwella trefniadau gweithredol er mwyn ymateb yn briodol a chyson

Erbyn 2028 byddwn wedi:

- Adolygu a moderneiddio'r dull o ddarparu gofal a chefnogaeth
- Gwella ac ehangu'r ddarpariaeth tai a chymorth
- Ehangu'r cyfleoedd i bobl allu derbyn gofal yn agosach at eu cymunedau lleol
- Datblygu mwy o ddarpariaeth mewnol ar gyfer plant mewn gofal, Cartrefi Clyd a gofalwyr maeth

Addysg – sicrhau darpariaeth effeithiol ar gyfer heddiw a chenedlaethau'r dyfodol

Ein nod yw gwireddu ein strategaeth Moderneiddio Cymunedau Dysgu a Datblygu'r Iaith Gymraeg trwy fuddsoddi yn arweinwyr, staff, adeiladau a chyfleusterau sy'n addas ar gyfer cenedlaeth heddiw a chenedlaethau'r dyfodol.

Trwy ddal ati i weithio gyda rhanddeiliaid, gwella cyrhaeddiad a chyflawniad addysgol plant a phobol ifanc, wrth gefnogi eu lles ynghyd â sicrhau cyfleoedd ehangach er mwyn dysgu a ffynnu.

Byddwn yn sicrhau bod treftadaeth leol yn ffynnu, mewn cymuned sy'n gynyddol amlddiwylliannol ac amlieithog, a bod mwy o ddefnydd yn cael ei wneud o'r Gymraeg.

o Codi cyrhaeddiad a chyflawniad addysgol

- i. Sicrhau'r addysg gorau posib ar gyfer pob plentyn a pherson ifanc trwy fuddsoddi yn ein gweithlu, datblygu cymunedau dysgu o safon a thrwy roi'r Cwricwlwm i Gymru ar waith
- ii. Cynorthwyo plant a phobl ifanc i reoli eu hiechyd meddwl a gwella eu llesiant
- iii. Parhau i gefnogi plant a phobol ifanc wrth ddatblygu eu medrau allweddol a'u sgiliau digidol
- iii. Cyd-weithio gyda Gwasanaethau Plant a Theuluoedd i gynnig cymorth ac arweiniad i ieuencid Ynys Môn mewn ffordd gynhwysol ac arloesol
- iv. Darparu cyfleoedd 'dysgu ail gyfle', fel bod trigolion Ynys Môn yn gallu parhau i ddatblygu'n bersonol trwy gydol eu bywyd.

o Darparu cymunedau dysgu cynaliadwy

- i. Rhoi rhaglen moderneiddio cymunedau dysgu ddiwygiedig ar waith fel bod ysgolion yn addas i bwrpas ac yn gweithio tuag at statws carbon niwtral
- ii. Parhau gyda'n buddsoddiad yn y gweithlu er mwyn datblygu arweinyddiaeth ac addysgu ar draws yr Ynys.
- iii. Cynorthwyo plant a'u teuluoedd i gael mynediad at weithgareddau addysgol a gweithgareddau yn y gymuned tu allan i oriau ysgol traddodiadol
- iv. Gweithio tuag at fod yn Ynys Sy'n Wybodus o Drawma drwy ddull cymunedol sydd yn cael effaith gadarnhaol ar ein plant, phobol ifanc a'r gymuned ehangach
- v. Hyrwyddo a chydweithio i sicrhau cyfleoedd hyfforddi ar gyfer pobl ifanc trwy waith
- vi. Cyfrannu i wella cyfranogiad plant a phobl ifanc i chwarae rhan ym mhrosesau gwneud penderfyniadau
- vii. Mabwysiadu a gwireddu strategaeth newydd ar gyfer Moderneiddio Cymunedau Dysgu a Datblygu'r Iaith Gymraeg

- viii. Moderneiddio a datblygu darpariaeth a chyfleoedd hyfforddi dysgu ôl-16
- ix. Parhau i gynnig llyfrgelloedd o safon, archifdai effeithiol ac Oriel gelf ac amgueddfa arloesol, sydd yn gwbl hygyrch ac yn cyfrannu at fywyd trigolion yr Ynys.

Rydym yn ymrwmo i:

- gefnogi plant a phobol ifanc i fod yn:
  - ddysgwyr uchelgeisiol a galluog sy'n barod i ddysgu trwy gydol eu bywydau
  - cyfranwyr mentrus, creadigol sy'n barod i chwarae rhan lawn mewn bywyd a gwaith
  - trigolion moesegol a gwybodus Cymru a'r byd
  - unigolion iach, hyderus, sy'n barod i fyw bywydau llawn fel aelodau gwerthfawr o gymdeithas
- sicrhau bod plant a phobol ifanc yn gallu cyflawni eu llawn potensial
- cefnogi lles emosiynol a meddyliol plant a phobol ifanc yr Ynys
- cefnogi cymunedau dysgu i ddatblygu fel sefydliadau sy'n dysgu gyda'r gallu i hunan-wella
- darparu gwasanaeth llyfrgelloedd, archifau a'r Oriel o ansawdd sy'n ysbrydoli ac yn cwrdd ag anghenion ein cwsmeriaid, amcanion corfforaethol a safonau cysylltiedig.

Erbyn 2028 byddwn wedi:

- sicrhau bod y strategaeth moderneiddio cymunedau dysgu yn creu ysgolion effeithiol gyda arweinyddiaeth gref gydag amgylchfyd addysgu pwrpasol
- datblygu'r Gymraeg ar draws pob lleoliad addysgol trwy wireddu nodau, amcanion a deilliannau a osodwyd yng Nghynllun Strategol y Gymraeg mewn addysg
- sicrhau profiadau a chynnydd gorau phosib i blant a phobol ifanc trwy wireddu'r Cwricwlwm i Gymru ym mhob gymuned dysgu ar draws yr Ynys
- cynyddu cyfleoedd addysgol ar gyfer oedolion er mwyn i drigolion Ynys Môn ddatblygu'n bersonol trwy gydol eu bywyd
- sicrhau fod y gwasanaethau archifau, oriel a llyfrgelloedd o'r safon uchaf ag yn ychwanegu'r gwerth gorau am arian trwy gyfrannu'n effeithiol tuag at dysgu

Tai – sicrhau fod gan bawb yr hawl i alw rhywle'n gartref

Mae ethos cymunedol cryf mewn ardaloedd gwledig, pentrefi a threfi, ac mae cyfraddau unigrwydd ymysg yr isaf yng Nghymru. Gwerthfawrogir fod Ynys Môn yn le diogel, a bod y mwyafrif o drigolion yn teimlo'n saff ac yn fodlon iawn â lle mae nhw'n byw.

Rydym yn parhau i fod yn ymrwymedig i weithio â Llywodraeth Cymru a phartneriaid fel cymdeithasau tai cofrestredig i ymateb i'r heriau tai lleol. Byddwn yn cyd-weithio i adnabod anghenion tai'r Ynys er mwyn gwireddu'r angen cydnabyddedig am dai yn unol â'r tenantiaethau sydd eu hangen.

- **Cartrefi o safon, fforddiadwy a hygyrch**
  - xiii. Cydweithio gyda phartneriaid allweddol i gynnal ansawdd ac ystod yr opsiynau cartrefi sydd ar gael yn y sector gofal
  - xiv. Datblygu cyfleuster gofal ychwanegol pellach ym Mhorthaethwy
  - xv. Cynyddu gwasanaeth seibiant a gofal dydd ar gyfer plant ag anableddau
  - xvi. Adeiladu cartrefi newydd effeithlon o ran ynni sydd â pherfformiad ynni gradd 'A' er mwyn lleihau'n ôl troed carbon
  - xvii. Parhau i fuddsoddi yn ein stoc tai drwy ail-fodelu eiddo sydd bellach ddim yn addas a gweithio tuag at wireddu Safonau Ansawdd Tai Cymru II
  - xviii. Parhau i fuddsoddi mewn technoleg newydd i wella mynediad at wasanaethau i'n tenantiaid a chwsmeriaid mewn modd digidol
  - xix. Lleihau'r gofyn am unedau llety argyfwng trwy gynyddu'r nifer o gartrefi parhaol sy'n cael eu datblygu
  - xx. Defnyddio premiwm y dreth gyngor a godir i roi cymorth ariannol i brynwyr tro cyntaf sy'n methu fforddio prynu cartref ar y farchnad agored
  - xxi. Parhau i ddod ag eiddo gwag yn ôl i ddefnydd ledled yr Ynys
  - xxii. Gweithio mewn partneriaeth i helpu i gefnogi unrhyw ffoaduriaid sy'n dod i fyw ar yr Ynys

Rydym yn ymrwymo i:

- ganolbwyntio ar anghenion ein cwsmeriaid a bod yn atebol iddynt
- cefnogi ein cwsmeriaid, tenantiaid, cydweithwyr a phartneriaid allweddol er mwyn gallu cynnal ein cymunedau
- arloesi er mwyn gwella ein darpariaeth tai drwy fanteisio mewn newidiadau deddfwriaethol ac ymgeisio i leihau gwastraff cysylltiedig a'r broses ddatblygu
- arloesi er mwyn gwella gwasanaethau ac i sicrhau gwerth am arian i'n tenantiaid a thrigolion

Erbyn 2028 byddwn wedi:

- Mynd i'r afael â'r agenda effeithlonrwydd ynni / tlodi tanwydd gan weithio tuag at wireddu Safonau Ansawdd Tai Cymru II
- Agor trydydd cynllun Tai Gofal Ychwanegol a gyda cynlluniau am y pedwerydd
- Cynyddu'r dewis a'r nifer o dai sydd ar gael i drigolion yr Ynys gan hefyd gynorthwyo aelwydydd i allu prynu eu cartrefi cyntaf
- Cynnal asesiad anghenion marchnad tai gyda phrosbectws tai blynyddol er mwyn adrodd ar gynnydd mewn cyflenwad o dai fforddiadwy
- Cytuno ar y blaenoriaethau ar gyfer gweithgareddau cyfranogiad tenantiaid a dyrannu adnoddau er mwyn cynnwys llais ein tenantiaid o fewn ein gwasanaethau

Economi – sicrhau cyfleoedd i ddatblygu economi'r Ynys

Mae hanner poblogaeth Ynys Môn o oedran gweithio ac rydym yn cydnabod yr angen i wella cyfleoedd gwaith ar yr Ynys. Mae trigolion yn awyddus i weld mwy o gyfleoedd yn y sectorau cyfrifiadureg a thechnoleg, ynni, gweithgynhyrchu, twristiaeth ac iechyd.

Ein nod parhaus yw cefnogi busnesau presennol, denu buddsoddiad newydd addas, cynyddu nifer y busnesau newydd a sicrhau fod yr Ynys yn parhau i fod ag un o'r cyfraddau isaf yng Nghymru o ran cau busnesau.

○ Adfywio a Datblygu Economaidd -

- i. Archwilio cyfleoedd i adeiladu unedau busnes newydd ledled yr Ynys er mwyn caniatáu i fusnesau newydd a busnesau sy'n bodoli eisoes dyfu
- ii. Cyd-weithio gyda pherchnogion tir i ailddatblygu safleoedd diwydiannol hanesyddol
- iii. Parhau i wireddu adferiad gwyrdd, cynaliadwy a gwella bywiogrwydd a hyfywedd canol trefi
- iv. Sicrhau'r cyfleoedd gorau i gwmnïau lleol elwa ar gontractau a chyfleoedd sector cyhoeddus
- v. Cydweithio i wireddu Cynllun Adfywio Economaidd Gogledd Môn
- vi. Cydweithio gyda rhanddeiliaid a phartneriaid allweddol i gryfhau rôl Caergybi a'r porthladd fel 'Porth' rhyngwladol allweddol
- vii. Parhau i weithio mewn partneriaeth trwy Fwrdd Uchelgais Gogledd Cymru i greu cyfleoedd lleol a rhanbarthol newydd
- viii. Parhau i fanteisio ar gyfleoedd cyllido allanol i sicrhau fod anghenion economaidd yr Ynys yn cael sylw.
- ix. Cynnal, cadw a datblygu ein hisadeiledd allweddol

○ Yr Economi Ymwelwyr -

- i. Rhoi cynlluniau Rheoli Cyrchfan ac Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol (AHNE) newydd ar waith
- ii. Parhau i fuddsoddi mewn isadeiledd craidd i ddarparu profiadau diogel a chynaliadwy er mwyn i drigolion ac ymwelwyr fwynhau arfordir a chefn gwlad yr Ynys
- iii. Cefnogi a chrosawu ymweliadau gan longau mordaith i Ynys Môn a Gogledd Cymru
- iv. Dylanwadu ar ymddygiad ymwelwyr a sicrhau fod pawb yn gwerthfawrogi rinweddau'r Ynys

Rydym yn ymrwymo i:

- Ysgogi adfywiad economaidd a chymdeithasol
- Cefnogi'r economi a busnesau lleol i dyfu a ffynnu
- Cynyddu ac annog datblygiad prosiectau carbon isel
- Cydweithio gyda'r sector twristiaeth i fanteisio ar boblogrwydd yr Ynys fel cyrchfan

Erbyn 2028 byddwn wedi:

- Cefnogi cynlluniau cynhyrchu ynni carbon isel
- Cydweithio i wireddu amcanion economi cylchol.
- Datblygu unedau busnes newydd i gynorthwyo tyfiant a datblygiad busnesau lleol
- Manteisio ar fuddsoddiad ychwanegol er budd yr economi yn lleol
- Cynyddu a hyrwyddo'r economi ymwelwyr mewn modd parchus a chynaliadwy er mwyn sicrhau buddion i'n cymunedau ac ymwelwyr
- Ail ddatblygu safleoedd diwydiannol a thiroedd llwyd hanesyddol

Newid Hinsawdd – ymateb i'r argyfwng, mynd i'r afael â newid a gweithio tuag at bod yn sefydliad sero net erbyn 2030

Mae'n amser dwysau a gweithredu'n bendant ar yr argyfwng hinsawdd a gyhoeddwyd gan y Cyngor yn 2020. Mae hyn yn fater pwysig i blant a phobl ifanc ar yr Ynys. Ni fu'r angen i weithredu er lles yr hinsawdd a'n hamgylchedd erioed yn fwy hanfodol.

Trwy weithio mewn partneriaeth yn lleol, yn rhanbarthol, ac yn genedlaethol ein nod yw ymateb i'r heriau a'r cyfleon yma mewn modd bositif, dewr ac arloesol fel y gallwn barhau ar y daith i fod yn Gyngor ac yn wlad sero net erbyn 2030.

- ***Isadeiledd Allweddol, a Chynllunio Newid Hinsawdd***
  - i. Parhau ar y daith o leihau allyriadau carbon o dir ag asedau'r Cyngor a newid sut rydym yn gweithredu a darparu gwasanaethau
  - ii. Sefydlu cyfradd ailgylchu domestig o 70% a datblygu'r economi gylchol
  - iii. Datblygu a chyflawni cynlluniau trafndiaeth gynaliadwy fel datgarboneiddio trafndiaeth, teithio llesol, llwybrau beicio
  - iv. Annog datblygiad cynlluniau ynni adnewyddadwy lleol
  - v. Parhau i reoli ein safleoedd cefn gwlad yn effeithlon i gefnogi adferiad natur a datgarboneiddio
  - vi. Ystyried effaith newid hinsawdd a bioamrywiaeth o fewn penderfyniadau ar bob lefel o'r Cyngor
  - vii. Datblygu a chyflawni cynlluniau plannu coed a chloi carbon
  - viii. Parhau i leihau risg llifogydd mewn ardaloedd sy'n achosi pryder
  - ix. Mabwysiadu Cynllun Datblygu Lleol newydd

- ***Rhaglen Ynys Ynni -***
  - i. Parhau i ddylanwadu ar ddatblygiadau ynni mawr i sicrhau cefnogaeth a buddiannau lleol a chymunedol hirdymor, a lleihau effeithiau negyddol posib
  - ii. Cefnogi a hwyluso datblygiadau ynni carbon isel posib e.e. gwynt, llanw, solar, hydrogen a niwclear, yn ogystal ag isadeiledd grid cysylltiedig addas.

Rydym yn ymrwmo i:

- weithio tuag at gyrraedd statws carbon sero net;
- cefnogi cymunedau i leihau allyriadau carbon a'u heffaith ar yr amgylchedd;
- rheoli ein tiroedd yn effeithlon i gefnogi adferiad natur, bioamrywiaeth a chloi carbon ble'n bosib;
- ymateb i hinsawdd sy'n cynhesu a newid a chefnogi cymdeithas i addasu sut mae'n gweithio, byw a defnyddio tir
- cydweithio gyda holl rhanddeiliaid allweddol i ddylanwadu ar ddatblygiadau ynni newydd a manteisio ar gyfleoedd buddsoddi mewn ynni carbon isel
- cefnogi cyfleoedd cynaliadwy a gwyrdd o fewn ein cymunedau

Erbyn 2028 byddwn wedi:

- Lleihau ein hallyriadau carbon uniongyrchol er mwyn sicrhau bod y targed net sero erbyn 2030 o fewn cyrraedd
- Cynyddu cyfraddau ail-gylchu
- sicrhau bod gwasanaethau yn ystyried newid hinsawdd a bioamrywiaeth fel materion elfennol wrth gyrraedd penderfyniadau.
- creu opsiynau teithio carbon isel eang i drigolion ac ymwelwyr â'r Ynys.

Amcanion Llesiant y Cyngor

Mae'r amcanion strategol uchod oll wedi'i llunio er er mwyn cefnogi'r Cyngor yn ei ddyletswydd i gwrdd â'n hamcanion llesiant er budd cenedlaethau'r presennol a hefyd chenedlaethau'r dyfodol. Ein hamcanion llesiant:

- Mae pobl Ynys Môn yn cael eu haddysgu i gyrraedd a chyflawni eu potensial yn y tymor hir
- Mae pobl Ynys Môn yn ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosib
- Mae pobl Ynys Môn a'i chymunedau yn mwynhau, yn gwarchod ac yn gwella eu hamgylchedd adeiledig a naturiol ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol

Mae'r tabl isod yn dangos sut mae ein hamcanion llesiant yn cyd-fynd ag amcanion llesiant cenedlaethol Llywodraeth Cymru:

Cysylltiadau ag Amcanion Llesiant y Cyngor a Nodau Llesiant Cenedlaethol		Llewyrchus	Cydnherth	Iachach	Mwy Cyfartal	Cymunedau Cydlynus	Diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu	Cyfrifol ar lefel fyd-eang
	Amcan Llesiant 1 - Sicrhau bod pobl Ynys Môn yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial hirdymor	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Amcan Llesiant 2 - Cefnogi oedolion a theuluoedd bregus er mwyn eu cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosibl		✓	✓	✓	✓	✓	
	Amcan Llesiant 3 - Gweithio mewn partneriaeth â'n cymunedau er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ymdopi'n effeithiol â newid a datblygiadau wrth warchod ein hamgylchedd naturiol	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

- Cymru Lewyrchus - Cymdeithas arloesol, gynhyrchiol, carbon isel sy'n cydnabod y terfynau sydd ar yr amgylchedd byd-eang ac sydd, o ganlyniad, yn defnyddio adnoddau mewn modd effeithlon a chymesur (gan gynnwys gweithredu ar newid yn yr hinsawdd);
- Cymru Gydnherth – Cenedl sy'n cynnal ac yn gwella amgylchedd naturiol bioamrywiol gydag ecosystemau iach gweithredol sy'n cynnal cydnherthedd cymdeithasol, economaidd ac ecolegol ynghyd â'r gallu i addasu i newid (er enghraifft newid yn yr hinsawdd).
- Cymru Iachach – cymdeithas lle mae llesiant corfforol a meddyliol pobl cystal â phosib a lle deallir dewisiadau ac ymddygiadau sydd o fudd i iechyd yn y dyfodol.
- Cymru sy'n fwy cyfartal – cymdeithas sy'n galluogi pobl i gyflawni eu potensial ni waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau (yn cynnwys eu cefndir a'u hamgylchiadau economaidd-gymdeithasol).
- Cymru o gymunedau cydlynus – Cymunedau atyniadol, hyfyw a diogel sydd â chysylltiadau da.

- Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu – cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg, ac sy'n annog pobl i gyfranogi yn y celfyddydau, a chwaraeon a gweithgareddau hamdden.
- Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang – cenedl sydd, wrth iddi wneud unrhyw beth i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, yn ystyried a allai gwneud peth o'r fath gyfrannu'n gadarnhaol at lesiant byd-eang.

Gwasanaethau Cefnogi Corfforaethol

Mae'r gwasanaethau cefnogi corfforaethol o fewn Cyngor Sir Ynys Môn yn hanfodol ar gyfer llwyddiant gwasanaethau rheng flaen. Mae adnoddau, pobl a thechnoleg yn hanfodol wrth i'r Cyngor ymdrechu i foderneiddio a gwella perfformiad. Gan ein bod yn sefydliad sector cyhoeddus, mae yna hefyd brosesau deddfwriaethol y mae'n rhaid cydymffurfio â nhw yn llawn. Mae rhai o gyfrifoldebau allweddol y gwasanaethau hyn yn cynnwys:

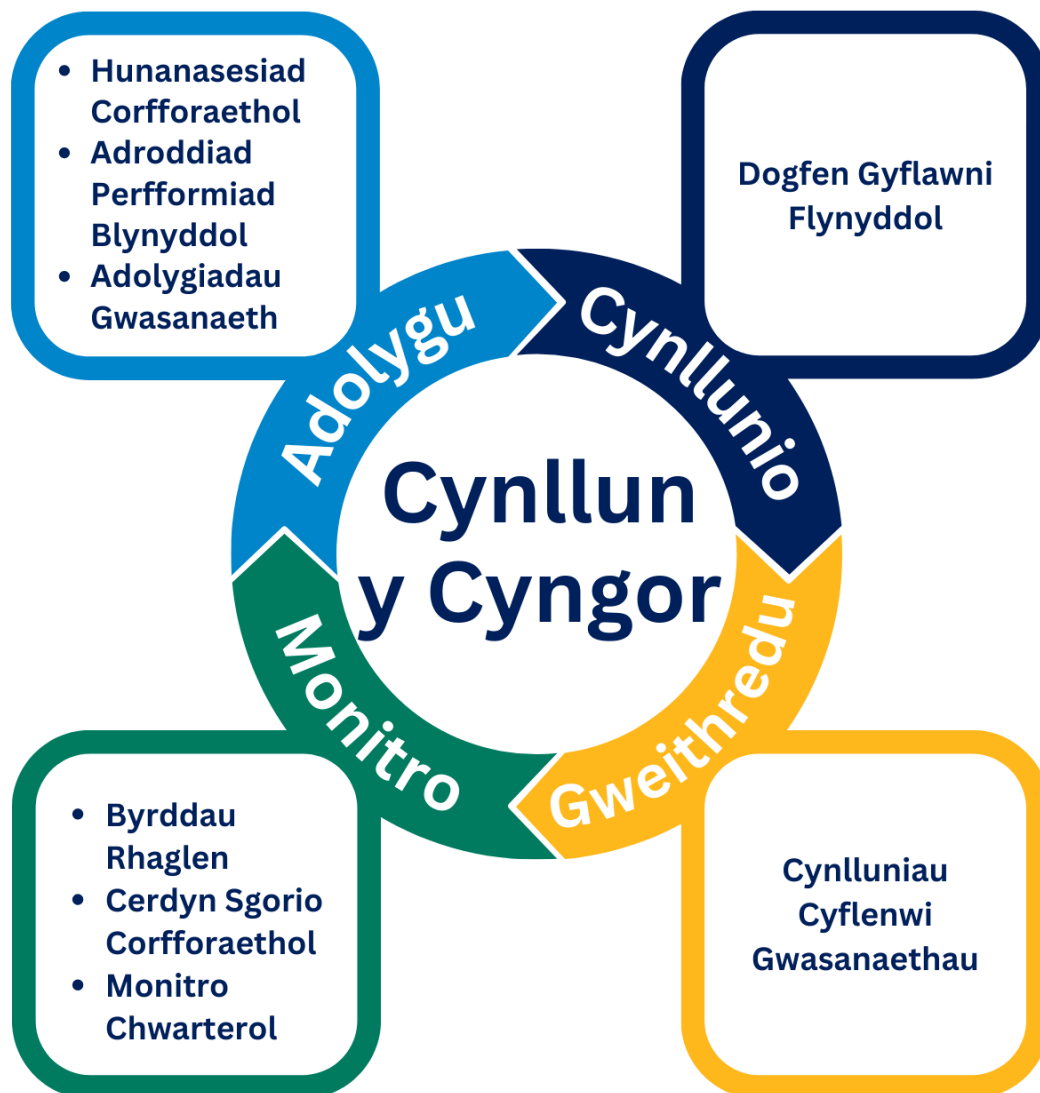
- Adnoddau Dynol: cyfrifoldeb am gydweithio â gwasanaethau rheng flaen er mwyn denu, cadw a datblygu gweithlu'r Cyngor.
- Perfformiad Corfforaethol: darparu barn annibynnol ar berfformiad, cynghori ar gyfleoedd i wella a hyrwyddo diwylliant o welliant parhaus.
- Rhaglen Gorfforaethol a Rheoli Prosiect: sicrhau bod prosiectau'r Cyngor yn cael eu darparu mewn modd effeithiol ac effeithlon gan ddarparu gwerth am arian.
- TG: darparu systemau a gwasanaethau digidol dibynadwy a diogel er mwyn cefnogi gwaith y Cyngor.
- Adnoddau (Cyllid): darparu rheolaeth a chefnogaeth ariannol er mwyn sicrhau bod cyllid y Cyngor yn cael ei reoli mewn modd effeithiol.
- Cyfreithiol: darparu cyngor a chefnogaeth gyfreithiol i'r Cyngor er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth â chyfreithiau a rheoliadau perthnasol.
- Gwasanaethau Democraidaidd: rheoli prosesau democraidaidd y Cyngor, yn cynnwys cynnal etholiadau.
- Cwynion a Llywodraethiant Gwybodaeth: cyfrifoldeb am reoli a datrys cwynion, sicrhau bod y Cyngor yn dryloyw ac yn agored wrth iddo gydymffurfio â disgwyliadau rheoli data a phreifatrwydd.
- Caffael: cyfrifoldeb am gynghori a chefnogi'r gwaith o gaffael nwyddau a gwasanaethau gan sicrhau bod y Cyngor yn cydymffurfio â rheoliadau ac yn cyflawni'r gwerth gorau am arian.
- Archwilio Mewnol: darparu barn annibynnol ar systemau ariannol a gweithredol y Cyngor, adnabod risgiau a gwneud argymhellion am ffyrdd o wella.
- Cyfathrebiadau: cyfrifoldeb am gyfathrebu mewnol ac allanol, rhannu gwybodaeth a gweithgareddau ymgysylltu'r Cyngor.
- Iechyd a Diogelwch: cyfrifoldeb am sicrhau cydymffurfiaeth y Cyngor â rheoliadau iechyd a diogelwch, rheoli risg a hyrwyddo amgylchedd gwaith diogel.
- Polisi, cydraddoldeb, cyfieithu a'r Iaith Gymraeg: cyfrifoldeb am sicrhau bod y Cyngor yn cydymffurfio â'r deddfwriaethau a'r safonau perthnasol.
- Swyddfa'r Prif Weithredwr: Mae'r swyddfa'n cefnogi ac yn gyrru cyfeiriad strategol cyffredinol, cydlynad ac arweinyddiaeth sefydliadol y Cyngor.

Sut rydym yn mesur a dadansoddi ein perfformiad

Beth yw rheoli perfformiad?

Mae rheoli perfformiad yn broses lle mae'r Cyngor a'i staff yn cydweithio i gynllunio, monitro ac adolygu ein blaenoriaethau corfforaethol trwy amcanion corfforaethol, amcanion y gwasanaethau ac amcanion unigol, o fewn adnoddau sydd gennym.

Mae'r ffigwr isod yn dangos y broses hon:

*Ceir rhagor o wybodaeth yn atodiad 2.

Atodiad 1

STRATEGAETHAU / CYNLLUNIAU CEFNOGOL

- Strategaeth Ddigidol ar gyfer Ysgolion
- Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg
- Blaengynllun Oriol Môn
- Strategaeth Sgiliau Gogledd Cymru
- Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2021-26
- Cynllun Cydraddoldeb Strategol
- Adroddiad ar Sefydlogrwydd y Farchnad 2022
- Aseiad Anghenion o Boblogaeth 2022

Strategaeth Gyfalaf a Rheoli'r Trysorlys

- Cynllun Rheoli Cyrchfan
  - Cynllun Rheoli Toiledau Cyhoeddus
  - Cynllun Rheoli AHNE
  - Strategaeth Diogelwch Ynni'r DU
  - Codi'r Gwastad yn y Deyrnas Unedig
  - Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol (2016)
  - Cymru'r Dyfodol: Y Cynllun Cenedlaethol 2040
  - Polisi Cynllunio Cymru – rhifyn 11 Chwefror 2021
  - Strategaeth Genedlaethol ar Gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yng Nghymru
-
- Strategaeth Dai 2022-2027
  - Strategaeth Rhaglen Cefnogi Tai Ynys Môn 2022-2026
-
- Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd
  - Cynllun Rheoli Asedau Priffyrdd
  - Tuag at Sero Net
  - Cynllun Gwefru Cerbydau Trydan
  - Strategaeth / Cynllun Rheoli Asedau
  - Y Llwybr Newydd

Cynllun y Cyngor – Cyd-destun Strategol Cenedlaethol a Rhanbarthol

Strategaethau / Cynlluniau Cenedlaethol

- *Y Rhaglen Lywodraethu*
- *Y Cytundeb Cydweithio*
- *Strategaeth Effeithiolrwydd Ynni ar gyfer Cymru 2016-2026*
- *Strategaeth Dwf Gogledd Cymru (Rhagfyr 2020)*
- *Bwrdd Uchelgais Gogledd Cymru – Prosbectws Adfer Covid (Chwefror 2021)*
- *Cynllun Llesiant Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn*
- *Croeso i Gymru: blaenoriaethau ar gyfer yr economi ymwelwyr 2020-2025*
- *Ffyniant i Bawb – Cynllun Gweithredu ar yr Economi*
- *Cynllun Cyflawni Carbon Isel 2*
- *Strategaeth Adeiladu Tai Cymdeithasol 2021*

Deddfwriaeth

- *Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021*
- *Deddf Cenedlaethau'r Dyfodol a Llesiant 2016*
- *Deddf Gofal Cymdeithasol a Llesiant 2014*
- *Deddf yr Amgylchedd 2016*
- *Cymunedau Dysgu Cynaliadwy (Rhagfyr 2021)*
- *Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011*
- *Deddf Cydraddoldeb 2010*

Atodiad 2

Sut rydym yn mesur a dadansoddi ein perfformiad

Beth yw rheoli perfformiad?

Mae rheoli perfformiad yn broses lle mae'r Cyngor a'i staff yn cydweithio i gynllunio, monitro ac adolygu ein blaenoriaethau corfforaethol trwy amcanion corfforaethol, amcanion y gwasanaethau ac amcanion unigol, o fewn adnoddau sydd gennym.

Cynllun y Cyngor

Mae Cynllun y Cyngor yn cynnwys ein nodau ac amcanion strategol ar gyfer y tymor etholiadol. Mae'n rhoi gwybod am y broses o wneud penderfyniadau ar bob lefel yn y Cyngor ac yn:

- gosod y fframwaith yr ydym yn ei ddefnyddio i gynllunio, gyrru a darparu ein gwasanaethau
- dylanwadu ar y modd y byddwn yn llunio ein cyllideb yn flynyddol, ac yn
- helpu i fonitro cynnydd ac asesu beth y byddwn yn ei gyflawni bob blwyddyn.

Sut a phryd y caiff ei fonitro?

Bydd y Cynllun yn cael ei gyflawni'r drwy wireddu'r dogfen cyflawni flynyddol (Ebrill – Mawrth). Bydd yn cael ei lunio ar ddechrau pob blwyddyn ariannol ac yn gosod cynlluniau penodol y Cyngor am 12 mis yn erbyn Cynllun y Cyngor. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, byddwn yn paratoi adroddiad perfformiad blynyddol i adrodd ar y cynnydd a wnaed yn erbyn y ddogfen cyflawni flynyddol dros y 12 mis diwethaf.

Caiff Cynllun y Cyngor ei fonitro drwy amrywiaeth o sianelau sy'n cynnwys:

- byrddau rhaglen trawsnewid chwarterol;
- adroddiad cerdyn sgorio corfforaethol chwarterol; ac
- adolygiadau gwasanaeth blynyddol

Yn dilyn hynny, bydd adroddiadau a gynhyrchir gan ddefnyddio gwybodaeth o'r ffynonellau hyn yn cael eu hystyried gan ein pwyllgor sgrwtini corfforaethol ac yna'r Pwyllgor Gwaith. Mae hyn yn sicrhau bod yr holl aelodau yn ymwybodol o'r cynnydd yr ydym yn ei wneud yn erbyn ein blaenoriaethau.

Byrddau Rhaglen Trawsnewid

Mae gan y byrddau rhaglen gylch gwaith i ysgogi a galluogi trafodaethau strategol yn ymwneud â themâu penodol. Maent yn cynnig sicrwydd a hyder i gynghorwyr ac uwch arweinwyr bod buddion a ragwelir ar gyfer y Cyngor a chymunedau yn cael eu gwireddu.

Adolygiadau Gwasanaeth

Disgwylir i bob gwasanaeth ymgymryd â dau adolygiad gwasanaeth bob blwyddyn a byddant yn cael eu cynnal a'u rheoli'n gorfforaethol:

1. Adolygiad Ariannol o'r Gwasanaeth

Y broses o ragweld arbedion o fewn gwasanaethau a gwaith trawsnewid y gellir ei ddefnyddio er mwyn cynorthwyo'r broses o osod cyllideb flynyddol y Cyngor.

2. Adolygiad o Berfformiad a Risg y Gwasanaeth

Gofynnir i'r gwasanaethau gwblhau hunanasesiad gwasanaeth er mwyn gweld sut y maent yn perfformio mewn perthynas â amcanion allweddol. Fe'i defnyddir er mwyn rhoi sicrwydd i'r tîm arwain strategol a'r Pwyllgor Gwaith bod cyfeiriad y gwasanaeth yn cyd-fynd â chyfeiriad ehangach y Cyngor a bod adnoddau'n cael eu defnyddio mewn modd effeithiol.

Cerdyn Sgorio Corfforaethol

Datblygwyd y cerdyn sgorio corfforaethol er mwyn adnabod a hysbysu arweinwyr y Cyngor am gynnydd yn erbyn dangosyddion sy'n dangos bod gweithgareddau'r Cyngor o ddydd i ddydd yn cael eu gweithredu'n llwyddiannus. Mae'n cynorthwyo i ddarparu sylfaen dystiolaeth drwy'r dangosyddion y gellir drafftio'r adroddiad perfformiad blynyddol ohono. Mae'n portreadu sefyllfa'r Cyngor yn erbyn ei amcanion gweithredol.

Mae adroddiad monitro'r cerdyn sgorio chwarterol yn amlinellu camau gweithredu lliniarol y mae'r tîm rheoli strategol wedi eu hadnabod er mwyn gyrru a sicrhau gwelliannau.

Hunanasesiad Corfforaethol

Mae'r hunanasesiad corfforaethol yn adlewyrchu effaith y fframwaith cynllunio corfforaethol a rheoli perfformiad ac yn darparu sail dystiolaeth o sut mae'r Cyngor wedi perfformio gan ddefnyddio'r adnoddau sydd ar gael iddo wrth reoli a lliniaru risgiau cysylltiedig.

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD:	Cyngor Sir
DYDDIAD:	09/03/2023
TEITL YR ADRODDIAD:	Datganiad Polisi Tâl 2023
ADRODDIAD GAN:	Cynghorydd Robin Wyn Williams
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Sicrhau bod yr Awdurdod yn cwrdd â'i gyfrifoldebau statudol dan Ddeddf Lleoliaeth 2011 i gyhoeddi Polisi Tâl erbyn 31.3.23

RHAGARWEINIAD

Dan Adran 112 Deddf Llywodraeth Leol 1972, mae gan y Cyngor “power to appoint officers on such reasonable terms and conditions as the authority thinks fit”. Yn unol ag Adran 38 Deddf Lleoliaeth 2011, rhaid i awdurdodau lleol yn Lloegr a Chymru gynhyrchu a chyhoeddi datganiad polisi tâl ar gyfer bob blwyddyn ariannol.

SGÔP Y POLISI

Yn unol â Deddf Lleoliaeth Act 2011, rhaid i awdurdodau ddatblygu a chyhoeddi eu polisi tâl ar bob agwedd o Gydabyddiaeth i Brif Swyddogion. Er budd tryloywder ac atebolrwydd, mae'r Cyngor wedi dewis dull mwy cyffredinol a bydd yn cynhyrchu datganiad polisi sy'n cynnwys yr holl grwpiau o weithwyr ac eithrio athrawon ysgolion oherwydd nid yw'r gydnabyddiaeth a roddir iddynt hwy o fewn rheolaeth yr awdurdod lleol. Mae canllawiau Llywodraeth Cymru wedi eu cynnwys yn y datganiad.

ARGYMHELLIAD

Argymhellir bod y Cyngor yn cymeradwyo'r Datganiad Polisi Tâl sydd ynghlwm wrth yr adroddiad hwn fel ei Ddatganiad Polisi Tâl ar gyfer 2023/24.

Atodiad 1   Datganiad Polisi Tâl

CYNGOR SIR YNYS MÔN

DATGANIAD POLISI TÂL

CHWEFROR 2023

1. Rhagarweiniad a Phwrpas

Yn unol ag adran 112 Deddf Llywodraeth Leol 1972, mae gan y Cyngor “power to appoint officers on such reasonable terms and conditions as the authority thinks fit”. Mae'r Datganiad Polisi Tâl hwn (y 'datganiad') yn nodi dull gweithredu'r Cyngor o ran y polisi tâl yn unol â gofynion Adran 38 Deddf Lleoliaeth 2011, sy'n rhoi dyletswydd ar awdurdodau lleol yng Nghymru a Lloegr i gynhyrchu a chyhoeddi datganiad polisi tâl ar gyfer pob blwyddyn ariannol. Pwrpas y datganiad yw darparu tryloywder mewn perthynas â dull y Cyngor o bennu tâl ei weithwyr (ac eithrio'r rheini sy'n dysgu yn ysgolion yr awdurdod lleol) trwy nodi;

- dulliau ar gyfer penderfynu cyflogau gweithwyr;
- lefel ac elfennau y gydnabyddiaeth ariannol a roddir i'w prif swyddogion, fel y diffinnir hynny gan y ddeddfwriaeth berthnasol;
- lefel tâl gweithwyr ar y cyflogau isaf;

Mae awdurdodau lleol yn sefydliadau cymhleth, mawr gyda chyllidebau o filiynau o bunnau. Mae ganddynt amrediad eang iawn o swyddogaethau ac maent yn darparu ac/neu'n comisiynu ystod eang o wasanaethau hanfodol. O'r herwydd, gall y dull gweithredu cyffredinol o ran lefelau cydnabyddiaeth wahaniaethu o un grŵp o weithwyr i'r llall i adlewyrchu anghenion penodol ar lefel leol, lefel Cymru neu lefel y Deyrnas Gyfunol. Rhaid iddo hefyd fod yn hyblyg, pan fo angen, i roi sylw i amrywiaeth o amgylchiadau sy'n newid a rhaid iddo fod yn gyson â'r amcanion busnes.

2. Y Fframwaith Deddfwriaethol

Wrth benderfynu tâl a chydnabyddiaeth ei weithwyr, bydd y Cyngor yn cydymffurfio gyda'r holl ddeddfwriaeth berthnasol o ran cyflogaeth. Mae hyn yn cynnwys Deddf Cydraddoldebau 2010, Rheoliadau Cyflogaeth Rhan Amser (Rhwystro Triniaeth Llai Ffatriol) 2000, Rheoliadau Gweithwyr Asiantaeth 2010 a lle mae hynny'n berthnasol, Reoliadau Trosglwyddo Ymgymeriadau (Diogelu Cyflogaeth) 2006. (Nid yw'r rhestr hon yn hollgynhwysol).

3. Sgôp y Datganiad Polisi Tâl

Yn unol â Deddf Lleoliaeth 2011, rhaid i awdurdodau ddatblygu a chyhoeddi eu polisi tâl ynghylch pob agwedd ar y Gydabyddiaeth Ariannol i Brif Swyddogion (gan gynnwys cytundebau terfynu) ac i'r rheini yn yr awdurdod sy'n cael y 'tâl isaf', gan esbonio eu polisi ar y berthynas rhwng y gydnabyddiaeth ariannol i'r haen rheolaeth uwch a gweithwyr eraill ac eithrio athrawon ysgol oherwydd bod eu cydnabyddiaeth ariannol nhw y tu allan i reolaeth yr awdurdod lleol.

Nid oes dim o fewn darpariaethau Deddf Lleoliaeth 2011 yn tynnu oddi wrth y grym sydd gan gynghorau i wneud penderfyniadau ar dâl sy'n briodol i amgylchiadau lleol ac sy'n darparu gwerth am arian ar gyfer trethdalwyr lleol. Fodd bynnag, cydymffurfir gyda'r datganiad polisi hwn wrth bennu lefelau cydnabyddiaeth ariannol ar gyfer yr holl grwpiau o fewn ei sgôp.

Nid yw'r polisi tâl hwn yn berthnasol i athrawon yn ysgolion yr awdurdod lleol, a fydd â'u polisi cyflog eu hunain.

4. Datblygu Strategaeth Tâl a Gwobrwyo

Prif nod y strategaeth wobrwyo yw denu, cadw a chymell staff sydd â'r sgiliau addas fel y gall yr awdurdod berfformio ar ei orau. Un o'r heriau mwyaf i'r Cyngor yw sicrhau'r effeithlonrwydd a'r cynhyrchedd mwyaf posib o fewn yr adnoddau sydd ar gael. Mae'r polisi tâl yn fater o daro cydbwysedd anodd weithiau rhwng pennu cydnabyddiaeth ariannol ar lefelau priodol i hwyluso cyflenwad digonol o unigolion gyda'r sgiliau priodol i lenwi'r ystod eang iawn o swyddi yn yr awdurdod, a sicrhau nad yw'r baich ar y trethdalwyr yn fwy na'r hyn y gellir ei gyfiawnhau'n llawn ac yn wrthrychol.

Yn y cyd-destun hwn, mae'n rhaid cydnabod bod rhaid i lefelau cydnabyddiaeth ariannol, ar y lefelau uwch yn arbennig, fedru denu ymgeiswyr gydag ystod eang o ddoniau gan sicrhau hefyd y gellir cadw unigolion cymwys a chanddynt sgiliau addas unwaith y maent yn eu swyddi. Dylid cydnabod y bydd y Cyngor yn aml yn ceisio recriwtio mewn cystadleuaeth gyda chyflogwyr da eraill yn y sectorau cyhoeddus a phreifat.

Mae'r Cyngor yn gyflogwr mawr yn yr ardal a, gan hynny, rhaid iddo gadw mewn cof ei rôl o ran gwella lles economaidd pobl Ynys Môn. Mae argaeledd cyflogaeth o safon dda ar delerau ac amodau rhesymol ac am dâl teg yn cael effaith lesol ar ansawdd bywyd yn y gymuned yn ogystal ag ar yr economi leol. Mae gan y Cyngor rôl o ran pennu enghraifft meincnod o ran telerau ac amodau i gyflogwyr eraill yn yr ardal am yr un rhesymau.

Wrth ddylunio, datblygu ac adolygu'r strategaeth tâl a gwobrwyo, bydd y Cyngor yn ceisio cydbwysu'r ffactorau hyn yn briodol i sicrhau'r canlyniadau gorau ar gyfer yr awdurdod a'r gymuned y mae'n ei gwasanaethu, tra'n rheoli costau yn briodol a sicrhau digon o hyblygrwydd i gwrdd ag anghenion y dyfodol. Caiff y Datganiad Polisi Tâl hwn ei adolygu a'i gymeradwyo bob blwyddyn gan y Cyngor Llawn.

5. Y Strwythur Tâl

Mae'r Cyngor yn defnyddio'r graddfeydd tâl NJC a drafodwyd yn genedlaethol fel sail ar gyfer ei strwythur tâl lleol. Hwn sy'n penderfynu'r cyflogau ar gyfer y mwyafrif llethol o'r gweithwyr nad ydynt yn athrawon, ynghyd â defnydd o'r cyfraddau cenedlaethol diffiniedig eraill lle mae hynny'n berthnasol. Cytunwyd cynnydd yn y strwythur tâl cenedlaethol i staff ar y raddfa NJC yn Tachwedd 2022 ar gyfer y cyfnod 1 Ebrill 2022 hyd at 31 Mawrth 2023 a mae'r Cyngor wedi gweithredu'r cynnydd. Mae'r Cyngor yn parhau i fod yn ymrwymedig i gydymffurfio gyda gweithdrefnau bargeinio tâl cenedlaethol mewn perthynas â'r strwythur tâl cenedlaethol ac unrhyw gynnydd blynyddol ar gyfer costau byw a drafodir yn y strwythur tâl. Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i bennu cyflogau'n deg yn unol â deddfwriaeth tâl gyfartal ac, ers 1 Rhagfyr 2015, wedi gweithredu strwythur tâl a graddfeydd Statws Sengl. Mae

strwythur graddau NJC y Cyngor yn rhedeg o Raddfa 1 (pwynt 3) hyd at Raddfa 10 (pwynt uchaf 50) gyda'r isafswm ac uchafswm cyflog fesul awr ar hyn o bryd yn £10.79 a £30.45 yn y drefn honno. Bydd y Datganiad Polisi Tâl hwn yn cael ei ddiwygio wedi hynny os cytunir ar ddyfarniad cyflog pellach o 1 Ebrill 2023.

Unwaith bydd swydd yn cael ei gwerthuso, bydd y sgôr yn penderfynu i ba raddfa neu fand tâl bydd y swydd yn cael ei gymhathu. Fel arfer, penodir i swyddi newydd ar waelod y raddfa berthnasol, er bod modd amrywio hynny lle bo angen i sicrhau y gellir penodi'r ymgeiswyr gorau, gyda chytundeb y Pennaeth Gwasanaeth – Trawsnewid ac Adnoddau Dynol. Mae cyflogau wedyn yn destun codiad blynyddol bob blwyddyn hyd nes bod uchafswm y raddfa wedi cyrraedd (fel arfer o fewn 3 blynedd).

Mae'r holl lwfansau eraill sy'n gysylltiedig â thâl yn ddarostyngedig i gyfraddau a drafodwyd yn genedlaethol neu'n lleol, a benderfynwyd o bryd i'w gilydd yn unol â'r gweithdrefnau bargeinio ar y cyd ac/neu fel y penderfynir gan Bolisi'r Cyngor.

Yn hanesyddol, nid yw'r Cyngor wedi defnyddio ychwanegiadau marchnad i gymryd y farchnad dâl allanol i ystyriaeth wrth ddenu a chadw gweithwyr gyda phrofiad, sgiliau a chapasiti penodol. Fodd bynnag, mabwysiadwyd Polisi Ychwanegiad Marchnad ac, wrth weithredu'r polisi, bydd y Cyngor yn sicrhau fod unrhyw ychwanegiad marchnad yn cael ei gyfiawnhau yn wrthrychol trwy gyfeirio at dystiolaeth glir a thryloyw o fethiant yn olynol i recriwtio i swydd, a thystiolaeth o gymaryddion perthnasol yn y farchnad, gan ddefnyddio ffynonellau data priodol sydd ar gael y tu mewn a'r tu allan i'r sector llywodraeth leol. Mae'r Cyngor, drwy ei Bolisi ar Secondiadau a Honoraria, hefyd yn gallu rhoi "honoraria" dros dro i aelodau staff sydd, oherwydd amryw reswm, yn gweithredu ar lefel uwch o gyfrifoldeb am gyfnod o amser.

Mae'r Cyngor yn disgwyl lefelau uchel o berfformiad gan bob gweithiwr ac mae ganddo Gynllun Arfarnu Blynyddol ar waith i fonitro, gwerthuso a rheoli perfformiad yn barhaus. Fodd bynnag, nid yw'r Awdurdod yn gweithredu unrhyw drefniadau tâl sy'n gysylltiedig â pherfformiad. Mae proses Werthuso'r Awdurdod yn sail i'r dull o reoli talent a chynllunio olyniaeth. Yn seiliedig ar ddadansoddiad o berfformiad a photensial gweithwyr, gall rheolwyr gynllunio gweithredoedd talent perthnasol, gan ystyried pawb fel unigolyn, y datblygiad sydd ei angen arnynt, gan wneud iddynt deimlo eu bod yn cael eu gwobrwyo a'u galluogi i fod yn effeithiol yn eu rôl o fewn yr Awdurdod. Prif ran y broses yw'r sgwrs agored, onest ac adeiladol rhwng y rheolwr a'r gweithiwr i sefydlu ble maen nhw nawr, ble maen nhw eisiau bod a sut y gellir eu cefnogi i gyrraedd yno.

6. Buddion Eraill

Yn amodol ar amodau cymhwyso, mae gan yr holl weithwyr hawl i ymuno â Chynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Mae cyfraddau cyfraniad y gweithwyr, a ddiffinnir gan statud, ar hyn o bryd yn amrywio rhwng 5.8% a 11.4% o'u cyflog, gan ddibynnu ar y bandiau tâl sy'n ymwneud â'r cyflog cyfwerth ag amser llawn cyfatebol. Caiff cyfraddau'r cyflogwr eu pennu gan Actiwariad sy'n cynghori Cronfa Bensiwn Gwynedd a chânt eu hadolygu bob tair blynedd er mwyn sicrhau bod y cynllun wedi ei gyllido'n briodol. Y gyfradd o 1.4.2023 fydd 20.1% ac yn weithredol hyd at 31.3.2026.

Mae gan y Cyngor ystod o delerau ac amodau eraill sy'n berthnasol i'w weithwyr, yn seiliedig yn bennaf ar delerau ac amodau'r Cydgyngor Cenedlaethol, ynghyd ag amodau a pholisïau a drafodwyd yn lleol. Mae rhai o'r telerau a'r amodau hyn yn golygu tâl ariannol, gan gynnwys benthyciadau car, talu ffioedd proffesiynol a thaliadau honoraria ar gyfer ymgymryd â dyletswyddau ychwanegol. Ni thelir unrhyw fonws. Ar gyfer 'ychwanegiadau i gyflogau Prif Swyddogion', gweler paragraff 10 isod. Mae telerau ac amodau staff yn cael eu hadolygu yn rheolaidd mewn ymgynghoriad a negydu gyda'n undebau llafur cydnabyddedig.

7. Tâl Cyfartal ac adrodd ar y Bwlch Cyflog Rhyw

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i'r egwyddor o gyfle cyfartal a thriniaeth gyfartal i bob gweithiwr. Mae ganddo bolisi clir o dalu gweithwyr yn gyfartal am yr un gwaith neu waith cyfatebol, gwaeth beth fo'u rhyw ac mae'n gwerthuso swyddi a graddau cyflog fel bo'r angen er mwyn sicrhau strwythur teg. Mae'r Cyngor yn adrodd ar ei ffigwr Bwlch Cyflog Rhyw yn flynyddol i'r Swyddfa Ystadegau Cenedlaethol. Tra bod gan y Cyngor bwlch cyflog rhyw, mae'n hyderus nad yw'r bwlch hwn oherwydd bod y Cyngor yn talu merched a dynion yn wahanol am yr un gwaith neu waith cyfwerth ac mae'r Cyngor yn falch o adrodd bod ei bwlch cyflog rhyw gymedrig yn dal yn is na'r cyfartaledd cenedlaethol.

Mae bwlch cyflog rhyw y Cyngor yn ganlyniad i'r swyddi y mae dynion a merched yn gweithio o fewn y sefydliad a'r cyflogau y mae'r swyddi hyn yn eu denu. Tra bod y Cyngor yn cyflogi mwy o ferched na dynion, nid ydynt wedi eu gwasgaru'n gyfartal ar draws y graddfeydd. Mae unrhyw ddyfarniadau cyflog yn cael eu gweithredu ar draws yr holl raddfeydd ac felly ni fyddent yn lleihau'r bwlch cyflog rhyw yn sylweddol. Fodd bynnag, mae'r Cyngor wedi ymrwymo i wella ei fwlch cyflog rhyw drwy gefnogi merched ar bob lefel o'r sefydliad i ddatblygu eu gyrfaedd.

8. Cydnabyddiaeth Ariannol i Uwch Reolwyr

I ddibenion y datganiad hwn, mae uwch reolwyr yn golygu 'prif swyddogion' fel y diffinnir hynny yn Adran 43 y Ddeddf Lleoliaeth. Mae'r swyddi dilynol yn disgyn o fewn y diffiniad statudol o 'uwch reolwyr' yng nghyd-destun y datganiad hwn:-

- a) Prif Weithredwr (sydd hefyd yn Bennaeth y Gwasanaeth Cyflogedig) - yr uwch swyddog sy'n arwain ac yn cymryd cyfrifoldeb am yr Awdurdod, gan weithio'n agos gydag aelodau etholedig i gyflawni nodau ac amcanion yr Awdurdod.
- b) Uwch Dim Arweinyddiaeth (Dirprwy Brif Weithredwr, Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151, Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro), Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol a Chyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifainc.
- c) Penaethiaid Gwasnaeth – Plant a Theuluoedd/Dirprwy Gyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol, Oedolion, Adnoddau & Thrawsnewid, Tai, Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo, a Rheoleiddio a Datblygu Economaidd.

Yn 2019 cafodd yr holl ddisgrifiadau swydd o fewn y strwythur Uwch Reolwyr eu gwerthuso yn unol â Chynllun Gwerthuso Swyddi'r Gymdeithas Llywodraeth Leol (CLIL) ar gyfer uwch swyddogion a'u dilysu'n allanol gan yr CLIL. Yna troswyd y sgorau i strwythur cyflog (a adolygwyd eto gan y CLIL ac a ddangosir isod) cyn eu cyflwyno i Banel Annibynnol

Cydnabyddiaeth Ariannol Cymru (IRP) a gadarnhaodd eu cefnogaeth lawn i'r strwythur graddio a chyflog arfaethedig.

Strwythur Cyflog CLIL yr Uwch Dîm Rheoli –

Graddfa CLIL	Swydd	Cyflog 01/04/2023
LGA 1		
LGA 2	Penaethiaid Gwasanaeth	£82,219
LGA 2A	Cyfarwyddwr Swyddogaeth Swyddog Monitro	£83,668
LGA 3	Cyfarwyddwyr / Cyfarwyddwr Swyddogaeth Swyddog A151	£92,345
LGA 4	Dirprwy Brif Weithredwr	£102,983
LGA 5	Prif Weithredwr	£124,259

Felly bydd tâl sylfaenol uwch reolwyr ar **1 Ebrill 2023**, (ac yn ddarostyngedig i gytundeb ar unrhyw ddyfarniadau cyflog ar gyfer 2023/24) fel a ganlyn: -

<u>Uwch Swyddog</u>	<u>Tâl</u>
Prif Weithredwr – CLILGA5	£124,259 y flwyddyn (ddim yn gynyddrannol). Mae'r swyddog yn gweithredu fel Pennaeth Gwasanaeth Cyflogedig a bydd hefyd yn derbyn ffioedd ychwanegol ar gyfer dyletswyddau fel Swyddog Canlyniadau.
Arweinyddiaeth Uwch – CLIL2A-CLIL4 -	£83,668 - £102,983 y flwyddyn
Penaethiaid Gwasanaeth – CLIL2	£82,219 y flwyddyn

Nid yw'r trefniadau cydnabyddiaeth yn cynnwys unrhyw lwfansau arbennig, taliadau bonws neu incrementau eraill.

Mae Pwyllgor Penodi'r Cyngor yn cyfarfod i ystyried a darparu argymhellion i'r Cyngor ar lefelau cyflog a gwobr am y tair haen uchod o uwch swyddogion. Cwmpas y Pwyllgor yw: -

- Gwneud argymhellion ar faterion cyflog a gwobr uwch i'r Cyngor, gan sicrhau cysondeb, tryloywder a hygyrchedd.
- Gwneud argymhellion ar reoli a strwythur tâl a gwobr uwch, a sail ar gyfer dilyniant tâl.
- Gwneud argymhellion i'r Cyngor llawn ar benodiadau uwch reolwyr.

Mae Adran 143A o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 yn rhoi i'r Panel Cydnabyddiaeth Ariannol Annibynnol dros Gymru (yr IRP") pwerau i wneud argymhellion mewn perthynas â chyflog y Prif Weithredwr (sydd hefyd yn Bennaeth y Gwasanaeth Cyflogedig), neu unrhyw newidiadau arfaethedig i gyflog y Prif Weithredwr. Bydd yr Awdurdod yn ystyried unrhyw argymhelliad a dderbyniwyd gan yr IRP mewn perthynas â thâl i'r Prif Weithredwr.

9. Recriwtio Prif Swyddogion

Mae polisi a gweithdrefnau'r Cyngor mewn perthynas â recriwtio prif swyddogion wedi eu hamlinellu o fewn y Rheolau Gweithdrefn Cyflogi Swyddogion yn Rhan 4.10 y Cyfansoddiad. Wrth recriwtio i bob swydd, bydd y Cyngor yn cymryd ystyriaeth lawn a phriodol o'i Bolisiâu ar gyfer Cyfleon Cyfartal, Recriwtio a Dewis, ac Adleoli. Bydd y penderfyniad ynghylch y cyflog a gynigir i unrhyw brif swyddog a benodir o'r newydd yn cael ei wneud yn unol â'r strwythur tâl cytunedig a'r polisiâu perthnasol sydd mewn grym ar adeg y recriwtio.

Lle na all y Cyngor recriwtio prif swyddogion dan gontract gwasanaeth, neu lle mae angen cymorth dros dro i gyflawni dyletswyddau swydd prif swyddog sy'n wag, bydd y Cyngor, lle bo raid, yn ystyried ac yn gweithredu trefniadau i gyflogi unigolion dan gontractau gwasanaeth. Gwneir hynny trwy broses bwrcasu berthnasol, gan sicrhau bod y Cyngor yn gallu dangos y gwerth gorau am arian o gystadleuaeth, wrth sicrhau gwasanaethau perthnasol.

Yn unol â rheoliadau Llywodraeth Cymru, mae'n bolisi gan y Cyngor bod y Cyngor llawn yn cael y cyfle i bleidleisio ar dâl ac unrhyw ailstrwythuro ar lefel uwch rheolwyr gwaeth beth yw lefelau cyflog. Mae rheoliadau Llywodraeth Gymru hefyd yn nodi fod rhaid hysbysebu'n allanol unrhyw swyddi gyda chyflog o £100,000 neu fwy os oes disgwyl i'r swydd fod am gyfnod o 12 mis neu fwy.

10. Gwobrau Cyflog

Mae'r Cyngor yn cyflogi ei Brif Weithredwr a Phrif Swyddogion dan delerau ac amodau JNC wedi eu hymgorffori yn eu contractau. Mae'r JNC ac gyfer Prif Weithredwr a Phrif Swyddogion yn negydu codiadau tâl i gwrdd â chostau byw cynyddol ar ran y grŵp hwn ar lefel cenedlaethol, ac mae unrhyw ddyfarniad yn cael ei bennu ar y sail hon. Mae'r Prif Weithredwr a Phrif Swyddogion a gyflogir dan delerau ac amodau'r JNC gyda'r hawl cytundebol i unrhyw wobrau cyflog a benderfynwyd yn genedlaethol gan y JNC a bydd y Cyngor hwn felly yn talu'r codiadau cyflog hyn fel a phan eu penderfynwyd yn unol â gofynion cytundebol cyfredol.

11. Ychwanegiadau i Gyflogau y Prif Weithredwr a Phrif Swyddogion

Mae'r un meini prawf cymhwyso a'r un trefniadau yn berthnasol i'r Prif Weithredwr a Phrif Swyddogion ag sy'n berthnasol i weithwyr eraill mewn perthynas â thelerau ac amodau ychwanegol sy'n denu tâl, gan gynnwys taliadau costau teithio ac ad-dalu ffioedd proffesiynol.

12. Taliadau Terfynu

Mae dull y Cyngor o drin taliadau dewisol a statudol ar adeg terfynu cyflogaeth y prif weithredwr, prif swyddogion a gweithwyr sydd o fewn sgôp y datganiad hwn, cyn iddynt gyrraedd oed ymddeol arferol, wedi ei nodi yn ei ddatganiad polisi yn unol â rheoliadau 5 a 6 Rheoliadau Llywodraeth Leol (Terfynu Cyflogaeth yn Fuan) (Iawndal Dewisol) 2006 a Rheoliadau 12 a 13 Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Buddion, Aelodaeth a Chyfraniad) 2007. Mae unrhyw ychwanegiadau a ddarperir o fewn polisi'r Cyngor yn berthnasol i bob aelod o staff, waeth beth fo'u graddfa a'u statws.

Bydd y Cyngor llawn yn cael cyfle i bleidleisio ar becynnau diswyddo sydd dros £100,000, y cyfanswm i gynnwys tâl diswyddo, tâl yn lle rhybudd a'r gost i'r awdurdod o'r straen ar y gronfa bensiwn sy'n codi o ddarparu mynediad cynnar i bensiwn. Yn achos yr holl daliadau datgysylltu eraill sy'n disgyn y tu allan i dermau contractyddol, bydd angen i'r Cyngor llawn neu aelodau etholedig perthnasol, pwyllgor neu banel o aelodau etholedig gydag awdurdod dirprwyol wneud penderfyniad ffurfiol i gymeradwyo'r fath daliadau. Bydd y Cyngor yn rhoi sylw dyledus i Werth Gorau wrth ystyried a yw'n briodol gwneud unrhyw daliadau diswyddo arbennig, ac a fyddai taliad o'r fath yn ddefnydd priodol o arian cyhoeddus.

Ar hyn o bryd, nid yw'r Cyngor wedi ailgyflogi Prif Swyddogion sydd wedi ymddeol. Pe bai amgylchiadau yn codi lle byddai angen ystyried gwneud hynny am resymau busnes pwysig, byddai unrhyw benderfyniad o'r fath yn cael ei wneud gan y Cyngor llawn neu aelodau etholedig perthnasol, pwyllgor neu banel o aelodau etholedig gydag awdurdod dirprwyol i gymeradwyo trefniadau o'r fath, yn unol â pholisi Ailstrwythuro a Diswyddo'r Cyngor fel y noder isod.

Mae Polisi Ailstrwythuro a Diswyddo'r Cyngor yn nodi na fydd unrhyw weithiwr sy'n gadael cyflogaeth y Cyngor ar delerau diswyddo gwirfoddol yn cael ei ail-gyflogi gan y Cyngor am gyfnod y taliad iawndal dileu swydd a dderbyniwyd, e.e. os bydd aelod o staff yn derbyn 45 wythnos o dâl dileu swydd, ni ellir ail-gyflogi gan y Cyngor am 45 wythnos ar ôl y dyddiad terfynu. Bydd y cyfnod hwn yn cael ei ymestyn i 12 mis os yw'r gweithiwr hefyd yn derbyn pensiwn y mae'r Cyngor wedi talu costau ychwanegol iddi. Byddai'n rhaid i unrhyw ail-gyflogaeth gynt na'r hyn a nodir uchod fod gydag awdurdodiad penodol yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth a'r Pennaeth Gwasanaeth - Trawsnewid ac Adnoddau Dynol a fyddai'n ystyried pob achos yn ôl ei rinweddau.

13. Gweithwyr ar y Cyflogau Isaf

Mae'r gweithwyr sy'n cael y tâl isaf ac a gyflogir dan gontract cyflogaeth gyda'r Cyngor yn cael eu cyflogi ar gyflogau sy'n gyfwerth ag amser llawn 37 awr yn unol â'r pwynt cyflog isaf a ddefnyddir ar hyn o bryd yn strwythur graddfeydd y Cyngor. Ar 1 Ebrill 2023, ac yn ddarostyngedig i gytundeb ar unrhyw gynnig codiad cyflog ar gyfer 2023/24, y pwynt hwnnw yw'r pwynt graddfa 3 cyfredol a gytunwyd yn genedlaethol, sy'n £20,812 y flwyddyn, neu £10.79 yr awr, sy'n cymharu gyda'r Tâl Byw Cenedlaethol o £10.42 yr awr o 1 Ebrill 2023 a'r Cyflog Byw lawn (a osodwyd yn Hydref 2022) o £10.90 yr awr.

Mae'r berthynas rhwng y gyfradd tâl ar gyfer y rheini sydd ar y cyflogau isaf a chyflogau prif swyddogion yn cael ei phenderfynu gan y prosesau a ddefnyddir i benderfynu'r strwythurau tâl a graddfeydd fel y dangosir yn gynharach yn y datganiad polisi hwn.

Mae'r canllawiau statudol dan y Ddeddf Lleoliaeth yn argymhell defnyddio lluosyddion tâl fel ffordd o fesur y berthynas rhwng cyfraddau tâl ar draws y gweithlu a thâl uwch reolwyr, fel sydd wedi ei gynnwys yn Adolygiad Hutton o Dâl Teg yn y Sector Cyhoeddus (2010). Gofynnodd y Llywodraeth i'r adroddiad Hutton ymchwilio i'r achos ar gyfer sefydlu terfyn sefydlog o ran yr ystod tâl, trwy fynnu na all unrhyw reolydd yn y sector cyhoeddus ennill mwy nag 20 gwaith yr hyn a delir i'r sawl sydd ar y cyflog isaf yn y sefydliad. Daeth yr adroddiad i'r casgliad bod y berthynas gyda chyflog cyfartalog yn fesur mwy perthnasol ac mae Côt Arferion y Llywodraeth ar Dryloywder Data yn argymhell y dylid cyhoeddi'r gymhareb rhwng y cyflog uchaf a'r cyflog cyfartalog ar gyfer y cyfan o weithlu'r awdurdod.

Fel rhan o'i drefniadau monitro parhaus o ran aliniad gyda marchnadoedd tâl allanol, y tu mewn i'r sector a'r tu allan iddo, bydd y Cyngor yn defnyddio gwybodaeth meincnodi sydd ar gael fel sy'n briodol. O'i fynegi fel lluosydd o gyflog, bydd cyflog y Prif Weithredwr yn 6:1 yn fwy nag enillydd isaf y Cyngor.

14. Contractwyr Allanol

Bydd y Cyngor yn defnyddio ei brosesau pwrcasu i sicrhau y mabwysiedir arferion tâl teg a moesegol gan contractwyr allanol a gomisiynwyd i ddarparu gwasanaethau.

15. Cyhoeddi

Ar ôl i'r Cyngor llawn ei gymeradwyo, cyhoeddir y datganiad hwn ar Wefan y Cyngor. Yn ogystal, ar gyfer swyddi lle mae'r cyflog cyfwerth ag amser llawn cyfatebol yn o leiaf £60,000, bydd [Datganiad Cyfrifon Blynyddol](#) y Cyngor yn cynnwys nodyn yn amlinellu cyfanswm

- cyflogau, ffioedd neu lwfansau a dalwyd i'r unigolyn yn y flwyddyn gyfredol a'r flwyddyn flaenorol neu yr oedd modd i'r unigolyn eu derbyn;
- unrhyw symiau sy'n daladwy ar ffurf lwfans treuliau sy'n denu treth incwm yn y Deyrnas Gyfunol.
- unrhyw iawndal am golli cyflogaeth ac unrhyw daliadau eraill sy'n gysylltiedig â therfynu cyflogaeth;
- unrhyw fuddion a dderbyniwyd nad ydynt o fewn sgôp yr uchod.

16. Atebolrwydd a Gwneud Penderfyniadau

Mae Adran 54 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn gofyn i'r Prif Weithredwr gadw dan adolygiad parhaus y trefniadau recriwtio, tâl a graddfeydd staff y Cyngor.

17. Monitro

Bydd y Datganiad Polisi Tâl yn cael ei adolygu'n flynyddol a'i chyflwyno i gyfarfod o'r Cyngor llawn bob blwyddyn naill ai ym mis Chwefror neu mis Mawrth; yn dilyn hyn bydd yn cael ei gyhoeddi ar wefan yr Awdurdod.

Mae'r Cyngor wedi ystyried y canllawiau presennol yn natblygiad y polisi tâl hwn, ond os derbynnir canllawiau diwygiedig pellach, neu os cytunir ar ddyfarniadau cyflog pellach, gall y Cyngor benderfynu diwygio'r polisi gyda chymeradwyaeth y Cyngor llawn. Bydd y fersiwn diwygiedig yn cael ei gyhoeddi ar y wefan.

Chwefror 2023

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Cyngor Llawn
Dyddiad:	9fed Fawrth 2023
Pwnc / Testun:	Sefydlu Pwyllgor Polisi Cynllunio newydd ar gyfer Cyngor Sir Ynys Mon.
Deilydd(ion) Portffolio:	Cyng. Nicola Roberts
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	Christian Branch, Pennaeth Gwasanaeth, Gwasanaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd.
Awdur yr Adroddiad:	Dewi Francis Jones.
Tel:	01248 752420
E-bost:	dewijones@ynysmon.llyw.cymru
Aelodau Lleol:	Mae'n berthnasol i'r holl Aelodau

A – Argymhelliad / Argymhellion a rheswm / rhesymau
<p>Gofynnir i'r Cyngor llawn ystyried yr argymhellion canlynol a wnaed gan y Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ar 14 Chwefror 2023:</p> <ol style="list-style-type: none"> I sefydlu Pwyllgor Polisi Cynllunio newydd ar gyfer Cyngor Sir Ynys Môn. I ddiwygio'r Cyfansoddiad er mwyn diddymu'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd a sefydlu Pwyllgor Polisi Cynllunio newydd ac i ddirprwyo i'r Swyddog Monitro yr hawl i weithredu'r newidiadau yna. <p>Cefndir: Penderfynodd Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd i ddod a'r cytundeb cydweithio ar faterion polisi cynllunio i ben ar y 31 Mawrth 2023.</p> <p>Golygir hyn bod rhaid diddymu'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd presennol a chael trefniadau ar wahân ar gyfer y ddau awdurdod, er mwyn cyfrannu at baratoi Cynllun Datblygu Lleol newydd a gwaith polisi cynllunio cysylltiedig.</p> <p>Bwriedir felly greu "Pwyllgor Polisi Cynllunio" (y Pwyllgor) ar gyfer Cyngor Sir Ynys Môn.</p> <p>Bydd gan y Pwyllgor holl swyddogaethau y Cyd Bwyllgor sydd fel a ganlyn:-</p> <ol style="list-style-type: none"> Bod yn gyfrifol dros baratoi Cynllun Datblygu Lleol a chynnig cyngor arno cyn iddo gael ei gyflwyno i'r Cyngor. Cyflwyno cytundeb cyflawni ar gyfer paratoi Cynllun Datblygu Lleol i'r Cyngor gytuno arno. Derbyn yr Adroddiad Monitro Blynyddol ar gyfer y Cynllun Datblygu Lleol a chynnig cyngor arno cyn iddo gael ei gyflwyno i'r Cyngor.

4. Derbyn yr Adroddiad Monitro Blynyddol ar gyfer y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd (hyd at 2026) a chynnig cyngor arno cyn iddo gael ei gyflwyno i'r Cyngor.
5. Mabwysiadu Canllawiau Cynllunio Atodol ar gyfer y Cynllun Datblygu Lleol.
6. Bod yn gyfrifol am adolygu'r Cynllun Datblygu Lleol i'r Cyngor gytuno arno.
7. Derbyn a chynghori ar restr ffi ardoll ddrafft ar gyfer ymchwiliad cyhoeddus ac ar argymhellion yr Arolygwr cyn iddi gael ei chyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith am benderfyniad.
8. Derbyn a chytuno ar adroddiad blynyddol ynghylch y drefn llywodraethu ac ariannu.
9. Penodi unrhyw banel neu weithgor er mwyn cynorthwyo'r Pwyllgor i gyflawni ei swyddogaethau.

Aelodaeth y Pwyllgor:

11 Aelodaeth gyda chydbwysedd gwleidyddol. Yn amodol ar reolau cydbwysedd Gwleidyddol.

Cworwm y Pwyllgor fydd o leiaf hanner ei aelodau wedi ei dalgrynnu i fyny i'r rhif cyfan agosaf (sef 5).

Hawliau Pleidleisio:

Aelodau sydd wedi'u penodi'n briodol yn unig fydd a hawliau pleidleisio ar y Pwyllgor ac fe'u gelwir yn "Aelodau'r Pwyllgor Polisi Cynllunio".

Ni chaniateir penodi aelodau dirprwyol ar gyfer y rheini a benodwyd i eistedd ar y Pwyllgor.

Cyfarfodydd y Pwyllgor

Gweithredir y pwyllgor yn unol â rheolau sefydlog y Cyngor.

Noder bod y Gwasanaeth wrthi'n recriwtio Tîm Polisi Cynllunio newydd yn dilyn y penderfyniad i ddod â'r trefniadau cydweithio gyda Chyngor Gwynedd i ben.

Mae'r Gwasanaeth yn cydnabod yr angen i sicrhau bod ganddo ddigon o gapasiti a gallu i ymgymryd â'i ddyletswyddau polisi cynllunio yn effeithiol. Bydd gweithrediad a gweinyddu'r Pwyllgor felly yn ddibynnol ar ganlyniad llwyddiannus y prosesau recriwtio parhaus.

B – Pa opsiynau eraill bu I chi ystyried a beth oedd y rhesymau am eu gwrthod ac/neu am ddewis yr opsiwn hwn?

Cytunodd y Pwyllgor Gwaith ym mis Gorffennaf 2022 i ddod a'r cytundeb cydweithio ar faterion polisi cynllunio i ben (Gorffennaf 2022), diddymu'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd presennol a chael trefniadau ar wahân ar gyfer y ddau awdurdod.

Ni chredir fod dewis ond creu Pwyllgor Polisi Cynllunio newydd i allu cyflawni a phenderfynu ar y materion hynny mae angen eu gwneud yn y broses o baratoi a gweithredu cynllun datblygu lleol.

C – Pam fod hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Mae hwn yn benderfyniad i'r Cyngor Llawn

D – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson a'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Cytunodd Pwyllgor Gwaith y Cyngor i ddod a'r cytundeb cydweithio ar faterion polisi cynllunio i ben (Gorffennaf 2022), diddymu'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd presennol a chael trefniadau ar wahân ar gyfer y ddau awdurdod. Pwrpas yr adroddiad felly yw i'r Cyngor benderfynu a chymeradwyo.

DD – A yw'r penderfyniad hwn oddi fewn i'r gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Mae cyllideb eisoes yn bodoli er mwyn i'r Gwasanaeth ymgymryd â'i dyletswyddau polisi cynllunio.

E – Effaith ar Genedlaethau'r Dyfodol (os yn berthnasol)

1	Sut mae'r penderfyniad yma'n effeithio ar ein anghenion tymor hir fel Ynys	Mae creu Tîm Polisi Cynllunio newydd am rhoi perchnogaeth cant y cant ar faterion cynllunio i Ynys Môn, ac am caniatáu i'r Cyngor canolbwyntio ar anghenion trigolion awdurdod cynllunio Ynys Môn. Bydd creu Pwyllgor Polisi Cynllunio yn sicrhau bod trefniadau llywodraethu addas mewn lle ar gyfer yr uchod.
2	A yw hwn yn benderfyniad a ragwelir a fydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod i'r dyfodol. Os felly, sut:-	Does dim disgwyl unrhyw gostau ychwanegol.
3	A ydym wedi bod yn cyd-gweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn, os felly, rhowch wybod gyda pwy-	Ddim yn berthnasol.
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae'i rhan yn drafftio'r ffordd hon ymlaen? Esboniwch sut:-	Mater i'r Cyngor yw'r trefniadau llywodraethu ar gyfer materion polisi cynllunio.

SWYDDOGOL

5	Nodwch yr effeithiau mae'r penderfyniad hwn yn ei gael ar yr agenda cydraddoldeb ac iaith Gymraeg	Ddim yn berthnasol.
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effaith bosibl y byddai'r penderfyniad yn ei gael ar y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.	Ddim yn berthnasol.
7	Sylwch ar unrhyw effaith bosib y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Byddai'r pwyllgor newydd yn gweithredu, a chael eu rheoli, drwy gydymffurfiaeth llawn hefo polisi Cymraeg y Cyngor.

E – Gyda phwy yr ymgynghoroch?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif-weithredwr / Uwch Dim Rheoli (UDRh) (gorfodol)	Yr angen i nodi'r broses recriwtio barhaus i sefydlu'r Tîm Polisi Cynllunio newydd.
2	Cyllid / Swyddog 151 (gorfodol)	
3	Swyddog Cyfreithiol / Monitro (gorfodol)	
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth (TG)	
7	Caffael	
8	Sgriwtini	
9	Aelodau Lleol	

F - Atodiadau:

FF – Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am ragor o wybodaeth):